

ANTONII DE HAEN,

RATIO MEDENDI.

TOMUS TERTIUS.

PARTES VI. ET VII. COMPLECTENS.

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS;

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PROFESSORIS PRIMARII,

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

TOMUS TERTIUS,

PARTES VI. ET VII. COMPLECTENS.

PARISIIS,

Apud P. F. DIDOT, Juniorem, Bibliopolam, ad Ripam Augustinianorum, propè Pontem Sancti Michaelis, sub Signo Sancti Augustini.

M. DCC. LXIV.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

AUGUSTISSIMÆ ROMANORUM IMPERATRICI, MARIÆ THERESIÆ,

Dominæ ſuæ Clementiſſimæ,

ANTONIUS DE HAEN.

MOle grandeſcit, quod ad pedes MAJESTATIS TUÆ annuum depono opus: quoniam primò frequentioris experimenti ſeſe obtulit occaſio; deinde arcanas Naturæ leges inveſtigandi ardor Inventis ingeminabatur; tandem diſcendi avida, atque inſatiabilis, Juventus Academica, nova indies a me expectavit, petivit, urſit. Symbolam contulit longè frequentiùs Chirurgiæ, Medicinæ genuinæ Sororis, exercitium. Quin etiam notabiles, damnoſique in Arte errores, expugnandi fuerant. Crevit ſic in immenſum Labor, ſed

unà cum labore Voluptas: cum quod Artem purificare & amplificare posse, jucundissimum sit; tum quod eo majorem benevolentiam, eo gratiosiorem MAJESTATIS TUÆ favorem, me mihi conciliaturum certo nossem quo demandatam abs TE provinciam majori cum ardore, discentiumque emolumento excoluissem.

Die 26. Octobris
1761.

ELENCHUS CAPITUM.

Tomi III. Partes VI. & VII. complectentis.

PARS SEXTA.

PARS SEPTIMA.

(tom IV) ad finem partis octavæ

ANTONII DE HAEN RATIO MEDENDI

PARS SEXTA.

CAPUT I.

De Cardialgia chronica.

§. I. *Cardialgia multis oriunda de causis, protopathica datur, & deuteropathica.* §. II. *Scirrhi, ut causæ, suspicionem, tum diuturnitas morbi, tum ejusdem pertinacia, haud immeritò fecerunt; intereà dum remedia nonnulla diu, constanterque adhibita, constantemque sanitatem operata, clarè demonstrent necdum scirrhum adfuisse, sed alias pertinaces causas.* §. III. *Nihilominùs frequens, heu nimiùm! Cardialgiæ causa scirrhus est, quem cognoscendum regulæ artis sæpenumerò quidem dant, quânam verò in parte is*

residat, rariùs viventibus ægris, frequentiùs in denatis, certò novimus. §. IV. *Causa in Pyloro protopathica dum adest, in nonnullis, jugi ingestorum vix mutatorum vomitu se prodit, in aliis minimè: probatur utrumque exemplis.* §. V. *Frequentior ea nihilominùs Observatio est, quod vomitus ille adsit, dum vel causa protopathica in Pyloro, vel deuteropathica ponè Pylorum est, quàm quòd non adsit. Historiæ id confirmantes.* §. VI. *Solet eo in casu ventriculus vehementer augeri, nonnunquam solâ amplitudine, aliquoties etiam crassitie: vix capitur vera hujus differentiæ ex observationibus causa.* §. VII. *Quæstio hæc ad plura cava viscera adplicata, varietatem detegit eandem. Discrepantia sententiarum circa uterum aufertur exemplis, quæ indubiè demonstrent illum crescendo haud amittere crassitiem, quam non imprægnatus habebat. Tubæ, Ovaria, Hydatides quoque, crassitudine tunicarum passim augentur.* §. VIII. *Confirmatur argumentum de difficiliore hujus morbi Diagnosi; dum, vomitus vix mutatorum ingestorum diuturni, latentissima & insolita planè causa nonnunquam deprehenditur. Prudentia & Præcautio-*

nes commendantur, dum ejusmodi insolitæ causæ suspicio est.

§. I.

CARDIALGIAM Chronicam hîc describere animus non est, sufficienter id scholis scriptisque Medicorum præstantibus; verùm ea potiùs communicare, quæ propriæ observationes ad illam elucidandam contulerint. Quod ordine ut faciam, præmittere debebo recensionem variarum admodùm partium, viscerumque, in quibus hic morbus sedem originemque, unquam habuisse inventus est.

Ac primò quidem ipse Ventriculus cum Pyloro recensetur, suo affectus in cavo, substantiâve. Estque tunc Protopathica Cardialgia, quo etiam eæ species pro parte referendæ, quæ N°. 28. 29. 30. 31. recensebuntur. 2°. Œsophagus ponè ventriculum. 3°. Diaphragma. 4°. Pancreas. 5°. Duodenum. 6°. Omentum. 7°. Hepar. 8°. Splen. 9°. Sternum aut mucrone suo, aut adnato sibi tumore. 10°. Musculi Recti Abdominis. 11°. Vesicula fellis. 12°. Mesenterium. 13°. Renes & Ureteres. 14°. Uterus. 15°. Ovaria. 16°. Tuba Fallopii. 17°. Præ-

ternaturales Concretiones ac Tumores; in appendicibus per Abdomen adipofis. 18°. Hydatides. 19°. Aqua, Serum, Pus, Ichor, Mucus, Sanies, aut quicunque alii liquores, five in vacuum effufi Abdomen, five faccis hydatidibufque contenti. 20°. Affectiones fpermaticorum vaforum. 21°. Aneuryfmata varia. 22°. Vifcerum variorum degeneratio. 23°. Mutuaque eorundem inter fefe concretio. 24°. Hernia levior, euns, redeuns, fæpe ignota. 25°. Prolapfus uteri ac vaginæ varius. 26°. Multiplicia inteftinorum incommoda. 27°. Cephalæa. 28°. Nimia debilis ventriculi fenfilitas. 29°. Hyftericus clavus. 30°. Peculiares atque infuperabiles ventriculi crampi dicti. 31°. Humores acidi, alcalini, fordes, vermes, in ventriculo fixi aut perpetui.

De Cardialgia, in enumeratorum partium unâ, pluribufve, fede; a recenfitarum unâ, pluribufve, caufis; innumera quidem exempla nos convincunt; at verò cùm de Cardialgia, ut monui, tractatum non confcribam, ea modò tangam, circa quæ meæ, aliorumque, five nuperrimæ, five faltem necdum publicè editæ obfervationes, verfantur. Si qua tandem veterum obfervata

ſimile quid innuant, ea quoque recenſebo.

Multis admodùm ventriculus, longo annorum ſpatio, irrito artis conamine, dolet, nauſeat, vomit; & his quidem perpetuò, aliis verò periodicè.

Emetica, alvi purgationes, antacida, roborantia, nervina, carminantia, opiata, haud rarò, ſive ſingula, ſive ſuccedente ordine data fuerint, levamen afferunt, at paſſim fugax illud, atque inconſtans, ſæpe omnino fallax. His omnibus, vel Protopathicum malum eſt, quibus ventriculus debilis, aut ſenſibiliſſimus, aut multo acore obſeſſus, aut in fabrica ſua varii generis tumores gerit; vel eſt deuteropathicum, dum vel corrupti humores ex Inteſtinis, perque Inteſtina, aut vermes, aut ſordes, multave bilis in πικρόχολοις ἄνω, in ventriculum ſæpius, inexhauſtoque fonte, irrepunt: maximè autem quando ille adjacentium partium tumore, duritie, ſcirrho, premitur, vellicatur, continuòque irritatur.

§. II.

Quos mihi hoc morbo laborantes videre contigit, annoſum admodùm malum paſſim hi teſtabantur, & ad oblata

auxilia rebelle. Unde ſcirrhi, aliusve generis tumoris, ſive Ventriculi Pyloríque, ſive partium vicinarum, Ventriculum aut Pylorum comprimentis, vehemens ſæpe ſuſpicio mihi nata eſt. Incertus tamen atque animo fluctuans, dum ſequentia adhibebam, dicere vix poſſum, quàm multis integram attulerim ſanitatem, adeoque omnem apud illos ſcirrhorum ſuſpicionem mente excuſſerim. Præfari autem oportet Incomparabili *Boerhaavio* me hanc methodum debere.

Primò ad externam ventriculi regionem ſequens admovi Emplaſtrum: ℞. Empl. de Labd. vel Diabot. unc. jß; Camphoræ, Opii crudi, a ſcrup. ß. ad gr. xv. & etiam ſcrup. j; Balſ. peruv. q. s; M. Diu gerendum hoc Emplaſtrum fuit, dumque laberetur, reficiendum. Et ſi quis cutis ardor, vel effloreſcentia in nonnullis ejuſdem ablationem nonnunquam poſceret, adplicationis continuationem cutis denuo in pleriſque admiſit, ſi ſæpius ſapone cum lacte lota, fotaque fuerat. Deinde aſſumſere quovis bihorio aut trihorio cochlearia duo Miſturæ hujus: ℞. Lap. Cancror. unc. ß; Ol. ſtill. Menthæ cum Sacchari dr. iij. in Elæoſacch. redacti gut. x; Spir. Men-

thæ unc. j; Laud. Liq. Syd. dr. ß; Syr. Menth. unc. j; Aq. Menth. unc. viij. Eſt id genus hominibus tarda paſſim & ſicca alvus: quemadmodùm aliàs ſæpius adverti, ita hîc quoque plures fuere, quibus Opium & Carminantia hujus miſturæ alvum maximè naturalem redderent, vel operationem levioris ſubinde dati purgantis egregiam perficerint. Haud defuere tamen nonnulli, quibus vis Acidi potentior, datis cum miſtura pilulis ex Sap. Veneto copioſo, cum pauco ſtimulo gum. ammon. & maſ. pill. Ruffi, infringi debuerit. Dabantur quoque, quibus ventriculi non ita acor, ſed potiùs frequens ſpaſmus & debilitas, dolorem concomitari viderentur: his ſummè conditum hoc profuit: ℞. Cort. peruv. unc. iij; Camphor. Myrrh. a dr. jß; Syr. Diocod. & Menth. a unc. iijß; M. ut ſexies de die magnitudinis nucis moſchatæ fruſtulum ſumerent. Aderant, quibus opii majorem longè doſim, ad noctem præcipuè, dari oportuerit. Multi ſanè homines a Cardialgia penitus convaluerunt, modò, durante curâ, exactè abſtinerint ab iis, quæ difficulter digeruntur, & a Lacte, Caſeo, Aceto, Vinis acidis; dietamque Alcaleſcentem obſervarent.

Hæc, inquam, dando, his proficiendo, tandem didici inveteratos ejusmodi Cardialgicos, eo quod Medicamenta sinè curæ stabilitate per annos abligurierint, incurabiles ferè, scirrhoque ventriculi, aut partium ponè illum sitarum, laborantes haberi; curam tamen & integram, & perseverantem has scirrhi suspiciones planè abigere. Concludere hinc debui plures dari, quibus immodicus ventriculi acor ferè indomabilis adesset, quibus debilitas ventriculi foret insuperabilis, quosque a flatibus, a spasmis, a convulsionibus primarum viarum liberare, ferme impossibile videretur; licet nunc antacida, nunc paregorica, alio tempore purgantia, alio iterum roborantia, & carminantia dicta, ipsis sæpius exhiberentur; eo quod optima hæc remedia nec sufficiente copiâ, nec tempore haud interrupto, nec multa horum sociata, nec longo post symptomatum silentium tempore, sumerentur.

§. III.

Quamvis hæc ita se habeant, ultro tamen fatendum est, Ventriculi, Œsophagi, Pylori, partiumque hisce vicinarum scirrhum, morbum frequentem

esse, quem palliamus potius, quàm curamus; nisi initio advocati, & signa ejus certiora contemplati, quàm quidem in casibus §. II. lenissimis solventibus, & præprimis copiosissimo, eodemque pertinaci mellis usu, nascentem hanc Diathesim dissolvamus. Hinc juvat mente præsentia hæc signa gerere, quæ Ars observanda detexit.

Sunt 1°. causæ prægressæ, ut v. g. ventriculi Inflammatio, nec benignâ resolutione, nec criticâ evacuatione soluta. 2°. Mali diuturnitas. 3°. Pertinacia ejusdem ad selecta remedia. 4°. Vomitus frequens sub actu digestionis. 5°. Loci pondus. 6°. Dolorum moderamen a fortiore ventriculi, abdominisque compressione. 7°. Ventris externi tactus. 8°. Vitia affecti visceris, quod, defectu secretionis, corporis œconomiam plùs, minùs, turbat.

Exactè locum determinare indurati tumoris, sive ipso in ventriculo hærentis, sive ejus, qui in vicinia natus ventriculum premit, facilè nonnumquam datur, aliquando difficulter, sæpe verò neutiquam. Tot hinc in consultationibus litigia. Versati utcunque in Anatomicis Medici, qui semel iterumque Pancreas scirrhosum invenere; idem posthac per-

petuò accuſant: legerunt alii, videruntque ex ipſo Meſenterio enatum tumorem, qui ſurſum vergens ventriculo in functionibus ſuis impedimento fuerit; nihil in poſterum, niſi Meſenterium clamant. Sic iterum alii aliud. At vero ingenuè fateamur certa ſigna rariſſimè dari, quæ ex innumeris cauſis veram determinent, quæ locum, quo tumor hæreat, quæ viſcus, quod occupet, quæ modum impedimenti, naturamque, examuſſim explicet. Cadavera paſſim nos erroneæ convincunt ſententiæ. Exemplis videre juvat.

§. IV.

1°. Perilluſtris ac longè doctiſſimus, expertiſſimuſque Vir, G. *Macneven o Kelly ab Agrim*, Fac. Med. *Prag.* Director ſapientiſſimus, conſummatus Pathologiæ ibidem Profeſſor, verum noſtræ Artis ornamentum, edidit an. 1760, Diſſertationem de *Raro Ventriculi caſu*, in quo vomitus ingeſtorum vix mutatorum, in provecto admodùm morbo, impedimentum circa Pylorum hærère indicabat. Probabilis ſanè hæc dictâ de cauſâ ſententia erat, haud tamen ita, ut unà conſtaret utrùm in ipſa Pylori

ſubſtantia, an in circumjacentibus partibus hæreret id, quidquid eſſet demum, obſtaculi. Cadaveris autem ſectione patuit ſcirrhum adeſſe, eumque ita totum ambitum occupare Pylori, ut tranſitus per illum vix ſetæ mediocri concederetur. Eo obſtaculo effectum id, ut eam ſenſim in molem creverit ventriculus, quæ, ſacci inſtar, univerſum expleret abdomen, ſuoque fundo inter Rectum & Veſicam inſinuans ſeſe, ſimul cauſa teneſmi extitiſſet, frequentiſque ſtranguriæ. Ingens adeo hic ventriculus, ut, referente Claro Autore, » filum arcui » majori circumductum, antequam eva- » cuaretur, ulnam Bohemicam, cum » tribus quadrantibus, & duobus pol- » licibus æquaret : minor arcus tres da- » ret quadrantes, cum uno pollice.

2°. Apud *Riverium* observatio *A. Jodon*, *Antiſſiodorenſis* Medici, habetur; hominis nempe qui integro triennio, cum tumidiſſimo ventre *ſinè vomitu* conflictatus, demum febre & anxietatibus emaciatus, periit. Ipſus *Jodon*, qui hiſtoriam narrat, Anatomen fecit. Hydatis magna in medio pendebat Pyloro, hydatidibus tota ſcatebat univerſi ventriculi interior ſuperficies : liquidum verò in hoc ventriculo contentum *nonaginta*

librarum pondere fuit. Ventriculus medius dissectus, superabat ulnam *Parisiensem*; (quæ mediâ parte *Viennensi* longior); ambo ventriculi ora ferè juncta erant. Hic autem homo cur non vomuerit? Quia ventriculus cum Peritonæo arctè connatus. Igitur hic videmus casum, in quo cum omnibus vomendi causis vomitus fuit impossibilis. *Blancard* Cent. 1. N°. 84. vel ipsissimam historiam habuit, vel eam *Jodonis* inter suas retulit.

3°. Et rarior ille casus, quem Tom. 2. Part. 5. Cap. 2. p. 231. *Rat. Med.* dedi, in quo ventriculi pars prope Pylorum, ipseque Pylorus, Omenti parvi *Winslowi* crassâ durâque productione premebantur, ac prætereà peculiari extrinsecùs adnato tumore Pylorus compressus erat; ille, inquam, casus vomitum ceterà inevitabilem, tamen impossibilem fuisse ostendit, præ ponderosissimo, rigidissimoque omento, ventriculum immobilem figente.

4°. Quid mirabilius, quam quod 10. Aprilis 1758. in publico Auditorio circa hoc ipsum negotium demonstraverim! Ventriculus primò formabat lagenam, sinistrorsum productam, $3\frac{1}{2}$. pollicum; deinde ex fundi sui latere dextro

tubum emittebat, diametri sex linearum, qui pedetentim ad sesqui pollicis amplitudinem latescens, longitudinemque $4\frac{1}{2}$. pollicum æquans, demum Pylorum formabat, & in Duodenum abibat. Pinguis moles ventriculo adnata, magnamque adepta duritiem, in causa fuerat, cur ventriculus hanc assumpsisset figuram. Interim homo hic, cujus morbum Cap. 4. probl. 8. enarrabo, ante ultimum suum ac brevem morbum nunquam vomuit. Cujus miri phenomeni si a me causa quæritur, aliam non novi, nisi quod Natura nonnunquam sese monstrosis accommodet. Et quidni? Antiquos scirrhos in cadaveribus reperimus, qui sui signa ita per annos dederint, ut homines subindè per plures septimanas, mensesve, a quovis dolore ac vomitu liberi viverint. Cur, quod per menses, id quoque non posset per annos, non posset per totam contingere vitam?

5°. Aurifaber *Riverii* Cent. 1. N°. 90. ingentem Pancreatis ac Mesenterii scirrhum gessit, qui Pylorum, Jejunique principium, ita angustaret, ut omnis ferè præcluderetur transitus, quique dolores crearet enormes. Hic homo a tribus saltem mensibus, antequam adesset ipsi *Riverius*, & aliquo adhuc postmo-

dùm tempore, neque ſponte vomuit; neque dato Emetico vomere potuit, niſi eodem repetito; quamvis ventriculus materie eſculentâ & potulentâ plenus a morte inveniretur. Cur non vomuerit, data hiſtoria non exponit: cum autem ex Natura morbi vomere debuerit, nec vomuerit tamen, videmus plures dari, qui cum omnibus vomendi cauſis neutiquam vomant.

§. V.

Igitur ut in quibuſcunque ferè aliis morbis, ita quoque hîc miras detegimus exceptiones. Cæterum, ſi nec ventriculus manifeſtò aliis de cauſis a vomitu impediatur, nec fortè ærumnis hiſce aſſueſcat ſic, ut inde ad vomitum non proritetur, ſolent paſſim id genus hominum vomere, hocque mox, aut brevi poſt aſſumpta; quæ tunc ferè immutata prodire cernas. Centena id demonſtrant exempla. Novendecim anni ſunt, quod publicè ediderim Anatomen feminæ, perpetuò vomentis immutata ſæpe ingeſta; quâ conſtitit omentum geminos digitos craſſum adhæſiſſe ventriculo, jecinori, inteſtinis, colo, jejuno, duodeno, omneſque has partes in unam veluti faſciam, contraxiſſe.

Obiit 19. Aprilis Anni præſentis Prænobilis ſanitatis Conſiliarius, ac præſtantiſſimus Medicus, *Leopoldus Erndl*, qui ſanè noverat 15. annorum ſpatio immedicabilem ſui ventriculi morbum, vomituſque frequentes, prudentiâ, & ſolertiâ ſuâ ita palliare, & moderare, ut in 45. ætatis annum vitam ſuam inter labores practicos, Vir Deo & hominibus carus, produxerit. Invenimus porro ventriculum ſic ſe habentem: primò inſtar inverſæ lagenæ longitudine $8\frac{1}{2}$. pollicum, ad umbilicum ferè uſque deſcendebat, inde angulo facto aſſurgens, atque canalem quatuor pollices longum formans, ad Pylorum petebat.

Porro hujus miri phænomeni gemina patuit cauſa mechanica; quarum prima ventriculus in genere extendendus, altera in hanc præcipuè formam mutandus fuerit. Scilicet Pancreas ſenſim indureſcens, auctâque tumeſcens mole, compreſſerat retroflexum a Pyloro Duodenum; quo effectum id, ut Duodenum contra vertebras Dorſi preſſum, Chymum ventriculo pulſum ſæpe retardaverit, imo demoratum ſit. Hæc igitur vera cauſa ventriculi univerſalis diſtenſionis, utpote accipientis, nec niſi per lucida intervalla dimittentis. At vero

immensum jecur æque in toto latere sinistro, quàm in dextro, ultra umbilicum productum, sic formatum erat, ut sub lobo sinistro suo, utpote tenuiore, ventriculus in crassæ lagenæ ventrem abire potuerit; lobo autem dextro admodùm crasso, idem ventriculus non potuerit in latus distindi; sed unicè supra umbilicum, ubi aliquod spatium inter utriusque lobi pendentis crepidines nactus, angustus planè ille ut oblongum lagenæ collum, aliquantisper decurrebat, & angulo facto assurgebat, itidemque sub crassissimo lobo Hepatis dextro, angustiore tubo ad Pylorum pergebat. Ita ut evidens sic fiat, quod dixi, Duodeni compressione oportuisse, ut universus ventriculus sensim distenderetur; monstrosâ jecinoris formâ contigisse, ut in sua distensione ventriculus in hanc figuram potissimùm mutaretur.

§. VI.

Expedit meditationem super hisce malis ultra producere. Viscera cava, Tumores cystici, Aneurysmata, uno in corpore reperiuntur eo tenuiora, quo expansiora; in alio verò quo ampliora, eo crassiora. An lentâ extensione, cras-

ſitudinem; citâ, tunicorum extenuationem referant? id Anatome non ita admittit. In hiſtoria *Ill. Mac-neven*, ut ſenſim mole ventriculus, ita & crevit ſubſtantiâ. E contrario ſcirrhus ingens *Octaviani a Taxis*, Pylorum *ſenſim* anguſtando, in cauſa quidem fuerat, ut immenſum ventriculus diſtenderetur; haud verò ut augeretur craſſitie, cum *Hogſtettero* ſolito tenuatior inventus ſit: & licèt Optimi *Erndl* ventriculus non niſi lentiſſimè diſtentus ſit, incraſſatas tamen tunicas non habuit. In cadavere, cujus Hiſtoriam Cap. 3. §. 2. dabo, cupido me invaſit capacitatem menſurandi ventriculi, qui lentâ & continuatâ per annos epulatione pedetentim in magnum ſaccum abiverat. Menſura malè capta fuit, nam antequam Pylorum ligaremus, neglexeramus ventriculum a multa copia contentorum, quâ utcunque turgebat, exonerare. Nihilominus quinque menſuras, ſive vinginti libras aquæ commodè infudimus, plus infuſuri, ſi ejuſdem prope æſophagum tenuitas, quâ illum digitis ad infundendam aquam dilatabamus, profundè dilacerata non fuiſſet. Ut eo loco, ſic ubique membranarum ventriculi tenuitas deprehendebatur.

§. VII.

Differentia igitur magna in ampliato ventriculo, lentè quantumvis diſtento, obſervatur. In veſica fellea, & urinaria, pro diſtenſione tenuitas creſcere ſolet. Sed quid demum de utero eſt?

Galenus L. de uteri Anatome Cap. 8. pag. 280. apud *Charterium* in Tom. 4. » Uterus in principio conceptûs craſ-» ſus, cum prope tempus pariendi ac-» cedit, magnus quidem ſed tenuis: » craſſitudo enim in longitudinem ex-» tenſa abſumitur ». Eodemque *Charterii* Tomo pag. 653. *Galenus* idem repetit Lib. 14. Libr. de uſu part. Cap. 14. Cum ſubſequentium ſæculorum Autores, & Arabum ſchola, non niſi in *Galeni* verba jurarent, nec facilis daretur occaſio examinis gravidi uteri, mirari non oportet, quod in poſtrema uſque hæc tempora apud omnes paſſim Medicos, imo etiam celebres Anatomicos, v. g. *Veſalium*, receptiſſima ſententia hæc fuerit. Contrarium tamen aſſeruerunt *Du Laurent*, *Riolanus*, *Bartholinus*, *Plazzonius*, *Harvæus*, aliique. Sic demum magna hæc quæſtio devolvebatur ad *Moricæum*, qui antequam ſua ederet

jam magnam vitæ partem circa uterum, & in utero triverat. Audacter ille *Galeni* sententiam tuitus est, & putavit meridianâ luce se eam clariorem demonstrasse. Putat *Moricæus*, plures ideo supposuisse non extenuari gravidos uteros, quod viderint crassiores eosdem manere, qua parte placentam habeant, statuerintque ut ibidem, ita se habere ubique; porro id falsum esse, & uterum cæterum pro ratione extensionis tenuiorem fieri. La *Motte*, *Trew*, *Moebius*, pluresque alii, uterum saltem non minui a naturali in non impraegnatis crassitie; *Sylvius*, *Heister*, *Palfinus*, aliique uterum scribunt crassiorem naturali reddi.

Incomparabilis *Albinus* hic præprimis laudandus, qui nobis naturali formâ dederit uteri gravidi figuras egregias, varioque aspectu contemplandas, in quibus uterum cernimus, minimè pro ratione extensionis extenuatum. Egregius, & verè Doctissimus *Noortwik*, in sua uteri gravidi Anatome in-4° edita 1743. idem in utero, fortè 5. menses gravido, demonstravit. Tandem testis autoptes rem pulcrâ occasione contemplatus sum *Hagæ Batavorum* 26. Maii 1751. Gallicâ feminâ septem mensibus gravidâ, infantis ad finem usque ex-

pertâ motum, phtisi pulmonali moribundâ jam, Rev. P. Carmelitæ *Cyrilli* cura omnis eo tendebat, ut mox ab ejus morte tentaretur, an civis Reipublicæ, an Ecclesiæ membrum, subitâ sectione servari forte posset. Hinc rogabar, ut proximis in ædibus cum Chirurgo, eo fine præsentem me sisterem. Unde quo momento moriebatur, intrantes examinabamus, num verè mortua esset? maritumque & feminas adstantes rogabamus, num verè mortuam eam crederent? annuentibus cunctis, opus aggressi sumus. Uterum dextro in latere incidentes, vitaturi placentam, in eandem pervenimus tamen. Hinc frustra copiosum sanguinem vi ex vasis, linearum duarum lumine, vidimus prosilientem. Opposito igitur in latere mox secantes, digiti ubique crassitudinem uteri offendimus. Crassior antea certè fuit, cùm ab ipso primo sectionis inceptæ momento rivatim effluens cruor aliquem crassitudinis collapsum effecerit oporteat. Membranis pertusis, vi aqua prosiliit, infansque facie pronâ coxygem Matris versùs educebatur. An id elidit communem sententiam infantis se capite deorsum circa ultima graviditatis tempora duntaxat vertentis? Mortuus jam erat infans. Pla-

centam prudenter ab uteri parte dextra ſeparaturus, hîc facilè, ibi eam non niſi aut ejuſdem, aut uteri læſione, ſolvere potui. In magna plaga facillimè ſeparatâ Placentâ, ſinus vidi plures, lacunaſve, utero contiguas, cruore plenas, ſed uteri in eadem plaga deterſa ſuperficies nihil mihi aperti, nihil oſtendit ſinuoſi. An uteri ibidem ſectio primùm facta, mutavit quidquam? Lineas quaſdam albeſcentes, fibras referentes, vario modo per uteri fundum diſperſas vidi; quæ an ipſiſſimæ illæ ſint, quæ *Ruyſchio* ideam muſcularis ibidem fabricæ dederint ignoro. Sed nihil difficilius fuit ſeparatione Chorii ab utero: quantâcumque enim prudentiâ id ſeparare contendebam, erat celluloſitatis & vaſorum tantum robur, ut vel uterum lædere, vel membranæ Chorii lacinias deberem relinquere. Amnii a Chorio ſeparatio facillima ſinè ullâ læſione. An ſi peperiſſet hæc femina, membrana Chorii non manſiſſet utero affixa? & forſitan Placentæ pars? Confirmabit hanc veritatem Hiſtoria uteri, ſanie peſſimâ diſtentiſſimi, & in ſua ſubſtantia pollicem craſſi, quam Cap. II. §. III. dabo.

Atque hæc de utero dicta ſufficiant, ut convicti ſimus non niſi ſimilium ex-

perimentorum raritate contigiſſe, ut uteri gravidi extenuationum falsò plurimi ſtatuerint; & ab altera parte, ut inventam ejuſdem 2. 3. 4. pollicum in fundo craſſitudinem ad præternaturalia fortè relegamus.

Solent etiam Tubæ Fallopianæ, Ovaria, Hydatides, Cyſtici in ſuperficie corporis tumores, eò craſſiorem habere tunicam, quò plùs extenduntur. Sic habui Tubam Fallopianam hâc hyeme ſeptem librarum; his diebus aliam, quam ob diſſectionis diſtinctioris cauſam dilacerare ubique debui, adeoque ponderare non potui, ſed plures certè libras habuiſſem. *Cyprianus* ſaccum hydropicum, ex tubâ formatum, & 150 libras aquæ continentem, invenit librarum 3°. pondere. Politi & æquabiles raro hi ſacci ſunt, paſſim aut alterutrâ, aut utrâque ſuperficie inæquales, tuberoſi.

§. VIII.

Unde demum patet ſcirrhos alioſque tumores Meſenterii, Pancreatis, Pylori Omenti parvi, ac magni, Renis, (quem ſex circiter libras pendentem præterito anno publicè demonſtravi), varios Ventriculi morbos, ingeſtorum

que vix mutatorum vomitum generare poſſe, nec tamen ſigna pathognomonica adeſſe, quæ clarè arguant, quænam potiſſimum pars hic peccet, adeoque ſæpe nos ignorare utrùm protopathicus ſit, an deuteropathicus Ventriculi morbus.

Equidem Ventriculum circa Pylorum comprimi ex ingeſtorum ferè immutatorum vomitu concludunt Practici, dum vident cætera viſcera inculpatè ſe habere; ſed falluntur, dum nonnunquam vitium totum in externis Abdominis partibus modò hæreat, cujus en exempla!

In Tom. I. Act. Chir. Pariſ. *Garengeot* deſcripſit nobis Herniam ſub cartilagine enſiformi, a ſecedentibus binis rectis Abdominis muſculis, illudque in ſpatium prolapſa erat parva Ventriculi plaga. Aliam Herniæ Ventriculi ſpeciem habet, dum pars ejus prolabitur ab utroque latere ejuſdem Cartilaginis, in illo triangulari ſpatio, quod inter illam, & marginem Vaginæ muſculorum rectorum intercurrit; quo in loco Vaſa ad muſculum pectoralem aliaſque pectoris externas partes tranſeunt. Cauſam eſſe eam credit, quod ſolius obliqui externi muſculi, (non vero ut alibi, Obliqui interni, Tranſverſique) Apo-

neurosis, hanc formet Vaginam. Post *Camerarii* & *Renealmi* autoritatem, laudat etiam Collegas suos, *Petit*, *Andouillé*, & *Arnaud*, ut qui similia observassent. Historia adjecta evincit innumeros ferè Medicos in Europa & America, annorum spatio, deceptos fuisse, dum pertinacis morbi causam ad varios affectos locos; & propter ingestorum vix mutatorum ejectionem, Alvumque incredibili temporis spatio pertinaciter semper clausam, ad Pylorum, vel saltem ad proximè adjacentes partes, referrent, intereà dum attentum examen loci demonstraverit veram Ventriculi Herniam in causa esse; quam idonea compressio & ligatura vel curare, vel saltem ut non noceat, palliare potuerit. Ut proinde in causarum vomitûs immutatorum ingestorum recensione, etiam opus sit ad hanc miram attendere causam.

At nihilominus judicio hîc opus. Quotidie videmus, & prostant adhuc exempla in nosocomio, internas Pectoris suppurationes viam sibi in variis Pectoris plagis quærere, & iisdem omnino locis, quos dixi, formare tumorem. Adeoque non omnis ibidem tumor Hernia Ventriculi est: quam tamen ut talem suspi-

cari

cari quis posset, licèt vix vomitus adesset, quandoquidem etiam inguinalis & femoralis Hernia per annos aliquando sinè vomitu adsint. Egregius *Foubert*, eodem Chir. *Paris.* Tomo primo, ejusmodi casum describit, quem nonnulli Practici Herniam Ventriculi esse crediderant, quem tamen ex præsentiâ Phthisis pulmonalis, pressique undulatione tumoris, purulentum pulmonis tuberculum esse asseveravit. Lubenter ut tale aperuisset, nisi oppositæ Medentium sententiæ, & conclamatus ferè ægri status, eum cohibuissent. Inspectione porro Cadaveris intellexit salutarem fortè futuram fuisse aperturam viæ quam pus ex concreto ibidem pulmone sibi quæsiverat.

Sed & hanc aperturam periculum habere suum, Part. 5. Cap. 6. a pag. 321. ad 326 demonstravi, ubi omnia signa puris ex pulmone eo pergentis aderant, & Aneurysma tamen sub pure latitare deprehensum est.

Tandem ingestorum vomitus inseparabilis causa inventa fuit ab omnibus hucusque recensitis prorsum aliena. Duo exempla notabilia habet *La Motte de Re Obstetr.* Lib. 4. Cap. 17. Obs. 375. alterum matris suæ alterum gravidæ feminæ. His intropressa ensi-

formis cartilago ventriculum in continuos egit vomitus. Feminis his, thorace in genua reflexo, cartilaginem digitis suis extrorsum duxit, hincque irritatione perpetuâ Ventriculi ablatâ, curavit Vomitum. Addit casum frequentiorem esse, seque plures cujuscumque ætatis & sexus ab indomabili cæterum vomitu sic curavisse.

CAPUT II.

DE VARIO HYDROPE AC TUMORE ABDOMINIS.

§. I. *Tuba Fallopiana sinistra pendens Libr. 7. continens 23. Libr. liquidi. Disquisitio super puris generatione in hac femina. Etiam in Virgine uterinum systema inflammari, ac suppurari potest.* §. II. *Possibilitas demonstratur conceptus & incrementi fœtus in Tuba Fallop.* §. III. *Exemplum notabile extensarum ac materiâ repletarum ambarum tubarum, uteri, ac superioris Vaginæ partis, unà cum vulgò dictâ Imperforatione, sive Atresiâ. Digressio occasione Atresiæ, ejusque variæ species, ac curandi modi. Incurabilitas. Aliud mirum Atresiæ exemplum, cum addita cura.* §. IV. *Tumores Ventris*

notabiles ab Hepatis, vel Lienis, vel utriusque, sanissimi, mole duntaxat auctâ, juncto illi, aut non juncto, Hydrope. De Incertudine Diagnoseos in cunctis enarratis casibus. §. V. Novum genus tumoris cystici, quem Parisinorum methodo tractare natura ipsa indicabat; quemque incurabilem fuisse Anatome docuit. Novoque exemplo confirmatur id, quod ad §. I. de puris generatione dictum.

QUAMVIS in omnibus ferè hujus operis Tomis de vario Hydrope ac tumore Abdominis egi, abruptam tamen retexere telam cogor novarum observationum multitudine, quæ antedicta partim corrigant, partim augeant, confirmentque.

1. Femina 30. annorum innupta, bonæ famæ, ruricola, elapso abhinc quadriennio quartanâ laboraverat, quam debellare petitis undique, ut ruri potissimum fit, ad id remediis, quocunque modo satagerat, ac debellaverat tandem. Febre libera, menstruis caruit, tumoremque mox in sinistro hypochondri animadvertit, sensim crescentem, eiqu

demum universi Abdominis junctum Asciten.

In *Nosocomio Pasmanniano*, ab optimo ibidem Physico D^{no} *Collin* suscepta, & deobstruentibus atque diureticis ex Arte tractata, a Mense Augusto 1760. multum lucrabatur. Sed anno hoc 1761. ineunte, anxietate victâ Paracentesim subiit, eaque aquosi quidem nihil, liquidi autem gelatinosi Libras 24. Medicas emisit. Detumescente inde ventre eò manifestior, palpabiliorque tumor descriptus percipiebatur. Malorum cumulo pectore tanta subitò copia puris erupit, ut suffocaretur, & repleta pure tota trachæa inventa sit. Tumorem hunc unà cum Utero, Vagina, Recto, exscissum, D^{us} *Collin* ad me, publicæ demonstrationis ergo, perhumaniter misit.

Primo totum ponderavimus. Libras Medicas 31. æquabat. Deinde omnibus vero in situ positis, evidenter constitit Tubam Fallopianam sinistram esse, quæ tumorem formabat, adesse ceterùm Ovarium, quod naturalem haud multùm excederet magnitudinem. Porro ex hac tuba extraximus liquoris purulenti albi 18. libras. Tubæ substantia, seu mem-

brana tumoris hic duas, tres illic, lineas crassa, erat intus a pure erosa, ac lacera, extus verò vasis quàm plurimis dives; quæ tamen minoris diametri erant, quàm quidem ea aliis occasionibus videram.

Ast tumori huit sic aperto alius reperiebatur inclusus, membranæ suæ crassitie ut prior, continens liquidi fusci, tenuioris ac turbidi, Libr. 4. Si unica libra addatur, quæ inter examen effluens, capta erat, si dematur pondus uteri & intestini recti, ac vesicæ, Tubæ degeneris pondus septem librarum fuit, & liquidorum Libr. 23.

Ut febres intermittentes sæpe salutares sunt, ita non raro vel per se, vel male curatæ, perniciem inferunt, obstructione pertinaci, & catameniorum defectu. Tuba vitiosa ostendit, quemadmodum ubicunque locorum degenerascere inde corporis partes variæ potuissent, ita nunc se potissimùm pati. Undenam vero dum nihil inflammationis in tota anamnesi habetur, dum corpus videtur a diathesi phlogistica prorsus alienum, undenam, inquam, tamen pus in sacco Tubæ? undenam pus in pulmone, tam copiosum, ut ruptis repagulis suis totum spatium aëreum pul-

monis inundaverit, suffocaritque feminam? Sanè ea nostrorum natura humorum est, ut citra topicas inflammationes, citra phlogisticas febres, diathesin inflammatoriam contrahant, eamque conservent perpetuò. Tomo I. Part 2. Cap. 2. hanc veritatem, nisi me animus fallit, demonstravi, & novis exemplis reliquorum annorum decursu evidenter confirmavi. Imo ex ipsis intermittentibus pus posse generari, *Libro de Febribus, Cap. ultimo* invictis probavi exemplis. Phlogisticè igitur noster cruor degener, aut naturalibus viis se eliminat, ut v. g. pulmone, rene, intestino; aut novâ sibi viâ factâ effluit, ut naribus, auribus, pudendis; aut format sibi receptacula nova; aut denique vias varias adit. In hac femina, & novum sibi receptaculum fecit, & obruit pulmonem. Et ne quis ob Tubæ hujus degenerationem feminæ hujus virginitatem suspectam habeat, monere debeo etiam totum genitale systema mulieris æque sedem degenerascentis humoris fieri posse (licet ea innupta, castaque sit) quam aliam quamcunque partem. Analogia utique id docet; plura Sanctimonialium exempla probant, & tertia ordine enarranda historia invictè id demonstrabit.

II. *Cyprianus* ita Tubam deſcripſit, quæ libras 30. pendebat, & aquæ libras 150. continebat. Dum igitur quis hanc, & præcedentem hiſtoriam contemplatur, evidenter intelliget, qui fieri potuerit, ut maturi fœtus aut inventi aliquoties in Tubis fuerint, aut vivente matre, ſive integri, ſive fruſtulatim, per aperturam umbilici, abdominiſve, a natura factam, vel indicatam ſaltem, educti fuerint. Ipſe *Abraham Cyprianus* olim *Leovardiæ*, pluribus & Medicis & Chirurgis præſentibus, eduxit fœtum maturum poſt. 21. menſes a conceptu elapſos, ex umbilico: huic quippe connata ingens illa Tuba, ibidemque inflammata ac ſuppurata, iter omnino liberum ad fœtum, ope placentæ adhuc cum Tuba ſua nexum, conceſſerat.

III. Tuba ut alterutra, ita utraque poteſt affici. Longam, ſed per omnia notabilem, hiſtoriam hic dabo; quæ quamvis plura continet, quàm ad præſentem noſtrum ſcopum faciunt, ad praxin tamen ſummopere omnia ſpectant, integra omnino enarranda eſt.

Virgo 24. annorum, ab octo retro annis, quodvis auxiliorum genus, ad menſes provocandos, fruſtra experta, totum ſum Hypogaſtrium tumidum,

durumque habebat; quam duritiem duriſſima ſed æquabilis Zona ad umbilicum, per univerſam Abdominis amplitudinem terminabat. Octo annis miſeriarum elapſis, demum ab obſtetrice Atreſiâ laborare deprehenditur: examine a præſtantiſſimis Medico & Chirurgo repetito id confirmatur.

Unde hi 25 Jan. 1761. operationem inſtituere. At vero Imperforatio ſola hic non aderat, verum etiam tanta partium, ſitu, figurâ, ſtructurâ, immutatio, ut impoſſibile planè fuerit operationem debitam perficere. Hymenis quippe lata facta ſectione, ſtylo priùs, deinde digito, amplum in cavum penetrantes, concludere debuerunt in vaginam penetraſſe ſe ſe; concluſionem confirmari meritò crediderunt proſilientis ilicò nigerrimi ſanguinis, ex factâ aperturâ, copia. Ita nempe ſolet res in bonâ operatione ſe habere. Sed certè ne ſic quidem perforatam ullatenus virginem fuiſſe eventus docuit. Languens a longo tempore virgo triduo poſt obiit. Optimi illi viri veniam ſecandi cadaveris ſollicitaverunt, eamque adepti, me ad ſectionem perhumaniter invitaverunt. Rem igitur ſic invenimus.

Uteri ſtupenda moles, monſtroſæque

utrinque Tubæ, tumorem unà formabant, qui totum hypogastrium explens, superiore sui parte illam Zonam constituebat, quæ in vitâ deprehensa fuerat, totum veluti ventrem intus cingere. Multa copia nigræ turbidæ fætentis aquæ deprehendebatur cavum in ventrem effusa, sed examine constitit ex parvis hinc inde tubarum putridarum aperturis eam profluere. Ruptura sanè hæc videtur mortis causa fuisse. Ovaria vix solitam figuram excedebant.

Ordine sic ad contemplandam vaginam ducebamur. Patuit Hymenis sectionem sufficienter amplam factam esse, ita quidem ut si vagina aliàs se secundùm naturem habuisset, hæc eadem sectio Hymenem, adeoque vaginam, egregiè aperuisset. Quoad modum sectionis Hymenis; *Celsus* eam binis se invicem decussantibus incisuris fieri oportere scribit; cui adstipulatur *Benivenius*: *Job van Meckeren* unicâ cæsurâ, sed obliquâ, ut ne lædatur urethra: *Wierus* factâ parvâ aperturâ ope novaculæ superiùs, ne urethram lædat, obtusæ inducit instrumentum obtusum, digitumve, & prudenter tunc hinc & inde ad latera perscindit membranam. Aliàs idem *Wierus* speculum incurvum

immisit, cujus dens superior urethram, ne læderetur, tegebat. *Aquapendens* unicâ, eâque rectâ sectione operationem perfecit. *Aquapendentem* optimi viri hi secuti, rectâ, eâque unicâ sectione, membranam aperuerunt. Monui antea omnes partes præter naturam se hic habuisse. Igitur sectio eorum in quâ peragendâ urethram evitare studuerunt, nunc inveniebatur per urethram in ipsam penetrasse vesicam; hinc illum omnem nigricantem cruorem factâ sectione prosilientem, non nisi ex læsis prosiliisse vasis concludebant: adeoque quantumvis evitare urethram studuissent, videbant se ob præternaturalem mox exponendam partium structuram, id præcisè, quod evitare conati erant, effecisse, adeoque concludebant tutius se inposterum non *Aquapendentem*, sed alios, qui obliquam incisuram commendassent, secuturos; cum præternaturalis conditio partium nequeat prævideri.

Igitur Hymene perfecto, ne vestigium quidem Vaginæ adfuit, sed solidum corpus totam vaginam explens, pollicis diametrum in amplitudine, sesqui pollicem in altitudine habens, eoque modo cum vagina unitum, ut propriè loquendo, ipsa vagina videretur

undique incrassata fuisse, & ita in medio vaginæ centro coagmentata, ut non nisi unicum solidum, sine concretionis vestigio, repræsentaret. Porro supra hoc carnosum solidum corpus, cavæ vaginæ erat portio, eaque adeo amplissima, ut caput infantis capere posset, plena sanie fusconigrâ; Tubæ immensæ utrinque molis eâdem materiâ distentæ, licet hinc inde per foraminula multum ejusdem in cavum ventrem, quemadmodum supra jam narraveram, profudissent. Uterus pollicem in substantia crassus, ingenti amplissimoque suo cavo eandem nigram saniem continuit.

Igitur virgo, de cujus virginitate illibatâ nulla unquam quæstio erit, potest vaginæ, uteri, tubarum ambarum degenerationem tantam pati, quantam unquam gravidæ aut puerperæ; quod supra promiseram demonstrandum.

Singulare certè Atresiæ exemplum est, cui simile me legisse, aut audivisse, non memini. Id tamen ex historia Medica concludi oportet, quòd varius omnino sit in hoc vitio naturæ lusus. Primò describitur Atresia cum Hymene integro, eoque vel clauso omnino, vel, (ut *Wolff* apud *Schenckium*, ut *Wierus*,

ut Celeberrimus *Albinus* Exerc. Acad. Lib. 4. Cap. 10.) rotundo foramine perforato; quod vel parvum omnino erat, vel quemadmodum *Fallopius* viderat, digitum, aut ut *Albinus* in adulta femina detexerat, penem virilem admittebat. Imperforationis, membranâ integrâ, aut leviter modò perforatâ, natæ, videtur meminisse *Hippocrates* Lib. de Sterilibus apud *Charter*. Tom. 7. pag. 851. Libro de natur. Mul. Cap. 68. Lib. de morb. mulierum Cap. 22. pag. 743. ut & *Celsus* Lib. 7. Cap. 28.

2. Imperforatio detecta a *Ruyschio* est Obs. 22. primò ab Hymene, qui perforatus, dein ab alia altiore membrana imperforata. Parturienti huic feminæ debuit discindere utramque. Etenim per Hymenis foramen imprægnata erat, viâ inde ad uterum tunc temporis liberâ; post imprægnationem vero videntur laxissima vaginæ latera mutuo se excoriasse affrictu, mutuis coivisse parietibus.

3. *Celsus*, *Aquapendens*, *Ruysch*, a vero vaginæ coalitu solo Atresiam observarunt.

4. Hymenem non connatum, sed vitiosè generatum, J. *N.* *Pechlinius* in

Observ. Phys. Med. observavit, ab urina nempe acri, vulvam excoriante puellæ; ita ut a coalitu primo laterum in uno puncto, eorundemque iterum inde recessu, vera formaretur membrana.

5. Vidit idem *Autor* Nymphas & carunculas circa futuros menses ita crescere, ut vulvam, eo, inquit, modo clauderent, quo cor valvulæ tricuspidales; veroque glutine ita coirent, ut femina vi quâdam hoc veluti sepimentum digitis removere, quo sanguis effluere posset, debuerit.

6. Atresia cæterùm in vaginæ substantia ex tumoribus natis, viamque proinde plùs minùs angustantibus; eadem orta a vaginæ tumore, qui ad 2. 6. imo ad 12. libras extra vulvam pendebat; imperforationis denique species ea, quæ ab uteri vaginæque prolapsu, quem tempus induravit, adeoque ineptum reductioni reddidit; abunde descritu, & exemplis confirmatur a *Zacuto Lusitano*, *Ruyschio*, *Boneto*, *&c.*

7. Singularitatem habet casus observatus *Simoni Schultzio* apud *Manget.* Bibl. Chir. Tom. 4. Hymen quippe ante urethram erat; ita ut urina parvo tantùm foraminulo membranæ stillaret fo-

ras, pessimis cum symptomatibus. Perscindendo omnia curabantur.

Similem sed rariorem casum haud ita pridem in Nosocomio nostro habuimus. Juvencula 20. annorum, mensibus carens, ab anni retro spatio gravibus ventris doloribus corripiebatur. Cepti hi dolores supra umbilicum, per latera se se, indeque ad pudenda diffundebant, tenesmos recti, vesicæque, excitantes. Pressis manu in hoc dolore inguinibus, urina promovebatur in paroxysmo, alvus verò sequente modò die demum sequebatur. Finito paroxysmo, dolore toto eo die vacua ac sana fuit. Rediit similis exacerbatio die alterâ, rediit tertiâ, atque ita integro mense.

Advocabatur tunc optimus loci Physicus Exp. *D. Josephus Schreyer.* Is a principio ad finem usque prudentis ac sapientis Medici partes explevit examussim omnes. Morbi symptomata mitigavit, dies nonnullos doloris expertes conciliavit, consilio cum Chirurgis inito Atresiam detexit, ejusque perforationem consilio Medicorum vicinorum, quod convocari petebat, voluit proponere. Parentes autem maluerunt *Viennam* adducere filiam, ac Medici sui epistolam afferentes me consuluerunt.

Aug. 19. proximè elapſo, puellam examinans, Atreſiam vidi. Hymen fuit ferè ad labia vulvæ producta, anteriùs altiùs, ut quid ſupereſſet adhuc de vagina inter Hymenem & labia; poſteriùs verò ad vaginæ finem erat ſic, ut cum labiorum ac foſſæ navicularis confunderetur ſubſtantiâ. A parte anteriore ultra lineæ, a vagina, diſtantiam, parvum foramen erat, quo inductus ſtylus primò difficulter adſcendebat; prudenter autem poſtmodum agitatus, in veſicam urinarium liberè penetrabat. Utrinque ad latus foraminis levior eminentia erat, circa medium Hymenem ſenſim evaneſcens. An, quod nullæ Nymphæ repertæ, hæc veſtigia Nympharum?

Turgebat porro concavâ ſuperficie hymen, intropreſſuſque pondus incumbentis deſignabat materiæ. An materies hæc ſanguis menſtruus collectus? Videbatur ſic: nam cùm foramen in hymene nullum, niſi quod in urethram continuaretur, ſanguis menſtruus nullam elabendi viam habuit.

Prognoſim dubiam dedi. Brevem ſpopondi, felicemque curam, ſi hymenis præſentia unicus puellæ defectus eſſet; difficilem, ſi vagina, ſi uterus, ſi tubæ, ſi ovaria, notabiliter eſſent affecta

ut quidem prægressa symptomata forsitan innuebant; impossibilem, si casus similis illi, quem supra enarravi, existeret.

Circa sectionis modum cum Chirurgo nostro D^no *Leber* conveni, haud esse nobis sectione rectâ *Aquapendentem* sequendum, sed obliquà *Jobum van Meckeren*, urethræ vitandæ studio. Statim per aperturam prodiere sanguinis nigri ac tenacissimi sic, ut vix flueret, unc. xxx. Forceps dein latera incidens cruciatam fecit sectionem *Celsi*, ut ne denuo latera coirent: magnâque turundâ primùm melle rosaceo, deinde digestivo illinitâ, suppurationem membranæ promovit. Cum urinæ exitus hinc impediretur, debuit primâ & alterâ die toties educi, quoties urina ursit, postea verò libere secundùm Turundam effluxit. Emulsio paregorica ilico ab operatione dabatur.

Brevi post operationem vix tumebat venter, sed quærelæ die illo, alteroque, fiebant molesti ardoris ad vaginam, tertio die etiam ad Hypogastrium. Quarto autem die venter totus usque ad summum Epigastrium tendebatur magno cum dolore, frequenti vomitu, & intolerabili plane febre. Ter vena secta,

enemata emollientia & oleoſa continuò injecta, cataplaſmata admota ventri, decocta emollientia ac leviter ſubacida, paregorica, hauſtus oleoſi multi, demum effecere, ut 7. die ab operatione, 4. die a nato ventris dolore, Febris illa continua miteſceret, & prodiret urina flava cum multo craſſo, gravi, ſubpurulento, ſedimento.

Verùm inde non eſt judicata. Continuæ febri ſucceſſit continua remittens, cum gravi exacerbatione matutina, cum graviſſima pomeridiana, & quidem die tertio adeo vehementi, atque diuturna, tantoque cum vomitu, ut, ne hoc in paroxyſmo moreretur, metueremus. Unde finito hoc paroxyſmo, mox dedi miſturam cum unc. ß. extr. cort. peruv. aſſumendam antequam ſequens exacerbatio expectaretur, interea dum reliqua omnia interna continuabantur, externaque auxilia. Sic proſequendo vidimus hanc quoque febrim, hoſque vomitus, 7. dierum ſpatio terminari.

Durante hac febre, urinæ ſemper pauciores quidem, at flavæ eædem, & conſtanter omnes gravi materie alba, puriformi, ſaturæ. Febre abſente urinæ paulo copioſiores, ſimili autem materie perpetuò refertæ.

Alvus toto febrium tempore cruda enematibus prodiit; poſt corticis uſum coctior, febre devictâ, ſanorum inſtar, niſi quod a cortice ferè nigra.

Toto morbi tempore injectio aquæ hordei cum melle roſaceo ter die in vaginam facta, eduxit primò tenacis ſanguinis reliquias, deinde ſæpiùs quid purulenti.

Quod ad ventris deſcriptum dolorem, ac tenſionem attinet, id memorabile videtur, quod primo die a febre ceſſante in toto epigaſtrio dolor ac tenſio ceſſaret, ex eoque tempore vomitus quoque ſiluerit; interea dum per univerſum quidem hypogaſtrium, maximè verò circa ilium ſiniſtrum, ſumma, eaque dolentiſſima tenſio obſervaretur; quod tertio die & hoc ilium ſiniſtrum molleſcere inceperit, dieque ſexto nihil ultra aut dolentis, aut tenſi exhiberet; quod etiam deinceps medium hypogaſtrium & ileum mollius indolentiuſque ſit, & dum hæc ſcribo jam ileum dextrum totum concidat.

An ſpes eſt materiem morbi continuatis ejuſmodi urinis poſſe ſolvi? ſaltem hucuſque omnis urina hanc materiem conſtanter gerit.

Interim difficultatem explicandi ſum-

mam hic caſus habet. Fuit olim tumor imo quidem in ventre animadverſus, verùm quia nil tumidi ac tenſi primo poſt operationem tempore deprehenderimus, veroſimiliter idem tumor a vagina, copioſo ſanguine immenſum turgidâ, & uterum atque veſicam ſurſum trudente, oriundus fuiſſe videtur; unde etiam evacuatâ vaginâ, hypogaſtrium totum concidere debuit. Id ſi ita ſe habet, cur tertio ab operatione die ardor, quarto tenſio ac dolor totius abdominis, cum vehementiſſima febre? Si liceat per analogiam quid proferre, in ſectione calculi vidimus anno 1760. triſte exemplum ejus, quod ut periculoſiſſimum Lithotomi adeo formidant, ſcilicet ventrem ab operatione ſummè tenſum, dolentiſſimumque, cum febre violenta. Nunquid ergo vulnera nervoſarum, adeoque ſenſibilium admodum partium, ut veſicæ, hymenis &c. inexplicabili modo inflamment univerſum, aut externum ſaltem, abdomen?

Condonabitur, opinor, mihi hæc circa Atreſiam digreſſio, quam explicatio, de variis abdominis tumoribus danda, neceſſariam utique, & inevitabilem reddebat: abruptum retexam filum.

IV. Vir nobiliſſimus, bellicis indu-

ratus laboribus, procerus, hilaris, facetus, anno vitæ ſuæ 38. gravi contumelia afficitur, tacito animo concoquenda. Unde in ſummam, ſed ſine materie, ut loqui Ars amat, Melancholiam, dilabitur. Quindecim exinde elapſis menſibus, fortuna ridet, honoſque ad contumelias prægreſſas delendas aptiſſimus, ſuccedit. Sed, o triſtes mortalium calamitates! radices adeo altas egerat prior animi affectus, ut corporea organa, viſcera, nervos, humores, inficiens, morbum nunc ex ſpirituali materialem produxiſſet, verumque generaſſet Aſciten. Nihil ars hic præſtitit. *Carolinis* thermis ſemel in anno, octennii ſpatio, æger uſus, Hydropis quidem experitur imminutionem, at vero duritiem primò ſiniſtro, deinde etiam in dextro abdominis latere, ſenſim creſcentem, animadvertit.

Varietas ſententiarum circa naturam morbi ingens fuit, eoque major, quo Abdominis Latex uno tempore copioſior, confuſiorem redderet affectarum contactum partium; alio iterum tempore parcior, contactum præberet liberiorem. Lien ſæpe accuſabatur, & his quidem infarctus, aliis verò ſchirrhoſus. Tempus fuit, quo tumor duplex, alter

loco lienis, alter lapideus ferè, ventriculo adhærere quibusdam visus fuerit. Omentum postea accusarunt, Mesenterium dein, tandem tympaniticum Coli tumorem. Biennio ante mortem Ill. *Præses*, egoque, sententiam rogati, respondimus nec quænam potissimum partes, nec quonam illæ demum modo affectæ essent, determinare certò nos posse. Contigit autem semianno ante mortem, ut illum primùm præsens viderim, examinaverimque; contigit idem aliquoties postmodum; hydrops nonnunquam minor suspicionem mihi Lienis augere potuit, sed firmam sententiam pronunciare, frequens cadaverum, toties illusionem Medicorum manifestantium, recordatio prorsum vetabat.

Extra urbem morienti non adfui, nec corporis aperturæ; sed jecur & splenem corpore exemtum ad me miserunt. Insolitæ magnitudinis ac soliditatis ambo hæc viscera, ponderavi; ac jecinoris pondus libras $9\frac{1}{4}$. splenis autem libras $6\frac{1}{2}$. æquare deprehendi, solidum utrumque, sed ne minimè quidem scirrhosum. Ergo & qui solum Lienem accusaverant, & qui solum hepar, tum etiam qui scirrhum pronuntiaverant, erraverant. Nescio, quî fiat ut in corporibus, quæ ce-

terùm emacientur, & tabeſcant, viſcera nonnulla, ac præſertim jecur ac ſplen, in monſtroſam molem, eamque cetera ſanam, abeant? Dec. 21 1758. publicè exhibui ſplenem eâdem, qua hepar, magnitudine, 4½. libras æquantem, ſubſtantiæ planè bonæ ac ſanæ; dum interim corpus a ſubito profligata intermittente febre obſtructum, & aſciticum, penitus contabuiſſet. Et 2 Jan. 1759. demonſtravi in corpore maximè cachectico, & vertebrarum omnium thoracis ac lumborum, oſſis ſacri, pluriumque coſtarum, peſſima carie demum peremto, Hepar adeo magnum, Lienem ita ingentem, ut nec legerim, nec viderim unquam, hæc bina monſtroſiora, doleamque exactum horum pondus in Diariis meis deſiderari; ambo hæc viſcera ad pelvim uſque extendebantur. Cap. 1. §. 5. enorme hepar, non morboſum omnino, in cachectico corpore quoque mirati ſumus. Dum viventibus has partes tangimus, vix, quid tangamus pro certo affirmare poſſumus; Tumores enim Meſenterio enati, Renes monſtroſi, Sacci degeneraſcentium viſcerum variorum, ipſe Ventriculus, licet vomitu nonnunquam ſui affectionem prodiderit, vel in alterutro, vel in utroque abdominis la-

tere, ſimile quid, quod tale Hepar aut Lien, tactu exhibent. Cum autem, quò plura inciderimus cadavera, eò plures cauſas detegimus, quæ licet a ſe mutuò diverſiſſimæ, tamen eundem aut ſimilem contactum explorantibus exhibent, ideo diſcamus ſententiam propriam dubitanter proferre, ſaltem eam contra alia opinantes non acriter defendere. Si cadaver poſt mortem incidatur, demonſtrabit fortè, quorumcunque erroneas ſententias eſſe, & cauſam mali aut numquam ad huc obſervatam aut ſaltem ab iis Medentium in dato caſu alienam, dabit. Et ſi caſu quis rem acu tetigerit, & inde velit magnus videri Apollo, facilè in proximè futuro caſu ſuam inſcitiam, & vanitatem, aperto cadavere demonſtratam videbit. Ut clarius inde convincamur, perpendamus ſequem hiſtoriam.

§. V. Dec. 4. anni 1760. puerum decennem ſuſcepimus, cujus en vitæ hiſtoriam! Primo vitæ Bienno ſat ſanè vixiſſe dixere parentes, facie tamen inflatum perpetuò. Bienni ipſi poſt clamores nocturnos, crus fuiſſe veluti contractum, quod frictionibus mater emendaſſet; idem denuo octenni contigiſſe, iterumque frictione emendatum. Variolis inter 2. & 3. vitæ annum laboraſſe,

& integris ſex menſibus exinde pectore anxium fuiſſe, attamen & medicamentis ad id datis reconvaluiſſe. Sanum utcunque, præter ea quæ nunc enarrata, infantiam, & pueritiam, hucuſque tranſegiſſe, at comatoſum tamen perpetuò, idque potiſſimum ſingulo autumno; frigidum quippe ſemper, mox ubi hypocauſti ignis cubiculum calefaceret, vix ab eo removendum fuiſſe, atque hinc magis ſomnolentam hyeme vitam egiſſe, bucciſque utrinque pendulis hyeme adhuc plùs apparuiſſe.

Præprimis autem hic notamus ab autumno 1759. quo & comatoſum, & crure ſiniſtro affectum, eum intelleximus, tumorem in ſiniſtro hypogaſtrio comparuiſſe, quem Mater diligenti attentione de die in diem proſecuta, ſupra pubem & inguen ſiniſtrum primò, deinde ad criſtam Ilei ſurgentem, ſemſimque ad coſtas, ſpinamque Lumborum adſcendentem obſervaſſe ſe ajebat, & ſpinam dorſi ipſam tunc notabiliter fuiſſe incurvatam. Tumorem ipſi examinantes, non in hypogaſtrio, ſed ſupra criſtam Ilii, inter coſtas ſpurias, ſpinam, & hanc criſtam, locatum deprehendimus, eumque durum totum, exceptâ plagâ ejuſdem ſuperiore, & ad ſpinam

ſpinam proximiore, quæ manifeſtam fluctuationem exhibuit. Pectore tuſſim & ronchum audivimus.

Circa naturam tumoris, dubii fluctuantes, indicationes manifeſtas ilico ſequebamur; expectorationem oxymelle ſquillitico promovendo, & tumorem cataplaſmate ultra emolliendo. Emendata hinc reſpiratio eſt, & tumor ſui aperturam, vel brevi ſponte futuram, vel arte faciendam indicabat.

Die 18 Dec. aperuimus, eduximuſque plusquam 4 lib. craſſi, flavi, nec fœtentis puris. Specillum ad medium abdomen penè intravit. Ex illo tempore aperturam ſæpius dilatavimus, ut commodè pus exſtillare poſſet: ſanè exſtillavit illud ad mortem uſque ferè perpetuò, tuſſis ope multò copioſior. Bis die injectio aquæ hord, cum melle roſaceo facta eſt, toto morbi tempore; ſtylus proſtremis temporibus, & injectio ipſa, vix cavum ultra dari indicabant. Toto hoc tempore bono nutrimento, frictionibus, remediis primò, attenuantibus, poſtmodum ſolventibus, tandem roborantibus, flaccidum corpus emendare conatus; æthiopem lavi. Imo a 15 Feb. 1761. crus ſiniſtrum fungoſo tumore ad malleolum primò internum,

deinde ad externum affectum est; instar veræ spinæ ventosæ malum, dum tumor externè aperiretur, nuda jam ossa ostendebat.

Aprili finiente, cum magna dorsi apertura, magnaque boni puris effluentis copia, febricitare cepit, & spina lumborum dorsique dolore. Febris exin continua fuit, sæpe cum vespertinis, sæpe cum vagis exacerbationibus, cum dolore spinæ ferè perpetuo; quam accubitui puris ad illam, natæque inde rosioni, tribuebamus. A medio Majo febris intensior, diarrhæa argillacea, ut sæpe in suppuratis observamus, dysenteria nonnunquam cruenta, & a 22 Maji fungosi tumores ad articulum cubiti sinistri, ad dorsum dextri pedis. Tandem 7 Junii, finis miseriarum, mors.

Ingens Ventriculus, bonum Abdomen, nisi quod hinc inde, idque potissimùm in pelvi, pauxillum flocculenti puris inveniretur, præterque illud tres propemodum Lymphæ libræ. Stylus ulceri inductus moderabatur sectionem præcipuam. Hac lege deteximus saccum quemdam, formatum a postica parte Quadrato lumborum, & Psoa magno; anteriùs Psoa parvo, a majore multum remoto, albido, mucoso, & Peritonæo;

a latere tandem externo, Transverso Abdominis.

Porro tria hîc summè notanda erant. 1°. Saccus non descriptus, qui descendebat super Iliacum internum, secundùm magni Psoæ latus, ejusque tendinem, angusto ductu, eodemque calloso, donec cæco fine terminaretur inter tuber ischii, & trochanterem majorem. 2°. Apertura, quam natura indicaverat, quamque 18 Dec. anni proximè elapsi feceramus, eo propriè loco fuit, quo Transversus Abdominis incepit haud ultra a Quadrato Lumborum tegi, eadem circiter cum suprema vertebra, lumborum altitudine. 3°. In magno sacco priùs descripto fistula lateralis erat, quæ stylum nostrum ducebat ad infimam dorsi vertebram, eamque scabram & erosam, deinde ascendendo secundùm vertebras, usque ad quintam vertebram thoracis. Callositas vestiebat utrinque spinam, vertebræ enumeratæ omnes & corporibus suis, & processibus, erosæ, consumtæ, ichore ac pure undique sordentes.

Considerando igitur 1°. puero huic, dudum antequam in Nosocomio susciperetur, spinam dorsi tam extrorsum, quam leviter introrsum, idque loco affecto

potissimùm, incurvatam fuisse. 2°. Tumorem primùm non in summo femore, ubi sacci finis erat, sed supra inguen sinistrum adverti incepisse. 3°. Cæcum omnino & callosum fuisse finem in femore sacci. 4°. In sacco Abdominis præter Psoæ parvi flaccitiem nihil degenerascentis repertum fuisse. 5°. Adfuisse lateralem sacci fistulam, quæ cum erosis undique vertebris communicaret: hæc, inquam, omnia considerando, in eam facile sententiam imus, quod ad hujus cachectici, & cacochymici Pueri, spinam dorsi, morbi origo hæserit; quod morbus inde inchoans, sibi viam inter musculos & peritonæum rodendo paraverit; quod copia ac pondere materiæ saccus deorsum elongatus fuerit; quod in fistulam oblongam ultra ossis pubis marginem abiverit; sed quod materia minorem resistentiam supra os pubis, quam infra inveniens, in tumorem primò in inguine collecta fuerit, deinde sensim altiora petiverit.

Sed undenam primò quatuor Libræ puris, purisque continuus semi-anni spatio fluxus? Pus sanè paucum intus delituit, nec in pulmone aut reliquo corpore ulla vomica fuit. Ex observationibus toties iteratis patuit ad purulen-

tas excretiones annoſas ſolam ſanguinis phlogiſtici diatheſin requiri, quæ continuò ſe inde liberet: adeoque ſanguinem facilè a ſpinæ carie phlogiſticam reddi potuiſſe, & hanc eandem phlogiſticam materiem circa ſpinam depoſuiſſe, ſenſimque copia ac pondere ſuo ſaccum deſcriptum formaſſe.

Concluſio hujus capitis eſt, quod inter innumeros Abdominis tumores & hydropes, in variis hujus operis Tomis recenſitos, ne bini quidem ſibi ſimiles reperiantur; quodque id omnino certum videatur, quò plura cadavera poſtliminio inciderimus, eo nos plures inter ſe diſſimiles inventuros caſus, quorum diſſimilitudines in vita non potueramus deprehendere. Adeoque repeto quod ſuperiùs §. IV. monui. Concluſio denique eſt complures ſemper fuiſſe caſus, itidemque ſemper futuros, qui Pariſinorum curam (ut Tom. II. Part. 4. Cap 3. expoſita fuit) nunquam admittant; eſſe quoque ejuſmodi, in quibus hæc ipſa methodus a natura per continuum puris effluvium indicata, unicè palliet, neutiquam curet, quemadmodum hiſtoria pueri, ultimò enarrata, evincit.

CAPUT III.

DE HYDROPE PECTORIS.

§. I. *Hydrops Abdominis & Pectoris a nimio hæmorrhoidum fluore : Habitus ventris tympaniam mentiens. Pulmones toti degenerascentes & corrupti, itidemque universa pleura, & tamen nullus ullibi eorum coalitus, Anatome ut per omnia notabilis erat, ita notabilior ob defectum sanguinis in toto corpore.* §. II. *Hydrops pectoris per* 14 *dies præcipuo suo symptomate, signoque carens, sinè nota causa. Anatome exhibet ingentem vitalium partium degenerationem, quæ non expectabatur; nulla calculosæ diathesios signa in systemate urinoso, bilioso, pneumonico, quam suspicati haud immeritò fueramus. Respondetur ad quæstionem, cur homo hic præcipuo morbi sui signo aliquando caruerit?* §. III. *Phtisis pulmonalis abscondens notabilem Pectoris Hydropem. Hydrops hic, etsi cognitus debito tempore fuisset, Paracentesi non potuisset sanari. Singularis locus, in quo collecta aqua. Confirmatur ex his omnibus proposita* Tomo II. Part. 5. *hujus morbi*

difficilis cognitio, difficillima curatio. Qui nocturnas anxietates in lecto evitaturi, in sedili se collocant, hos non semper easdem evitare, haud infrequens observatio docet.

§. I.

TOMO hujus operis II. Part. 5. multus fui in hoc morbo describendo, ejusque tum rariore cognitione, tum difficiliore, ne dicam impossibili curatione, enarrandis; quæ recens observata idem argumentum confirment, nunc tradam.

Die 8 Jan. 1761. homo 30 ann. consilii causâ in Noscomium venit: triennium elapsum esse aiens, cùm melancoliâ ex oppilatis Abdominis visceribus laborans, Hæmorrhoidas sibi provocasset: ex eoque tempore easdem largè fluentes quovis mense habuisse: nunc vero a 5. septimanarum spatio tumidas se quidem illas, at planè siccas, habere. Quatuordecim diebus, ab ultimo fluxu hæmorrhoidali elapsis, tussim sibi natam esse, eamque siccam, & molestam, vires inde minui, jamque ab octiduo & ventrem sibi & crura tumere. Debilis totus homo apparuit, anhelus, macer, fusco-pallidus.

Homo hic, optimi Medici optimo

consilio, fluorem hæmorrhoidalem ante triennium sibi adplicitis provocavit hirudinibus. Verùm & optima consilia sua incommoda habent. Toties clari viri id notarunt, quod aperta vasa hæmorrhoidalia sæpe non sufficienter postmodùm claudantur, hincque nimio fluore hydropem, ac mortem producant. A *Galeno* in hæc usque tempora id Medicos luxisse, Tractatu *de hæmorrhoidibus* evici. Hinc infidum aliquando auxilium est. Pœnas certè inde homo noster luit. Cachexia dudum adfuerat, Tussis accessit 14. die ab ultimo fluore, hydropem Pectoris referens, manifestusque apparuit Hydrops Abdominis & Crurum, quo tempore primâ vice deficiebat hic fluxus. Hinc evidentissimum fit, Tussim ac Hydropem non à suppressis, sed à nimiis hæmorrhoidibus sumsisse originem.

Datis remediis, potissimùm diureticis, hydrops minuebatur, sed sonus Tympaniticorum similis in ventre successit, tumorisque inæqualitas, referens Tympaniam: Diuretica, Purgantia, & Roborantia, aliquo tempore admota, mensis spatio omnem sustulere Hydropem. Sed nullam spem inde concepimus, cùm vires decrescerent. 23 Feb. mortuus est.

Nihil tympanitici in abdomine inventum est: sed quod nos deceperat, & tympanitidem erat mentitum omentum fuit, quod in inæqualia oblongaque tubera degenerascens, ac peritonæo horum ope cohærens, ventrem more tympanitico inæqualem repræsentaverat: imminuto quippe plurimùm hydrope, non poterat peritonæum sufficienter se ad intestina adplicare, præ tuberibus crassis densis omenti secum connati. Hinc intestina in vacua hæc spatia intrare, aëre sæpe distendi oportuit, adeoque percussum abdomen sonum edere, licet neutiquam in formam tympaniticam perpetuò extensa essent. Jucundum interim videre erat, quàm mire decepti essemus. Omentum enim totum ab inferiore parte intestinorum remotum, atque in se revolutum, ab angulo coli sub hepate, usque ad flexuram ejusdem sub liene, in duram, crassam, ac cartilagineam substantiam, digitum pluribus in locis densam, degeneraverat, ubique cum peritonæo connatum. Hinc anatome difficilis erat, præcipuè cùm intestina tenuia, omento non tecta, cum peritonæo levibus vinculis hinc inde cohærerent. Igitur degenerascens omentum, inæqualitate ventris; intes-

tina, dum flatibus distenta loca inter tubera omenti vacua occuparent, sonitum tympaniticum in percussione abdominis dabant.

Cæterùm, peritonæum totum, omnia intestina, integrum mesenterium, universa pleura, superficiem, substantiamque suam totam, granulosam habuere; granulis albis, multum eminentibus, durisque iisdem, & quàm proximè sibi invicem adpositis. Hepar, Lien, Renes boni. Renibus pinguetudo nulla. Vix libræ tres lymphæ in toto ventre. Flavedo hujus lymphæ intensa; num à vehementer transsudante vesicula fellea; Bilis cistica profundè flava. Levis utroque pectoris in cavo hydrops, a libra dimidia in singulis aquæ fusco rubræ. Cor in substantia pallidum, in cavis utrisque multo grumoso cruore plenum: ad principia vasorum majorum paucus sanguis sed mox inde complanata aorta, vena cava, vasa iliaca; perscissaque eadem, in longitudine, vix guttam sanguinis dabant. Nec putat quis vulneratis aliis id contigisse vasis; nam à principio ad finem usque, Cl. collega *Gasser*, totumque auditorium medicum, siccissimam anatomen mecum mirabantur. Pulmones toti quanti duris erant tuberculis, ad

ſenſum cartilagineis, pleni; tranſciſſi autem, pus undique inter illa tubercula ſuderunt. Quod autem mirum maximè, nullibi cum pleura accreti fuere.

Simulata tympanitide deceptos nos fuiſſe, ſupra oſtendi: verùm an nos quoque non decepit pectoris perſonatus hydrops? utique a tanta univerſi pulmonis degeneratione tuſſis, anxiæ reſpirationis, anhelituſque, veroſimiliùs cauſa deducitur, quam ab unicá libra liquidi in utroque pectoris inventi cavo. Niſi ſtatuere maluerimus, ſicut diureticis & hydragogis aquam ventris, ita quoque eam pectoris evacuatam fuiſſe.

An granuloſa tam ſubſtantia, quam ſuperficies membranarum, ad vitæ finem generata eſt a Phlogiſtico illo, quod toties invenimus tranſſudaſſe, & aliàs quâdam ſeu membranâ, viſcera, pleuram, ac peritonæum texiſſe?

Cur ſaniſſimi pulmones, ut toties vidimus, brevique novis confirmabo exemplis, tam ſæpe ita accreti Pleuræ, Diaphragmati, Mediaſtino, Pericardio, ut nullo in puncto liberi ſint; & in hoc homine, in quo corruptiſſimi erant, ubicumque liberi reperti ſunt? Cauſam non bene capio: Hydropem pectoris fortè olim copioſiorem, id non mpe-

divisse, firmus teneo; primò quia concretionem hanc, majorem, minorem, in Hydrope pectoris passim invenimus; secundò quia ab aquis versùs pectoris inferiora locatis, ut in Hydrope pectoris assolet, superna Pulmonum pars versùs jugulum a concretione cum Pleura prohiberi non potest.

§. II.

Vir idem, cujus capacissimum Ventriculum pag. 15. descripsi, dat nobis mirabilia observanda. Quippe tribus ille de causis a me aperiebatur. Primò quòd calculo laborasset, plurimosque labentibus annis calculos uretrâ reddidisset; jamque ab anni retro spatio ita immunis a calculi vixisset ærumnis, ac si eodem laborasset nunquam. Secundò quod certò creditus pectore hydropicus, signis hujus morbi primariis, quæ nocte potissimùm adfuerant, sub vitæ finem noctibus caruisset. Quod tertiò suspicio orta esset, an non Hydrops pectoris, eo quod, cessantibus calculi excretionibus & cruciatibus, natus esset, calculosis fortè in pulmone concretionibus deberetur? Quod ad calculum attinet, id Cap. VII. dabo; impræsentiarum modò

illa, quæ quæſtionem de Hydrope pectoris elucident enarrabo.

Annorum hic ultra quadraginta, cùm diem fungeretur, multis ab annis calculo laboraverat, calculos plures urethrâ excreverat, donec demum remedio quopiam ſumpto ſe calculorum exemtum cruciatu gauderet: ex quo autem hac a calculo immunitate fruebatur, pectore angi cepit, cruribus intumeſcere, ac tuſſi moleſta, levioreque cruoris ſputo vexari. Crevere hæc ſymptomata ita, ut poſt elapſos 3. menſes nequiverit, niſi in dextrum latus decumbere; anxietates a primo inito ſomno experiretur; cruribuſque interea ac femoribus vehementer tumeſceret: ventre interim multis retro ab annis ſemper a natura, haud verò a colluvie aquarum, tumidulo. Copioſum Oximel ſquilliticum cum multis aliis diureticis, Kermes minerale, Gummi ferulacea, interpoſita Hydragoga, motus, frictiones, nihil profuere.

Sed inſolitum quid contigit ultimis 14. vitæ diebus. Conſuetas ſuas noctes calamitoſas ne experiebatur quidem ultra, ſed tranquilliſſimo ſomno, ſex, ſeptem, horarum ſpatio, lætus fruebatur, ita ut primarium illud Hydropis pectoris ſignum prorſum evaneſceret.

Quod autem mirabile erat, si ad beatum hunc statum continuandum solitò diutius decumberet, en sensim, quæ nocturnæ olim fuerant, nunc anxietates fiebant diurnæ; imo eundem sæpius in sedili positum invadebant. Crurum autem tumoris, ac universi corporis debilitatis, insigne fuit incrementum, & post 14. optimas noctes demum 12 Maji, cum levi ac vago delirio, obiit.

Sequenti die Cadaver aperuimus, egregius Medicus Aulicus Nobilis *ab Hentschel*, Chirurgus *Leber*, egoque. Purpureum corpus ac lividum, spatio horarum 36. a morte elapso, ad humeros, Jugulum, Thoracisque tum superiora, tum latera. Venter longè quàm in vita tumidior. Costarum cartilagines totæ, infimarum exceptis, osseæ. In dextro Thoracis latere octo libræ fœtidæ subrubescentisque aquæ, in sinistro vix unciæ paucæ. Cordis bovinæ magnitudinis dexter Ventriculus parietum tenuitate hîc vix lineam, ibi sesqui lineam, crassus, cavitate magnus; sinister autem pollicis crassitie, exiguum valde cavum habuit. Aorta, Carotides, Subclaviæ, substantiâ crassissimæ, amplissimæ diametro. Polyposi quid utroque in cordis cavo. Lividi, flaccidi pul-

mones, quocumque in loco transcinderentur. Hepar lobo sinistro parvum, dextro monstrosum ferè, longum ita, ut cum peritonæo circa cristam Ilei connatum esset. Flava ac multa bilis, nulli calculi biliosi. Ventriculus ingens, ut pag. 23. Cap. 1. enarravi. Ren dexter quadruplo majus naturali, mollis, flaccidus, cæterà bonus, sine calculo; ejusdem bonus ureter. Extenuatus ita Ren sinister, ut nec longitudine, nec crassitie, digitum excederet, aliàs nec purulentus, nec calculosus. Naturalis omnino & sinè calculo Vesica urinaria. Peritonæum pulvinaris instar tumens, lumbos totos in pelvim usque explebat; eo autem perscisso patuit laxam corruptamque cellulositatem esse, quæ tantum utrimque pulvinar componebat. Corrupti ac ferè consumpti Psoæ.

Anatome igitur constitit 1°. indicationem Hydropis pectoris ritè captam esse. 2°. Nullas calcareas concretiones in pulmonibus esse inventas, ut quidem suspicio ferebat. 3°. Hominem hunc, qui summus olim Nephriticus numerosos calculos sæpius excrevisset, totam Diathesim demum superasse, nec habuisse partium degenerationes, ut vocant, essentiales; cum Renis sinistri cæ-

terà ſani parvitas, mole dextri compenſaretur.

Verùm cur placidas adeo noctes ultimis vitæ 14. diebus egit? Phænomenon hoc mihi vix explicabile. reſpondeo duntaxat me *Tom. II. Part. 5. hujus Operis* evidenter demonſtraſſe ingentem Pectoris Hydropem, in quo nocturnæ anxietates quinque menſibus ſiluerint: tum & alium validiſſimum Hydropem Pectoris, cui anxietas illa nocturna affuerit nunquam: deinde mox daturum me Hydropem Pectoris a morte inventum, unà cum Phtiſi pulmonum, eorumdemque peſſima degeneratione, quo in homine Hæmoptoe cum ſputis purulentis, ac febre hectica, veram Phthiſeos pulmonalis ideam exhiberent, nullo verò modo eam Hydropis Pectoris. Hinc quamvis Phænomeni dati cauſam non intelligo, meritò tamen concludere videor id minimè mirum nobis oportere videri, quod 14. diebus in vero Hydrope Pectoris præcipuum ſignum deficiat; ſi quidem idem & longè diutius, & perpetuò defuiſſe, aperta cadavera demonſtrent.

Quæ ultrà circa calculoſam hujus hominis diatheſin, & cor, notata fuerint, hæc ſuis quæque locis dabo; enar-

rabo modò nunc, quam mox promisi, historiam.

§. III.

Ineunte Junio proximè elapso cadaver aperuimus, Magn. D. *Kessler*, Expert. *Guarin*, egoque hominis, apud quem olim ter, quater, fueram in consilium vocatus, & ubi ex copioso Baccho Hæmoptoem, & sputa purulenta, copiosa, febrimque continuam remittentem, constanter animadvertentes, Phthisim pulmonalem adesse statuebamus; neutiquam verò, cujus nunquam signa videramus, Hydropem pectoris: nisi fortè obscura quædam sub ultimis vitæ diebus adesse suspicari forsitan quis potuisset. En vero Anatomen! sex libras aquæ abdomen dabat, $7\frac{1}{2}$. libras dextrum Thoracis cavum, sinistrum libram unam. Pulmonum cartilaginea substantia longè durior, & pluribus in locis ferè ossea; ut portione clam mecum lata, publicè demonstravi: Vesicularis autem eorum fabrica plurimis sebaceis corporibus plenissima. Substantia denique Pulmonum tota ferè diffluens præ corruptione. Mucosi tumores tremuli, gelatinæ instar, membranis, con-

clusi, magnitudine pugni virilis, supra utrumque Renem inventi. Ventriculus commodè excipiebat libras 12. aquæ. In Vesica fellea tres polygonati calculi.

Sed modus considerandus est, quo hydrops pectoris hic formatus. Non propriè, ut assolet, in cavo pectoris hærebat aqua, verùm Pulmo, inferiore sui parte, ad altitudinem trium digitorum supra locum, quo Diaphragma Thoraci connectitur, Pleuræ, Diaphragmati, Mediastino, intimè connatus; superiore autem parte undequaque latitudine duorum digitorum cum Pleura unitus. Porro intra locum cohæsionis superioris, & inferioris, Pleura nuda erat, & $7\frac{1}{2}$. libræ aquæ ad Pleuram nudam accumbentes, removerant Pulmones, eosque sursum, deorsum, atque ad mediastinum, compresserant, quò sibi spatium compararent. Eratque hoc spatium ad costarum arcus; ita ut Pulmo ad latera sterni, & spinæ dorsi arctissimè cohæreret, in medio verò Thorace circa arcus costarum nihil Pulmonis esset.

Hinc iterum concludo, polymorphum hunc morbum, gravem posse, diuturnumque adesse, quamvis sui vix signa edat. 2°. Confirmari hinc quæ superiore anno super difficillima ejusdem

diagnosi differuerim. 3°. Ex loco, quem hîc aquæ occupaverint, itidem confirmari, quæ de morbi hujus per paracentesim curatione, ut theoreticè potiùs, quàm practicè propositâ, adnotaverim: Quippe loco solito instituta Paracentesis, Pulmonem hunc accretum vulnerasset, nullas eduxisset aquas. Frequentia hujus accretionis, quæ tanta, ut tertiæ, saltem quartæ, mortalium parti contingere *Diemerbroeckio* visa sit, curam hanc, si institueretur, inutilem sæpe ostenderet.

Absoluturus hoc Caput, Lectoribus in memoriam revoco, quod *Tom. II. Part.* 5. *Cap.* 3. post *Pisonem* notaveram; nempe pectore Hydropicos, cùm subita corporis erectione, a nocturnis anxietatibus in primo somno invadentibus, se levare advertissent, voluisse easdem postmodum in sedili, erecto corpore dormiendo, prævenire, sed incassum: cùm igitur etiam sic erectos dormientes anxietas invaderet, rationem hujus nocturnæ anxietatis nobis difficiliorem intellectu videri. Sanè Historia penultima priores observationes confirmat, in eo adhuc notabilior; quod etiam de die in sedili dormientem anxietas caperet eadem. Non do equi-

dem hanc obſervationem, ut univerſalem: dantur fortè, quibus primum ſomnum in ſedili tranſegiſſe profuerit; ſed contraria *Piſonis*, meaque, ſæpius confirmata obſervatio, caſum ſaltem haud infrequentem eſſe demonſtrat.

CAPUT IV.

PROBLEMATA, ET DIFFICULTATES.

§. I. *Laus Pathologiæ, & frequens certitudo; ſed ſimul ejuſdem curta ſæpenumerò ſupellex. Ratio eſt, quod Pathologia unico duntaxat modo vitam humanam utcumque intelligat, Adorandus verò vitæ Autor, & Fons, vitam humanam poſſet infinitis condere, & conſervare modis. Exempla, quæ id evincant.* §. II. *Hiſtoria curæ Aneureſmatis ſpurii quæ optimè quidem feliciterque peracta, infeliciſſima tamen, ignotis de cauſis, fuit. Plenitudo vaſorum cunctis conſpicua ſignis, ad mortem uſque; Vaſorum tamen perfecta poſt mortem vacuitas.* §. III. *Anatome hominis, cui per annum ante mortem pulſus nunquam debilis, ſed ſemper fortis, duruſque, uſque ad ultimam luctam mortis, in quo, nullâ prægreſſâ*

evacuatione, nullus ſanguis fluidus, ſed exile modò filum polypoſum in omnibus, iiſque dilatatiſſimis corporis vaſis, inventum eſt. Quædam horum ſimilia, ſed imperfectiora, ex Cl. Lieutaud. §. IV. *Caſus feminæ, quæ nunquam ſymptomata affecti cordis, majorumque vaſorum paſſa, cor & vaſa majora monſtroſæ ac vitioſæ magnitudinis, totum ferè thoracem occupantis, habuiſſe deprehenſa fuit.* §. V. *Anatome portentoſi cordis, in cujus ſubſtantiâ oſſiculum, & cujus valvulæ tricuſpidales non modo initia Coronarium neutiquam tegere potuerunt, verùm etiam Cor digiti amplitudine apertum ſemper reliquerunt.* §. VI. *Vita, & reſpiratio non multùm incommoda, cùm Pleuræ, Diaphragmatis, Mediaſtini, Pulmonum, Pericardii, Cordis, majorum Vaſorum, firmiſſima inter ſeſe concretio, ſic, ut, nonniſi unicam, eademque immobilem prorſus molem, præ ſe ferret.* §. VII. *Affecti oſſis ſterni, mortiſque mirabilis hiſtoria, in qua nec ſufficiens cauſa morbi in vita, nec vera cauſa mortis in cadavere, detecta eſt; & in qua febris hectica cum omnibus ſuis ſignis adfuit, excepto eo, quod & obeſum, & toroſum, ad*

ultimum usque vitæ habitum, corpus perseveraverit. §. VIII. *Testis contusio generat horrenda in abdomine; itidem seminis abundantia & corruptio citra contusionem. Stupenda Anatome. Castratio provectum eousque morbum non tantùm non curat, sed mortem accelerat calamitosam. Quædam in hanc rem ex* Hildano, *aliisque. Consilium præcavendi.* §. IX. *Tumor in Tibia ex contusione natus, 30 annis inculpatè gestatus, tandem malignus factus, curatus enucleando. Recrescens irritamenta patitur, generatque Emprostotonon, & Maxillæ Tetanon. Ablato tumore hæc symptomata perseverant, occidunt. Doctrina magni* Hippocratis *circa Tetanos. Calor urens in ardente febre vix auctis Termometri gradibus. Tetanus musculorum & tendinum, diu a morte superstes.* §. X. *Anatome intricatissima, in qua omnia intestina tenuia, & crassa, a sua externa tunica separata inveniebantur, & ex eadem, tanquam ex vagina, aut theca, evaginabantur illæsa. Demonstratio hinc confirmata* 1°. *quod intestina suam tunicam extimam a Mesenterio, ac Mesocolo, mutuentur.* 2°. *quod ligamenta coli a tunica externa potissi-*

mùm oriantur. Determinatur justa Intestinorum longitudo. Difficultates circa veram hujus morbi naturam. §. XI. Hernia intestinalis, vaginalis, & causa Ilei morbi vehemens, longis ab annis in corpore præsentes, sine ullis suis signis aut symptomatibus. Anatome.

§. I.

PATHOLOGIA nititur quatuor potissimùm fundamentis, quorum primum quidem Anatome est, quæ omnium humani corporis partium figuram, molem, situm, variumque cum aliis nexum, & harmoniam, docet. Alterum est Physiologia, unà cum Mechanice, Hydraulice, ceterisque adscitis Physiologiæ Disciplinis. Hæc partium per Anatomen cognitarum destinationem, usumque, exponit, indeque humanarum functionum & actionum exercitium explanat. Tertium ejus fundamentum meritò habetur experientia medica, eaque eo quidem tempore potissimùm capta, quo illæ ipsæ functiones, earumque instrumenta, aut otiantur, aut læduntur, aut destruuntur. Quartum denique tum omnium in genere Cadaverum inspectio est, tum præcipuè eo-

rum, quorum morbi, dum viverent; attentè considerati fuerant, diligenterque adnotati.

His innixa Pathologia, sæpius morbos multos a principio ad finem ita explicat, ut nulla certior evidentiorque Demonstratio haberi in Physicis queat. Constatque inde Parthologicum bonum esse neminem, qui non simul bonus Anatomicus, qui non accuratus existat Physiologus. Ut enim linea recta ad curvæ nos adducit cognitionem; ita sani, vegetique hominis, intellecta Natura, functionumque integritas, nos in intellectum ducit causarum, quæ earumdem functionum læsionem, perversionem, destructionem, soleant producere.

Verùm enim verò occurrunt nobis sæpenumerò morbi, quorum Phænomena laudatis hisce ac necessariis principiis haud modò non explicantur, sed iisdem planè adversantur. Ecqua tandem hujus causa portenti? Paucis dicam. Eorum quæ ad hominem pertinent, multa novimus, omnia non novimus; & quod res est, vitæ, ut ita dicam, ignoramus latitudinem. Perennat si quidem illa quandoque, idque notabiliore tempore, interea dum otiari videantur, imo

imo dum destructa, aut inepta saltem, ea organa, illa vitæ appareant instrumenta, quæ quidem ex veris Artis principiis ad vitam, vitæque functiones, absolutè necessaria statueramus. Velimus, nolimus, hic, hic inquam, curram nostri ingenii supellectilem fateamur oportet: incipimusque sub his Velamentis Illum detegere, quem Fontem Vitæ Sacra vocitent, qui dum secundùm nostra Anatomica, Physiologica, Mechanica, Hydrostatica, Hydraulica, Hygraulica principia, vitam conservat Mortalibus, Naturæ se monstrat Autorem; dum verò reclamantibus hisce legibus eandem perpetuat, Omnipotentem sese, infinitarumque, ut ita dicam, Naturarum Creatorem esse, & ut paucis omnia comprehendam, libera Voluntate cuncta se agere, ostendit.

Quum plura observata mea propria argumentum horum, quæ dixi, subministrent, præcipua collegi, & ordine enarrabo.

§. II. Problema primum.

Femina 65. ann. optima sanitate semper gavisa, corripitur media nocte 22. Martii 1761. anxia respiratione ac le-

viore hæmoptoë. Vocatur extemplo, Venam qui secet, Balneator. Is porro instrumento suo resiliente arteriam tundit, ingentique saltu prosilientem cruorem comprimere satagens, nonnisi tertio repetito adparatu compescit. Adstantes Chirurgum exonerant, retrotractum ab ægra brachium causati.

Vulnus, ad 12. diem non amoto apparatu, vidimus 18. die ab eodem inflicto, deteximusque ingentem in humero ac brachio a compressione tumorem. Pulsus in carpo fortis, & calor, vel arteriam haud validè compressam esse indicabant, vel nunc per laterales arterias ex humeraria ortas, jamque dilatatas, sanguinem in laterales arterias, quæ ex brachiali arteria ante, postque ejusdem bifurcationem egrediuntur, nunc retrogrado motu inferri in arteriam brachialem, aut radiæam atque circuitum humorum in manu hoc modo resuscitari.

Sphacelus humeri præ foribus adstans, citam operationem poposcit. Perfecit eam *D. Leber* Asistentibus Dominis Chrirurgis *Homburg*, *Fischer*, & *Reichberger*. Methodum comprimentem intercipienti prætulimus, ob rationes Tom. 2. Part. 4. Cap 2. §. 10 laudatas. Appositâ Machinâ tortili supra arteriam

humerariam, Operator ſondam cavam induxit in vulnus cutis, atque cava omnia eſſe detexit. Integumenta ſupra ſondam cavam tranſcidit ad digiti longitudinem, eduxitque ſanguinis grumoſi, nec dum fœtentis, libram dimidiam, & prudenti digito quaſvis hujus maſſæ reliquias abſtulit: tunc ſondam prudenter deorſum in vulnus duxit, ut priùs, ita & nunc, cautè evitans vulnus arteriæ, arteriamque ipſam; ac congrumatum ibidem ſanguinem, cute ad pollicem latum perſciſſa, eduxit.

His factis relaxavit pauliſper comprimens Inſtrumentum, quo ritè contueremur, Arteriæ vulnus. Horruimus profectò videntes idem quatuor lineas longum, ita ut accuſatio retracti ſub venæ ſectione brachii confirmari videretur. Portio aponeuroticæ expanſionis Bicipitis Brachii ſuo erat loco. Arteria vulnerata Humeraria, fuit ante ſuam in Radiæam & ulnarem diviſionem. Quodque Tom. 2. Part. 4. Cap. 2. de corpore rotundo immobili, ad vulnus Arteriæ notavi, idem hîc quoque invenimus; formatum a vagina celluloſa arteriam, venam, nervoſque, hîc loci involvente. Hæc, valida nimirum compreſſione a Chirurgo facta, cum ipſa Arteria ubique

conglutinantur, coalescitque, eo excepto loco, quo vulnus est. Vis enim sanguinis hanc cellulositatem a se repellit, suoque in illam impulsu tumidam atque rotundam efficit.

Adverteramus porro loco citato, in aliorum nostrisque casibus, Aneurysmata spuria integre curari solâ compressione externâ, quando Vagina hæc sic cum Arteria coit, ut sanguis per vulnus arteriæ in saccum hunc se penetrans, nequeat ampliùs latera sacci, cum arteria coalita, ab eadem removere: curari verò minimè, si compressione, nec sufficienter, nec tam feliciter factâ, impetus cruoris, in saccum insilientis, latera sacci hinc inde ab arteria removeat, seque hinc furtim per totam diffundat brachii humerique cellulositatem. Atque præsens casus cum sic se haberet, non poterat compressione solâ, sed operatione quâdam institutâ, curari. Porro cum hoc sacco arctè unita Aponeurosis erat, vi compressionis.

Edocti igitur Aneurismata egregiè curari relictis his cunctis concretis portionibus, eluimus primò brachii ac humeri vulnus, Vulneri Aponeuroseos pulverem fungi Agarici inspersimus, totoque sacco: dein Agarici ritè com-

pressi laminas ordine septem, sensim grandiores, imposuimus, & *compressam*, ut vocant, desuper; tandem idoneâ ligaturâ totum firmavimus adparatum. Brachio, humero, manui, fomentum vini, aquâ calidâ, diluti adpositum est.

Conquesta licet ægra dolorem, bene tamen toto eo die habuit se, & usa Emulso cum Diacodio, ac Nitro, bene dormivit. Die sequenti bene habuit, ad Vesperas autem febris magna orta est, cum anhelitu, stupiditate, desipientia levi, pulsuque celeri, forti, duro. Unde ad octavam vespertinam unc. vj. sanguinis sano de brachio eduximus, & misturam Aquæ Hyssopi, Oxym. Squill. ac Stib. Diaph. dedimus. Refrigeratus sanguis rubram insulam bene consistentem, crustamque inflammatoriam densam, hinc albescentem, inde leviter rubentem, formabat. Impetuosius venâ exsilierat. Interim Brachium aneurysmaticum naturaliter calebat, infraque ligaturam pulsabat, circa ligaturam autem anxiè circumspicientes, omnia sicca læti deprehendebamus. Ita ut hucusque nullam, hac saltem de causa, inquietudinem animo foveremus. Horà verò undecimâ adparatus leviter madere, lingique, observabatur. Illico tamen

hæmorrhagiam hanc incipientem constrictior Machina tortilis compressit. Ægra intereà somnolenta fiebat, & ad mediam horam primam pulsus, etiam sub ligatura, fortior deprehensus est. Ad primam nocturnam expiravit, horis 41. ab operatione elapsis.

Ad 8. matutinam brachium examinantes, deprehendimùs vix 5. aut 6. uncias sanguinis hæmorrhogiâ illâ exivisse: id enim exactè nos inspectis linteaminibus determinare didicisse Tom. 2. Part. 4. Cap. 6. evici. Ergo non periit hæmorrhogiâ; 1°. quod post cohibitam eandem, inventus sit fortior pulsus. 2° Quod modica admodum copia effluxerit 3°. Quod sanguis, dum paulo ante de Vena educeretur, valido jactu prosilierit.

Neque a Gangræna, compressionem validiorem haud raro sequente, extincta est. Pulsus namque sub eadem semper manifestus ad mortem usque fuit, & manus egregiè semper caluit, imo ipse anatomicus conspectus quamvis gangrenæ suspicionem amovit.

Examinantes deinde operationis apparatum, invenimus illum egregiè adhærere, infimamque agarici lamellam adeo vulneri esse infixam, ut scal-

pello inde amovenda fuerit. Figuram vulneris eidem pulcre impressam, Clar. Professor *Gasser*, qui ipse eam a vulnere vi amoverat, nobis omnibus demonstrabat. Sanguis sub agarico in sacco congrumatus & consolidatus ferè totus. Quamobrem meritò conclusisse videmur levem illam hæmorrhagiam ex laterali vase, alicubi in integumentis non compresso satis, ortam fuisse.

Horum recensione crediderim, quosvis æquos rerum estimatores concludere 1°. Operationem egregiè institutam fuisse. 2°. Mortem neque ab Hæmorrhagia, neque a Gangræna, contigisse. Quænam igitur causa Mortis? Prosequamur reliquam Anatomiam.

Viscerum bona conditio. Sed vasa universi corporis, majora, minora, ita & flaccida, & vacua invenimus, ut ficciorem Anatomen nemo viderit. Sanguis unicè inventus est fluidissimus in basi cranii ad unc. ij. copiam effusus; ita ut ibidem videatur vasculum fractum fuisse.

Repetamus igitur Historiam totam. Quinque ante mortem horis pulsus celer, fortis, durus proinde phlogisticus, fuit. Sanguis de vena tusa verè inflammatus prodiit, saltu exsiliens, vi reprimendus;

dum vena clauderetur. Exigua admodum Hæmorrhogia fuit. Post venæ sectionem & Hæmorrhagiam, dimidiâ ante mortem horâ, fortior deprehensus pulsus est tam in affecto, quàm sano brachio. Interim sanguis nullus in arteriis venisque fuit, ne ejusdem quidem illa minima columna, quam a minima arteriæ contractione manere oportere vulgò credimus. Vacuitas perfecta æque in venis, quàm in arteriis.

Itaque mortis causam proximam video a compressione, quam ab effuso intra cranium sanguine Medulla oblongata, Nervorumque origines passi sint; vitam tamen exsanguis corporis, cum signis ad mortem usque plenitudinis vasorum, cùm non capio, lubenter aliis, me in arte versatioribus, exponendam relinquo.

§. III. PROBLEMA ALTERUM.

Arthriticus homo, de quo Tom. 2. Part. 5. Cap. 5. pag. 330. & in dissertat. *de Irritab. & sensib.* pag. 54. egi, in omnibus suis calamitatibus, durum fortemque pulsum nunquam non habuit; ut toties mecum per longum ejus morbum Medicinæ Studiosi observarunt

mirabundi. Conſtanter hic pulſus adfuit, niſi morte jam adſtante præ foribus. Cum mortuum illum 2. Octobr. 1759. aperiemus, invenimus Aortam univerſam, Arterias Emulgentes, Iliacas, Femorales, amplas quidem, ſed flaccidas, ſuo in cavo ad crura uſque gerentes nihil, quàm filum, ſive chordam tenuem, albam, polypoſam, quæ craſſitudine inæqualis, in maxima ſua diametro vix ſeſqui lineam haberet, pluribus in locis lineam vix excederet, dum interea vas columnam digito craſſiorem ſinè ulla extenſione continere potuiſſet. Cor itidem craſſum, pallidum, vacuum, habens tantummodo dextra in auricula ſinuque quid polypoſi, & in ſinu ſiniſtro pauculum grumoſi cruoris, in ſubclaviis atque carotidibus arteriis, funis, ſive filum polypoſum, vix lineæ fuit. Ad venas autem quod attinet, Cava, atque Renales, diametro maximæ, ſed vacuæ; excepto filo, illi ſimili, quod in arteriis inventum, ſed hinc inde filo arterioſo lineâ craſſiore. Aquam multam utrumque pectoris cavum habuit, ſanguinem verò nullum; ita ut æque ſicca hæc, quàm proximè præcedens Anatome fuerit.

Nullas evacuationes paſſus hic homo

est, quia nec habuit sufficientes; cùm transpiratio, sudor, alvus, urina, postremis vitæ diebus penitus deficerent; atque a mensis retro spatio parciùs debito fluxissent. Quæ ergo vitæ ratio in illo homine fuit? Non sanguis, sed chorda polyposa in vasis fuit, tenuis adeo, ut vasorum parietes ad columnam decuplo crassiorem vix adplicare se se contrahendo potuissent. Interim homo vixit, & perpetuo forti suo, duroque pulsu, in diuturnis suis ærumnis nos omnes in admirationem rapuit. Unde rogo, cum evacuationes non modo non præcesserint, sed quæ necessariæ, dudum & imminutæ, & suppressæ fuerint; cùm nullus ferè sanguis cunctis fuerit in vasis; cùm denique vasa amplissima amplecti filum hoc tenue, si fluidum adhuc in vita fuerit, nequiverint; undenam vita hæc misera tamdiu protracta? & protracta quidem perpetuò, cum duro, fortique pulsu?

Cl. Lieutaud in Epitome Med. Pract. 1759. *Parisiis* edita, ubi Anemiam ad classes morborum refert, asseverat vasa sanguinea interdum usque adeo sanguine vacua reperiri, ut caput, pectus & abdomen, tam sicca sint, ut ceram referant, vasa minora tum omni carere sanguine, majora semiplena esse, utrum

que genus aere turgere. In Virgine, cui anni ſpatio ſanguis centies detractus fuerat, ſubitò extincta, cerebri vaſa ne veſtigium quidem ſanguinis oſtendiſſe. Homini ob frequentiores in morbo acuto venæſectiones Leipothymia poſt menſem, & mors, contingunt. Adverterant tamen paulo ante mortem vires reparari, & priſtinum redire homini colorem. In cadavere vaſa cerebri penitus ſicca, cor ſanguine vacuum reperiſſe ſe, omneſque ſectiones planè ſiccas feciſſe, Vir Clarus teſtatur. ſed evacuationes hîc prægreſſæ ſunt; in caſibus vero binis noſtris, vel vix notabilis evacuatio, vel nulla, prægreſſa eſt, in quam tantæ vacuitatis vaſorum cauſam refundas. Quanquam in *Lieutautii* cadaveribus difficultate non careat, vitam aliquantiſper productam fuiſſe, cum tanta humorum penuria.

§. IV. PROBLEMA TERTIUM.

Femina 37. ann. menſe Septembri 1760. in Noſocomio *Paſmanniano* ab Ictero curata, inde exivit, renitente optimo ibidem Phyſico *Collin*, cui mens erat eam firmioris ſanitatis reddere, antequam domum repeteret: auctâ poſt-

modùm debilitate, & difficili respiratione, Nosocomium repetiit, ineunte Decembri. Licet respiratio nunc difficilior esset, tamen nunquam, sive quando ictero olim laborabat, sive nunc secundò suscepta, ullum cordis vel dolorem, vel palpitationem passa, conquestaque est; nunquam intermittentem, inæqualem, remittentem, pulsum habuit, nisi ad mortem, quæ a febre, & extrema debilitate contigit 14. Decemb. Cor cum Pulmonibus exemptum *Cl. Collin.* pro publica demonstratione ad me misit.

Ut in enarranda hac anatome me ritè capiant benevoli Lectores, monitos eosdem volo, in ponderibus numerandis me ubique pondus commune medicum 12. unc. intelligere; in mensuris autem capiendis me pedem sumere, pollicemque *Viennensem*. Pollex *Viennensis* $\frac{4}{3}$. lineæ minor est *Parisiensi*; $\frac{4}{3}$. longior *Rhenolandico*; dimidiâ lineâ longior *Londinensi*. Captæque fuerunt omnes hæ mensuræ postquam cor 2 $\frac{1}{2}$. diebus in spir. vini aquæ misto servatum, adeoque utcunque contractum esset.

Cor cum radicibus majorum vasorum elotum, detersum mollique linteamine probè exsiccatum, pondus librarum duarum æquababat. Magnitudo autem

cordis; pondusque, maximè a mole Ventriculi sinistri nascebatur. Capacitas Ventriculorum tanta, ut ultra duas libras caperent ambo, sicut exactè capta mensura docuit. Dexter Ventriculus in longitudine perscissus, & situ naturali in tabella explatanus, sex pollicum, seu semipedis, latitudinem, prope basin cordis habuit; sinister Ventriculus octo pollicum. Circumferentia basis cordis pedis integri cum $\frac{1}{3}$. pollicis. Ossea Aorta ad basim cordis abscissa 4. pollicum in circumferentia fuit. Cordis sinistri densitas firma, compacta, dura; erat 10. linearum. Dextri autem crassities naturalis. Longitudo dextri ventriculi cum ea sinistri æqualis. Capacissima Aorta ad Cæliacam usque, & in tunicis crassissima. Principiumque Aortæ altitudine hinc 3. illinc 4. linearum, totoque in ambitu, osseum fuit; per universum autem ejus decursum insulæ osseæ, a se invicem remotiores, inventæ sunt. Pulmones boni quidem, sed ob cordis molem parvi, & in superiore thorace tantummodo inveniendi.

Si hæc omnes adeo insignes mutationes intra breve spatium prope mortem generari potuissent, in promtu responsum haberetur ad quæsitum, cur femina

nunquam anxietatem ad Vitalia, turbatos nunquam perceperit pulsus? At verò Historia tota innuit a longo retrò tempore enormem hanc Vitalium viscerum degenerationem, sumsisse originem; dum intereâ, quæ eam denotarent, symptomata minimè observarentur. Utique cor ita monstrosum, ut, explens maximam Thoracis capacitatem, pulmones angustum in spatium cogat; Cor idem præ densitate indurata vix contractile; adeo capax, ut ultra duas libras liquidi contineat; Osseus Aortæ annulus; Aorta dilatatissima, atque indurata, pluribusque latis Osseis insulis vitiata; hæc, inquam, omnia cum pulmone vix sanguinem transmittente, vix explicabili, debuerunt necessariò ejusmodi humerum fecisse Circulum, quem Physiologicæ leges explicare nequeunt.

§. V. PROBLEMA QUARTUM.

In consilium vocabar finiente Novembri 1760. ad Viduam quinquagenariam, cum piè defuncto Domino *Erndl*, & egregio Viro, Nosocomii Hispanici Medico, *Hasenohrl*, Autore egregiorum binorum tractatuum practicorum,

Erat ſpaſmis illa, anxietatibus, animi affectionibus, maximè iræ, perquàm obnoxia. Paregoricis, ac Neuroticis, hinc olim levata, jam haud levabatur ultra; quin potiùs animo incepit linqui. Judicavimus omnes Vitalia, ſi non protopaticè, quod veroſimile, ſaltem deuteropathicè, affecta eſſe. Hydrops pectoris ſui quidem ſuſpicionem fecit, verùm palam aſſeri, præ multorum defectu ſignorum, non potuit. Die 15. aut 16. exinde elapſo, extincta eſt.

In cadavere hydrops pectoris demonſtrabatur. Cor cum vaſis exemtum publico examini ſubjeci. Ambitus vacuati cordis fuit. ad baſin 9. poll. 7. lin. Ambitus cordis in medio 9. poll. 5. lin. Altitudo a cuſpide ad baſin 4. poll. 2. lin. Oſſiculum oblongum in ſubſtantia ſuperioris partis ſiniſtri Ventriculi, digitum immiſſum mox afficiens, & ſic ſe detegens, longitudine octo linearum, in media latitudine trium linearum, duriſſimum. Auricula ſiniſtra repleta erat materie craſſa, ſebacea, inæquali, & cum auricula firmiſſimè accreta: in dextræ auriculæ cornu quoque quid ſimile fuit.

Valvulæ tricuſpidales ad Aortam bonæ quidem figuræ, at duriſſimæ toto-

que margine osseæ: corpuscula autem eorum rotunda, a *Morgagni* tam bene descripta, tum universa durissima erant, tum unum triplo majus, osseum. Valvulæ Venæ pulmonalis ferè unitæ in unicam, eamque latam Zonam, sed naturali duplo majorem, crassam, inæqualem, duas lineas densam.

Ambitus Aortæ ad basin cordis 4. pollicum; ad curvaturam suam 4. poll. 2. lineis minus; ubi subclaviam generat $3\frac{1}{2}$ poll.; Ambitus Arteriæ pulmonalis 3. poll. 8. lin. Trunci coronariarum semipoll.

Valvulæ ad Aortam tegere, ac claudere Coronarias non poterant, licet easdem tenaculis fortiter attraheremus. Hoc sæpè. Unde *Morgagni* ex 18 cadaveribus invenit 13. esse, in quibus idem observatum.

At non modò Valvulæ non tegebant originem Coronariarum, verùm etiam breves, induratæ, contractæ, cùm essent, haud tantum non claudebant aperturam Arteriæ, sed tale, ad minimum, spatium in medio relinquebant, ut Aorta communis magnitudinis per illud commodè transivisset. Jamque dudum id ita fuisse, Valvularum crassitudo & durities, ossiumque in una corpusculum, demonstrabant.

Porro quis circulus, qualisnam sanguinis motus, corde sinistro semper aperto, & aperto ad tantam amplitudinem? certe in Arteriæ sistole, dum ad Arteriarum fines resistentia est, hâc viâ patulâ, multum sanguinis in cor refundi oportuit. Valvulæ enim non obstitere. Proinde debuit cor continuò ex aorta se contrahente sanguinem copiosum recipere. Unaque modò columna a corde per arteriam, nunquam intercepta, semper integra fuit. Nec spatium in hoc ventriculo fuisse videtur ad excipiendum pulmonalium venarum sanguinem. Si nunc consideremus vitium hoc antiquum fuisse, ut ante patuit, quæritur physiologica circulationis in hac femina, quantumvis vitiosa fuerit, expositio, & modus.

§. VI. Problema quintum.

Revoco huc casum, quem Tom. I. Part. 2. *Rat. med.* cap. 8. dedi, hominis scilicet, qui insolubili, & antiquâ concretione, connatas mutuò inter sese quascunque Thoracis partes habuit, Pleuram, Mediastinum, integros Pulmones, eosdemque iterum mutuis inter sese lobis, Pericardium, Cor totum;

ut propriè loquendo omnes hæ partes nonnisi idem unicumque viscus referrent. Nec singularis hic casus est, duos similes Pueri & Puellæ Cap. VI. dabit. Quæritur, quis hic vitæ fuerit, circulationisque modus?

§. VII. PROBLEMA SEXTUM.

Puella 14. annorum anxia pectore; difficulterque respirans, cæterà sana fuit. Nata 16. annos, mensium fluxum ter passa est, sequenti verò triennio nunquam. Anno vitæ 18. nascitur ipsi in sterno tumor, materiem fluctuatione designans. Cum hoc tumore, primâ vice ad nos accessit die Decemb. 30. anni 1758. Quia vagæ febres aderant, copiosamque materiem in hoc tumore; interno de pectore ortam, suspicabamur, credidimus vel ab ejusdem resorptu, vel ab ossis carie, has febres nasci. Eâ de causâ aperuimus tumorem, ex eo que pus tum illo tempore, tum deinceps quotidie, vidimus effluere. Binis elapsis exinde mensibus, nempe finiente Februar. 1759. novus apparuit altiore sterni loco fluctuans tumor; qui itidem apertus jugi fluore stillavit. Cortex peruvianus, & lactea diæta, febres egre-

giè profligarunt. Aprili menſe novus tumor cum oſſis prominentiâ, ſed is ſponte receſſit. A majo menſe ad Novembrem fluentibus jugiter ulceribus, ſaniſſima vixit, res domeſticas Parentum in ædibus optimè curavit. Menſtruo fluxu Majo, Junio, Julio, Auguſto; gaudebat, deinceps verò haud ultra. Nov. 16. eam denuo intra Noſocomium ſuſcepi, eo quod novus tumor in depreſſiore ſterni ſede appareret. Apertus is, perpetuò deinceps fluxit. Sponte aperiebatur & quartus. Febres denuo continuæ remittentes, vix ultra cortice & lacte moderandæ, fecerunt vehementem materiæ ab oſſe ſterni, vel fortè ex Mediaſtino reſorptæ, ſuſpicionem. Poſtremoque hoc tempore Tuſſis acceſſit, ac puris ſputum, tandemque vomitus, ſingultus, diarrhœa, conſuetis immorigera remediis; ſuperſtite nihilominus pulcrâ corporis, facieique, toroſitate: ita ut cortex & lac corpus pulcrè viderentur ſuſtinere.

Hâc rerum conditione in conſilium vocavi optimos Chirurgos noſtros, *Homburg* Chirurgum SS. MM. *Leber* Noſocomii Chirurgum, jamque Chirurgiæ in hac alma Univerſitate deſignatum Profeſſorem, *Reichberger* optimum ad

S. Marcum Chirurgum, Veteranum Chirurgiæ Doctorem *Reutter*; quibus sese, præter egregium Medicum *Erndl* adjungere dignatus est Ill. *Præses*. Quærebatur quæ morbi sedes, quæ ejus natura foret? Equidem sternum quatuor diversis, & manantibus, & inter sese, factâ injectione, communicantibus foraminibus, pertusum erat; per aperturam autem inferiorem specillum ad profunditatem sesqui pollicis immergebatur, sursumque ductum liber aliquantisper ambulabat. Idem specillum superiori foramini inductum circa 3. & 4. costam lateraliter pollicis latitudine intrabat; ut communicatio sic esset a sterni ulceribus ad quandam seu fistulam seu cavitatem lateralem. Cavitas autem illa lateralis non videbatur in ipsam pulmonum abire substantiam, sed inter pleuram ac pulmonem; aut potius pleuram inter costasque, & musculos: si quidem aer fortiter inspiratus, & expiratus, admotam candelam minimè movebat. Pronum inde fuit cogitare forsitan in dilatato Mediastino Vomicam latere, quæ sensim sibi viam per exteriora moliretur, & quæ ad superiora sterni lateralem haberet processum. Quærebatur 2° in hoc consilio foretne alia, quam quæ adhibita hucus-

que esset, adhibenda curandi norma? An perterebratio ossis, ut *Galenus* fecisse se scribit, qui quoque Pericardii portionem, osse terebrato, abstulit; nudique conspexit cordis motum? Qualem operationem quoque factam historia famosi *Adæmoni Becker* testatur, qui ipsus in opposito ad parietem speculo proprii cordis motus contemplatus fuerat? Verùm ab una parte sternum, inæquale, & gibbosum admodum, Trepanum difficulter admissurum esset; & suspicio duntaxat, non certitudo, aderat, sub eodem inveniendæ in Mediastino Vomicæ: siquidem non Mediastinum modò, verùm etiam quævis partes, tum proximè adjacentes, tum remotiùs sitæ, circa sternum eâ, quâ turgent, materie, evacuare se possint; unde frustra fortè foret Terebratio. Ab altera parte quatuor diversis aperturis cùm pus manaret, habebat Natura, quò se expurgaret.

Conclusio igitur fuit præsentia symptomata mitigare; corpus decocto Bardannæ, & lacte, implendo, & depurantibus injectionibus hucusque adhibitis substituendo novam, quæ aliquoties mirè profuerit in similibus; scilicet cocta uncia media Colcotharis Vitrioli in

aqua per ſemihoram, ut libra liquidi ſuperaſſet: quibus per aliquod tempus continuatis, novum conſilium ſuperagendis convocandum eſſet. Atqui vomitus, ſingultus, diarrhœa, nulla ratione curabantur, ulcera ſiccabantur, vires citò concidebant, octiduo poſt conſilium elapſo, moriebatur.

Cadaver pulcrè toroſum, pingue, craſſum. Craſſum omentum, adeo magnum, ut univerſum abdomen tegeret. Colon appendicibus innumeris pinguiferis cinctum. Ventriculus, Inteſtina, Diaphragma, Jecur, Splen, Mediaſtinum, Cor, Pulmones, qui in dextro cavo thoracis multùm, in ſiniſtro parùm, cum Pleura cohærebant, optimi, ſaniſſimi.

Cùm igitur omnia Viſcera ſummam ſpirarent ſanitatem, ſternum examinandum accuratiùs fuit. Incraſſatum illud, convexum valde, tribus in locis eroſine perforatum, pluribus plagis nudum, carie exeſum, ab interiore parte ſaccum gerens, quem pleura a ſterno, coſtiſque, recedens, formaverat; nempe ad trium digitorum latitudinem, in tota ferè ſterni longitudine, Pleura utrinque receſſerat a coſtarum cartilaginibus, & anteriore parte muſculorum intercoſtalium

internorum, unà cum ſua productione media, quâ Mediaſtinum format. Pollicis diſtantiâ Pleura hîc ſterno diſtabat, non tantùm quia retropulſa a contenta materia, ſed quia ſternum, ut dixi convexum erat. Paucum pus hîc aderat, quia ab octiduo vix quid effluxerat, ſed certò certiùs videtur a pure copioſiore hîc collecto, formatus olim hic ſaccus, ſive hoc puris receptaculum fuiſſe.

Hoc ipſum receptaculum communicabat cum ſinu, ſeu appendice ejuſdem oblongo, cæco utrinque, in Thorace locato, inter pleuram, & muſculos intercoſtales, digiti longitudine. Pus nunc paucum inerat, ita ut vix intra Thoracem hi ſinus prominerent. Oſſa coſtæ 3. & 4. numero a ſuperioribus ducto, utroque Thoracis in latere, circa ſinus illos exoſa, ſcabra, tamen alba: unicâ in plagâ Muſculus intercoſtalis internus multùm, externus parum, exeſi erant.

Phænomena morbi mortiſque conſiderando, mortis cauſam quærendo, hæreo aquâ. Pure copioſo olim fluente, ſaniſſima vixit; domeſticos alacriter peregit labores. Poſthac quamvis pus copioſè manaret, hecticæ febres, cortice inſuperabiles, vomitus, ſingultus, diarrhœa, vehementer eam affligunt. Tan-

dem ſiccis ferè ulceribus, vomitu, diarrhœa, ſingultu, auctis, intra octiduum moritur. Periit quidem hæc Juvencula omnibus quidem ſymptomatibus hecticis, ſed non modò citra hecticam corporis, humorumque conſumtionem, verùm etiam cum venuſta muſculorum toroſitate, cum totius obeſitate corporis. Colliqueſcens, ſeu ut in ſcholis loqui amant, colliquativa diarrhœa Phtiſicorum more, vitam extinxit; corporis pulcra toroſitas, & obeſitas, viſcerum omnium illibata integritas, colliqueſcentem morbum planè negant. Neque enim, ſi ſterni territorium cum ſinibus ſuis lateralibus excipias, quidquam toto in corpore, quod ſaniſſimum non fuerit, inveneris. Totum vitium ferè extra leges circulationis hæſit.

An pus fundum receptaculi poſt ſternum copiâ, ac pondere ſuo, in Diaphragma preſſit, atque illud convellendo, ſingultum vomitumque genuit? vix videtur, cum ultimis vitæ diebus ſicca ulcera, & ſaccus ferè vacuus fuerit, interea dum eadem ſimptomata pergerent.

Nunquid vitium in oſſe ſterni natum priùs fuerit, & quidem a valida Thoraculi in ſternum compreſſione, quam ſerò deteximus? An proinde nata ſanguinis

guinis phlogiſtica diatheſis ab oſſe affecto, quæ quotidie per idem os evacuaverit ſe ſic ut corpus maneret ſaniſſimum? An hæc ita aucta poſtmodum Diatheſis, ut licet plurimum ulceribus efflueret, multum tamen ſanguini intime commiſtum hæſerit? Nunquid hinc 10. ante mortem ſeptimanis Diarrhæa, vomitus, ſingultus? Et denique an ultimis vitæ diebus, cùm ulcera ſucceſſerent, ſanguis nimiâ copiâ phlogiſtici oneratus, adeoque per nimia vaſcula transfluere ineptus, mortem induxerit?

Si ſimul corpus dudum extenuatum, & emaciatum fuiſſet, cauſam manifeſtam interitus deprehenderemus; prout *Tom.* 1. *Part.* 2. *Cap.* 2. & paſſim in omnibus reliquis partibus, multorum cadaverum ſectione demonſtrare conatus fui: verùm quia viſcera omnia ſaniſſima, corpus obeſitate ac toroſitate conſpicuum fuerit, explicatio morbi mortiſque deficit.

§. VIII. Problema septimum.

Juvenis 25. annor. ad *Fratres Miſericordiæ* ſe contulit, eo quod a contuſione ad inguen, teſtemque dextrum, ſibi ſexenni factâ, dolorem jam tumo-

remque ingentem perciperet. Contulerat multùm augmento hujus, quod Herniam esse quidam rati, Brachierium admovissent. Ventrem universum durum, ac dolentem, Religiosi invenere. Paucorum spatio dierum miseriis confectus, periit 7. die 1759.

Cadaveris sectioni interfui; sed cùm Anatome quid intricati, & monstrosi habere videretur, totam abdominis molem, peritonæo maximam partem involutam, in publicum Pathologiæ Collegium afferri curavi. Clarissimo Professore Anatomes *Gasser*, pluribusque Chirurgis assistentibus, en quid invenimus!

Testis dexter molem capitis biennis infantis habens, durus, & dum perscinderetur, hinc cartilagineus, illinc steatomatosus, scrotum explebat & inguen, haud tamen ultra suo de funiculo pendulus. Testi quippe, toti quanto, informis massa continuabatur, in inguine se dilatans dextrorsum ac sinistrorsum, ita ut expleret universam pelvim & hypogastrium, utrinque ad ilia, & posteriùs ad lumborum vertebras. Assurgens a medio lumborum transibat per medium Mesenterium, altiùsque sub Ventriculo progressa, cum degenerascente Pancreate

confundebatur, & dextra portione Hepar tangebat, in sinistro autem latere haud multò altiùs umbilico assurgens, spatium aliquod concedebat, in quo Ventriculus cum præcipua intestinorum mole, arctè locaretur : Colo intestino interim a latere tumoris, & Recto sub tumore, decurrentibus.

Itaque tumor superscandendo Rectum, illud suo loco reliquerat; at haud ita vesicam urinariam. Urethram quippe, elevando Vesicam, ita prolongaverat, ut ipsam Vesicam in sinistro hypochondrio versùs cristam Ilei, supra molem hanc tumidam inveniremus, quo versùs & uretrem dextrum, obliquè transversim decurrentem, quòque deteximus. Sinistrum uretrem verò, & spermatica vasa, præ summa partium confusione, non vidimus. Testis sinister bonus, nisi quod vaginalis ejusdem tunica ita incrassata esset, ut herniam carnosam referret.

Quid unicus non efficiat testiculus affectus? Quamque insons diu malum, brevi aliquando summum obtineat atrocitatis gradum? At, quod plus est, horrenda mala Testis minimè contusus, sed a causa interna, inflammatione, obstructione, semine retento, depravato, affectus, producit. Cogitabitis fortè ca-

ſtratione hæc quacunque de cauſa orta præcaveri; ſed ut experientia teſtatur, Teſtis extirpatio ſumma mala præcavet, ſi funiculus ſpermaticus adhuc ſanus ſit; extirpatio Teſtis, funiculo affecto, malignitatem exaſperat, potiùs, quàm mitigat.

Juvat *Hildanum* legere Cent. 4. N°. 64. ubi de Hernia ſpuria, carnoſa dicta, agit. Recenſitis Veterum placitis, credit ipſe Herniam carnoſam a ſemine ſtagnante, & corrupto oriri. 2°. In dextro potiùs quàm in ſiniſtro reperiri; ſaltem ſe, inter plures caſus, ſemel modò in ſiniſtro vidiſſe: quemadmodum e contrario Herniam aquoſam in ſiniſtro teſte frequenter, rariſſimè in dextro, vidiſſet. 3°. Hujuſmodi Hernias ut plurimùm in Juvenibus, qui ſanguine ac ſemine abundent, quique in cœlibatu vivant, accidere ſolere. Hiſtorias autem horrendas recenſet, interque eas unam Sacerdotis, cui dexter non modo teſtis, ſed & vaſa ſpermatica lapideam induiſſent naturam; ita ut abdomen manu comprimens, eandem profectò duritiem in dextro hypochondrio deprehenderet. „ „ Malum autem, ait, ad ipſam uſque „ originem Vaſorum ſpermaticorum „ adſcendere, dolor ipſe, quem e Re-

» gione Vasorum spermaticorum ad
» renem usque dextrum continuò persen-
» tiebat, indicabat. Aderat præterea Vo-
» mitus, & appetitus prostratio, non
» tamen propter Herniam, ut quidam,
» qui ipsum ante me inviserat, statuit,
» (notavimus eumdem errorem in nostro
» homine commissum) sed ratione tu-
» moris dolorosi, & duri, e regionis
» fundi Ventriculi existentis, quique
» compresso abdomine tactu facilè per-
» cipi potuit.

Ulhoorn in notis ad *Heisteri* Chirurgiam pag. 937. habet plura similia exempla, unumque præ cæteris hominis junioris, amissa Juvene uxore, dudum cœlebis, quem similia eorum, quæ *Hildani* Presbitero contigerant, dudum passum, tandemque mortuum, aperuerat. Invenit a Teste duro, pugnum virilem magno, corpus durum oriri, hinc inde fungosum, & ad lumbos ichore refertum; quod umbilico demum altius, majorem lobum Hepatis trudebat extorsum. Similia in praxi vidi.

Contusiones, ut vidimus antea, tremendum hunc morbum generant; sed semine retento, corruptoque, eadem generari, experientia fidem facit. Pluresque fortè existunt, quàm quas hucusque re-

censuimus, causæ. Dum a quarta specie gonorrhææ virulentæ urethra prope caput gallinaceum exesa, emunctoria seminis cicatrice coaluerint, ac sanitas postmodum redierit, ejusmodi mala oriri in proclivi est. Inepti enim, qui semen ejaculent, coacervant illud. Unica his medela est sobrietatem per omnia colere, ut semen testibus paucum conficiatur; quodque conficitur, in sanguinem redeat, virileque adaugeat robur. Quod quòque unicum his consilium superest, qui vel in Matrimonio semen copiosum emittere soliti, jam uxores notabiliore tempore ad conjugium ineptos habeant; vel qui quondam sive Onaniâ, sive Scortatione, multum profuderint seminis, jamque aut resipiscant, aut Religiosum, Ecclesiasticumve statum, sint amplexi. Horret animus considerando impunè alibi libros tolerari, qui scelestissimis consiliis scateant. Lucrantur, inquiunt, hoc modo sanitatem, non attendentes ad Evangelicam exclamationem Matth. Cap. 16 v. 26. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro Anima sua?* Cura conservandæ sanitatis in omnes incumbit;

ſed legitimis conſervandæ adminiculis, haud verò iis, quæ lex Divina citra ullam exceptionem condemnat.

Quæritur utrùm a miranda Teſtis fabrica, an ab inexplicabili ſeminis natura fiat, ut prægreſſis, quas enarravi, internis, externiſve cauſis, & Teſtis & Funiculus in monſtroſam adeo molem mutentur? Si a fabrica Teſtis, cur etiam totus Funiculus ſic fiat, qui non habet ſimilem fabricam? ſi a ſemine detento, corrupto, cur Funiculus horrendiùs degeneret quàm ipſe Teſtis? An fortè materia ſeminis jam in ſanguine Arteriæ ſpermaticæ eſt, quæ in teſtem contuſum, obſtructum, deponi nequeuns, ſenſim ita celluloſitatem, arteriis veniſque ſpermaticis circumfuſam, infarciat? Aut quæ alia cauſa?

§. IX. Problema octavum.

Homo 20. annorum contudit dextram tibiam, quæ inde tumens pugni demum molem æquabat, ſpatio tamen, mirum dictu, 30. annorum indolens. Dolere tunc demum homo cepit, idque ſponte; & quinque poſtea elapſis menſibus febre quotidianâ, in tertiam ſeptimanam productâ, laboravit. Sub finem

hujus febris Chirurgus factâ cruciali incisione enucleavit tumorem, optimaque consolidavit cicatrice. Tumorem frustum crudæ carnis retulisse ferunt. In quintum exinde mensem bene habuit; eo verò exacto repullulat malum, ac spatio 6. septimanarum sic augescit, ut in majore diametro pollices duos, unum in minore æquaret; altitudine depressior, fungum æmulabatur, cujus pedunculus brevis quidem, at pollicem crassus esset. Cysticus ut olim, jam non est, & inferius erosus, apertusque, nihil stillat. Quod porro apertus sit, imprudentiâ contigit Balneatoris, qui homini ruricolæ lapidem infernalem dederat, ut ter de die tumorem inde tangeret. Consumi hinc non videbatur, sed erodi, ac purpurascere. Accessere autem spasmi abdominis, quibus demum respiratio anhelosa successit, maxillaque inferior obriguit.

Hoc misero statu primùm in Nosocomium cum uxore venit, moxque coram me emprostotonos fit, summo cum anhelitu, & Tetano maxillæ; qui Tetanus ad mortem usque plùs minùs duravit. Tristi & ipsi, & Auditoribus, facta prognosi, eum in Nosocomium suscepi.

Anxiè admodum in naturam inquisivimus mali horribilis, magis anxiè in medelam. Post facilem 30. annorum tolerantiam (quis homini perpetuam immunitatem non esset facilè pollicitus?) tumor hic quinque mensium spatio dolens, febrimque generans, enucleatus quidem fuit; at verò in osse, periosteove, quid corrupti mansisse, testare videbatur idem tumor post. 5. menses renatus, tantaque malignitate comitatus, ut spasmos tetanosque crearet. Quæstio erat, utrùm ita malignus naturâ existeret, an verò lapidis infernalis irritamento? At lapis externa modò tetigerat, quod etiam alibi haud ita malum. Ulcera, vulnera, tubercula, ejusdem attactum inculpatè ferunt, etiam in locis admodum nervosis; v. g. in glande penis. Hæsimus suspensi, saltem a quacumque causa hæc symptomata oriebantur, erant semper formidolosa, ac periculosissima. Tetano Maxillæ impedita deglutitio per se jungebatur; quæ sanè prognosin funestiorem reddidit.

Dixerat *Hippocrates Aphor.* 5. - 6. „ Qui a Tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt; si verò hos effugerint, sanescunt. „ Mitigat prognosin hanc Libr. de Morb. apud *Foes.*

pag. 491. » Tertio, aut. 5. aut 7. aut » 14. die perit, quos si effugerit, con» valescit. » Et magis adhuc libr. de intern. affect. pag. 561. de Opistotono agens: » Hic vero morbus, inquit, ut » longissimè ad dies 40. detinet, quos » si effugerit, convalescit. » Hæc quoad prognosin ille.

Diagnosin autem generalem pulcrè format. Libr. de dieb. Judic. pag. 51. » Maxillæ velut ligna rigescunt, os » aperire non potest. Oculi illacryman» tur frequenter, & contrahuntur; » dorsum rigidum est, neque crura, » neque manus, neque spinam inflec» tere potest. *Cum verò letalis fuerit,* » *potus & edulia, quæ prius devoravit,* » *per nares interdum exeunt: In Opisto*» *tono æger in reliquis eodem modo affi*» *citur.* » In laudatis textibus ex libr. 3. de morb. & lib. de intern. affect. de hisce syptomatibus & præcipue de impotentia Deglutitionis, similia refert. Porro tribus diversis in locis agit libr. de dieb. Judicat. de his nervorum morbis *ab ulcere externo* ortis: & licet post 40. diem adhuc mortem homo effugere queat, absolutè tamen eum moriturum pronuntiat, *si potus, cibus, mucus, per nares exeunt.*

Curam suscepturus *Coüs*, quemadmodum laudatis mox textibus, in unum collectis, patet, dat primò acria quædam devoranda ex Pipere, & Helleboro nigro. An veluti nos acribus spasmum uno in loco excitamus, quò illum sopiamus in alio? Hæc verò cum nocere per se possent, simul pinguia jura superpotanda dedit. Estque hæc cura læsæ Deglutitioni anterior, quippe post illam impossibilis. 2°. Sternutamenta adhibet, scopo fortè eodem, quo acres pilulas deglutiendas dederat: haud incongruè sanè; cùm hoc modo spasmos nonnunquam singultusque, ipso illo Aph. 6-13. notante, solvamus. 3°. Partes tetano affectas emollientissimis fovebat, ut pro rigiditate adipiscerentur mollitiem. Sed 4°. emollientibus hisce stimulantia addebat, ut fibræ relaxatæ in naturalem contractionem abirent. 5°. Corpus interim quantùm poterat, emollientissimis implebat. 6°. Si Deglutitio cessaret, naribus injici liquorem jubebat, ut, dum rigida maxilla admittere Alimenta ac Medicamenta, eorumque Deglutitionem adjuvare, renueret, liquor per nares injectus fauces subiret. Hoc porro ultimum mihi difficultatem parit. Experimentum tentavi in

me, & compluribus aliis, finè successu. Patitur homo utcumque, si os apertum est, & lingua obsequiosa; at vero quicumque nostrûm simulato maxillæ tetano, (finè quo experimentum nihil est) hanc per nares injectionem sive debilius, sive fortius, factam sustinuit, ferè suffocabatur. 7°. Peculiarem curam Tetani habet injectu, affusu, frigidæ ad corpus aquæ; religiosè tamen casum nostrum ab hac cura excipiendo. » Est » vero inquit Aph. 5-21. ubi in Te» tano 1°. finè ulcere (noster ulcus ha» bebat) juveni bene carnoso (noster » quinquagenarius est), æstate media » (nobis inchoabat Aprilis). Frigidæ » multæ affusio caloris revocationem » facit; calor autem hæc solvit. » Et Libr. 3. de Morb. adjungit: » post affu» sam plurimam frigidam, vestimenta te» nuia pura superinjicito, tuncque ignem » ne adhibeto.

Multis exemplis Vir magnus didicisse videtur Tetanos non modò non curari injectu frigidæ, verùm etiam eosdem, si nondum adsint, generari. Ait enim Aph. 5-22. » Frigidum mordax ulce» ribus..... facit..... spasmos, tetanos ». Unde & vetat Aph. 5-23. affusiones frigidas in ulcere vetusto, in Erysipe-

late ulceroso. Usu quòque cognovisse videtur Tetanos in remotioribus locis frigidæ aquæ affusione non sanari, nisi affusio illa in ipsum locum fieret, unde Tetani causa; alioqui ulcera sic claudi possent, ut frigida iisdem minimè noceret, interea dum ad Tetanoideam plagam frigidam affunderemus. Vel consideravit, ut Doctiss. *De Gorter* in hunc Aphorismum advertit, tetanos tum a nimia humorum copia, rarefactione, ac motu, oriundos; tum a prava materia ulcerum: in his nocere affusam aquam frigidam, cum ulcera prava frigore in pejus ruant, adeoque tetanos inde jam genitos, insolubiliores reddant; illis verò prodesse, quia, quamvis contractionem automaticam frigida augeat, minuit tamen contractionem vitalem: at verò casum rariorem esse Tetani ab ac causa orti, frequentiorem alium ex prava materie. Hinc concludimus dicente illo: » *Est verò ubi in Teta-* » *no*, &c. id perinde esse, ac si diceret: *Contingit verò nonnunquam in Tetano.* Sicque illud optimi interpretes intellexere. Hinc, quia & anceps hæc cura & rara est, & tot exigit cautiones, & casum nostrum penitùs excludit, eandem haud instituimus.

Videbantur autem duo maximè hîc indicari. Primò causam Tetani in ulcere aggredi. Secundò effectus sopire causæ. Certa utique mors erat, si causa in Tibia non mutaretur; nonnulla spes, (pauca tamen ob mali progressum) poterat, causâ ablatâ, concipi. Nervi ob iram, vindictam, zelotypiam, mirificè affecti, ablatâ causâ afficiente, sæpe pacantur; at sæpe minimè, quandò affectus causæ, ablatæ quamvis, tantus fuerit, ut ipse ille nunc sufficiens causa sit perpetuandi motûs. Exemplo viri militaris Cap. 2. N. 3. id patuit. Attamen causâ manente, effectus perennes erunt; ablatâ illâ, spes est aliqua curationis, dummodo effectus causæ jam non fungantur vicè causarum. Igitur auferendum tumorem Tibiæ conclusimus, maximè cùm remedia, demulcentia & paregorica jam frustra a sapiente Medico adhibita essent. At verò quâ methodo auferendum? Enucleatione? jam tumor minimè cysticus adparet. An collum ejus ligando? sed & collum nimis amplum est, & tempus ampli colli ligaturâ solvendi nimis longum, & dolor inde oriundus, novis convulsionibus, tetanisque creandis, aptus natus. Prudenti igitur cultro au-

ferendus. At verò ingens hæmorrhagia, quam ante octiduum ulcere prodiisse narrat, an non contra indicat? Hanc tortili machinâ arteriæ femorali circumponendâ præventuros nos sperabamus. Unde 1. Aprilis *D. Leber* tam suspensa manu tumorem exscidit, ut id æger ignoraret, nisi ultimo momento. Ablatus tumor partim carnosam, partim adiposam, partimque cartilagineam materiem, & multa vasa sanguinea iisdem intertexta, referebat. Paregorica & Camphorata Emulsione patiens usus, tetanodes nihilominus mansit, & insequente nocte factus est emprostotonus.

Sed mox ab operatione loca tetanoidea externis remediis aggressi sumus. Egregium effectum in juvene, tetanum maxillæ ex Lue venerea habente, videramus a *Paræi* consilio, fimum equinum adplicandi. At tentamen hoc effectu caruit. Inutilia quoque Cataplasmata erant, seu emollientia sola, sive emollientia cum Camphora. Enematibus communibus prægressis, vicissim alia tum nutrientia, tum opiata immissa sunt. Expertus pluries in spasmo, Deglutitionem integró die planè impediente, Enematis, unciis 5. 6. Lactis, Laudani gr. 3. 4. pa-

rati, mirandos effectus, idem tentavi; ſed fruſtra. Incaſſum quòque pluries, injectum in anum oleum. Nec juvere multæ ſiccæ cucurbitæ ad guttur & maxillam pluries, ac numeroſæ, admotæ. Acria Cataplaſmata, Veſicantia ad eundem locum, ut & alibi adhibita, ſinè effectu conſtante. Imò tumor intra triduum avellanæ magnitudine repullulavit; qui, conſilio habito, denuo ad perioſteum, majore tamen quàm priùs dolore, exſcindebatur. Febris verè ardens juncta, poſt binos a prima operatione dies, fuit, cum pulſu duriſſimo. Spatio ſex dierum durante illâ, ſanguis quinquies ad notabilem copiam detractus, ſemper cruſtam denſiſſimam geſſit, ægerque diu noctuque caloris intolerabilitatem conqueſtus eſt; interea dum Thermometrum, bis die octo minutis adhibitum, paſſim 98. aut 99. gradum, ſemel modo 100. notaret: ultimis quinque diebus paucæ duntaxat urinæ guttulæ prodierunt: nono die periit.

Anatome notanda hæc dedit. Tribus diebus, minùs ſex horis, a morte elapſis, nemo, niſi ſummam vim adhibendo, maxillam vel leviter diducere potuit. Idem antea obſervaveram in femina, quæ a Tetano maxillæ, rabidâ irâ ſuſ-

cepto, in Nosocomio obierat. An igitur contractio, eaque tam valida, tanto a morte tempore, in tendinibus ac musculis perennare potuit? Totum palatum fornicatum, Velum pendulum, Uvula, Œsophagus totus, albedinem, non ab adnata crusta, sed ab ipsa sua politissima substantia referebant. Ventriculus nonnihil reservaverat suæ villòsæ tunicæ, ut etiam quibusdam in locis intestina; at vero eadem intestina hinc inde magnis inflammata plagis, coloreque purpureo, eandem habuere glabritiem. Pinguetudo immensa in toto interno corpore, atque massa ingens pinguedinosa, Ventriculum duos in saccos comprimendo dividens, ut jam Cap. I. N°. 4. notavi, licèt homo hic nullam habuisset in vomitus propensionem. Coli Ligamenta tensissima, unde idem contractum valde in longitudine, amplitudine autem expansissimum. Bilis vesica nigerrimæ bilis duas uncias continebat. Vesica urinaria prorsum vacua; unde patebat, quando urina 5. dierum spatio vix paucula excernebatur, defectum secretionis, sive ischuriam spuriam, ante mortem adfuisse. Ad Mediastinum, ac Pericardium, multa vasa, quæ & magna, & turgida. Paries dex-

tri cordis tenuis admodum, craſſa ſiniſtri. Aorta a corde uſque ad abſolutam ſuam curvaturam in ſaccum naturali duplò ampliorem dilatata erat. Polypi craſſi in utraque majori arteria; polypus ex arteria in cor pendulus, bulbi inſtar, exteriùs flavus, coagulatus, interiùs autem cavus, ac ſanguine purpuraſcente, omninoque fluido, plenus. Aſpera arteria cum pulmonibus bona. Cartilago thyroidea planè oſſea. Reliqua viſcera, parteſque ſaniſſimæ.

Quod jam ad os Tibiæ adtinet, tres ſupra illud eminentias exiguas, cum perioſteo haud cohærentes, ſed in cellulofitate liberè locatas, deprehendimus: os autem Tibiæ ipſum Tophum pollicis lati magnitudine habuit. Oſſe ſerrâ diviſo, bona medulla, bonaque oſſis interna ſuperficies.

Nunquid Lapis infernalis afficiundo nervum in tumore, ſic alios in corpore nervos affecit, ut, cauſâ ablatâ, nèrvi, tendineſque, & muſculi, contractionem ſuam perpetuarint? Imo ad expletos ferè tres a morte dies in maxilla continuarint? Et poſtremum hoc, quibus demum Phyſiologiæ legibus explicabimus?

§. X. PROBLEMA NONUM.

Hujus anni 27. Martii Expertiſſimus & Eruditiſſimus Medicus *Guarin* copiam mihi fecit cadaveris juvenis 19. ann. qui elapſis exinde 5. ſeptimanis ad Noſoc. *Fr. Miſericordiæ*, cujus vigilantiſſimus Phyſicus eſt, delatus, debilis, vix anteactorum memor, ſui morbi anamneſim dare non potuit; id unicè deplorans, quod præ miſerando rerum omnium egeſtare in has calamitates incidiſſet. In hac debilitate dextro latere doluit, difficulter animam duxit, tuſſim frequentem habuit, pulſumque celerem, ac debilem; ſitibundus, alvo obſtructus. Prudenti remediorum uſu, ſpatio octidui, recreari primò viſus, anxietate dein ingenti correptus eſt, & 12. anxietatis horâ exſpiravit.

Aperto abdomine, peritonæum hîc lineam, ibi tres, quatuorve, craſſum, cæterùm album, granuloſum, tuberoſum, ubique. Omentum non inveniebamus. An ideo tam craſſum peritonæum, quod omentum a nexu ſuo cum colo & ventriculo ſolutum, in unam informem membranam cum illo degeneraverit? Quidquam tamen, omento

ſimile, veluti extenſum, atque connatum, cum inteſtinis, apparuit nobis; verùm minime Omentum fuit, cum Marſupii inſtar æque tegeret inteſtina ad dorſum, quàm ad anteriora, arctè cum illis ubique coëuns. Probè autem & lentè producto examine, vidimus clarè externam omnium inteſtinorum tunicam ab inteſtinis omnibus ſeceſſiſſe, & cum vicini inteſtini tunica ſecedente coaluiſſe. Erat autem tunicæ externæ ſeceſſus in toto inteſtini cujuſque ambitu. Quando enim uno in loco perſcideram hanc extimam tunicam, digito ſub illa potui perambulare circum totum inteſtinum, ipſiuſque inteſtini ex hac vagina educti portionem adtrahens, evaginavi omnia inteſtina ex ſua tunica externa, ſinè vel minima laceratione. Stupentes omnes hunc mirum caſum, Meſenterium dein & Meſocolon contemplabamur: in illis mirabamur nunc laminas utriuſque ſic abire in vaginam hanc, ſeu tunicam olim externam inteſtinorum, ut nonniſi una videretur eademque membrana. Utque ſuperficies tunicæ inteſtinalis obſita erat innumeris ubique flavis granulis, ita & Meſenterium, ac Meſocolon. Verbo dixerim nullam differentiam inter Me-

ſenterium & Meſocolon ab una parte, & extimam inteſtinorum tunicam, jam ablatis inteſtinis adparuiſſe, præterquam quod laminæ illorum celluloſitate unitæ eſſent, hujus verò a ſe invicem liberæ. Proinde clarè demonſtrabatur id, quod Anatome docet, tunicam externam a Meſenterio & Meſocolo inteſtinis dari; 2°. Ligamenta Coli ab hac tunica naſci, manſerant enim in illâ hæc; evaginato autem colo, levis modò tenſio, minorque tantummodo extenſilitas, quo in loco affuerant ligamenta, aderat. Quod porro in principio ideam unitæ membranæ, omenti inſtar, univerſam anteriorem inteſtinorum molem poſterioremque tegentis apparuerat, id inde natum eſſe poſthac intelleximus, quod tunica hæc externa, pluribus in locis lacera, cum lacera parte vicinæ inteſtini tunicæ, coiviſſet, hincque unicam atque æquabilem membranam repræſentaret. Unde inteſtina, in parte a Meſenterio averſa, ſua hac tunica deſtituta erant; & prope Meſenterium ab eadem ſinè cohæſione contegebantur.

Inteſtinorum longitudinem definire difficile, hincque variare in hac definienda videmus Anatomicos. Si a Me-

ſenterio ſeparantur, longiora brevioraque erunt, prout plus minus de Meſenterio adhæſerit. Eſtque in homine uno præ alio differentia quandoque magna. Cæterùm vix differret menſura multorum; niſi proprio errore noſtro differentiam menſurarum ingentem ſtatueremus. Id ut evitetur, notities requiritur varietatis ulnarum pedumque apud varias gentes. In pedibus paucior eſt diverſitas, quàm ut notabilem differentiam in longis corporis menſurandis inducat, quemadmodum pag. 84. oſtendi. Hinc quando v. g. *Gliſſonius* tenuibus dat 33. pedes, *Garengeotte* 22, ſtatuendum eſt, aut *Gliſſonii* hominem multùm ab eo *Garengeotti* differre, aut *Gliſſonium* Inteſtina curatiùs a Meſenterio ſolviſſe. Ubi verò Autores longitudinem ulnis definiunt, accuratiùs attendendum eſt. *Hollandicam* v. g. ulnam *Viennenſis* $\frac{1}{4}$. excedit; *Pariſina* $\frac{1}{2}$ *Viennenſem*. Optimam menſurandi facultatem evaginata noſtra Inteſtina dabant: elongatiora quidem extrahendo facta, primùm ad naturalem amplitudinem aëre inflabantur. Tenuia æquabant 12 ulnis *Viennenſibus*, craſſa ſeſquiulnæ: habebant igitur una ſumta 31. pedes *Viennenſes*. Differentia autem pedis

Viennensis cum aliis pag. 84. notata fuit.

Si igitur homo sit 5. pedum, & intestina ejus 31. pedes longa sint, habebitur paulò plus quàm sextupla longitudo intestinorum, quàm quæ est hominis. Porro ipsi homines ratione Intestinorum, inter sese differre queunt, idque naturaliter (neque de monstrosa brevitate in Chirurgia *Dionis* descripta, aut de similibus, hic sermo est); adeoque quintuplo aut sextuplo Intestinorum longitudo major, quàm corporis, unde desumta sunt, definita a variis Autoribus, haud multùm a nostra observatione differt.

Præcipuè autem hîc quæritur, cujusnam generis hic morbus fuit? quove nomine appellandus? Quantùm mihi nota Historia medica est, similem nondum reperii. Qualisnam Intestinorum maximè crassiorum, actio, quâ, datis ad id remediis, pluries sese ante mortem evacuaverint? Quâ de causâ genita hæc universalis intestinorum, ab externa sua tunica, solutio? Cur nulla inde læsio nata, aut affectio observata Intestinorum? Malum enim antiquum fuisse, absoluta omni in loco separatio tunicæ ab intestinis; firma tunicæ externæ, in

locis mutui contactus, cohæſio talis; ut unam modò membranam referret; abunde evicerunt.

§. XI. Problema decimum.

Femina Lue Venerea affecta magnum corpus intra dilatatiſſimam Vaginam, ex eadem vix propendens, geſſit. Sex ſeptimanis in *Paſmanniano* Noſocomio fuit, alvum bonam (quod præprimis notandum) ſemper habuit ibidem, morbi autem gravitate circa medium Januari hujus anni obiit. Uterum, Vaginam, inteſtina, expertiſſimus ibidem Phyſicus *Collin* mihi ad publicam demonſtrationem miſit.

Ileum inteſtinum utero arctiſſimè unitum erat, ope duri tumoris, pugnum virilem magni, in Inteſtini parte a Meſenterio averſa hærentis, idemque ideo ultra pugni magnitudinem extendentis. Nulla tamen prava ſymptomata hinc orta fuere; cùm Inteſtini pars, Meſenterio nexa, canale ſufficienter amplo tranſitum Chylo concederet. Fuit hernia inteſtinalis intra Vaginam, qualem *Garengeotte*, aliique notarunt. Igitur femina hæc cum tumore pugni magnitudinis

gnitudinis in ipſo Inteſtini Ilei cavo, cum hernia inteſtinali intra Vaginam, ſinè ullis letalibus alterutrius morbi ſymptomatibus, longo admodum tempore vixit.

In Hernia ejuſmodi, ubi portio inteſtini ita intercepta eſt, ut quæ intra abdomen portio ſit, libera maneat, apertamque viam Chylo aut fecibus conciliet, mortem toties, poſt omnia Herniæ incarceratæ ſymptomata, ortam vidimus; idque, ut videtur, a producta aut inflammatione, aut ſpaſmo, a parte conſtricta ad eam quæ libera eſt. Hîc pars Ilei inteſtini pugni magnitudinis tumorem habuit, cum utero intimè, latèque, concrevit, & ab uteri latere in Vagina pependit. Cur nunquam affecti adeo graviter & monſtroſè inteſtini, cur nunquam Herniæ Vaginalis, ſymptomata apparuerint? Prævideo, qui problematis ſolutionem tenere ſe autument; ſed rogatos eoſdem volo, an ipſi, ſi multos caſus practicos Ileorum & Herniarum viderint, ſibimet tali ſolutione ſatisfaciant?

CAPUT V.

DE CALCULO VESICÆ URINARIÆ, ET LITHOTOMIÆ.

§. I. *Quinam aut nullam, aut notabilem, aut integram quietem, in calculi tormentis, ab Aqua Calcis, & Uva Ursi, adipiscantur. An, qui nullam, his dissuadenda sectio, ob degenerem viscorum suorum conditionem? Communi modernorum methodo instituta sectio, dissuadenda sanè; quæ verò methodo* Fratris Cosmi, *suadenda, eo quod non periculosa, & qui post illam moriuntur, non ab illa pereant, sed quod morbus ipsorum jam letalis existat. Unde datâ hâc prognosi videtur posse tutò institui. Occasio cur in Nosocomio hæc celebris fuerit.* §. II. *Prima sectio cum ambigua admodum prognosi instituta; cujus occasione ipsa Methodus exactè enarratur, cum omnibus cautelis in eadem observandis, ratione patientis, operatoris, adjutorum. Mors patientis, & Anatome. Observata necessaria ex cadavere petita in Methodi laudem. Historia secunda fortunatam sectionem habet. Historia tertia*

sequitur, ubi in congenito malo, prognosi ambigua formata, sectio optima fuit; sed puris perenni confectione a degeneratione partium nata, & effluxu, vulnus post se longo tempore apertum reliquit. Historia quarta exhibet sectionem in congenito quoque, ut videtur, malo, quæ post ambiguam prognosin, felicissima fuit. Et quinta historia in connata Lithiasi perfectam sectionem refert. Historia sexta in desperato ferè casu ingens a sectione levamen, non perfectam tamen curam, habet. Historia septima, omni ex parte felicissima, licet morbus congenitus videatur. Historia octava casum refert pueri ante annum communi methodo, hoc ipso anno bis, secundum eam Fr. Cosmi, *secti, ubi comparatione factâ inter symptomata, quæ hic puer a sectione modernorum primùm, & nunc ab eadem methodo* Fr. Cosmi *bis instituta, habuit. Simul hujus præstantia præ illa patet. Historia nona felicem omnino curam refert. Historia decima optimam quoque curationem continet, sed ob quamdam in methodo mutationem, quæ communi modernorum sectioni laterali similis erat, symptomatibus comitatam gravioribus.* §. III. *Ex om-*

nibus antedictis 23. Scholia sequuntur; quæ agunt de variis secandi methodis, deque ea Fr. Cosmi *dicta, tum de variis in tota cura observandis, de urina, glutine, pure, calculosorum.*

§. I.

DE hoc morbo *Austriæ* Endemio, plebejis tamen, quàm nobilioribus familiariore, ut in omnibus hujus Operis Tomis egi, ita ob experimentorum crebritatem de eodem, hoc Capite, iterum fusè agere decrevi. Ac primo quidem loco, quæ toties antea dixi, repetam: iteratis experimentis liquidò constare 1°. Plures numero homines esse, quibus aut Aqua Calcis cum Sapone, aut Uva Ursi, ejusmodi levamen afferant, ut cum præsente calculo sint adeo sani, & in functionibus suis, præsertim Ouropoieticâ, adeo valentes, quàm si prorsum liberi a calculo essent. 2°. Dari nonnullos, quos ad tempus quidem, haud verò constanter, levent. 3°. Non paucos quoque reperiri, quibus ne hilum quidem opitulentur. Hos ultimos repetitis experimentis didici nonnullas habere partes, Vesicam, putà, aut Ureteres, aut Renes, aut horum plures

ſimul, ſic a ſtatu ſano degeneres, ut reſtitui nequeant, hincque remedio dato, vel non dato, antiquas ærumnas continuent. Quâ eâdem in cauſâ, eoſdem Lithotomiâ ſaneſcere poſſe nego, quod hæc calculum auferendo, degeneres notabiliter partes non redintegret.

Hiſne igitur ſectionem diſſuadebimus? Profectò ſi a ſectione multi pereant, ut Diaria ſectionum luculenter demonſtrant: parvum illud ſolamen, quod nonnulli inde percipiunt, ut vitam paulò minùs miſeram ad tempus protrahant, mortemque procraſtinent, non poteſt acceleratæ multorum æquiparari perniciei. At verò ſi talis ſit ſecandi methodus, ut vix inde, niſi penitùs deſperati moriantur; ſi ea ſit ſectionis fortuna, ut etiam ii, quibus degeneres utcumque hæ partes, vel inſigne levamen habeant, vel etiam in integrum reſtituantur; ſi denique illud artis emolumentum ſit, ut calculum nullo cum vitæ periculo educat; erit ſectio ferè omnibus commendanda. Quinimo cùm longè tutiùs eſt calculi cruciatu liberari, ablato, quàm remanente calculo, erit hæc præſtantiſſima ſecandi

ars quibuſcunque ſymptomatum curandorum methodis præferenda.

Porro ejuſmodi eſt ſecandi methodus *Fratris Coſmi*. Quod ne precariò aſſeruiſſe videar, hujus methodi hiſtoriam paucis adornabo.

Aderat hâc hyeme cum *Regia Principe Lotharingia* ejuſdem Conſiliarius & Chirurgus *Cambon*, vir in omnibus ferè, quæ perfectum Chirurgum formant, inſtructiſſimus, ſcientiâ, peritiâ, dexteritate, probitate. Narrabat mihi ſe hanc normam ſecandi primò *Pariſiis* ſub auſpiciis Reverendi Autoris feliciter exercuiſſe, poſteaquè alibi frequentiùs. Exhibebat mihi famoſum illum, quem *abſconditum* vocant, cultrum Autoris examinandum. Noveram autem contradictiones, quas *Coſmus* a parte haud incelebrium in Arte Magiſtrorum, ac ſi ars ejuſdem pernicioſiſſima foret, perferendas habuerit. Extat in hanc rem liber: cui titulus: *Recueil de Pieces importantes ſur l'Opération de la Taille, faite par le Lithotome caché*, *Paris*, 1751. in quo de hac re utrinque deceptatur. Porro experimenta, in vivis facta, eo tempore pauciora extabant, quàm ut Autor methodum ſuam contra

vehementes Adverſariorum clamores ſartam tectam præſtaret. Verùm curæ, quas ſanè numeroſas egregius *Càmbon* feliciter perfecerat, convincebant me de methodi præſtantia. Unde humaniter ab ipſo petivi, ut ſuam in Noſocomio noſtro dexteritatem vellet exercere; id quod cùm lubenter annuiſſet, operam dedi ut in urbe, in ſuburbiis, in vicinioribus pagis, ſufficiens Calculoſorum numerus colligeretur, quorum hiſtoriæ ordine ſequuntur. Præſentiâ ſuâ operationes iſtas cohoneſtàrunt ſæpe celeberrimi in Arte Viri, Magnificus Rector *de Fetzer*, III. Præſes L. B. *Van Swieten*, Spectabilis Decanus *Dietmann*, omnes Magnifici Domini Archiatri, ſemel quoque SS. MM. Oculiſta dexterrimus *Wincel*, ac multi alii Medici & Chirurgi.

Historia I.

N. Keller, biennis infans, ſtranguriam dudum jam paſſus, 26. Aug. 1757. ad me adductus eſt. Cum Domino *Leber* illum examinans aſperum calculum detexi. Dedi Uvam Urſi à granis 4. de die incipiendo, & augendo ſenſim ad grana 40, interpoſitis ob mi-

ſerandos infantis ejulatus paregoricis; exiguum initio levamen fuit, deinceps verò inſigne; ita ut annos 1758. 1759. tolerabiliſſimè tranſegerit, modò remedium aliquando non negligeret. Contigit autem ut Autumno 1760. quotidiana febre, & anxietate pectoris laborans, ſpatio 10. dierum in Noſocomio detineretur, eoque tempore Uvam Urſi minimè aſſumens, urinam tamen ſanorum more optimè, crebriorem tamen & pauciorem, redderet; idque poſthac, parentibus eum repetentibus redditus, integro menſis ſpatio continuaret. Exinde verò malum remedio haud ultra obedivit. Unde degenerationem partium jam præſentem, & ni caveretur, futuram demum irreparabilem metuens, obtuli hunc puerum, nunc quinquennem, ſecandum D. *Cambon*, id præfatus, quod metuerem ne forſitan malum jam incurabile eſſet; quod tamen, cùm & tuta adeo & blanda ejus methodus eſſet, nihil nos periclitaremur, efficiundo, ut minùs miſer, tardiuſque, puer moreretur.

Igitur purgatione prægreſſa, & ventre etiam paucis ante operationem horis enemate eluto; D. *Cambom* operationem fecit 15 Dec. 1760. En autem methodum.

Operator in pulvinari menſæ impoſito locat puerum, capite paulum elato, manuum carpis laqueo cifram arabicam 8 referente, cum tibiis molliter ligatis, & femoribus verſùs abdomen, ſed extrorſum, utrinque ab apto famulo detentis, ſic ut anus tangat marginem tabellæ. Inducit primò *Itinerarium* dictum, crenâ in dorſo ſuo excavatum, & adhuc, pro more, ejuſdem apice ſe facit de calculi præſentia certiorem. Verſùs ſiniſtrum latus tunc inclinat *Itinerarium*, quaſi tuber oſſis iſchii ſiniſtri quæſiturus. Deinde dat perito *Aſſiſtenti* illud ſic firmatum, & dorſo ſuo ad ſiniſtrum perinæi latus obliquè appreſſum, manu firma tenendum. Notandum tamen os iſchii præter propter tantùm dirigere *Itinerarium*: nam non diverſo modo in ſexu, ſed in ſexu virili etiam, tuber iſchii nunc remotiùs, nunc propiùs, abeſt a media pube, vel coxyge.

Rebus ſic præparatis digito quærit locum *Itinerarii*, digitoque ſupra illud poſito, operator facit cultello communi aperturam in elevatiore parte, donec cultello ſuo tangat nudam *Itinerarii* crenam, & apice cultri in crena firmato, ducit cultrum per integumenta per aliquot lineas, obliquè deorſum, quò viam paret ſequenti inſtrumento.

Reposito primo cultro, apprehendit *cultrum, lithotomum ocultum* vocatum, qui prius adaptatus est ad angustiorem, amplioremve sectionem, prout major minorve calculus judicatur, aut junior est, adultiorve is, cui operatio fit. Numeri sunt notati in ambitu hexagoni manubrii illius instrumenti, quod in hoc cultro occulto vice vaginæ fungitur. Numeri hi designant, 5 lineas, 7 lineas, 9 lineas, 11 lineas, 15 lineas longitudinis faciendi vulneris. Manubrium gladioli, in vagina reclusi, tunc adaptatur ad numerum requisitum, & notatum in manubrio instrumenti vaginalis.

Hoc facto, apex *cultri Lithotomi* occulti per factam aperturam adplicatur ad crenam *Itinerarii.* Operator cum *cultro Lithotomo* quærit apicem *Itinerarii*, ubi crena ejus repagulum, sive aggerem habet, impedientem ne *cultri Lithotomi* apex, aut exeat ultra, aut elabatur ex crena. Jam igitur habens suum punctum certitudinis, quod in vesica sit, eoque ejus, quo oportet loco, educit *Itinerarium* ex vesica. Dirigit tunc *cultrum Lithotomum* in vulnere, ut gibbum ejus dorsum ad inferiora spectet, & ut anterior *cultri*, seu potius ejusdem vagi-

næ, pars, ſuum punctum fixum ad os pubis habeat. Hæcque omnia ita dirigit, ut ſimul manubrium circiter horizontaliter ponatur. Et ubi primò totum cultrum ita tenet, ut dorſi acuties recta deorſum vertatur, tunc ad lineæ latitudinem circiter leniter inflectit manubrium ſuperiore ſua parte introrſum, versùs medium pubis, ut culter ſciſſurus ſit in illa obliqua linea, in qua prior ſectio viam jam monſtrat, quæque ſic obliquè versùs tuber Iſchii dirigitur. Firmiter tunc manubrium majus ſeu vaginæ, tenens, premit manubrium gladioli, qui gladiolus, dum operator inſtrumentum ad ſe trahit, exactè tot linearum vulnus facit, quàm antea definitum fuerat, ſcindendo ſic ab interioribus extrorſum versùs.

Via igitur ampla jam patet. Per illam forceps inducitur, digito in vulnus miſſo viam monſtrante, vel inducto *Conductore*, & calculus quæritur. A principio operationis, id eſt, ab inductione *Itinerarii*, tria minuta elapſa erant, quartumque minutum calculi expleviſſet eductio, ni adeo friabilis is fuiſſet, ut in grumos faceſceret. Hinc grumis quærendis, educendiſque, adhuc quatuor minuta præterlabebantur. Cùm vix ſe

moveret tota operatione, vix clamaret infans, exemplum dedit insensibilitatis in parte sensibilissima, absque conclusione, quod vesica, musculi, nervi, cutis, non sentiant. Pro more fomentum olei rosacei ventri imponebatur; sed venter unquam nec tumuit, nec doluit. Nulla facta est vulneris deligatio, ut esset liberum stillicidium urinæ, liber exitus relictorum forsitan ramentorum calculi. Suasi aliquoties fieri injectiones olei lini cum aq. hord. quò ea ramenta certiùs eximerentur. Emulsa paregorica dedi per plures dies. Suasu quoque Operatoris dedi quâvis horâ unc. iij. aq. hord. & omni trihorio totidem juris carnis sinè pane, post diem tertium panadellam. Hæc in omnibus ægris nostris exactè observavimus, cùm optimus Operator sæpe assereret sinè multo admodum potu, & tali diluto nutrimento, non raro symptomata prava observari, quæ alioqui non observarentur. Si res pro votis cedat, sensim dantur post 8 diem carnes teneriores, & legumina.

Interim febris continua remittens perpetuò aderat; quæ cùm die 10 adhuc continuaret, imò augesceret, communi consilio cortex peruvianus dabatur, cui ob vermium symptomata se-

men ſantonici additum eſt. Et vermes quidem teretes tres excrevit, febrim autem jugiter habuit. Reſpiratio nunquam ipſi aut ante operationem, niſi ante tres menſes in morbo, aut poſt operationem, impedita fuit; nec ulla unquam tuſſis. Verùm per urethram non minxit unquam, niſi bis pauxillùm, ex quo operatio facta fuit. Febre demum totus conſumebatur, & quatuor ultimis vitæ diebus reſpirationem cum roncho habebat, anxius maximè erat, ita ut quovis momento alium corporis ſitum quæreret, tandem 60 ab operatione die obiit.

Cum Operatore, Chirurgo noſtro; aliiſque præſentibus, Anatomen feci. Cicatrix formata vulneris ſex ſeptem lineas æquabat: punctulum modò in cicatrice apertum erat, per quod juge fuerat urinæ ſtillicidium. Patuit tunc evidenter factam eſſe ſectionem per totum veſicæ collum, ita ut ſuperior ejus pars leviter tangeret veſicæ cavum, inferior pars principium urethræ prope collum. Sit mihi fas nunc in ſupino cadavere ſecundùm ſitum naturalem loqui, & inferiorem vocare urethram, ſuperiorem veſicam: quamquam paullo ante inverſo ordine has partes nomina-

verim, dum jacente ægro in mensa, femoribus ad abdomen reflexis, operationem explicarem.

Igitur cultellus ordinarius facit sectionem supra crenam *Itinerarii* in principio urethræ, principioque colli vesicæ. *Culter Lithotomus* in hanc aperturam inductus, perscindit collum totum, & in hoc puero, cùm *culter Lithotomus* ad vulnus septem modo linearum adaptatus esset, portionem duntaxat parvam vesicæ. Porro dum idem *culter Lithotomus* in vesica positus, ab interioribus exteriora versùs omnia æquabiliter perscindit, simul æquabilissimè transcindit totam Prostatam.

In vesica porro ne grumulus quidem calculi superverat. Quia vero impossibile fuit in operatione omne grumosum simul & semel cochleari auferre, fateri oportet hanc methodum, quâ post sectionem vulnus sibi dimittatur, ea saltem de causa laudandam esse, quod, libero per vulnus urinæ effluxu, quævis calculi diffracti ramenta, imò & alter, si affuerit, calculus, commodè integrèque, exeant. Eandemque ob causam repetitas in vesicam injectiones utiles esse.

Obliquitas sectionis, prout exposita

est, si in cadavere examinatur, evitat exactè Rectum Intestinum, modò id non turgeat. Hinc rectè cura habenda ante operationem, ut illud purgatione, enematibusque, a fœcibus & flatibus ritè expurgatum, adeoque ut flaccidum sit. Alioqui fatendum est, hâc secandi normâ Rectum rarissimo casu posse lædi. Cùm sæpius ex Nosocomio Civico nobis cadavera compararemus, ut in iisdem hanc methodum exercentes, videremus ejusdem effectus, semel nobis hicce casus contigit. *Franconiana* methodo vesicam supra pubem incidentes, calculum duos pollices in majori, unum in minori diametro habentem, eidem imposuimus, vulnus consuimus. Operationem cultro Lithotomo oculto secundùm exactas regulas perfecimus. Erat corpus adulti, & magnus calculus: hinc gladiolum aptavimus ad 15 lineas. At minus foramen fuit, quàm ut tantæ molis calculus, unà cum forcipe transiret. Aperturâ cultello tribus lineis productâ, lapis educebatur. Curatissimè tunc effectum sectionis per omnes discissas partes examinantes, invenimus Rectum, quod antea evacuatum non esset, perscissum fuisse. Quare Recti Intestini probè evacuandi cura religiosissimè semper

est observanda. Equidem asseverabat operator id se necdum vidisse unquam, qui hanc operationem tam in mortuis, quam in vivis, octuagesies & quater jam peregisset. Attamen quod nobis in hoc cadavere contigit, contingere pluries potest, si cura evacuandi negligatur.

Iteratis cadaverum experimentis, & tunc, & postea sæpius, didicimus eos, qui in operatione femora dirigant, multùm posse ad faciliorem, difficilioremque calculi eductionem facere. Si crus sic gubernent, ut genu ducatur multum extrorsum, spatium inter tuber ischii & ossa pubis, angustatur; sin verò genu introrsum magis ducatur, hoc spatium ampliatur. Observatio hæc videtur attentionem in operando mereri.

Vesica urinaria tam parva erat, ut duarum unciarum calculum vix potuisset comprehendere, crassitudinem ceterùm trium linearum ferè ubique habebat, unde etiam compactissima fuit. Similes calculosorum vesicas prioribus Tomis plures descripsi. Nunquid dudum tam parva ac crassa vesica fuit? aut demum post operationem sic reddita est? Utrique sententiæ militant rationes. Ita eam dudum fuisse, ut ne-

gemus, operatio videtur ſuadere, in qua varia inſtrumenta vix moveri potuiſſe apparet, ſi adeo & contracta, & præ craſſitie vix dilatanda veſica fuiſſet. Attamen cùm veſica calculum unciarum duarum ferè potuerit continere, parvuſque adeo hic calculus fuerit, ut omnia collecta ramenta pondus 71 gran. non excederent, ſpatium utique ad admittendum *Itinerarium*, & *cultrum Lithotomum*, iiſque eductis forcipem, qui certè leviter modò intravit, adfuiſſe videtur. Potuit ergo veſica fuiſſe tam parva ante operationem; ſed reapſe tam parvam, contractamque eandem ante operationem jam fuiſſe, arguunt ſequentia. 1°. Quod calculi ſectio non ſoleat ſic reddere veſicam. 2°. Quod veſicas ita contractiſſimas invenerimus in calculoſis non ſectis. 3°. Quod in morbo ante tres menſes in Noſocomio obſervato, commodè quidem puer, ſed exiguâ tamen copiâ, urinam redderet. 4°. Quod injectio poſt operationem ilico facta, copiæ licet pauciſſimæ, ex parvo ſiphunculo, & tunc, & ſemper, ac tutum exſiliret. Unde ſi puer in vivis manſiſſet, habuiſſet profectò ſemper id vitium, ut non diu retinuiſſet urinam, etiamſi externum vulnus probè claudi

potuisset. Sed quoque vesica adeo & contracta, & crassa, inepta videtur fuisse ad bonam cicatricem formandam; unde etiam videtur perpetuò fistulosus futurus fuisse, si vixisset.

Ad reliquam Anatomen quod spectat, erant glandulæ mesenterii numerosissimæ, durissimæ. Ingens Pancreas unus scirrhus. Hepar cum multis tuberculis siccum ac durum. Parvis scirrhis Lien plenus. Pulmo dexter non nisi unus scirrhus; sinister in quadam mollitudine innumeros scirrhos gessit. Ad Trachææ dichotomiam glandulæ scirrhosæ, castaneæ magnitudinis. Itidem Thymus. Exsangue & macilentissimum corpus universum.

Ut ex Anamnesi constitit, tussi ac febre ante operationem non laboravit; nisi quando per paucos dies ante tres menses ægrotaverat. Inter operationem pueri torositatem omnes mirabamur. Ergo spatio 60 dierum quibus ab operatione vixit, degeneratio hæc videtur probabiliter nata. Utique in sano etiam corpore Febris diuturnior omnia solida fluidaque pervertendo, letales facit obstructiones, scirrhos, &c. An vesicæ vulnus, ob callositatem in integrum incurabile, ab acrimonia extillantis urinæ

alcalinæ continuò irritatum? imò an acris hæc urina ad cellulosa vulneris labia resorpta, hanc non potuerit generare febrim? maximè primo mense, quando magna erant labia vulneris?

Historia II.

Puer decennis in *Laxemburgo* calculi symptomatibus a quadriennio laboraverat. Præstantissimus *Lauter* loci Medicus, quem optimæ spei virum immatura mors hisce diebus sustulit, Uvam Ursi ipsi dedit. Negligentissimè eâ æger usus, vix levamen inde percepit. 22 Dec. 1760. D. *Cambon* sua methodo secuit illum. Tria minuta effluxere a principio, usque ad forcipis inductionem. Verùm calculus tum levis (pondus enim 52 gran. modò fuit) & echinatus, hirtus innumeris pinnis 2. 3. lineas longis, vix forcipe tenendus, undecim minutorum operationem fecit. Ejulavit, & vociferatus est hicce eo vehementiùs, quo minùs prior. Sed & vociferabatur, jam ad inductionem *Itinerarii*, ut vix quatuor hominibus esset continendus. Primis quatuor ab operatione horis dolores acerbos conquerebatur, exinde verò semper se doloris

cujuſcumque expertem eſſe teſtabatur. Venter nunquam intumuit, non induruit, non doluit. Tota ejus cura fuit, ut prioris. 25 Dec. nonnihil ſanguinis vulnere, urethra, & naribus ſimul effluxit, at brevi ſiluit. Optimè jugiter habuit, optimè dormivit, appetiit, egeſſit. Vulnus diu apertum manſit; licet operator a 3 Jan. 1761. ſuaſiſſet puerum, vulnere manu clauſo ad mingendum per urethram adjuvare; deinde finiente Jan. & ineunte Febr. labia vulneris lapide infernali tangi, puerumque ligatis ad ſe femoribus ſedere juſſiſſet. Febr. 6 demum clauſum fuit. Toto autem tempore quo ante & poſt clauſum vulnus minxit, urinam ſemper pallidam, ac fœtentem, ſæpe opacam, ſæpe ſimul cum glutine calculoſorum onuſtam, reddidit. Tandem gluten, & fœtor urinæ defuit, ſed copiam ejus non niſi unc. j. ſimul emiſit. Triduo Diarrhœam paſſus, uſu Rhei cum Myrobalano, & veſpertina Theriaca, convaluit. 21 Febr. perfectè ſanus ac toroſus puer domum rediit, & perfectè etiamnum valet.

HISTORIA III.

Ignatius Stigler 10 ann. ex quo me-

minit, ſemper plùs minùs in mictu doluit. Septem anni nunc ſunt, quod Parentes ad auctos dolores ipſi aquam Petroſelini longo tempore bibendam dederint, quod primò aliquid, poſtmodum nihil attulit opis. Exinde in Orphanotrophio ſuſceptus, integroque inibi moratus quinquennio, delatus eſt ad Noſocomium *S. Marci*, curandus. Vim uvæ urſi fruſtra ibidem ſpatio 9. menſium expertus eſt. Tandem illum a me petitum, ad noſtrum Noſocomium optimus *Reichberger* miſit, mox ineunte hoc, quo vivimus, anno.

Secandum hunc D. *Cambon* propoſui, curam licet veritus ſive incertam, ſive inutilem. Quippe augmentum diuturni mali mortem demum illaturum; hinc methodum ejus blandum poſſe inſtitui, cùm ex ejuſdem frequenti experientia mortis periculum non augeatur; niſi fortè in rariore caſu, quemadmodum ille Hiſtoriæ primæ: cæterùm inde mortem ferè præſentem procraſtinari, hominumque tormenta tolli, plurimumve mitigari. Non juvantem autem operationem non methodo, ſed degeneribus oportere tribui partibus. Annuit igitur ille, & 7 Jan. 1761 illum ſpatio quatuor minutorum perfectiſſimè

secuit. Suspicione majoris calculi *culter Lithotomus* ad vulnus undecim linearum adaptabatur. Verùm neque hoc sufficiens, ad 2. 3. lineas inter extractionem calculi ultra dilatatum est. Calculus fuit ponderis unc. 2. & 5½. dragm.

Nullus quidem tumor, aut dolor ventris, sed febris continua mox post operationem adfuit; impedita valde deglutitione comitata, quæ demum die 5. criticè soluta per Diarrhœam. Octiduo integro bene habuit. Sequuta tunc est febris continua remittens, vesperè semper ingravescens, quam demum Cortice oportuit moderari. Post 18 ab operatione diem hæc febris cessavit. Cum vulnus crudissimum maneret, continuavi usum Corticis; ea spe ut, quemadmodum alibi, ita quoque hîc, bonam suppurationem in vulnere generaret. At incassum. Nec tamen destiti a Cortice, ne urina putridissima, in plicis labiorum vulneris stagnans, atque resorpta, febrim novam generaret, & ut contra hanc putredinem, sanguinem condirem.

Nihilominus, bene valente puero; vulnus hiavit semper, & fistulam in perinæo produxit; quæ penitùs perfecta, mensis dein spatio perfectè curata

est. Superest autem semper parva in vulnere apertura, per quam urina perpetuò exstillat. Scarificationes, pulveres sarcotici, lapis infernalis, fasciis femora juncta, quæ auxilia in Hist. 2 juverant, hîc frustra fuerunt; tandem verò ineunte Sept. ulcus claudi cepit, jamque Septimanâ sextâ, quâ hæc scribo, clausum manet.

HISTORIA IV.

Joannes Georgius Sick 14 annorum, a Parentibus rescit, se ab incunabulis minxisse arenas. Ipse quoque ab 8 vel 9 retro annis meminit doloris lumborum, magnique in mejendo ardoris & doloris. Calculus detectus est. Jan. 12. idem Operator eum spatio septem minutorum calculo secuit. Passim observavimus ad tertium, quartumve minutum forcipem jam in vesica esse, reliquum temporis quærendo, tenendoque calculo, impendi. Calculus parvus, oblongus, asper, granulosus, ponderis granorum 50.

Vix per horam doluit, febre caruit, ventrem nec durum, nec dolentem unquam habuit. Ab ipso die operationis per urethram minxit, primo libram

sanguinis, sequentibus diebus sanguinem dilutum, octavo die urinam sinè ullo sanguine, cum albo sedimine, & rubrâ, aut flavâ arenâ, nunquam vero mucum calculosorum. Intra 14 dies vulnus clausum fuit. Feb. 7 sanus repetivit domum.

HISTORIA V.

Carolus Heigner 20 annos natus, accessit me 3 Jan. 1761 narrans se ex quo meminerit, cum ardore & dolore minxisse, frequenter veras habuisse stranguriás, ab intensiore motu corporis urinas reddidisse rubras, cæterùm pallidas, ac glutinosas. Explorando calculum deteximus. Quamvis in morbo ferè congenito vix quid a medicamentis sperarem, animus tamen fuit, quid uva ursi præstaret explorare. Ad irrita 14 dierum conanamina, juvenem in Nosocomium demum recepi. Jan. 19 Operator spatio trium minutorum integram perfecit operationem. Calculus ovalis fuit, planus, ponderis unc. 1 $\frac{1}{2}$. dr. 1 $\frac{1}{2}$. Hæmorrhagia magna successit. Conus ex Agarico formatus vulneri immissus & affixus, opium largiter datum, hæmorrhagiam sensim sic stiterunt, ut intra

intra 24 horas planè sileret, nec ad remotum post 48 horas apparatum rediret. Die 23 Jan. cum dolore expressit vulnere fragmenta duo, quæ in operatione soluta a calculo fuerant. Minxitque per urethram unc. 2. urinæ, gluten tenacissimum, fœtidissimumque habentis. Eodem hoc die, & sequentibus, de molesto admodum in inguine dolore conquæritur, quem quidem ante operationem adfuisse, jam verò multò validiorem esse, testatur. Parva in inguine glandula indurata adparuit. Jan. 25 plura ramenta vulnere emisit, veluti calculi externa putamina, cum dolore, & tantilla hæmorrhagia. Postea pectus tussiculâ cepit quati; sed dato decocto pectorali tussis cessit. Incepit a 29 Jan. libras 2 urinæ per urethram mittere, minùs fœtidam, minùs glutinosam. Primâ Febr. tumor ac dolor in inferiore scroti parte, a latere sectionis, alterâ die magna inflammatio. Cataplasma adhibetur. 3 Febr. Abscessus maturus adparet. Aperitur. Effluit pus per decem dies. 14 Febr. totum curatum est. Urina copiosa tunc urethrâ prodiit, vix gluten, nisi diu stetisset, habens. Vulnus ad 20 ab operatione diem clausum fuit. 21

Febr. ſanus abivit, ſeque poſtea bene valentem aliquoties exhibuit.

Historia VI.

Mathias Kolb 57. annor. ſutor, primùm adiit me 21 Jul. 1760. Stranguriosè minxerat a $2\frac{1}{2}$. annis, ſubinde ſanguinem excreverat, albumque ſabuloſum, ac tenax admodum ſedimentum; quibus teneſmi atque prolapſus inteſtini adjunxerant ſe ſe. Calculum explorando non invenimus. Uva urſi malum tolerabile geſſit, uſque ad finem Octobris. Ex eo ultra non juvit. Magnum atque ſcabrum nunc deteximus calculum. Uſque ad 7 Jan. 1761. nunc cum levamine, nunc ſinè eo, varia aſſumpſit: Uvam urſi in decocto, in pulvere, Emulſa, Mucagines, Opium. Tunc conſilio cujuſdam cepit uti ſemicochleare Raphani hortenſis raſi, miſti cum oleo olivarum, quotidie. Triduo hoc uſus, convenit me, ſolamen narraturus. Continuaret, ſuaſi. Binorum menſium ſpatio tolerabiliter inde ſe habens, demum in priores incidit miſerias, vires amiſit, ac facie ex pallido lividus fiebat. Idem hic vir a 22 retro

annis cæcas ut vocant hemorrhoidas passus, ab ultimo biennio habuit easdem fluentes, hocque jam tempore a continuis vesicæ tenesmis ferè perpetuas. Conclusi ex omnibus, quod toties Auditoribus de eo monueram, systema urinosum pessimè in illo degenerasse a statu sano, & demum lenta morte consumendum videri; unicum, sed anceps admodum, superesse remedium, sectionem. Hanc methodo enarratâ peractam vix quid habere periculi, imò potiùs dare spem palliandi egregiam, quemadmodum casus docuerat. His sub conditionibus operationem *D. Cambon* proposui. 24 Martii calculum extravit 4 minutorum spatio, Lithotomi gladiolo ad 15 gradum adaptato. Calculus, circularis, planus, gibbus ab una parte, ab altera leviter excavatus, ruber, granulosus, pondere unc. j. & scrup. ij. Sub operatione hæmorrhagia, intruso cono Agarici, mox quidem cessavit, sed bihorio post rediit copiosa. Arteriam intercipere animus erat, at vero invenire eam impossibile fuit. An quod nimis interna? Mictus tum urinæ, tum sanguinis, æque per urethram, quam per vulnus, eo ac sequenti die animadversus, fortè id innueret. Fecimus proinde

quod potuimus, & tandem intruso, ac bene affirmato vulneri cono Agarici, & liberaliter per epicrasim dato opio, hæmorrhagiam brevi stitimus, eamque penitùs curatam esse, dum quarto die propter fætorem immanem urinæ apparatus solvebatur, læti vidimus. Verùm quod dolebamus, jam per vulnus omnis, nulla per urethram urina fluxit. Unde quoque inflammatio, & continua excoriatio scroti, interfeminei, natiumque, quamcunque curam diu noctuque nos, ægrorumque adhiberent custodes. Hinc nascentibus ubique gangrænis oportuit continuò mederi. Diathesis ad calculum in hoc homine terribilis! Gluten putridissimum ad plicas angulosque vulneris crudi adhærens, spatio nucthemeri in veros abiverat lapillos; quemadmodum etiam collectum gluten in charta emporetica in crassam abibat ac calcaream materiem. Cùm demum averruncandæ Gangrænæ ultra non essemus, Corticem peruvianum dedimus, malum superavimus, & diu post curationem continuavimus, cùm hoc remedium tam belle ferret, eoque cacochymiam fædam pulchrè superaret. Cum cortice fiebant quoque detergentes in vesicam injectiones. Labiis vulneris

Digeſtivum, aut Mel roſaceum, cortice peruviano miſta, adplicabantur. Præter varia autem unguenta ad vicinarum partium Gangrænam præcavendam, plurimum profuit lotio ex aq. Samb. libr. j, & unâ unciâ aceti Lithargyrii. Tandem poſt continuas curas & ſollicitudines noſtras vulnus minui cepit, Urina putridiſſima per urethram reddi, Maji 4 vulnus coire veſicæ, & paucis poſtea diebus vulnus integrum. Domum rediit 14 Maji. Sæpius poſthæc me convenit, corticem repetiturus, quod inde adeo mirificè ſe refici & roborari perciperet, ſanitatem ſat bonam teſtatus, niſi quod crebro cogeretur mingere. Stranguriam poſtea conquærenti Uvam urſi dedi.

Palliatio mali ſanè tam pulcra eſt, & fortunata, quàm potuiſſet unquam expectari. Præcipuè ſi conſideremus etiam fluentes hæmorrhoïdas, Rectique prolapſum, nunc quoque non amplius obſervari.

Historia VII.

Sebaſtianus Niedermayer, quintum annum agens, die 28 Martii in Noſocomium illatus eſt. Narraverunt pa-

rentes hunc ſuum filium ſigna in mejendo doloris ab ipſa nativitate dediſſe; deinde, biennem illum, piſi magnitudine minxiſſe calculum; exinde duobus circiter annis liberum fuiſſe a quocunque ſymptomate, verùm jam ab anni ſpatio ſe tam miſerè habere, ut urinam redderet uno tempore ſanguineam, alio tempore planè glutinoſam, ac putridiſſimam, tandemque a continuis mejendi conatibus, & teneſmis, Inteſtini Recti pateretur ab octiduo prolapſum. Examine conſtitit calculum adeſſe.

Cùm optimus *Cambon* abitum meditaretur, petivi, ut liceret Chirurgis noſtris, ejuſdem ſub auſpicio, calculum ſecare. Quod ille, pro eo, quo eſt, candore, mox mihi annuit. D. *Leber* hunc puerum perfectè ſecuit, Calculus quidem magnus erat, ſed *pumicoſiſſimus*, intra forcipem grumeſcens. Collecta fragmenta unà cum corpore calculi ſeptem ſcrup. pondere æquabant.

Puer a prima hora operationis nec doluit, nec ægrotavit, optimè appetivit, tota die in lecto luſit, urinam brevi per urethram miſit, quæ primò glutine multo, eoque fœtente, deinde pauco, prodibat. Vulnus 20 die clauſum eſt. Die 25 ſanus ſuis tradebatur parentibus.

HISTORIA VIII.

N. Osfeld anno 1760. Maji 26 in nostro Nosocomio feliciter calculum sectus fuerat a *D. Leber*; prout tota sectionis historia Tomo II. Part. 5. pag. 312. ad 317. data est. Abundantia muci & puris perpetua urinarum, Nephritica pueri dispositio, me coegerunt, ut 4 mensibus illi, in Nosocomio servato, Uvam Ursi darem. Tandem cum perfectè ab hisce liber Patri redderetur, adhuc monui, eo medicamento uteretur perpetuò. Hinc per omnia sanus vixit usque ad Martium 1761. quando post neglectum medicamenti hujus denuo pati inciperet, peteretque eosdem sibi pulveres dari. Incassum sumsit. Aprilis 10. cathetere eum explorantes, nihil deteximus præ summâ vesicæ constrictione: Quâ altero die laxatâ, calculum invenimus. Aprilis 13. *D. Homburg* Chirurgus SS. MM. sub auspiciis *D. Cambon* sectionem egregiè fecit. Cicatrix antiqua sponte viam monstrabat. Iterum hic dissiliens calculus cum collectis grumis grana 71. pependit. Puer a fine primi diei optimè se habuit, nullum eorum symptomatum passus, quæ in prima sec-

tione eum perpessum esse Tomo II. Part. 5. narravi. Pro more vesicam quotidie eluimus. Cùmque jam ab octiduo nihil grumorum ultra exiret, & injectionis materies redeuns puram doceret vesicam, tentare Chirurgus voluit, an sicco plumaceolo, emplastroque desuper, clausum curatumque demum vulnus, nos non eximeret ab ærumnis, quas in ægro N°. 2. N°. 3. & maxime N°. 6. ob calculosam diathesin antiquam observaveramus. Res pro votis successit. Vulnus 13. die coaluit. Nulla symptomata superfuere.

Notari meretur in priore sectione vulnus ilico clausum fuisse plumaceolo & emplastro, & demum 21. die coaluisse; nunc verò 5°. die ab imposito emplastro. Interim curatus denuo lumborum conquæritur dolorem.

Hinc quia metus erat ne brevi novus ex Rene descenderet calculus, dedi Uvam Ursi, sed mense Julio rediit ad nos, præsentis in vesica calculi quæsturus symptomata. Examine facto calculus in vesica deprehensus est 18. Augusti. Verùm ajebat puer, quod nunquam antea, se ab omni prorsum lumborum dolore nunc liberum esse. Quia nunc spes major integræ curæ affulgebat, die Aug. 21. purgante, & 22.

enemate alvus ipſi eluta eſt, & eodem die Chirurgus noſter eum, methodo eadem, calculo liberavit. Trium minutorum ſpatio omnia perfeciſſet, ſed primò retardabat calculi fragmentum cochleari detectum, ſecundò alter calculus. Unde decem minuta inſumta ſunt. Via jam bis aperta proderat inventione ſua facili, oberat valde duriore cicatrice. Calculus prior rubellus dr. j. & gr. 4. pependit; alter 52. grana.

Per octo horas ab operatione doluit, poſtea autem nox tranquilla ſucceſſit. Sequente die modica febris duntaxat, & quiſquam vulneris ardor adfuit, ceterùm bene ſe habuit, & appetitum teſtatus eſt. A die tertiâ nulla amplius febris. Die 5. & 6. multa urina per urethram reddita eſt, quæ glutinis quid perpetuò habebat; tandem verò gluten ferè defecit. Die 8. cùm omnia in veſicâ nitida eſſe injectio teſtaretur, vulnus emplaſtro clauſum eſt. Die 12. id conſolidatum fuit, & puer domum potuit repetere.

Historia IX.

Franciſcus Domijanitſch 9. annos & 4. menſes natus, 21. Apr. 1761. allatus eſt nobis, a biennio ſtrangurioſus, poſt-

quam calculum pisi magnitudinis minxisset. Calculum eum nunc habere cathetere mox deprehendimus. Cùm *D. Cambon* cum *Sua Regia Celsitudine* profectus in *Belgium* esset, *D. Leber* hunc puerum eadem methodo felicissimè secuit, spatio 5 minutorum; licet calculum longitudine primò arreptum, dimittere, latitudineque deinde capiendum, quærere deberet. Ponderis fuit unc. $\frac{1}{2}$. & gr. 45. Febricitavit puer parumper, sudavitque prima die, noctem optimam habuit, sequenti die poterat sanus dici, vesicam Chirurgus bis die probè eluit, & quarto die plumaceolo sicco & emplastro texit; unde factum est, ut octavâ post sectionem die penitùs clausum esset. Pallida quidem toto eo tempore urina fuit, purulentique quidquam sæpe habuit, nunquam verò gluten calculosorum. Intra duas septimanas potuit abire.

HISTORIA X.

Simon Senis annor 4., totidemque mensium, 27. Aprilis 1761. adducitur. Biennium erat, quod cùm dolore mingere cepisset; annus, quod tolerabiliter habuisset. Quippe anno abhinc

elapſo Mater eum ad ædes *D. Leber* adduxerat, qui calculum explorans, invenit illum in veſicæ ſphinctere, principioque hærentem urethræ, catheteris autem apice repulit in veſicam. Matri propoſuit ſectionem, ſed cùm repulſo calculo puer nulla calculi ſigna ferè unquam haberet, riſit Mater poſthac Chirurgi conſilium. Jam verò 27. Aprilis eum ad Noſocomium duxit, utpote quem ab octiduo antiquæ vexarent ærumnæ.

Calculo invento, 29. April. ſectus eſt conſuetâ methodo, eâ tantùm differentiâ, ut primo vulnere facto jam non *culter occultus* adhiberetur, ſed prior culter integram perficeret ſectionem, perinde atque in communi ſectione laterali fit. Calculus granorum 35. ſpatio ſeptem modò minutorum exſectus eſt. Aſt plus inde, quàm a cultro occulto, videtur perpeſſus. Dolor, inflatum ſcrotum, inflammatumque, febris magna, valida deinde ſcroti ſuppuratio, eum octiduo vexarunt. Eo vero elapſo citò convaluit, & vulnus tunc linteo carpto & emplaſtro, tegi ceptum; quatriduo poſtea conſolidatum fuit. Pallida quidem ſed vix glutinoſa urina. Poſt 3 ſeptimanas abivit.

§. III.

Qui attenta mente considerat enarratas hasce undecim sectiones, is legendo Dissertationem Gallicam supra laudatam, quæ hinc vituperat, illinc laudat, *Fratris Cosmi* methodum, haud ultra, arbitror, hæsitabit, an illam sit laudaturus. Equidem poterat exemplorum raritas ante 10 annos lectores fluctuantes reddere; præsens verò eorundem crebritas, tum egregii *Cambon* experientiâ, tum frequenti nostri Nosocomii exemplo demonstrata, omnem hæsitantem animum firmat, & de præstantia hujus methodi præ omnibus aliis secandi modis, abunde convincit. Si enim sinè præjudicio omnes consideremus effectus aliorum methodorum, adeoque etiam *ultimæ correctæ lateralis*, eosque cum effectibus hujusce conferamus, vix ultra existurum quempiam credimus, qui hanc non præferat illis, qui hanc non semper adhibeat.

1°. Enim præparatio brevis est. Haud insuminus menses ad humores immutandos, ad reparanda solida. Hæc namque vitia, manente causa, non curantur; imò temporis lapsu pejorantur; causâ

autem ablatâ, vel cessant, si cura integra est, vel saltem mitigantur, si vita brevi alioquin collapsura, nunc prolongetur. Plethora vix unquam hîc venæ sectionem suadet, rarò quippe præsens: remedium purgans, & unum, alterumve enema, totam præparationem faciunt.

2°. Breve, quo fit, tempus eam commendat cum maxumè. In quacunque methodo remoratur operationem calculi friabilitas; in omni methodo calculum extrahere difficile est, quando oblongioris figuræ ille, juxta longitudinem arripitur, quando nimia levitate vix uno loco consistit, quando figura hirta ac echinea, ut in Hist. 2, vix se sinit capi, quando major est, quàm ut per factum vulnus educatur, quando ad fundum trianguli quem forcipes faciunt, dilabens, prehensusque, apices forficum ita a se mutuò dimoveat, ut educi tanta nequeant latitudine, denique quando hæmorrhagia notabilior contigit. Sed hæc ut communia omnibus methodis, nihil contra nostram faciunt. Unde hisce exceptis, certum est hanc methodum *Itinerario*, *Cultello*, *Lithothomo occulto*, *Conductore*, & *Forcipe*, 3. 4. 5. minutorum spatio paſ-

ſim abſolvi. Quin & ipſa infortunia nonniſi duplum exegiſſe ſpatium enarratæ convicere hiſtoriæ. Certè vel ideo ſua ſe ſe brevitate hæc methodus commendat, & ad illam amplectendam cogit, quia 1°. vitæ, commodique mortalium arbitri non ſumus, ſed miniſtri, & promotores, & conſervatores, adeoque conſcientiâ & humanitate conſtringimur, ad dolores illorum tum mitigandos, tum abbreviandos. 2°. Quia quò & graviùs & diutiùs hi dolent, eò graviores febres, eò tetriora ſymptomata, metuenda habemus. Ita ut ſi hæc methodus aliis modò par for.t, dictas ob cauſas ceteris eſſet præferenda.

3°. Nec in ſuis *D. Cambon*, nec nos in noſtris, unquam vel minimum ventris dolorem, duritiem, tumorem, invenimus; quod tamen adeo frequens in aliis methodis eſt, & poſt inflammationem Veſicæ, Vulneris, Integumentorum, Muſculorum, morte haud rarò terminatur.

4°. Febrim pauci notabilem, aut durabilem, habuere; iique modò, qui non ſimpliciter calculo, ſe degenere viſcerum fabricâ laborabant. Ceterùm per aliquot horas leviſſimè duntaxat febricitarunt.

5°. Bis in hac Methodo hæmorrhagiam habuimus; verùm 1°. nulla methodus eſt, maximè lateralis, in quæ hæc non contingat aliquando. 2°. Levi negotio eandem ſtitimus : laudandus iterum hîc Agaricus.

6°. In his qui ſimpliciter calculo laborarunt, urina citò, copioseque, per urethram fluxit 1. 2. 3. die, vulnere quamvis aperto.

7°. Methodus vulnus apertum ſervandi præſtantiſſima videtur, ne quid aut calculoſi, aut grumoſi ſanguinis, remaneat in veſica, quod novo calculo baſim præſtaret. Juvenis Hiſt. 5. ſic per vices calculi veluti putamina vulnere expulit, alioqui permanſura. Et veſica illius qui N°. 1. ſectus, ac mortuus eſt, tam nitida a morte reperta eſt, ut quamvis calculus in illa penitùs diffractus fuiſſet, ne minimum tamen ejuſdem ſupereſſet.

8°. Poſſe nihilominus vulnus, quando per octiduum veſica quotidie probè eluta eſt, adeoque ita expurgata, ut heterogenei nihil ſupereſſe poſſit; ſicco plumaceolo, & emplaſtro tegi, tum ut eo citiùs omnis per urethram urina reddatur, tum ut vulnus matu-

riùs coëat, hominesque citiùs convalescant.

9°. Nunquam vidimus cannulâ opus fuisse, quâ vulneri immissâ urina transiret. Effluxit quippe illa in nostris jugiter sinè cannula. Equidem acris admodum urina, assiduòque his effluens gluten, metum quibusdam incutere callosorum labiorum possunt; sed an continua cannulæ frictio idem quoque non faciat? Urina acris hæmorrhagiæ facit formidinem; at verò an mechanica cannulæ frictio eidem producendæ non est apta nata? Utique quod in his, quibus totus morbus calculus esset, nec callositas, neque post primum diem animadversa hæmorrhagia fuerit, modò labia vulneris melle rosaceo sæpe inungerentur, cannulâ in illis opus non esse judicavimus.

10°. Ligatura mollis genuum ne divaricent, in omnibus nostris adhibita, urinæ fluxum, ac ramentorum calculi exitum, nunquam impedivit: ut meritò vanus eorum metus sit, qui id ligatis impediri cruribus suspicati sint.

11°. Non modò instrumentorum paucitas, temporisque brevitas, tormenta operationis abbreviant, sed etiam ea-

dem reddunt longè mitiora. Culter Lithotomus occultus bene inductus, & ad os pubis, ut ad punctum fixum affirmatus, dum uno, eodemque momento incipit perscindere cervicem vesicæ, vesicæ ipsius partem, prostatam, musculum transversalem penis, seu transversum Perinæi, pinguedinem, cutem, epidermidem, tam æquabiliter, & haud interruptè, omnia transcindit, ut totum vulnus duo æquabilissima plana habeat, & nullam fibram trahat, dilaceretve. Præstat sanè hac sola de causa omnibus aliis instrumentis, ut ut subtiliter, ingeniosèque, a magnis in arte viris, excogitatis. Præstat experimento in Hist. 10. instituto, ut ibidem patuit. Quippe effectus docent vulnus (ceteris paribus) sufficienter ampliatum, citiùs curari, minùs doloris in operatione, minùs symptomatum post eandem creare, quàm vulnera, quæ quod exiliora sint, magnam extensionem ac dilacerationem pati debent: id quod in *apparatu magno ac laterali* passim observatur, dum calculus utcunque major est. Et licet in *apparatu parvo* idque in pueris, calculus facilè in Perinæo secatur, dum ille digitis in Intestino Recto impositis ad interfemineum adprimitur; tamen quia nonnun-

quam asperior calculus (ut v. g. ille Hist. 2.) inæqualem ac dilacerantem Integumentorum ac Vesicæ sectionem facit, unde prava symptomata nasci debent; quia denique blanda tutaque per sese *Fratris Cosmi* Methodus, hisce exemta incommodis est, erit etiam in pueris præferenda *apparatui parvo* seu dictæ *Celsi methodo*.

12°. Pag. 134. monui rarissimi casus Intestini Recti, Lithotomo occulto transcissi, quo infortunio adversarii hanc methodum criminantur. Verùm id nobis in cadavere contingebat, haud elutis primò Intestinis, intrusoque in vesicam supra pubem tantæ molis silice, ut vulnus 15 linearum adhuc dilatandum fuerit. Quoties cunque autem sive in vivis sive in cadaveribus, cum ista præcautione, hanc operationem fecimus, nunquam id contigit nobis. Ut proinde tot experimentis suffulti audacter pronuntiemus inanem eorum formidinem esse, qui instrumento hoc aut non usi, aut perperam usi, illud veluti Rectum facilè perscindens, dum hoc probâ elutione flaccescit, criminati sunt.

13°. In moderandis in tabula secandorum cruribus, notabilis observatio, quam in cadaveribus didicimus, pro-

desse potest, prout pag. 136. enarrata habetur. Quod in cadavere, hoc in nobis possumus examinare, dum lecto jacentes, femore in ventrem reflexo, varios edimus motus: experimur mox utcumque angustius esse spatium inter pubem & tuber ischii, genu multùm extrorsum flexo; spatium verò mox latescere utcumque, dum genu versùs umbilicum ducitur.

14°. Positio horizontalis Calculosorum, cum exiguo tantùm sub capite pulvinari, dum secantur, semi-verticali videtur præferenda; quamvis hæc, præsertim in *apparatu magno*, eligitur, & a pluribus in *sectione laterali*, commendatur. Moles intestinorum *magis* in spinam, *minùs* in peritonæi expansionem, quæ vesicam tegit, incumbere videtur: quin & splenis, ventriculi, jecorisque pondus, minùs in intestina premit. Hinc eandem positionem in nostris perpetuò servavimus.

15°. Errorem fateri debeo, in quo olim versabar. Tom. II. Part. 4. Cap. 7. pag. 190. Intestini Recti prolapsum, veluti unam de causis, sectionem procrastinantibus, considerabam, notabam: at verò jam ægrorum frequentia me convicit, etiam graves Intestini prolap-

ſus teneſmis a calculo excitatis deberi; impedimento in ſectione non eſſe; educto autem calculo brevi ceſſare, & nullo ferme auxilio curari, quo tempore ægri propter ſectionem jacent, & blandè nutriti, alternoque aut tertio die enemate expurgati, fœces duras minimè coacervant.

16°. Nunquam approbare potuimus ſcrupuloſam plurimorum tum Autorum, tum Operatorum timiditatem, quâ, calculo olim quidem detecto, jam verò, dum *Itinerarium* immittitur, neutiquam percepto, operationem conficere nolunt. Si enim ab una parte frequentem illam experientiam conſideremus, quâ uno die invenitur, altero non invenitur, calculus; ſi ab altera parte noſcamus eundem ſemel bene, manifeſtòque, repertum, non poſſe aut deliqueſcere, aut aliorſum aufugere; non eſt cur totam hanc lugubrem ſcenam repetere velimus, ægrum minùs forſitan diſpoſitum, ab ſubeundam ſectionem, poſtliminio inventuri. Profectò ſemel de eo certi, operationem non diſtulimus, etiamſi illum paulò ante non perciperemus.

Equidem, fateor, contingere nobis poſſet, ut calculus perceptus quidem olim, ſed vel poſtica parte in uretere

detentus (ut casus habet *Tom. I. Part.* 3. *Cap.* 4. *pag.* 351.) vel ex sacculo privato tantùm leviter eminens, suaque mole majore, sic illo in sacco inclusus, ut extrahi inde non posset; qualis viri militaris calculus, de quo *Tom. I. Part.* 3. loco supra citato. Sed quia id antea certò sciri nequit, & quia si calculus in operatione percipitur, operatio semper instituitur, hinc observationes illæ extraordinariæ nihil hic immutare possunt. Frequenti exploratione didicimus esse calculos liberos, qui quotiescumque explorantur, eodem ferè loco perpetuò detegantur; esse alios pariter liberos, qui nunc altiùs, nunc depressiùs locati deprehendantur. Ut postremi hi, ita calculi firmiter adhærentes, in expansiore vesica remotiùs, in contractiore propiùs, detegentur, sinè ullo signo adhæsionem testante. Ergo, ut dixi, regula certa id detegendi non adest, & habet hic casus extraordinarius eandem quâvis in methodo difficultatem.

17°. Urinam Calculosorum pallidam esse passim observavimus. An id ab alcali calculi? Utique urinæ sanæ acida fossilia rubedinem conciliant; sal, aut liquor, alcalinus, pallorem: Dixi *sanæ*

urinæ: nam si homo priùs quædam medicamenta sumserit, potest color ab affusis ad urinam rebus mirè variari. Sed calculo sectione educto, in omnibus nostris urina pallida perpetuò fuit, etiam curato dudum vulnere. An igitur id a glutine, quod in vesica cum calculo copiosum aderat, & adhuc dudum adest? Attamen is qui (Hist. 1.) a morte examinatus est, & glutinis nihil in vesica habebat, & urinam semper pallidam, fœtidamque, reddiderat. Suspicabitur fortè quisquam a Renum calculis urinas notâ alcalinâ imbui: sed ille idem, de quo nunc sermo est, cum nitida vesica nitidos, liberosque a calculo, aut pure, renes habuit.

18°. Quod *Tom. II. Part.* 5. de Glutine Calculosorum in calcaream abeunte materiem dixi, id hoc anno constanter novis vidi experimentis confirmatum: imo ut ex Hist. 6. pag. 148. patuit, in labiis vulneris stagnans gluten, maximè circa labiorum commissuram, in lapillos calcareos abiverat. Quid autem propriè illud gluten est? In Charta Emporetica liquescit, transitque, ut concreta Calx ferè sola supersit. Si aëri hoc gluten exponatur in vitro, disparet quoque omne humidum sola calce superstite. Ergo non

est de natura muci, quod colli instar indurescit. Fors est aliquid, quod ex vesica secretum se unit cum ramentis terrestribus, quæ a solidis abrasa nostris, urinâ continentur; quodque dein calculo in ambitum adplicatum, putamina illa format, quæ toties calculis humanis, alia aliis incumbentia, circumcreta inveniuntur, quæque etiam toties in sectione calculi ab eodem inter forcipes separantur. An pulveres, qui falsò dictum Lithontripticon *Stepfenianum* ingrediuntur, apti quoque sunt, qui cum humoribus, ipsa in vesica secretis, in laminas calcareas abeant, calculo accrescant, putaminumque in morem ad uncias & libras excernantur, dum interea ipse calculus persistens ut erat, educendus sectione est? vide Tom. II. Part. 5. Cap. 5. pag. 321. hujus exemplum.

19°. Cur dantur Calculosi, quibus vix ullum adpareat in urina gluten? Videtur hîc impedita humoris de quo N°. 18. in vesica secretio; ita ut abrasa solidorum ramenta partim cum calculo concrescant, partim urinis expellantur. Si qua datur in Physicis adtractio, liquor vesicæ secretus haberet tunc fortem vim hæc ramenta attrahendi, quam

calculus quoque tunc per se haberet: absente illo liquore, Calculus solus attraheret, quantùm posset.

An omnium Calculosorum Gluten in calcem abit? Tom. II. Part. 5. non ausus fui id asserere. Hoc anno innumera experimenta mihi constanter hoc phænomenon dedere; uno alterove excepto, ubi parum admodum ejus adfuit. Hinc hucusque respondeo, in multiplicibus meis experimentis omnium calculosorum mucum plus minus calcis exhibuisse; id tamen contingere posse, ut quis multorum experimentorum occasione gaudens, incideret in nonnullos calculosos, quibus hoc phænomenon fortè deesset Experimenta mea multiplicia observationis frequentiam docent, contrariam fortè aliorum observationem non explodunt.

20°. Quàm est observationum fertilis historia calculi? Cernimus ex omnibus antedictis majores calculos nonnunquam sibi viam per urethram pandere, hominemque ad tempus notabile exemptum vivere dolore; minores e contrario in hanc viam nunquam impelli, & perpetuò cruciare. Advertimus exiles admodum calculos tam vehementes, diuturnosque creare dolores, tenesmos,

tenesmos, Recti prolapsus, mucum calcareum, urinam & putridissimam & pallidissimam, summamque vitæ intolerabilitatem, quam unquam producere queunt calculi majores.

21°. Si calculus, ut in *Hist.* 10. ex collo vesicæ intra eandem repulsus, anno integro ita latuit, ut vix ulla sui signa dederit; si idem anno illo elapso, tormenta calculi resuscitet, jam non iterum in collum pulsus, sed manens in vesica; nonne verisimilitudo crescit problematis, quod *Tom. II. Part.* 5. sub ipsum capitis 5. finem, pag. 184. & 185. proposui?

22°. Dictus *Osfeld* Hist. 8. intra septemdecim menses ter calculo a nobis sectus est, & ultima vice gemino calculo. Absentia doloris ad lumbos, qui olim illi familiaris, integram forsitan salutem promittit; fors fallax hæc spes, novos calculos dabit. Eo in casu historiam renovare poterit Mercatoris, qui narrante *Volkammero* M. N. C. Dec. 2. Obser. 177. jam quater peritissimo Lithotomo sectus, singulo anno novum calculum secandum afferret. Porro hoc incommodum est cuique Methodo commune. Nos saltem certi sumus, enarrato hoc nostro agendi modo, nihil in

vesicâ restitare posse calculosi; adeoque si novus iterum adsit, eum vel novam planè creaturam esse, vel ex renibus fuisse delapsum. Hinc non mirarer, quod decies & ultra idem homo indigeret sectione. Simile quid subolfaciens *Aretæus* Lib. 2. Cur. Chron. Cap. 3. » Calculorum, inquit, procreationem » e fœcunda sterilem reddere nemo po» test : ῥηΐτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον » θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους. Fa» cilius est enim uterum sterilem efficere, » quàm calculiferos renes ita disponere, » ut eosdem haud generent ultra ». Igitur ter quaterque beatum genus humanum, quod nunc, quotiescumque opus fuerit, adeo facilè eo hoste queat liberari!

CAPUT VI.

DE CRANII USTIONE IN PERTINACIORIBUS CAPITIS VITIIS.

§. I. *Diversus quidem modus admovendi ferri candentis, tam veterum, quàm posteriorum; universorum tamen calculo expers periculo creditus.* §. II. *Experimentum primum hujus infelicissimè in Nosocomio institutum. Mors inopina inde. Respirationis modus juxta communes humani corporis leges vix explicandus. Exemplum inflammati & gangrænosi ad majorem partem ventriculi, sine febre, sine dolore, & cum bono appetitu. Examen Anatomicum nullas in Cranio, Oculisve, Amauroseos causas detexit.* §. III. *Alter infaustissimus Cauterii Cranii effectus. Historia morbi antecedentis datur, ideo notabilis, quod plurima, & exquisitia remedia, ordine adhibita, effectu planè caruerint. Conamina nostra, ad imminens a Cauterio discrimen Trepano averruncandum, enarrantur, & inutilia demonstrantur. Hydrops Ventriculi superioris cerebri. Portentosum infundi-*

bulum, ejusque mira ægritudo, ut causa inventa Guttæ serenæ. Respirandi modus, æque parum, quàm in priore Historia intelligendus. §. IV. Experimenta multa, in Craniis facta, enarrantur, quæ hanc operationem nunquam, nisi cum summo vitæ discrimine, institui possè evidenter arguant. §. V. Ex omnibus hisce Ratiocinium medicum, & seria formatur conclusio. §. VI. Quædam de Trepano in Epilepsia, Cephalæa, &c. admovendo.

§. I.

AB ipso *Hippocrate*, in hodiernum usque diem, Cauterii actualis in arte dicti applicatio ad Cranium, ita omnium ore laudatur, ut nesciam ullum esse Artis auxilium, quod plurimorum suffragiis fulciatur. Si enim *Zecchium*, & qui *Zecchii* autoritate permotus fuit, *Sennertum*, paucissimosque fortè alios exceperitis, uno omnes ore hanc operationem commendant.

Haud idem tamen cunctis inurendi modus. Quantum ex *Hippocratis* Textibus concludere licet, Libr. 2. de morbis, & libr. de locis in hom. Ferrum quidem candens capitis pluribus,

imo octo diversis locis, sed ad integumenta duntaxat, admovit: nihilominus vim ustionis ad ossa penetrasse credibile fit, quia quam ustionem juxta nasum, in cantho oculi interno, ita fieri jubet, ut crusta ibidem inuratur, ea sanè sinè ossis ustione vix peragi posse videtur. Quin & ubi sic loca circa aures inuri præcipit, ut desinant a pulsando Arteriæ, profundè satis videtur ussisse.

Aretæus Cappadox non explicat libr. 1. de cura Chron. Cap. 4. *de Epileps.* quo velit uri modo, paucis tantùm » opus est, ait, etiam ignem capiti in» ferre; proficit enim.

Cælius Aurelianus Libr. 1. Chron. Cap. 4. refert, » *Themisonem* consuluisse » cutis capitis usturam, quâ testa squam» mulis despumatur.

Celsus Libr. 7. Cap. 7. §. 15. in oculorum pituita: » Quidam atramento duas » lineas duxerunt a media aure, ad me» diam alteram aurem, deinde a naribus » ad verticem; tum ubi lineæ committe» bantur, scalpello inciderunt, & post » sanguinem effusum os ibidem adusse» runt. Nihilominus autem & in tem» poribus, & inter frontem, atque ver» ticem, eminentibus venis idem fer» rum candens admoverunt. Frequens

» curatio est venas in temporibus adu-
» rere..... valentior tamen Medicina
» est. .... venas incidere, & sanguinem
» mittere : ubi satis fluxit, tenuibus
» ferramentis adurere. Contra tempora
» quidem timidè, ne subjecti musculi,
» qui maxillas tenent, sentiant : inter
» frontem verò & verticem vehementer
» sic, ut squama ab osse recedat. Effi-
» caciter tamen etiamnum est Afrorum
» curatio, qui verticem usque ad os
» adurunt sic, ut squamam remittat.

Traditionem omnium sæculorum de hujus curæ præstantia collegit nobis *M. A. Severinus*, in suis libris *de efficaci Medicina*, Pyrotechn. Chir. Lib. 2. pag. 1. testimoniis *Pauli Æginetæ*, *Aëtii*, *Actuarii*, *Mesues*, *Rhases*, *Albucasis*, *Arnoldi Villanovani*, *Andreæ Cæsalpini*, *Petri Salii*; *Paræi*, *Gualtheri Bruelis*, *Theodorici*, *Fumanelli*, *Rondeletii*, *L. Mercati*, *Lanfranci*, *Jacobi Sylvii*, *Nicolai Pisonis*, *Garioponti*, *Bertrucii Bononiensis*, *Cæsaris Machæ*, *Joannis Heurnii*, *Epiphanii Fernandez*, *Fontani*, *J. B. Theodosii*. Ipsusque ille *Severinus* maximus extitit hujus curæ promotor.

Si ordine laudatos omnes hos Scriptores evolvimus, patet nonnullos qui-

dem prope ſuturas, pleroſque verò in ipſis ſuturis, & maximè in commiſſura Sagittalis cum Coronali, candens ferrum impoſuiſſe; plures inſuper monuiſſe, ut uſtio deberet ad ipſam penetrare diploën; omnes autem curas admirandas planè & ſtupendas inde a ſe ſe perpetratas gloriari. Ex multis pauca attuliſſe ſufficiat. » Quod meo quidem ex-» perimento, inquit *Severinus*, confir-» mare poſſum. Suturæ ſagittalis, co-» ronaliſque confinio peruſto, *Franciſ-» cus ab Angelo*, *Caſtrinovenſis*, ab in-» genti cephalæa liberatus eſt.

Et *Epiphanius* : » Mirum eſt, ait, » quàm his Cauteriis refrigeretur cere-» brum, & pravi, tetrique vapores » diſſipentur : & licet primis diebus ſo-» leant concitare aliquem gradum ca-» loris, tamen majus eſt emolumentum, » quod poſtmodum inde ſequitur, quàm » puſillum aliquod damnum, ex impreſſo » igne. Nos quoque quinque, quando-» que ſeptem Cauteria, amentibus ad-» movemus, qui fuere curati, maximè » ubi non viget capitis tanta caliditas; » ob quam quidem in hac muliere (cu-» jus hiſtoriam dederat) tantùm unum » fieri curavimus. Eſt & e noviſſimis » *Cæſar Macha*, Principum ſubalpino-

» rum Medicus, qui consil. 140. femi-
» nam inde restitutam testatur, septem
» jam menses insanientem.

Idem *Fernandez* Hist. Medicinal. 47.
» Testor Deum Cauteriis in Capite
» quandoque tribus, quandoque qua-
» tuor & quinque factis, ad loca sutu-
» rarum, curasse annis elapsis socrum
» *Magistri Gentilis*, cui jam erat me-
» moria abolita, & duos alios stolidos
» & insanientes juvenes.

J. Heurnius, primus Med. Pract. Professor, in condita anno 1575. Universitate Lugduno-Batava, ait Chirurgum Ultrajectinum a se curatum Cauterio ab immedicabili cephalæa, in determinata capitis plaga sæviente. Et in *Aphor.* 2. *Sect.* 7. » Vir, cui erat ca-
» put totum tuberosum, Cauterio id ad
» os usque aperuimus; quod exesum
» erat fere usque ad Diploën, abrasi-
» mus sensim, iterumque aliam partem
» aperiebamus ad os, ita sensim totum
» ferè caput abrasimus. Evasit.

Platerus Libr. 1. pag. 61. » Quo
» pacto modo natis *Florentiæ*, ut fer-
» tur, verticem perurentes, Epilepsiam,
» quæ iis in locis infantibus consueta
» est, solent avertere. Quibus de causis,
» & experientiâ moti, ferro candenti

» ustionem moliri .... non inconsul-
» tum esse putamus. » Scilicet ut ante monuerat, » si pertinacis mali causa in » capite lateat.

Hier. Fabr. ab Aquapendente pro inurendo Fonticulo in sutura Coronali, peculiare Cauterium excogitavit; quod apud ipsum, & apud *Scultetum*, qui hanc methodum quoque laudat, videas.

Hollerius in scholio ad suum primum caput *de morb. intern.* » Applicatur, » inquit, Cauterium actuale in media » parte capitis prope suturas.» *Duretus* in suâ in hunc *Hollerii* textum enarratione, etiam candens ferrum commendat.

Fallopius de Cauteriis, pag. 340. ipsis quidem in suturis non suadet, » cæterùm, ait, capiti Cauterium tutè im» ponere possumus.

Riverius Cap. de Mania pag. 227. » Denique Cauterium suturæ coronali » adplicatum maximè probatur a *Gor*» *donio*, ejusque utilitatem confirmat » Historia cujusdam Maniaci, cui cùm » esset vulnus inflictum capiti, cum » cranii fractura, quamdiu vulnus aper» tum, tamdiu bene habuit; vulnere » curato, reversa est Mania ». Et Cap. de dol. cap. pag. 236. » Cauterium su-

» turæ coronali admotum, dolorem ca-
» pitis contumacem aliquando radicitus
» abstulit. Multò majoris est efficaciæ,
» si temporibus admoveatur, de qua
» vide *Poterium* Obs. cent. 3. Cap. 8.
» & Observationes nostras publico com-
» municatas ». Porro in Obs. cent. 2.
N°. 93. idem *Riverius*. » Ad puerum
» epilepticum vocatus, præscribo apo-
» zema ex Cephalicis, & Epilepsiæ
» specificis, cum purgantibus ad qua-
» tuor doses. Deinde inuritur Causticum
» suturæ coronali. Et his duobus reme-
» diis a morbo liberatus est.

Lambswerde in Tom. 2. *Sculteti* Obs. 9. Cephalæam veneream curat cauterio actuali in sutura Coronali. & Obs. 11. Epilepticam puellam curavit cute primùm transversim sectâ, actuali cauterio suturarum coronalis & sagittalis concursum, *satis profunde* inurendo.

Nuckius Operat. & ex. chir. N°. 1.
» Facili, inquit, negotio operatio hæc
» sequenti instituitur modo: inuratur
» loco modò notato per fila in medio
» capite se decussantia (ut ante ex *Celso*
» vidimus) profundum satis foramen
» cauterio quodam actuali.

Fred. Deckers, Exercit. pract. p 109. Puellæ cæcæ historiam refert, cui Chi-

rurgus fonticulum in futura coronali & fagittali inuffit, ad primam calvariæ laminam ufque urendo, quod cùm inftabile daret levamen, alius Chirurgus inuffit ad diploen ufque, unde magna, rotunda portio feparata fuit; feparatam hanc portionem figurâ exhibet auctor, habentem diametrum decem linearum: imò cùm auxilium effet inconftans, tertium cauterium fuftinuit, & tunc rectè vidit. Etiam Guttam ferenam & Epilepfiam, fic curatas fe vidiffe affirmat.

Clariff. *Viennenfis* Profeffor P. *de Sorbait*, Prax. pag. 286. Cap. de Cataracta & Amaur. » Setaceum quoque » multis fuit auxilio : loco cujus in » Delicatulis (videtur tamen operatio » longè crudelior fetaceo) fubrogari « poteft. Cauterium, quod non tantum » Nuchæ, fed etiam futuræ Coronali » impofitum plurimos juvit ». Et pag. 598. 599. » Cauteria adplicanda funt.... » in capite fupra futuram coronalem, » longitudine digiti extenfi fupra nafum, » contra Phthifim. Cauterium autem » quo magis eft candens, eo minorem » affert dolorem.

Cl. *Hoffmannus*, Tom. 4. Part. 4. Med. Syft. Rat. pag. 118. Edit. in-4°. de Amaurofi : » Magnum profectò præ-

» sidium est in cauterio actuali, syncipiti
» vel Nuchæ inusto.

M. G. Purmann, famosus multos per annos apud *Breslavienses* Chirurgus primarius, in *curiosis observationibus* Invictiss. Imp. *Josepho* dicatis, historiam puellæ *Breslaviensis* refert, quam invincibili cæterùm Epilepsiâ curavit, cauterio actuali, in confinio toties dictarum suturarum; quorum commissuram statuit contra omnes qui id negent, constanter reperiri in puncto, quo fila, *Celsi* modo ducta, decussant se se. Videturque sæpius eandem operationem peregisse, cùm asserat ustionem eo in puncto se semper fecisse. Et in scholio suo. » Der wund-artz
» hat auch keine gefahr zu scheuen,
» und der *patient* stehet dieses gern, und
» noch ein mehreres aus. Und wer
» wolte dis nicht auch gerne thun, um
» der grossen, und der bœsen krank-
» heit wegen, und um der grossen hof-
» nung, dasz man solche *miserable* plage
» verliehret? wære auch zu wünschen,
» dasz dieses edle hilfs-mittel mehr *in*
» *usu* wære, als es jetzo ist, und diese
» krankheit leider! in unseren Hospita-
» lern so einreist, dasz es zu erbarmen.

Quadraginta igitur & ultra Autores tum Medici, tum Chirurgi, eosque

inter plurimi ſua in arte celebres, & famoſi, hanc operationem & ſuaſerunt, & exemplis utiliſſimam demonſtrarunt, nullius unquam infortunii meminerunt; quidam audacter omnis dixerunt periculi expertem: operationem porro laudavere ſic, ut vel integumenta ſimul cum oſſe adurerentur, vel integumentis, ac pericranio primùm perſciſſis, ſeparatiſque, os ſolum adureretur, idque aut prope ſuturas, quod quibuſdam placuit, aut in ipſo ſuturarum contactu, quod pleriſque viſum: hancque ſic inſtitutam operationem planè innocuam eſſe plurimi aſſeverarunt.

Proinde cùm nullum exiſteret ſive Medicinæ, ſive Chirurgiæ caput, quod gravioribus autoritatibus ac teſtimoniis fulciretur, piaculum fore credidi in difficilioribus ac incurabilibus caſibus idem omittere. Tres porro morbi videbantur mihi præcipuè hanc curam poſcere, Cephalæa pertinax cum Hermicrania, inemendabilis Epilepſia, Gutta ſerena. Erantque nobis tales ægri præſentes, in quibus curam horum morborum hac lege exerceremus. Sed præcipuè nos miſerebat duorum, quos Gutta ſerena ad Mercurium, ad Corticem, ad Machinam electrinam, ad cujuſcunque ge-

neris Evacuantia, ad varia Capitis Epithemata, ad Veſicantia, ad Setacea, &c. omnino rebellis & pertinax, miſerè affligebat.

§. II.

Igitur 3. Junii proximè elapſi, operationem fecimus in Adoleſcente 12. annorum, ruſtico, robuſto, toto quadrato, quem Amauroſis affligebat, probabiliter nata ex contuſo capite, poſtquam ſex menſium ſpatio in periodicos vomitus, quos cephalæa ſemper pronunciabat, inciderat. Amauroſis porro ejuſmodi erat, ut noctem inter diemque nihil diſtingueret, ſummam tamen, agilemque pupillæ utriuſque conſtrictionem, & dilatationem ad majus, minuſve lumen haberet. Unde contra Eruditiſſimi *Halleri* opinionem ſenſilitas pupillæ demonſtrari videtur; Retinam enim planè inertem fuiſſe, perfectiſſima cæcitas evicit.

Quia & ſinè Integumentorum inciſione, & cum eadem, hæc operatio fit, ultimum modum prætulit D. *Leber*; cùm eandem didiciſſet, fortunatoque adplicatam a ſuo Magiſtro, dexterrimo, dum viveret, Chirurgo *Laudes*, vidiſſet; qui idem Magiſter Diſcipulos, adſtantesque

Chirurgos, seriò hortatus erat hanc simplici ustioni semper præferrent, metu convulsionum, quas ustio sinè sectione generare statuebat.

Integumentorum hæc separatio, validum dolorem excitabat; leviorem, pericranii abrasio; maximum vero, ustio; quam valide urentem ajebat, licet nihil eorum, quæ circum se gerebantur, sciret. Examinabam, an vagina, intra quam Cauterium, ne labiis perscissis noceat, capiti imponitur, a Cauterio candesceret, & ustionis dolor potius ab integumentis ustis, quàm a perusto cranio gigneretur; verùm vaginam illam ego, adstantesque tangentes, vix calentem deprehendimus.

Dolor primis horis magnus, postea modicus, bonus appetitus, semel modo levis vomitus, qui cæterùm ipsi consuetus, observabatur. Utebatur jure carnium, aquâ hordei mellitâ, & emulso leviter paregorico. Altero die optimè habuit. Die tertio, fumo aromatico prunis ardentibus injecto, ac capiti admoto, apparatum examinavimus, lintea carpta sanguine imbuta amovimus, inspersoque vulneri pulvere Mastiches, labia suis singula locis adposuimus. Bona hæc, sed contracta ita, ut inustum offi

locum exactè liberum & nudum servarent. Tenaci Emplastro ea ad se mutuò jungebamus; omnia deligabamus siccè, ac rarò deligandum locum postmodum esse, *Cæsariis Magati* consilio decernebamus. Nox optima, alvus ab Enemate bona. Die 6. Junii, scilicet ab operatione quarto, pulsus sanus, naturalis, bonus appetitus, nullus capitis, nisi ab ejusdem motitatione, dolor. Horâ octavâ vespertinâ cum illo locutus sum, affirmantemque palam audivi, se nullibi in toto corpore, imo ne in capite quidem, dolere, suumque jus eâdem vesperâ egregiè sibi sapuisse. Tandem bonam illi noctem apprecatus, pulsum adhuc tetigi scrupulosè, eumque tam bonum inveni, quàm unquam sanus homo habere potest. Idem testati mihi sunt Medicinæ & Chirurgiæ Assistentes, qui post me pulsum examinarunt. Interim visus emendationem observare se nullam æger conquærebatur. Solabamur illum ea spe, quam optimæ operationis tolerantia meritò dabat. Sed, o spem fallacem! mox a media nocte vomere cepit; quod quia ipsi familiare, custos neglexit primò, verùm ronchum in respiratione advertens, Assistentes Nosocomii vocavit. Qui morientem viderunt horâ secundâ prope finem diei quarti.

Quod me, noſque omnes, nec opinatus caſus perculerit, & attonitos reddiderit, nemo dubitavit. Nec reticebo me ſuſpicantem, ne fortè vomitus violentiâ in ſyncopen lapſus eſſet, curaviſſe, ut pectus ipſi valide agitaretur, & bis injecto Enemate Fumi Tabaci inteſtina irritarentur. Sed mortuus erat hac vice non reſurrecturus.

Cadaver examinantes, nihil mali externo in cranio deteximus. Labia quippe vulneris bona, ſuppurantia, ſe jam cum pericranio unire ceperant in loco ab inuſtione remotiore. Ollâ cranii ablatâ, videbamus cranium adeo leviter igne tactum fuiſſe, ut factâ uſti abraſione, vix quid de oſſeâ periiſſe videretur ſubſtantiâ.

Igitur uſtio non erat aut profunda, aut etiam ad uſque diploën producta, quemadmodum Autores jubent; ſed vix tangens, adeoque inſufficiens. Attamen quis credat! Dura mater inuſtæ plagæ ſubjecta, jam ab externa ſui parte, quâ os tangit, ſuppurari leviter inceperat; Arachnoidæa videbatur ibidem loci cum pia matre corrugata: cerebrum autem integerrimum. Cæterùm per univerſum cranium ambæ Meninges admodum inflammatæ.

Igitur, quod hîc præprimis notandum; ustio vix leviter externum cranium tetigerat, & nihilominus effectum in omnibus ediderat cerebri membranis. Et quidni? Cranium internum ipsum ad distantiam duarum linearum a loco usto leviter fissum fuit. Tantane vis ignis, effectusque leviore tactu? Quid si ad diploën penetrasset? Præstitit sanè nos in urendo meticulosiores fuisse, cum hocce cranium, crassi licet rustici, adeo tenue & transparens esset, ut vix mediam solitæ crassitudinis partem haberet.

Præter hæc nullum in cranio vitium; ne in opticis quidem nervis, cui Guttæ serenæ adscriberemus causam.

Dum vomitus a semianno periodicus fuerat, operæ pretium erat causas indagare. Ventriculus ore superiore suo, initioque Œsophagi, solito multò amplior, ita sanguine omnibus suis in vasis turgens, ut hæc in nonnullis locis duarum, in aliis trium linearum diametrum haberent; purpureus cæterùm toto fundo suo, binisque in plagis tam internè, quam externè, gangrænosus; circa Pylorum bonus.

Universi Pulmones lateribus undique, Mediastino, Diaphragmati, Peri-

cardio, Spinæ dorsi lateri, Jugulo, quolibet in puncto adeo indissolubiliter accreti erant, ut sinè alterutrius destructione impossibile esset eosdem solvere; utque ubique, potissimùm verò in toto dextro latere, lacerati pulmonis reliquiæ thoracem investirent. Quemadmodum porro Pulmones cum vicinis partibus, ita quoque mutuis inter se se lobis coalescebant.

Quod autem maximè mirabile, Adolescens nunquam in nostro Nosocomio difficilem aut læsam Respirationem ostendit, neque hujus quidpiam Matris habuit Anamnesis. Unicè affirmare possumus, sesquihorâ modò ante mortem, Respirationis, pulsusque, vitia adparuisse.

Nec minus mirabilis Ventriculi & obstructi, & perquam inflammati, & gangrænosi, contemplatio, ubi ad mortem ferè usque nec signa febris, aut gangrænæ in pulsu, nec signa doloris in hoc viscere, nec signa alicujus in ejusdem functione defectus, apparuerunt. Igitur obstructio adeo notabilis, inflammatio adeo sæva, gangræna adeo vehemens, ut penetret totam ventriculi substantiam, citra dolorem, citraque febrem, contingunt? bono cum

appetitu formantur? cum integrâ visceris perficiuntur functione? Neque enim fore crediderim, qui statuat, omnia hæc sesqui horæ spatio nata & perfecta fuisse. Nunquid etiam illæsam semper Respirationem facilè intelligimus cum universali adeo, cum indissolubili concretione Pulmonum? Cordisque expediti motum perennem, cujus pericardium dictis de causis immobile fuisse videatur? Meritò videor hunc casum ad *Cap.* 4. *de Problematibus* referre, adeoque ut *Problema* undecimum illum adjungere.

Sed ut e bivio in viam; futuros prævideo, qui ex integra hac historia concludant, levem hanc ustionem causam mortis neutiquam extitisse, sed in corpore adeo vitioso mortem aliunde duxisse originem. Hos obsecro velint sequentem perpendere casum.

§. III.

Die 4. Junii Cauterium eodem modo juvenculæ 20. annorum admovimus, alterâ scilicet die ab eodem adplicato Adolescenti. Hæc Guttâ serenâ laboraverat a fine anni 1759. post vomitum spontaneum 14. dierum, postque trimestrem

defectum catameniorum. Datis purgantibus, vomitus cessaverat, redierant menses, visusque. Toto anno optimè valuit. Sub finem anni 1760. menses deficiunt, vomitus redit, perit visus. Eo in statu nostrum Nosocomium infertur. Video Amaurosin, quæ cum immobili utrâque pupillâ, inter diem noctemque, imo posthac de die album inter nigrumque, distingueret: contra quàm in Adolescente, cui cum mobilissimis a luce pupillis perfectissima cæcitas fuerit. Cùm anno elapso purgantibus sanitatem & visionem recuperasset, eadem ipsi, sed jam incassum, præscripsi. Cùmque demum purgantibus opio interposito vomitum superassem, menses & visus deficere pergebant. Amaurosis jam bis vomitum diuturnum, eumque violentum; vomitus jam bis retardatos insequebatur menses: unde in mensium defectum, si non omnis, saltem aliqua causa vomitus videretur refundenda. Quare postquam appetitus bonus cessante vomitu rediisset, methodica ad menses revocandos cura exactissimè; eâque non juvante, quævis empyrica, prudenter adhibita fuit. Cùm demum nihil juvaret, nisi quod semel iterumque leve quoddam initium mensium videre-

tur conſpici, tandem quod *Tract. de Hæmorrhoidibus* pag. 73. ex *Anglicis Obſerv.* laudavi auxilium, Machinæ tortilis ad arterias crurales admotæ, poſt Aloëticum purgans, Balneaque Vaporis; hoc, inquam auxilium ad tres varias uſque vices adhibui, circa id tempus, quo menſes, ni turbatus naturæ ordo fuiſſet, redire debuiſſent. Sed & hoc fruſtra fuit. Diu demum poſt menſes rediere, ſed irregulariter ſemper; vomitus non niſi rarò rediit, paſſim adhuc bonus appetitus, bona digeſtio, egeſtio commoda, virium, toroſitatiſque incrementum. Aſt vero omnia hæc cum perſeverante Amauroſi, & continuò repetentibus capitis, atque oculorum, doloribus.

Videbatur ex hiſce concludi oportere, quod viſus olim rediiſſet ad Catameniorum reſtitutionem, quia necdum quid notabiliter aut læſi, aut impacti, obſtructique, in Encephalo erat; jam verò ex vomituum tum repetitione, tum diuturnitate, vitium topicum in cranio foret, propter quod Gutta ſerena ad reſtitutos menſes perennaſſet: quodque proinde occaſio opportuna adeſſet ejus curam Cauterio tendandi; id quod tutum, quod ſecurum, quod nunquam

noxium, ſæpe verò efficaciſſimum, huc uſque credideramus.

Alterâ ergò die, ut monui, quâ in puero, operationem eodem modo in hac puella fecimus. Symptomata dolorum ad varias operationis partes, confusè primò; ſedatis verò doloribus, eodem ſe percepiſſe modo, quo Adoleſcens narraverat, declaravit. Appetitu gaudentem eodem, quo puerum, modo ſuſtentavimus. Primâ nocte vix dormivit, & dolorem in utroque cervicis latere conqueſta eſt; alterâ die melius: tertiâ die bene ſe habuit, exceptâ febriculâ; quartâ die pejus. Sanguinem tunc miſimus, qui peſſimè phlogiſticus. Jamque vox deficere incepit, & caput hebes fieri.

Igitur inopinâ morte pueri perculſi, mortem puellæ triſtes quoque prævidimus. De *Trepano* interea cogitatum. Ne verò illud fruſtra periclitaremur, plura crania primùm cauterio inuſſimus, trepanumque adhibuimus; & primò quidem ipſo uſtionis loco. Sed mox ſtylus Trepani in aduſto fundo vacillabat, deinde plùs adhuc ſtylus Trepani maris; ita ut veſtigium ſufficiens haud potuerit imprimi, quo Trepanum femina dictum tutò ageret. Quapropter idem eo tenta-

vimus loco, qui ad uſtionem proximus, ut circulus Trepani eam unà tangeret, eoque modo ad affectum in Cranio locum quoque deveniremus. Etenim tam proximè ad uſtam plagam Trepanum adhibendum eſſe ſuadebat hâc ipsâ horâ facta pueri Anatome, quæ ambas meningas ibidem affectas oſtendebat. Verum & hoc impoſſibile. Dum enim in pertenui Cranio (quod ad tutius experimentum eligebamus) corona Trepani partem Cranii non uſtam vix tetigerat, profundiùs jam aduſtam partem penetrabat; & bis, ter adhuc, licet prudentiſſimè, ſuſpenſiſſimèque, modiolum agitando, oſſis feſtucæ, ab uſtione fragiliores, in cerebri membranas infigebantur, interea dum diu adhuc perterebranda ea eſſet portio oſſis, quæ aduſta non fuerat, ut totum fruſtulum eximi poſſet: unde concluſimus evidens mortis periculum periculoſiſſimâ & incertiſſimâ operatione averti non oportere. Medio die quinto periit, cum leviore faciei convulſione.

In externo cranio omnia ut in bono vulnere. Oſſa cranii reſecta uſtionem non modò multùm non penetraſſe, ſed craſſum hoc cranium vix attigiſſe patebat; parte enim aduſtâ, abraſâ, vix

de

de ossis substantia quidquam ablatum apparebat. Nihilominus sub hoc crasso, vixque ab igne tacto cranio, dura mater suppurata inventa est, ac totum sinistrum cerebri hemisphærium, in quo (ut mox patebit) ustio erat, magna copia puris inter utramque meningem scatebat. Et, ut in priore, in utroque cerebri latere utraque Meninx vehementer inflammata erat. Aër autem copiosus, ubique se movens, separatim a sanguine in harum membranarum vasis sanguineis, potissimùm in hemisphærio sinistro, miro sanè spectaculo, inventus est. Ventriculus superior in sinistro latere Hydropicus tria plena cochlearia lymphæ gessit, dexter solitam copiam. Cerebrum ponè locum ustionis flavum, & solitò mollius, ac ferè liquidum.

Notabile autem maximè Infundibulum. 1°. Maximum fuit, octo vel novem linearum diametrum habens. 2°. Repletum fuit materiâ griseâ, quæ partim pultacea, partim calcarea fuit. 3°. Concretum erat cum pia matre Opticos involvente. 4°. Insidebat, premebatque ipsum Opticorum coalitum; non quidem ita, ut Optici nervi post coalitum marcescerent, sed saltem sic, ut vide-

retur illorum actio interturbata fuisse; puellaque cæca fuisse mansura, etiam si malè haud successisset operatio.

Pulmones, ut in puero præcedente; ubique, ne minimâ quidem plagâ exceptâ, indissolubiliter cum omnibus in Thorace partibus, mutuisque inter se lobis, connati erant. Œsophagus, & Orificium superioris ventriculi, duplo, quàm solent, ampliores; Pylorus tam arctus, ut calamum scriptorium haud admitteret, in crastinam autem demonstrationem reservatus, hâc constrictione, an spasmo evanido? caruit. Ex præcedentibus quippe patuit spasmos a morte non raro superesse.

§. IV.

Hic ita enarratis, seria & tranquilla mente examen doctrinæ de adurendo cranio instituendum est. Collato lugubri utroque hoc casu, cum allatâ 40. & ultra Doctorum doctrinâ, dico 1°. minimè verum esse, quod operatio hæc quovis periculo vacet. Et periculosissimam esse, & utrisque nostris letalem fuisse, Historia utraque palam facit.

2°. Cauterium in nostris levissimè modò crania tetigit, letum induxit:

quid non sequatur, necesse est, si uratur profundiùs?

3°. Si cauterium jussu Autorum, tam profundè adactum fuisset, ut probabiliter ad Diploen penetrasset, ipsum cerebrum immediatè adustum fuisset; nam eximiæ tenuitatis cranium fuit. An non ea de causa plures, hâc ita institutâ operatione, perierint citò, necesse est?

Sed 4°. Etiam levissimo cauterii attactu validissima, nocentissimaque ustio fit. In primo nostro casu levior; gravior longè in secundo, suppuratio inventa est, in utrisque universi capitis inflammatio, tum & aëris perceptibilis intra vasa sanguinea collectio magna, varia, in omni loco membranarum, ut ignis in liquoribus aërem antea non ut talem, jam verò ut aerem existentem, bullisque manifestantem se se, gignere solet. Hoc experti nos a leviuscula adustione, quid illi a penetrantiore experti non fuerint?

5°. Crania quævis, gravissima æque quam tenuissima, suspenso tacta cauterio, intus ardent sic, ut digitus suppositus uratur, & ni retraxeris, ejusdem solvatur cuticula. Hoc experimentum pluries in publico Collegio iteravi, ut plusquam 20. homines digitum suppo-

nentes, ilico eundem retrahere deberent. Eum in finem sumsi varias veteres calvas, tenuiores, crassiores, interque easdem unam, cujus Bregmatum crassities lineas quatuor æquabat. Vix per tres minuti horæ secundas candens ferrum os tetigerat, quin chirurgus digitum, eo tempore admotum, in bullas elevatum doleret. Ergo dura mater, & reliquæ subjectæ partes, plùs minùs adurantur, necesse est. Igiturne adeo mirum fuit, quod ambo nostri ad ustionem vix tenuem ossis superficiem consumentem, se aduri lamentarentur, licèt nec ignem videre possent, nec ejusdem adplicandi moniti essent?

6°. Omnes postmodum experimentorum occasiones captantes, in quovis recenter oblato cranio varia exploravimus. Ubi vix tangit cauterium os, jam ab interna parte bullæ nascuntur fervidæ, veluti quid ebulliret. Ergo in quacumque etiam levissima adustione ingens fervor ad interiora percipiatur oportet.

7°. Et maximus, & perniciosissimus ille caloris gradus est, qui ab ebulliente oleo, quod fervente aquâ ferè triplo calidius est, gignitur. Varium experimentum id nos docuit. In homine recenter mortuo quatuor diversis in pla-

gis cranium cauterio leviter tetigimus. Inversâ tunc ollâ cranii flava macula in his ipsis quatuor locis inusta erat. Inussimus idem alio loco $\frac{1}{3}$ minuti, id est 20. secundarum spatio : vix os externum ustum erat, quin interiora bullis flavis, fœtidisque, excoquerentur, & digitus suppositus validè exureretur.

8°. Si ad Diploen inurere usque, ut plures Autores jubent, oportet, indigebat ferrum candens tribus, imò pluribus horæ minutis, pro diversa craniorum crassitudine; prout in recentioribus craniis deprehendebamus, loca adusta postmodum abradendo. At verò in vivis ab ustione in uno cranio unius minuti, sesqui minuti in altero, transsudans fervidum oleum ussit jam, corrugavitque omnes meningas, & albam cæterà cerebri medullam in flavam convertit. Monitos autem eos velim, qui hæc mea experimenta repetituri sint, ut sumant consuetum Artificum Cauterium, ut *Aquapendens*, *Paræus*, *Hildanus*, *Scultetus &c.* describunt; alioqui nollem de experimenti effectu respondere, si v. g. clavo, vel alio ferro candefacto, vel si non penitùs ignito, cranium inurerent.

9°. Inconstantius quoque nihil de-

cursu suturarum. Sumsimus plura vetera, plura deinde ad singulas oblatas occasiones crania recèntia, & numerosa inter illa deprehendimus, in quibus sutura coronalis pollice inferior ad frontem, vel superior versùs suturam Lambdoidem inveniebatur. Intra hoc pollicis spatium suturæ coronales inter se se $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$. altitudinis differunt. Neque constanti lege Sagittalis sutura in medio est. In puero mortuo os parietale sinistrum longè amplius dextro. Unde cùm ipsi in media linea ustio facta esset, invenimus illam $\frac{1}{4}$. pollicis a sutura sagittali distantem. Nonnullis suturæ omnes, vel quædam desunt, imperfectève adsunt. In puella mortua totum os frontis, & parietale dextrum; nonnisi unicum solidum os fuit, sinè vel minimo suturæ vestigio. Quare quod plurimi disertis verbis sic rem constanter se habere affirment, operationemque oportere semper in ipso decussantium se se filorum puncto fieri, ut in suturarum commissuram cadat, inania verba sunt, experientiæ contraria. Equidem posse quemquam in decem ac plures incidere calvas, quarum ejusmodi commissura sit suturarum, inficias haud ivero, sed concedere demum mihi debebit, quo plures Calvarias exa-

minaverit, eo numerosiores inter illas se invenire dissimilitudines.

10°. Fateri oportet laudatorum Scriptorum hinc inde unum reperiri, qui operationem quidem commendans, eandem tamen remotiùs a suturis esse velit; ita quippe *Fallopius*: vel alium æque meticulosum, qui suturas quidem, sed non confinium ipsum binarum suturarum, suaserit aduri. Sed priori satisfecimus in puero, in quo ustio ab utraque sutura multùm distabat: alteri casu auscultavimus in puella, ubi ustio fuit pollice altiùs suturâ coronali. Et nihilominus utrisque hisce meticulosis casu satisfacientes, ægros utrosque morte amisimus.

§. V.

Candidè ergo omnibus sic expositis; quid demum consequitur? 1°. Veterum recentiorumque complures haud ea, quæ viderint, expertique fuerint, verùm ea duntaxat, quæ alibi audiverint, legerintve, scripsisse; Artem proinde istos non experientiâ, sed onerosis auxisse voluminibus.

2°. Fuisse dubio procul, qui fortè semel operationem viderint, eamque (sive quod inflammatio Meningum re-

soluta fuerit, sive quod meticulosior Artifex aut non petitùs candefecerit ferrum, aut cranium vix tetigerit,) letiferam non fuisse; imò, quod fonticulus inde excitatus morbum levaverit, profuisse observaverint: pessimè verò ex rariore observatione generalissimas regulas posteris tradidisse.

3°. Qui verò pluries hanc cranii adustionem perfecerint, & non nisi faustissimam descripserint eandem, hos suos paucos fortunatos casus enarrasse modò, plures reticuisse infaustos. Eundem quippe ignem, qui nobis est, ipsis fuisse; eadem ipsis, quæ nobis, crania: effectus proinde ejusdem ignis, in consimilia crania, fuisse consimiles. Cùm igitur demonstratum sit a mitiore, quàm jusserint illi, inustione mortem contigisse; quid non sæpiùs illos letiferi observasse necesse est, qui adusserint altiùs?

4°. Hoc præprimis culpandos esse; fraudisque notandos, eo quod infortunia sua celaverint, suppresserint, conticuerint. Dum enim nihil nisi fausta cecinerint, alios ad imitandum audaces suo reddidere exemplo, eosdemque, ut nos, serò imprudentis imitationis pœnitentes.

5°. Solam proinde ac genuinam Ar-

tis promovendæ eam esse normam, quâ solius amore veritatis, quâ unico opitulandi studio, summo cum candore, & Christianâ simplicitate, sic facta enarrentur, ut non minùs infausta, quàm fausta, innotescant. Quo demum efficitur id, ut, qui hos Autores consulant, maturiùs & secum, & cum aliis, deliberent, incertamque forment Prognosim, antequam necessitas forsitan cogeret ad similes operationes, curasve, confugere.

6°. Quam triste est mores Circumforaneorum & Agyrtarum lucripetos, vaniloquos, ambitiosos, adeo multis Medicorum atque Chirurgorum inhærere animis, ut id, quod haud verbis modò, sed etiam factis vilipendunt, detestanturque, nonnunquam tamen nimio systematis ardore excæcati, turpissimè imitentur! Profectò non possumus sufficienter nobis invigilare, ne proprio præoccupati amore, aut vanâ illecti gloriolâ & coævis imponamus, & posteris. Ad pondus Sanctuarii omnes in Medicina & Chirurgia appendendæ sunt observationes, priusquam in lucem prodeant, ut ars inde capiat augmentum. Etenim dicente veridico *Hippocrate*: » Vita brevis, ars longa, occasio ce-

» leris, experimentum periculoſum, ju-
» dicium difficile ». Hinc utimur verè demonſtratis aliorum, ut tempori parcamus, hiſque inſtructi, ad ulteriora invenienda, & demonſtranda annitamur. Et hiſce noſtris ſuffulti Nepotes nova adjicient. At verò ſi non artis amore, ſe potiùs turpis lucri, immeritæ famæ, deteſtabilis in bonos invidiæ, ſtudio ducimur; ſi Peregrinatorum complurium ſimiles, mirandarum rerum magis, quam verarum, cupimus ſcriptores eſſe; turpiter incautos decipimus in detrimentum Artis, in damnum, perniciemque mortalium, cautos verò animabimus, ut malam noſtram fidem orbi patefaciant; quod antequam iteratis experimentis effecerint, millenos errores ii committent, qui nobis, ut candidis veritatis præconibus, fidem adhibuerint.

§. VI.

Igiturne hæc operatio ex arte proſcribenda? Et in deſperatis, aut difficillimis morbis, quorum cauſa probabiliter in capite hæret, an nihil ultra tentandum eſt?

Ad primum reſpondeo, quia operatio multò leviùs inſtituta in noſtris

binis ægris, quàm Autores jubent, mortem utrique intulit; quia experimenta in cadaveribus, & in ſeparatis craniis evicere, nunquam ſinè ingenti diſcrimine vitæ eam inſtitui poſſe, ac debere id, quod ſit ex Arte proſcribenda. Etenim rarior operationis hujus felicitas plurimorum interitum non compenſat.

Ad alterum dico *Trepanon* in hiſce ſupereſſe caſibus. Eſt equidem & illud, quod ultro fatendum eſt, anceps ſæpe auxilium; eo quod Cephalearum, Epilepſiarumque cauſas, nonniſi conjecturemus in capite præſentes eſſe, vel in eâ, quam ſuſpicamur, capitis plagâ. Attamen incertitudinis factâ prognoſi, ſi ægri velint extrema tentari, novimus per certa experimenta *Trepanon*, eruditâ manu adplicatum, per ſe letale nunquam eſſe; etiamſi primâ terebratione irritâ, alterâ vice, pluribuſve, ad aliam cranii plagam adplicetur. Hinc, quia non ſolâ Autorum fide, ſed quotidianâ, in contuſis, ac vulneratis, experientiâ diſcimus non eſſe per ſe periculoſum Trepanum, ſponte admittimus, quæ *Ballonius Paradig.* N°. 19. quæ *Hollerius* Libro Obſerv. quæ *Duretus* in Anotatione ad ſuam enarrationem in Cap. 2. *Holl.* de morbis internis pag. 27. quæ

Rhodius Cent. 1. Obſerv. 69. quæ *P. Foreſtus*, Libr. 9. Cap. 2. in Scholio, aliique, tum docuerunt, tum exemplis confirmarunt. Quare perperam *Williſius* de An. Brut. Lib. 2. Cap. 2. pag. 75. Edit. in fol. ait. » Laudari aperturam » capitis a multis, ſed a nemine, quod » ſciam tentatam. Ingentem *Harvæum* » Nobili feminæ ob invincibilem Cephalæam propoſuiſſe, & ſpem exinde » feciſſe, ſed neminem facere operationem voluiſſe ». Utique ex allatis Scriptoribus patet ſæpius fuiſſe eandem ſummo cum effectu inſtitutam.

CAPUT VII.

De Peculiari Quorundam Medicamentorum virtute.

§. I. *Ratio cur hoc anno minora numero experimenta circa Aquam Calcis, & Uvam Ursinam, describantur.* §. II. *Examen an Ononis prosit calculosis? Anatome. Eadem questio de Raphano hortensi.* §. III. *Laus Verbenæ: eâque occasione enarratio diræ cephalææ, ad quam curandam frustra Artis ferè omnis exhausta supellex.* §. IV. *Præstantia Foliorum Aurantiorum in Pulvere, & in Decocto. Admonitio de Prudentia quæ in Viribus Medicamentorum detegendis, determinandis, limitandisque, necessariò adhibenda sit.* §. V. *De communibus dictis Anti-Epilepticis.*

§. I.

De Aquæ Calcis, & *Uvæ Ursi* viribus, minus hoc anno dicendum habeo; 1°. quia hominum calculo Laborantium numerus longè minor ad Nosocomium accessit. 2°, Quia ad facilem secandi methodum demonstrandam, & ampli-

ficandam, plures eorum, quibus ceteroqui alterutrum horum dediſſem, calculo ſecari curavi. 3°. Quoniam in his morbis etiam aliorum ſimplicium vires explorare animus fuit. Cæterùm plures eorum, quorum, his remediis curatorum, hiſtoriam partibus præcedentibus dedi, denuo videre contigit, & perfectè ſanos, omnibuſque calculi ſymptomatibus liberos eſſe, conſtitit. Inutilia quoque hæc remedia eſſe, in quibus degeneres admodum ſyſtematis ouropæi partes erant, novis conſtitit obſervatis; attamen educto calculo iiſdem levamen hinc multum ſæpe contingere.

§. II.

Caſu hiſtoriam notabilem didici effectus *Ononidis*, dictæ C. B. P. *Reſtæ Bovis*; quam Autores Medico-Botanici ab omni tempore in variis obſtructionibus, & calculo, laudarunt. Senator ille, (quem antea Cap. 3. §. 2. Hydrope pectoris extinctum conſideravimus,) longis ab annis calculi martyr, & plures minores aliquando excernens, demum a Peregrino Patre *Franciſcano* id conſilii accepit, ut pugillum herbæ *Ononidis*, cum ſemilibra aquæ pauxillùm

coctum, quovis mane biberet; ac primo quidem ſpatio longiore; deinde, levamine inſigni inde percepto, repeteret quater in anno idem remedium, ſpatio 14. dierum. Conſilio parens, levamen primò incredibile habuit, deinde liber ab omni calculi ſymptomate, per aliquot ante mortem annos, ſic fuit, ac ſi eodem laboraſſet nunquam; niſi ſemel iterumque, repetitionem remedii aut neglectu, aut ſtudio, procraſtinando.

Inſpiciendi hujus cadaveris facultatem, ut Cap. 3. jam monui, omni modo quærebam. 1°. Ob dubia quæpiam, quæ in Hydrope pectoris ejus occurrebant, ut Cap. 3. §. 2. monui. 2°. Ob vires indagandas *Ononidis*, utrùm nempe egiſſet modò, ut Uva Urſi, ſymptomata auferendo, an verò tollendo ipſam Diatheſin. 3°. An, quia ceſſantibus calculi doloribus, pulmo ægrotare cepit, calculoſa Diatheſis pulmonem obſideret, ibidemque primò Aſthma, deinde Hydropem pectoris, creaviſſet. Eximius Medicus Aulicus Nobilis ab *Hentſchel*, qui tantâ cum laude inclytæ Facultatis Decanatu integro triennio functus eſt, & quorum aliquoties ſuper hoc morbo in conſilium vocatus fueram, venam incidendi procuravit.

Ad prima dubia circa Hydropem pectoris respondi cap. 3.

Quoad alterum, nihil aut calculosi, aut degeneris, in toto systemate urinario invenimus; id modò notabamus, quod Ren dexter quadruplo major, cum naturali uretere, sinister Ren quadruplo minor mole esset. Ad tertium dubium quod spectat, pulmones flaccidi quidem, lividique erant; at verò quâcumque in plagâ examinati, nihil gerebant calculosi, aut calcarei; neque unquam in vita quid simile sputis reddiderat.

An ergo *Ononis* Diathesin calculosam, expulsis jam antea, qui aderant, calculis, penitùs emendavit? sustulit? Nunquid repullulantem eandem Diathesin ad remedii neglectum, idem mox suppressit? Multiplico experimenta, sed nondum certi quidquam determinare possum.

Raphani hortensis succum cum oleo sumtum pag. 205. vidimus bimestre tempus tolerabile reddidisse calculoso. Erit & hoc in aliis tentandum.

§. III.

Laudanda hic *Verbena* venit, seu *Verbenaga* dicta, *Verbena communis*

flore ceruleo, *Verbena recta* C. B. P. 246.

Galenus de comp. med. sec. loc. Libr. 2. Cap. 2. » Omnium porro maximè dis» cutit, & perfectè roborat, *Verbena* » *Recta* περιστερεὼν ὁ ὀρθος, maximè viri» dis, imo & arida, cum Radicibus, & » simul cum serpillo oleo incocto. . . . . » quin & ipsam per se *Verbenacam*, » si oleo incoxeris, caputque inde riga» veris, omni capitis dolori antiquo, » ex frigiditate, aut ex crassis humori» bus oborto medeberis.

Archigenes inter περιάπτα hanc herbam recensuit, quod & posteriores; Galenus verò improbavit id. » Liberat, » ait, a capitis dolore, dicit *Archigenes*, » *Verbenaca herba*, quam aliqui *sacram* » vocant, tum coronæ modò circum» posita, tum illita ex Rosaceo & ace» to : hoc auxilium oportebat eum non » nunc inter Amuleta, sed priùs inter » medicamenta referre; siquidem revera » ei confidit, per longam experientiam » cognito & probato.

Dioscorides Libr. 4. Cap. 50. 51. *Herbam sacram* quam Amuleti vice adhibent, aliam *Verbenacam*, sive περιστερεὼν intelligit, non illam *Rectam*.

Cæterùm *Dodonæus Verbenam* sive

Verbenacam Rectam ſtatuit illam eſſe; quæ capiti applicata, ejuſdem medeatur doloribus.

Platerus Libr. 2. Cap. 3. pag. 243. edit. in-4°. eodem modo quo *Dodonæus* loquitur.

Foreſtus L. 9. in Schol. ad Obſ. 52. » Famulus quidam capite ſupra modum » dolebat. Cùm nulla remedia juvarent, » tandem ad collum *Verbenam* viridem » aliquo modo tritam, ut ab adſtanti- » bus non cognoſceretur, appendebam, » idque nocte, dormienti, & inſcio, » antequam malum invaderet: & ad- » ſtantibus mandabam, ne æger, a ſom- » no ſolutus, herbam collo ſuſpenſam » dimoveret: quâ hujus herbæ ſolius » ſuſpenſione, miraculi inſtar hic æger » curatus eſt. *Verbena* a collo ſuſpenſa » amoveri non debet, niſi exſiccata » tandem per ſe cadat.

Et in prax. Chymiatr. *Joan. Hartmannus.* » In omni dolore capitis tanquam Arcanum appropriatum, Aqua » *Verbenæ* deſtillata commendatur, » ſæpe aſſumpta ad unc. IV. cum gutt. » IV. Spir. Vitriol. Juvat etiam *Verbena* » tota contuſa, & capiti impoſita.

J. B. *Montagnanus* Conſil. 20. *Verbenam* quoque inter cephalica laudat.

Cùm hæc de *Verbena* inveniſſem, adplicui eandem juvenculæ, cujus caſus paulò altiùs repetendus eſt, ut medicamenti hujus pateat efficacia.

Hæc femina 25. annos nata, venit ad me 2. Julii 1760. præ diuturno & intolerabili capitis dolore petitura conſilium. Mater narrabat, hanc ſuam filiam ex brachio ancillæ cecidiſſe, capite in terram alliſo; natum inde apoſtema, & copioſum pus auribus effluxiſſe. Deinde ſexto vitæ anno variolis eam decubuiſſe adeo malignis, ut tota ferè cutis capillata capitis ſuppurando ſeceſſerit. Non rectè memoria ſuggerit matri, utrùm lapſui memorato, an remedio ignoto, quo citò caput infantis ſuppurans poſt variolas exſiccaverit, cauſam originemque cephalææ tribuere debeat, cùm infantes minùs ſoleant conqueri, & an tunc aliquando puella conquereretur, penitùs oblita ſit. Cæterùm, poſt variolas meminit mater, poſt ſuum decimum annum meminit juvencula, dolores capitis frequentes diroſque adfuiſſe, verùm uſque ad 19. ætatis annum eoſdem tantùm unico ſæviiſſe die, nocte ſiluiſſe, diebuſque inſequentibus pluribus, numero incertis; eodemque annorum ſpatio frequentiſſimos vomitus

ac narium hæmorrhagias, capitis doloribus junctas fuisse, eâdem forsan de causâ brevioribus, rarioribus. Ab anno verò ætatis 19. graviores capitis dolores diuturnioresque sæviisse, cum longè rariore vomitu ac hæmorrhagia. Ab elapso biennio incepisse vomitus fieri violentos, æruginosos, quos emetico ac purgantibus & tunc sustulerit, & semianno deinde, cùm rediissent. Modus porro doloris sic se habebat nunc: Cephalæa totum quidem caput obsidebat; sinistro verò in latere vehementiùs; cum auditu gravi, & tinnitu auris sinistræ, cum colli dolentis, pulsantisque, Emprostotono, quando erecta est capite, haud ita quando decumbit. Tussim quoque siccam conquerebatur, cor palpitans, insomnes præ doloribus noctes, in quartum & quintum diem retardantem alvum; menses a 19. anno ætatis regulares quidem passim, spatioque 6. 7. 8. dierum fluentes, at paucos eosdem, pallidosque; cæterùm non dolentes ferè; quamvis caput sub idem temps graviùs doleret. Post ultimos æruginosos vomitus a mense Novemb. 1759. ad Apr. 1760. lecto hæsit, acerbitate dolorum, affixa. Paulò ante quam ad me accederet, dolores vehementer post venæ sectionem increverant.

Hâc Anamnesi sic adornatâ, & tempore meo elapso, dedi ipsi purgans, quo præ alvo obstructissimâ egebat, & jussi posthac rediret, ut adæquatam si fieri posset, indicationem formaremus.

Non rediit porro, nisi quatuor elapsis integris postliminio mensibus, eo quod præ doloris perseverantiâ domo exire haud potuisset. Hinc eam de salute desperabundam blandè erexi, in Nosocomio servavi, ejusque occasione Dissertationem coram Medicinæ Studiosis feci, in qua a nata Medicina, in nostra usque tempora, hujus morbi causas, Symptomata, Diagnosin, Prognosin & Curationem, expiscatus, prosequutusque sum; & circa quam ab ipso Januario usque ad Ferias majores iidem Domini Studiosi hebdomadali Disputatione inter se se disceptarunt.

Applicatis quibuscumque causis morbi, quas Anatome unquam, observatioque detexit, ad casum datum, conclusimus Cephalæam protopathicam esse, eandemque vel ex Encephali suppuratione post lapsum, vel ex maturiore capitis post cutem capillatam suppurando ablatam exsiccatione, trahere originem. Equidem in Ventriculum nonnulla, fa-

teor ſuſpicio cadebat, quia toties vomitus contigerat, iſque poſt emetica cephalæam ſæpius ſedaſſe viſus erat; Verùm contra ventriculus inſons ab Encephalo affecto in conſenſum rapitur, docentibus id manifeſtò capitis contuſionibus, & vulneribus. Præterquam quod haud rarò contingat, ut causâ in capite hærente proritetur ventriculus in vomitus bilis flavæ, portaceæ, iſatodis, æruginoſæ, (quemadmodum etiam noſtra ægra aliquoties vomitu reddiderat) a quâ, inter plicas reſiduâ, ventriculus poſthac leviter expurgandus ſit, ni velimus eum ægrotare.

Prognoſin ambiguam feci, ob morbi diuturnitatem, atque altiùs irradicatam ejus causam. Quum tamen Artis induſtria ejuſmodi deſperatas ferè cephalæas aut egregiè mitigatas, aut etiam penitùs curatas fuiſſe conſtabat, varia auxilia vario ordine admovi.

Ac primo quidem arridebat Setaceum ad Nucham, quo quandam revulſionem procuraremus; eundemque in finem data ſunt purgantia Hydragoga bis in ſeptimana, dum interea Spir. Frumenti cum ſublimato, & larga Bardanæ decocta cum lacte, ad humores veteres emendandos, novoſque regenerandos, per-

petuò darentur. Primis 20. diebus, nihil inde, poſtmodum verò tantopere lucrata eſt, ut primò integro, dein binis, ternis, pluribuſve diebus, cephalæa vacaret, ac tandem integris 5. ſeptimanis prorſum libera, ac ſaniſſima eſſet. Petivit dimitti, & remedia ſibi dari, quibus domi continuatis, corpus contra recidivam muniret. Juſſa igitur eadem continuare, & bonam ſetacei curam habere, 24 Jan. 1761. dimiſſa eſt.

Domi ſana, horum uſu, ſex ſeptimanis vixit, ſed dein in cephalæam diram remittentem quidem, ſed nunquam intermittentem, relapſa, ad 3. Martii denuo intra Noſocomium recepta eſt. Cum antiquis remediis minùs feliciter continuantes, cetera Artis auxilia ordine admovimus.

Ac primò quidem Hirudines plures ad tempora frontemque adhiberi curavi, quæ cruoris quidem ſufficientem copiam, iterato ad 4. uſque diem in pleno Auditorio experimento, eduxere, haud jurarunt tamen. Unde 2°. Cucurbitas tum ſiccas, tum ſcarificatas, adpoſui, fronti, vertici, temporibus; idque ad tres vices, cum debita cruoris evacuatione. Nihil inde opis. Igitur 3°. auxilium a Vena jugulari ſecta expetivimus.

Etiam hinc ſpe fruſtratus 4°. caput raſum emolliente Cataplaſmate totum fovi quatriduo; quod practici jubent eo conſilio, ut ajunt, ut apertis ſuturarum poris via panderetur, quâ prava de Encephalo exhalarent. Arteriotomen non feci, quia ea & per Hirudines, & ſcarificatas Cucurbitas, ſufficienter facta erat. 5°. Empl. de Meliloto cum $\frac{1}{4}$ Empl. Veſic. miſtum univerſo capiti octiduo ſpatio admotum eſt; quo inde madente, ac ſtillante, pauxillum principio, nihil levaminis poſtliminio, percepit. 6°. *Bartholini* conſilii memor, qui in *Anglia* didicerat antiquas cephalæas curari, datis quotidie aliquot guttis liquoris, qui adultâ hyeme de vulnerata radice arboris *Juglandis* exſtillans, appensâ excipitur lagenâ, etiam hunc ſuccum Puellæ non ad guttulas, ſed ad duas de die uncias ſpatio 14. dierum, dedi.

Nihil ergo tot tandiſque proficiens, tandem *Verbenam* adhibui. Hæc 13. Aprilis ſicca appenſa collo eſt, & a 25. Aprilis recens collecta; tum & aqua ejuſdem ſtillatitia ad unc. IV. de die cum gutt. IV. Spir. Vitrioli, data eſt. Subitum ſanè inde levamen habuit, ſubitòque integram doloris abſentiam,

ſinè

ſinè ulla vel unius diei recidiva, ſpatio primùm duorum menſium. Tumque ipſi, indicanti mihi, quòd ſemper ad ſiniſtrum oculum punctum dolens ſupereſſet, quem olim Spir. Frumenti cum ſublimato ſublatum meminiſſet, internum Verbenæ uſum detraxi, ſpiritumque hunc ſubſtitui. Continuavit domi ſuæ Spiritum, & Verbenæ Amuletum, ad diem 6. Julii, quo cephalæa rediit, dirâ adjunctâ Cardialgiâ, & vomitu frequenti, cum brachiorum introtorſione inter vomendum. Purgantibus, ſcuto ſtomachico, paregorico, nervinis, roborantibus, & Verbenâ capiti adpenſâ, integre convaluit ſub finem Julii, & bene hucuſque habet.

§. IV.

Aurantiorum folia uſum in Medicina pulchrum habent. Eximius Medicus, vetus meus candidiſſimuſque amicus, *Haganus* Poliater, *Abr. Weſterhoff*, pluſquam elapſo abhinc anno, coactus fuerat ſplendidarum perſonarum hortatu, remedium quoddam arcanum ſuſcipere, eâ oneroſâ lege, ut quid eſſet, id, niſi conſentiente Auto-

re, nemini patefaceret Cùm Amicorum omnia communia ſint, mihi aliquam ejuſdem copiam fecit, ut datâ opportunitate in morbis convulſivis, in quibus non ſemper, ſed ſæpe, mirificè prodeſt, nocet verò nunquam, ut expertus teſtabatur, vim ejuſdem explorarem. Offerebat ſeſe menſe Januario curentis anni apta occaſio. Puella 18. ann. quam Materna AUGUSTISSIMÆ liberalitas, ut multos alios centenos pueros, puellaſque, clam alit, convulſiones patiebatur adeo miras, adeo horrendas, ut rariſſimi ſanè exempli eſſent, utque nullum genus convulſionum notum ſit, quod hîc non adeſſet: nulla pars corporis libera manſit, & nova atque inſueta Symptomata ſcenam hanc terribilem ferè quotidie mutabant: projectumque in altum corpus fuit ſic, ac ſi fortiſſimi viri illud in ſublime projicerent. Spatio 3. ſeptimanarum quidquid Artis, quidquid experientiæ eſſet, indefeſſâ operâ adplicaverat Veteranus Medicus, expertiſſimus Practicus, Dominus *ab Hentſchel*, ſed fruſtra. Cùm, AUGUSTISSIMÆ mandato, optimo huic viro jungerer, totamque pene Artem ex-

haustam frustra cernerem, subit ilico Arcani memoria. Collegæ narro innocuum per se, at stupendum quandoque medicamentum. Annuit. Damus. Quid plura? Scrupuli unius dosi cum potu Chocoladæ mistâ primo die, quæ 12. horis integris perseveraverant convulsiones, trihorio finiuntur; altero die semihorâ, tertio vix umbra levis malorum, prætereaque nihil; citò autem vires rediere, corpori sua mentique alacritas. Scrupulum tamen pulveris quotidie dedi ad 14. diem usque. Exinde semper sana fuit.

Industriâ ac dexteritate suâ celeber, Ocularius *Wincel*, dum hâc hyeme suam cataractas extrahendi artem, tanta cum laude *Viennæ* exerceret, ajebat Arcanum illud *Haganum* nonnisi folia *Aurantiorum* continere, & decocti quidem formâ ad Chocoladam componendam adhiberi, at verò pulverem e foliis hisce paratum quoque simili potui admisceri posse, ac prodesse. Cum id tot rationibus asseveraret, curavit Ill. D. *Præses* magnam copiam foliorum ubique colligi, & ad omnia Nosocomia, Orphanotrophia, Gerotrophia, Ptochotrophia mitti, ad

experimenta capienda. Dedi pulverem desperato Epileptico ultra mensis spatium, sed incassum. Itidem puellæ, choreæ *S. Viti* reliquiis adhuc laboranti, pulverem hunc frustra longo tempore dedi; posthac verò, cùm *Hagani* pulveris decem superstites scrupulos eidem decem diebus dedissem, penitùs convaluit. An ergo in *Hagano* pulvere quid admistum aliud? Nunquid ex tot *Aurantiorum* speciebus determinatam speciem *Haganus* habet, quæ veluti præ reliquis *Aurantiis* specifica esset? An verò, si idem sit, hîc contigit, quod sæpe, ut principio vix quid Medicina præstet, in fine autem juvet egregiè? Usus docebit.

Decoctum illud, unde Chocolada paratur, dictante nobis egregio *Wincel*, sic & fit, & datur. Fol. 30. 36. *Aurantiorum* cum libra aquæ coquuntur ad $\frac{1}{3}$. consumtionem, potumque Chocoladam inde formatum ægri bibunt, repetendo post 4. aut. 5. dies idem. Præparata autem corpora volunt, triduo usu aquæ mellitæ, & dein purgante: alterâ tunc die post purgans exhibent hoc medicamentum. Alii descripti decocti tertiam partem

tribus subsequentibus diebus dant cum Chocolada, quam sinè adjunctis calidis esse jubent. Suadentque illi in lecto hunc potum sumere, & bihorio deinde quiescere. Porro & ternos hos potus matutinos, & prævias purgationes, toties esse repetendas, quoties id exigit pertinacia morbi.

Optimus Medicus, integerrimus Amicus, Senator & Poliater *Haganus C. H. Velse*, communicavit mecum hanc Decocti formam. ℞. Fol. Aurantior. N°. 120, (id est circiter unc. j. & dr. vj.) in Aq. pluv. unc. xx. decoque spatio 2. vel 3. horarum, vase clauso; colato adde vini rubr. unc. x. Sacchar. cononid. q. s. ad gratiam. Sumat æger bis, ter, quater, prout necessitas jubet, unc. iij. iv. quotidie, aut solas, aut mistas cum levi Chocolada. Testatur idem hocce remedium mirè reficere, & roborare ægros; egregiè aliquando *Colicam Pictonum* mitigare; Colicæ hujus sedare vomitus; & quæ Purgantia, atque Opiata hactenus operata non essent, ope decocti nunc operari. In Hystericis Convulsionibus necdum multa experimenta se habere, reticere se ta-

men non posse Notabilem casum biennis Infantis, fatui, ut videbatur, futuri: qui anni ab illinc spatio levioribus Convulsionibus quotidie vexatus, a semianno clamoribus convulsivis, nonnunquam Epilepsiæ, quandoque Catalepseos, contortus symptomatibus; sumserat ter die quid hujus Decocti spatio 20. dierum citra levamen notabile, posthac verò eo cum effectu, ut elapso demum mense ne umbram quidem morbi ampliùs haberet, hilarisque idem, atque ingenuus, adpareret.

Profectò hujus efficaciam decocti mirificam, & ego expertus fui in viro quinquagenario, qui post hemicraniam in horridas faciei convulsiones 20. 30. unâ die repetentes, inciderat. Junxeratque se se ea memoriæ labes, ut noscens, qui accederent, omnes, noscens omnia, quæ videret, tangeretque, tamen nomina indere propria ipsis non posset, passimque per omnia balbutiret: & quamvis gallicè, aut italicè, interrogatus, si quid utcumque intelligibile responderet, id germanicè duntaxat, præter omnem sanè morem, fuit. Unc. ij. quovis bihorio decocti

datæ, ſenſim notabiliter mutarunt, tandem ſpatio ſex dierum integrè ſuſtulerunt hunc morbum, cum omnibus ſuis ſtupendis ſymptomatibus, omneſque reſtituerunt functiones.

Puella 16. annorum febre ſcarlatinâ correpta menſe Septembri anno 1760., dein convulſione 7. Octobr. latere dextro paralytica facta eſt, & perfectè aphona. Cùm nihil conſueta Artis auxilia juvarent, miſit eam Ill. Præſes ad meam Machinam electream. Pauxillùm quidem ſpatio 6. menſium lucrabatur, ut articulare voces quaſdam potuerit, ut etiam paralyſis minueretur; verùm pauca illa emendatio cùm non augeretur, dedi tria decocta Aurantiorum, poſteaque pulveres, interea dum ad Machinam diligenter quotidie accederet. Menſis ſpatio ſic pergens, lucratur voce incredibiliter, ut nunc ſpes ſit ejuſdem reſtituendæ, & paralyſeos penitùs curandæ. Obſervatio hæc incitavit me, ut cunctis, quibus vim electrinam nunc adplico, ſimul pulveres fol. aurant. darem, viſurus an plura exempla colligere queam felicioris ſucceſſus vis electrinæ ope horum.

In Epilepticis nec decocto, nec pulvere foliorum, aliquid hucusque profeci; datâ tamen occasione repetam experimentum, cùm audio id aliis succedere. In tremore post terrorem superstite videbar primò victor morbi futurus, deinceps verò minimè, tandem verò iterum multùm. Vidi a laudatissimo Physico Nosocomii civici *Schreibers* homini, choream *S. Viti* ab annis pessimè habenti, idem ultra mensis spatium dari cum aliqua duntaxat emendatione in principio, ita ut levior illa emendatio non augeretur, licet idem decoctum longo temporis spatio continuaretur: fatendum est tamen inceptam illam emendationem constanter permanere.

Porro indigebit remedium istud, ut & *Verbena*, pluraque alia, maturiore ac diuturniore examine, priusquam quid certi circa idem concludatur. Nunquam enim in similibus tentandis, evulgandisque, sufficienter cauti esse possumus. Coævis scribimus, & posteris. Hi, institutis iisdem experimentis, aut eadem, quæ nos; aut aliter, quàm nos; aut nihil omnino, quod nos; videbunt. Si nos ritè, castèque & pru-

denter, nostra notaverimus, tam fausta quàm adversa quàm inutilia, quàm imperfecta; profectò dum Coætanei, serique Nepotes, eâdem prudentiâ experimenta nostra repetiverent, idem, quod nos, semper adnotabunt.

Hoc demum modo Canones formabuntur practici, qui limitent morbos, gradusque morborum, in quibus prosit, non prosit, noceatve, medicamentum. Sin verò aut perfunctoriè, aut nimis glorianter, aut immeritæ cupidine famæ, experimenta evulgaverimus consequetur necessariò id, ut nos, & præsens ætas, & posteritas, jure condemnent. Remedium sustulisse morbum videri potest, nec fortè sustulit: ut si alia simul data fuerint, quæ emendare morbum potuerint; aut si periodici morbi sint, ut plures Cardialgiæ, Cephalææ, Hemicraniæ, Arthritides, Rheumatismi, &c. qui vel sponte, vel mutatis aëre, vitæ genere, alimentis, vel naturæ operâ, aut mitigentur, aut sileant, aut penitùs sæpe superentur. Securos quoque nos esse oportet, quod ægri summâ accuratione remedium adhibuerint; quodque non clam alia aut prætulerint, aut inter-

miſcuerint ſaltem, & tamen ne fortè iraſcamur, neve illi careant noſtrâ amicitiâ, gratiâ, patrocinio, tribuant nobis gloriam curæ. Hæc ut mihi contigere, contingunt & cæteris.

Hinc monitos lectores meos volo; ut quæ obſervata communico, ea novis dignentur experimentis urgere, ſique forſitan violaſſe hinc inde prudentiæ regulas videar, ut id publico, meo etiam expreſſo nomine, palam faciant. Erit profectò unde gratias illis perpetuas agam. DEO vivimus & proximo; vivimus veritati, non patri fallaciæ & mendacii, diabolo.

§ V.

Quæ priſcis Anti-Epileptica dicta *Pæonia mas*, *Valeriana Sylveſtris*, *Viſcus quercinum*, pluribus experimentis etiam hoc anno factis, verè Anti-Epileptica eſſe novi, docui, demonſtravi; at verò aut modicæ, aut nullius omnino efficaciæ eſſe, in multis, imò fortè crebrioribus in caſibus, quoque expertus dolui. Hi tamen caſus non derogant illis, modò ſuos intra limites ſinguli coerceantur. *Valerianæ*

Sylvestris in *Fabio* efficacia effecit forſitan, ut debito celebrior illa inclareſceret; utque fallax ſæpius, vileſceret multis. Manſit tamen, æternumque Anti-Epileptica Planta manebit, ſuis determinatis in caſibus. Suſpicor ſimile quid fore de *Aurantiorum* foliis.

Finis Sextæ Partis.

ANTONII

ANTONII DE HAEN RATIO MEDENDI PARS SEPTIMA.

CAPUT I.

DE ANEVRYSMATE EXTERNO, SPURIO.

§. I. *Aneurysma spurium in Brachio, à Missione sanguinis natum*, Compressione *curatum. Biga observationum adjungitur, quæ quantumvis per se simplices, & cuique obviæ censeri possint, ob frequentem nihilominus earundem in Clinicis neglectum, novâ commendatione indigent.* §. II. *Aneurysmatis Spurii Trunci ipsius Arteriæ Femoralis, inflicto vulnere nati*, Interceptio. *Gangrænæ & Spha-*

celi, assiduo, diuturno, copioso, ac, ni fallor, citra Exemplum hucusque internè, externèque dato, Cortice Peruviano, felicissima curatio. §. III. Apologia Corticis adversus ejusdem detrectatores, audaciorisque nostræ eundem exhibendi dosis. §. IV. In Urinam plurimo curæ tempore à nostro vulnerato redditam, quædam observationes, ea intentione collectæ, ut constaret, an in Diagnosi ac Prognosi quid lucis afferrent, nec ne? §. V. Disquisitio num Fungi Agarici ad arteriæ vulnus non modò lamellatim facta adplicatio, verùm etiam ejusdem pulveris per totum vulnus conspersio, laudanda sit?

§. I.

PEriculosissimi hujus, frequentisque Chirurgici morbi, plura exempla dedi in hujus Operis *Tomo II. Part. IV. cap.* 2. *Part. V. cap.* 6. *& Tomo III. Part. VI. cap.* 4. Faustaque simul & infausta nostra conamina communicavi. Septimam hanc Partem ab eodem argumento, quod Annus Academicus nova eidem agumenta suppeditarit, auspicabor.

Anno 1761. Nov. 10. Instrumento

resiliente Balneator Pictori 25. annorum, pectoris ardorem & raucedinem conquerenti, venam tudit; mirante ægro quod momento temporis tria vasa replerentur, vimque prosilientis cruoris Chirurgus ægrè retunderet. Tumens porro præ validiore compressione brachium, spiritu quopiam fricare ille jussit, effecitque inde ut artum, a tribus retro septimanis immobilem, sauciatus iterum flectere, artemque pictoriam, quamvis non expeditè, tamen exercere posset. Quem interea Balneator solabatur integræ spe curæ; quidquid supererat impedimenti a Lympha duntaxat, quæ ad Venæ, Cutisque vulnus afflueret, oriri ratus.

At verò contrarium expertus est homo infelix, tumore intra 7. aut 8. septimanarum spatium ovum gallinaceum mole referente. De eventu sollicitus, adiit 5. Jan. hujus, quem vivimus, anni, Exp. D. *Reutter*, Chiurgiæ Doctorem, Virum curis experientiâque clarum; qui postquam in decimum diem Machinam comprimentem externam frustra adplicuisset, hominem demum meis curis commendavit.

Origo mali, ac progrediendi modus, Aneurysma spurium esse declara-

bant. Carebat tamen pulsatione, nec non motu illo tremulo, de quo Tomo II. Part. IV. egi: verùm nos, ab effuso cruore, eodemque coagulato, per brachii cellulositatem, pulsuum perceptionem, tremulumque motum, suffocari conjecimus.

Die Jan. 16. dexterrimus Chirurgiæ Professor *Leber*, operationem peregit; præsentibus Magnifico Domino Archiatro, & inclytæ Facultatis Medicæ Vice-Præside *Kestler*, egregio Medico, & solertissimo Nosocomii Civici Physico, *Schreibers*, Chirurgo S. S. M. M. *ab Hombourg*, Chirurgiæ Doctore *Keutter*, Aulico Chirurgo *Fischer*, Doctissimo, ac plurimæ spei Chirurgo, *Scherer*, aliisque pluribus Medicinæ, Chirurgiæque cultoribus.

Dilatato sursum, deorsumque vulnere, globosum corpus apparuit, ambiguum utrùm tendo Bicipitis brachii esset, an membrana fortis, quam validior brachii compressio ex membrana cellulosa formasset? Non esse tendinem, sed compressione natam membranam, plura mox evincebant. 1°. Tendo si fuisset, oportuisset illum a cohæsione suâ naturali cum cute, ope cellulositatis genitâ solvere: verùm

ſtylus liberè intrabat ſurſum, deorſumque. 2°. Amotis integumentis; debuiſſet brachium extentum quoque tendinis extenti rigiditatem oſtendere; verùm id neutiquam. 3°. Amotis integumentis figura rotunda erat, hemiſphærii, extrorſum verſi, inſtar, atque ad ſuperiorem partem ſubitò declivis: ut evidenter adpareret de tendinea expanſione nihil ſupereſſe. 4°. Si tendo fuiſſet cruori coagulato ſuperextentus, tumorem utique, dum brachium extendebamus, comprimere debuiſſet; at verò tumor æque globoſus eſſe perſeveravit. 5°. Factâ levi tumoris inciſione; & vulnere dilatato in longitudine neceſſum fuiſſet ut porrecto in longitudinem brachio apertura clauderetur; verùm ea manſit æque aperta. 6°. Educto cruore, nulla tenſio partis aderat, dum arteriam vulneratam quærentes, brachium vario modo extendebamus: porro ſi Aponeuroſis incluſiſſet tumorem, aperturam longitudinalem a nobis factam, extento brachio, claudere debuiſſet.

Igitur tumor ipſe cum ſua membrana exactè ſic ſe habuit, quemadmodum *Rat. Med. Tom. II. Part. IV. pag.* 42. 43. expoſui. Nempe ſanguis arterio-

ſus in cellulositatem illam, quæ Arteriam, Venam, Nervumque, laxè colligit, effuſus, eandem dilatat, extendit, expandit, in craſſiorem compingit membranam; eoque faciliùs, quo Chirurgus tum diutius, tum fortiùs, brachium compreſſerit. Scilicet vis cruoris, arteriæ vulnere pulſi, locum foramini proximum ampliat, cellulositatem removendo, & cavum quoddam format, quod ideo hemiſphærium refert, quia cellulositas in extremo circulo tumoris ad arteriam arctè adpreſſa & agglutinata, coïvit cum eadem. Saccus proinde ſic producitur clauſus. Si vis ſanguinis non ſolvat hanc in ambitu cohæſionem, durum trumbum formare cogitur, arteriæ foramen ita demum obturantem, ut effluere queat nihil. Atque ita ſola compreſſio externa, citra ullam loci aperturam factam, perfectè Aneuryſma curat, ut *Tomo II. Part. IV. pag.* 40. & 41. exemplis demonſtravi. Sin verò proſilientis de vulnere ſanguinis vis tanta eſt, ut ſacci ſelluloſi, per ambitum cum arteria accreti, plagam fortè debiliorem ſolvat, aut laceret, ſanguis effunditur per adipoſam membranam, inter, ſub, ſupraque muſculos, cutem elevat, citòque ita putreſ-

cit sæpe, ut brachium, imò aliquando totus homo, sphacelo pereat. Undè citâ operatione tunc opus esse intelligitur. Ita femina *Tomo II. Part. IV. pag.* 32., ut & *Tomo II. Part. V. pag.* 327., sic etiam pictor noster.

Igitur incisâ globosæ hujus massæ membranâ, prodiit sanguis congrumatus, isque haud de sacco duntaxat, verùm ex lacerato ambitu sacci versùs brachium superiùs & inferiùs olim effusus.

Eluto vulnere, & laxatâ tortili machinâ, videbamur videre Arteriam mox supra bifurcationem sauciatam; & quidem ab interno suo latere. Utique Resiliente Chirurgorum instrumento vas sic vulnerari potest.

Videbamur, inquam, videre; nam cùm arteria & ante bifurcationem suam, & post eandem, emittat ramos plures, decipere nos posset ramus oriundus ex Arteria cubitæa, si ille fortè adpareret solito amplior. Hinc in Aneurysmate cum plurimo sanguine effuso, ubi longiore incisione opus, accuratius rem hanc definimus, minùs accuratè in incisione breviore; ut in casu præsenti: quatuor enim pondere uncias eductus non superabat cruor. Fatendum tamen est a magnitudine arteriarum, trunco

quodam prodeuntium, conjecturam probabiliorem sæpius reddi.

Laterale arteriæ vulnus suspensos tenuit animos, utrùm Agarico, & Compressione artificiosâ, in vasis latus fortè minùs premente, hâc comprimendi methodo uteremur: an verò tutiùs Interceptione? Attamen mira Agarici virtus, qui etiam in pulverem versus adplicari ubique possit, atque cum vase veluti conglutinetur, vota Adstantium in consuetam compressionem nostram vertit: eâ tamen lege, ut filo munitæ acus perpetuò ad manus forent, ad arteriæ interceptionem, minùs prosperante compressione, faciendam.

Chirurgus igitur parvâ, eâdemque ritè complanatâ Agarici lamellâ, vulneri impositâ, me suadente, vicina per ambitum loca ejusdem pulvere contexit, nec non etiam vulneris ambitum omnis; siquidem aliàs ea vasa, quæ ex Arteria, vulneri superiore, nascuntur, hæmorrhagiâ haud raro turbant, labefactantque apparatum. Postmodum stratum, ut ajunt, super stratum, ampliores sensim Agarici lamellas imposuit, donec, quæ imposita duodecima erat, debitam monstraret altitudinem, quam deinde plumaceolis siccis compressisque admotis, idonea ligatura firmabat,

Manus friguerat ſub operatione : at verò illa poſt operationem mox fota calido vino & aquâ, intra horam calere cepit. Bihorio elapſo teſtabatur æger admodum leve ſibi toto in brachio eſſe, doloremque perquam tolerabilem. Caluit bene manus, pulſuſque percipi in carpo ceptus. Nemo ſanè horum, quos in noſocomio ſimiles curavi, tolerabiliùs ab ac operatione habuit; nunquam inquietus, vix unquam frebricitans, noctibus gaviſus tranquillis, adpetitu pollens, contentum perpetuò & tranquillum teſſtatus animum.

Ad 5. diem, (hyems quippe erat,) prima deligatio facta eſt. Sanguis ex ambitu vulneris tranſſudans, adparatum parumper maculaverat, & etiamnum, amotis plumaceolis, effluebat aliquantillum: Agaricus verò ſuo fixus in loco inventus eſt. Hinc vulnus, ut priùs, deligavimus. Excoriatio tamen cum exulceratione nata à tortili machina, ſolvere hanc, proſpicere illi, aliamque machinam admovere, ſuadebat. Quo in opere læti deprehendebamus quod ablato per aliquot minuta toto hoc vinculo, vulneri ita inhæreret Agaricus, ut nihil de vulnere effluxiſſe apparatus doceret.

Die ab operatione octavo altera; die undecimo tertia deligatio facta, Fungi optimam adhæsionem, laxatâ etiam machinâ tortili, ostendit.

Die 15. incipiente, nempe 30. Jan. in quarta deligatione totus cecidit Agarici acervus, laxatâque machinâ nihil de vulnere exiit. Novas tamen lamellas eidem, majoris securitatis gratiâ, imposuimus.

Biduo exinde elapso novus excidit de vulnere Agaricus. Vulnus optimum undecumque. Agaricus alius impositus. Laxatâ machinâ tortili ne gutta sanguinis effluxisse visa. Exin quovis die deligatio. Agarico jam tertium elapso, novum non substituimus; inchoantem undique incarnationem, ita dictam, impediturum rati. Ineunte Martio optima Cicatrix. Martio circiter medio domum sanus repetiit, seriò monitus ne integro biennio hoc brachium ad gravius aliquod onus tollendum, labores ve validiores perferendos, adhiberet; prætereaque quovis 14. die me conveniret examinandi causâ. Redeuntem sæpius in sanitate perseverantem deprehendimus.

Observationem practicam hîc oportet geminam adjungere. 1°. Licèt, qui

hanc operationem ſubierent, longiore tempore lecto affixi, alvum vix egerant, non eſt tamen, quod nos ſollicitos reddat; eo quod ſolo jure carnium cum optimo pane nutriti vix ſibi coacervent fæces. Fracto crure citra detrimentum homines menſis, & ultra, ſpatio, alvo inculpatè carent. Imò præſtat raram habere eandem, ne frequentiore corporis ad egerendum motu ſolvatur adparatus, artuſque flectatur. Utique noſter homo, ad 13. diem uſque, nec naturâ ad alvum ſollicitatus, nec per artem admotus fuit. Cùm autem ad 13. diem nonnulla deſidendi conamina adverteret, ſuppoſitorio immiſſo poſuit alvum ſiccam, copioſam; non in excipulum, ſellamve perforatam, ſed in ſuppoſita linteamina, ne motu facto deligatio brachii quid pateretur. Alteram alvum ſeptimo poſtea die, ſuppoſitorio iterum adjutus, reddidit; ex quo verò pleniùs nutriebatur, ſponte & quotidie.

Altera obſervatio practica circa cautelam verſatur, quæ in ægris, diuturniore tempore lecto affixis, excoriationem, gangrænam, & ſphacelum averruncet; cautelam, quam hinc inde obſervo in ægrorum damna haud ſatis

adhiberi. Toto Octennio, & quod plus est, ex quo ægrorum publicam gessi in Nosocomio curam, nulla unquam visa est partium excoriatio; eo quod maturè cunctis decumbentibus, sive Acuto morbo, sive Chronico, sive Vulnere detentis, tota corporis, quâ incumbunt, pars, bis die, unguento molli lavetur; composito ex albumine binorum ovorum, quod primò bene conquassatum, dein modico igni, quo leviter incalescat, impositum, continuòque motum, sensim, ac guttatim fere, cum unciis vj. spir. vini commiscetur. Prudentes ægrorum nostrorum Custodes norunt etiam his, qui citra piaculum verti in latera nequeunt, postica corporis innocuè inungere.

§. II.

Ordine secundus, qui sequitur æger, multam suppeditat tum medicam doctrinam, tum chirurgicam: ac præterea docet quantumcumque veteranos practicos discendi occasionem quotidie nanscisci.

Juvenis 24. annorum, procerus, robustus, braxator, anno 1761. Nov. 15. in femoris sinistri media,

eademque interiore plaga, vulnus accipit valde profundum quidem, sed angustum admodum, plurimum sanguinis principio fundens, intra octiduum autem sponte coalescens. Deinde ambitus cicatriculæ tumere cepit, posthac autem totum femur, quin & integrum crus œdematosum frigidumque redditum fuit; ut 27. post acceptum vulnus die, ad nos delatus, exhibuit. Horrebamus collapsam hominis pallidamque faciem, febrim cum debili pulsu, tussiculam continuam, pectoris anxietudinem. Adornando anamnesin, intelleximus Chirurgum bis venam tudisse, ut sanguinis arteriosi impetum compesceret; Aneurysma pronuntiasse; verùm nec per se, nec per alios, quod saltem debuisset, si aptus ipse non esset, requisita auxilia adhibuisse. Cùm vel sorti suæ, adeoque certæ morti, homo miserrimè emaciatus ac debilitatus, committendus esset, vel anceps auxilium ilico tentandum, operationem sequenti die, scilicet 12. Dec. sequenti modo instituimus.

Admoto primùm tortili instrumento, vulnus per longitudinem sursum, deorsumque dilatatum est, eoque eductæ ferme quinque libræ grumosi cruoris,

Ipsa Cruralis (Femoralis dicenda potius) Arteria perfossa deprehendebatur; id quod prosiliens, laxatâ machinâ, sanguis demonstrabat evidenter. Cùm vulnus quatuor & ultra pollicum profunditatem haberet, dilatandum sursum ac deorsum ultra fuit, ut in fundo operaremur; tumque tandem arteriam ipsam massâ partim fibrosâ, partim callosâ, informi, digitum hinc inde crassâ, circumvolutam, ac connatam, deprehendimus. Si locus compressioni, priore in homine institutæ, aptus fuisset, minùs de hoc alieno corpore solliciti fuissemus, utpote illi ejus loco, unde cruor exsiliret, admoturi Agaricum, vimque compressionis maximam; jam verò ad ingentem adeo Arteriam, ad profundissimam adeo plagam, tantæque magnitudinis vulnus, veriti ut firmus, ut in latera haud vacillans, vix figeretur Agaricus, compressionem solitam periclitari ausi non fuimus, sed interceptionem prætulimus.

Equidem, fateor, Cl. Vir *L. Heisterus*, curam felicem solâ comprimendi methodo perfecit arteriæ femoralis, at verò ille hominem mox a vulnere suscepto, hominem cæterà sanum ac vegetum; nos autem semimortuum;

a 27. retro diebus neglectum, in quo nil liceret periclitari, ſed omnium tutiſſimum illico adhibendum foret, in cura ſuſcepimus, Vid. *Diſput. Chirurg.* ab eximio *Hall. coll. Tom. 5. N°.* 132.

Tentata igitur Interceptio fuit. Sed in eadem facienda jubet Ars Nervum ſeparare, ne comprehenſus ille atque conſtrictus, convulſiones, tetanos, mortemque producat. Id verò hîc viſum impoſſibile, cùm neque circumcretam maſſam, ſupra deſcriptam, ab arteria ſolvere, neque in eadem maſſa confuſa, calloſa, informi tota, nervum invenire poſſemus. Cùm tamen neceſſaria omnino interceptio viſa eſſet, tria nos utcumque conſolabantur. Ac 1°. quidem quod Nervus, ſi arteriæ propinquus, unàque cum illa in maſſa informi involutus, cum arteria ligaretur, minùs ob eandem hanc maſſam a filo conſtringeretur, ideoque tantas haud generaret convulſiones. 2°. Quod Nervus ſubitò cum Arteria ligatus haud in ſingulis operationibus convulſiones faceret; experientiâ illorum, qui Nervum numquam ſeparent, id confirmante. 3°. Cum aliquando Nervos majores, digiti, imò pollicis, latitudine ab arteria femorali in cadaveri-

bus deprehendissemus remotos, spes blandiebatur fore, ut hîc quoque remotior locaretur. Vid. *Disp. Chir. Hall. Tom.* 5. *N*°. 140., in qua cautela *hæc* à *Dionis* aliisque adeo inculcata, minùs necessaria esse judicatur. Saltem hic adhiberi non poterat.

Eloto igitur probè vulnere Cl. Chir. Professor acu longissimâ atque incurvâ, filis pluribus bene ceratis instructâ, arteriam subiit, tenaculo acum, post arteriam positam, indeque leviter emergentem ad se adduxit, atque ita arteriam, interposito spleniolo, ne ligando perscinderetur, intercepit, constrixit. Laxatâ machinâ tortili, vulnus vasis egregiè clausum esse apparuit, sanguine non nisi lateralibus de vasis saltu profluente; unde vulnus linteo carpto oppletum, factaque ligatura est.

His peractis multorum animos dubitatio subiit, an ligatâ arteriâ tantâ, crus invitabili gangrænâ haud periret, adeoque & homo totus? Et num propterea amputatio, cujus apparatus omnis ad manum erat, non esset instituenda? Sed ad eadem omnino dehortabar validas, ni fallor, ob causas. Primò, quod hujus Arteriæ interceptionem *primi* non tentaremus. Secun-

do, quod Anatome abunde nos convincat pluribus in locis, ligatâ Arteriâ, superioribus, laterales arterias dari; quæ *anastomizando*, cum arteriis lateralibus, infra ligatam arteriam oriundis, ita sensim cum illis dilatantur, ut defectum intercepti trunci suppleant abunde, quemadmodum sola contemplatio Tab. 23. *Eustachii* docet. Tandem, quod in ægro hoc amputatio non nisi summo in femore institui posset, ubi passim letalis; eoque magis hîc, quod quatuor septimanarum spatio res neglecta vires ægri, sanguinemque, dilapidasset; ut haud inanis ille metus esset ne inevitabili inter amputandum hæmorrhagiâ, nostris sub manibus expiraret. Amputationem autem rebar, si reparatis viribus propter enarratam causam adhuc indicaretur, tutiùs deinceps posse institui.

Sed alter scrupulus mentes aliorum invasit, scilicet ne sanguis, qui inter operandum multus effluxerat, adeoque in tam magno vulnere, inter musculos, dudum ante a se mutuo disjunctos, copiosus hærebat, nec propter hominis sub operatione ferè deficientis, languorem, eximi vix poterat, ne, inquam, ille putrefactionem summam

excitaret, reſorptuſque mortem; dum non niſi pluribus poſthac diebus prima deligatio fieret; adeoque prudentiæ eſſe, ut quiete aliquot horarum conceſſâ, vulnus circumſpectè aperiretur, & grumoſus educeretur cruor. Nimis fortè facilis, conceſſi. Verùm enormis adeo hæmorrhagia aderat, ut veriti ne, non modò ex lateralibus vaſis diſciſſis, ſed etiam fortè ex vaſis lateralibus integris, communicantibus anaſtomoſi cum trunco ſub ejuſdem ligaturâ, de vùlnere arteriæ efflueret; (neque enim ligaturam, niſi ſupra ejuſdem vulnus unicam, fecerant,) ut, inquam, binas Agarici lamellas vulneratæ arteriæ adplicuerimus, linteo carpto cuncta repleverimus, & firmiſſimâ ligaturâ muniverimus univerſam plagam.

Facilè hanc hiſtoriam, quippe ad rem ipſam nihil facientem, omiſiſſe potuiſſem, ni nonnullæ rationes candidam ejuſdem relationem poſtulaſſent. 1°. Ut pateat in morbis Indicantia & Contra-indicantia nonnunquam ita urgere utrinque, ut, utra ſequaris, planè ambigas. 2°. Ut maturè examinemus an illorum methodus, qui tam infra, quàm ſupra vulnus, arteriam

intercipiunt, præ ſimplici ligaturâ non præſtet: ne id, quod noſtro in caſu verebamur, aliis in caſibus revera contingens, operationem redderet infelicem; cum vel hinc, vel tam forti e contrario arteriæ conſtrictione, ut gangrena inferiorum ſequeretur, homo periret?

Atque hæc de ipſa operatione dicta ſunto. Emulſionis Libræ 4. cum unc. ij Syr. Diac. dabantur ſpatio 24. horarum, intermedioque tempore ſæpius juris carnis pauxillum. Integro hoc die pectoris anxietas, tuſſis, ſitis, parvus idemque frequens pulſus, agrypnia, obſervabantur; & ut pridie operationis, ita jam, prodiit urina jumentoſa, niſi quod exactis 24. horis nonnihil deponeret incraſſamenti.

Cruri porro univerſo œdematoſo eidem ac frigido, mox ab operatione calidum fomentum circumdedimus, compoſitum ex Scordio, Abſinthio, Alliaria, Abrotano, floribus Chamæm. & Samb. aquâ, vinoque incoctis, quâvis horâ, &, ſi opus, quâvis dimidiâ horâ renovandum: cùm autem ad frigidiorem partem fomenta mox frigeant, calefactum eidem ex Lana Stragulum circumvolvimus. Effectum hinc, ut

femur, crus, ac pes, modicè calerent perpetuò.

Dec. 13. Sudor mane, pleniore paulò cum pulſu. Jus, & Emulſio, ut die primâ. Aqua hordei ſitim ſedavit. Jus ipſi placuit præprimis. Lingua humida & alba. Urina poſt meridiem naturalis. Poſt ſudorem pulſus melior, anxietas tolerabilior. Nunquid ſecundùm egregium *La Motte* poſt puerperium, nunquid poſt magnas cruoris evacuationes, ſudor laudandus? Laudanduſque veluti indicium retuſi ad apertas arterias impetus ſanguinis, ejuſdemque ad Cutem derivati?

Dec. 14. ab hora poſt mediam noctem tertia, ad decimam breves habuit, bonoſque ſomnos. Pes probè calet; etiamſi fomentum ad horam renovetur duntaxat, ubi heri vix ſuffecerat ejuſdem ad mediam horam renovatio. Pauca febris, exigua anxietas, pulſus non parvus, appetitus. Fœtor ad vulneris adparatum multus, cui fortè ſymbolam contulit ſanguis, qui brevi poſt deligationem tranſſudando univerſum maculaverat adparatum.

Dec. 15. ſomni mediæ horæ iique frequentes, ad fuere, dummodo Machina tortilis pauxillùm relaxaretur.

Appetitus. Deligatio prima, aut si mavis altera, facta est; eâ tamen cautione, ut & lintea carpta versùs arteriam, & Agaricus, loco linquerentur suo. Planta pedis, quod fomento esset corrugata, magno gaudio nostro dolebat.

Dec. 16. in deligatione ob fœtorem iteratâ, pus comparuit. Somni meliores. Pedis naturalis calor.

Dec. 17. fœtor immanis matutinam suasit, vespertinamque deligationem. Vespere quid sanguinis prodiit, binæque cecidere Agarici lamellæ. Fluor autem cruoris lentus erat, isque omni vulneris in ambitu. Qui porro, sive venosus, sive etiam arteriosus, sufficienter docuit ab instrumento tortili haud ita comprimi arteriam, quin transitus sanguini concederetur. Docuit præterea anastomoses a longo forte tempore, (dum & copioso, eoque coagulato cruore, & valido Balneatoris apparatu, compressa arteria esset,) fieri cœptas, officio jam fungi suo: vel si quis id eo tempore necdum concedere vellet, saltem sanguinem ad femur advehi per alias arterias, quàm quæ ab intercepta, interceptæve ramis: *Eustach. Alb.* Tab. 24. Lit. A, D, E,

Dolor cum in pede, tum in vulnere; in vulnere autem nunc magis. Hâc vesperâ primam alvum reddidit sponte. Nocte utcumque dormivit.

Decembris 18. deligatio utraque quid sanguinis ostendit, per lintea carpta transsudantis, nonnihilque puris. Vix ultra febrilis pulsus, ac cæterà bonus. Hucusque Urinæ, unicâ eâ 13. Dec. exceptâ, vel jumentosæ redditæ, vel, quæ limpidæ redditæ, hæ tum rubicundiores fuere, tum citò factæ jumentosæ. Sedimen porrò posuere tardè, imò sæpe altero modò die.

Dec. 19. omnia ut heri, sed sordidius vulnus.

Dec. 20. universa vulneris facies gangrænosa. Unde ad externum Corticis Peruviani usum, internumque deventum est. Assumsit quotidie Extr. Cort. unciam mediam, mistam cum unc. iv. Aq. Samb. & unc. ij. Mellis. Fomentum parabatur ex unc. iv. pulv. Cort. bihorio cum aqua coctis, ita ut superessent modò Libræ duæ. Hinc involvebatur femur universum, interea dum crus & pes solito tegerentur fomento. Decoctum idem corticis, cui inditum tantillùm spiritus

Thereb., vulneri imponebatur plumaceolis exceptum. Sensim hinc omne gangrænosum, factis hinc inde scarificationibus levioribus, separabatur; partim emendabatur, mutabaturque in sanum.

Urinas ad usque nonum diem descripsi; ab illo verò die hæ minùs jumentosæ prodiere, citiùsque deponentes, omnes verò naturali rubicundiores. Neque febrilis pulsus ab 8. vel 9. die observatus ampliùs est. Emulsio cum cortice, de nocte potissimùm, semper assumpta est. Spiritum Thereb. nunc parciorem Fomento, nunc copiosiorem addidimus, prout major, minorve esset gangrænæ metus, aut prout nonnulla vulneris vascula plus minus sanguinis funderent. Resistit enim potenter hic spiritus putredini, & oscula vasorum constringit. Cùm dosis corticis extracti sufficere non videbatur; cùmque aliàs experientia nos docuerat ejusmodi dari hominum, morborumque naturas, quibus ille in decocto, quàm in extracto aut pulvere, efficacior esset, curavi ejusdem triti uncias ij. bihorio cum aqua coqui, atque colati liquidi libris duabus uncias mellis

tres admiſceri, ſinguloque abſumi nycthemeri ſpatio.

Atque ſic ſat proſperè peracta res eſt ad uſque 26. Decembris. Hoc verò die æger denuo conqueſtus eſt anxietates, poſtratum penitùs appetitum; vehementem a cortice horrorem. Vulnus quod purum eſſet, corticis uſui 24. horis ſuperſedi. Inde nunc minui anxietates, reddique ſibi appetitum teſtabatur æger. Monitus autem, convictus immò de corticis peruviani neceſſitate, denuo aſſumpſit illum, vique ſe cogens, eidem aſſumendo aſſuevit tandem.

28. Dec. moderatior hucuſque tuſſis, atque notabilem tenacis glutinis copiam quotidie ejiciens, nunc laborioſior fiebat, acriorque. Lenivit autem eandem oleoſus, idemque paregoricus, linctus. Digitos pedis belle movit.

1762. Jan. 2. & 3. urinæ naturales; at verò Jan. 4. 5. 6. 7. eadem quæ priores, pag. 251. deſcriptæ. Ab 8. Jan. rubicundiores cum craſſo, eodemque ſubalbido, citoque ad parente, ſedimento; cum tenuioribus per univerſam urinam furfuribus ad ſuperficiem

ficiem usque dispersis, cumque pellicula in superficie, ad certos luminis adspectus varios referente colores, & pingui quidem adparente, sed examine instituto pingui non repertâ. Microscopio enim pellicula hæc exhibebat nihil, nisi opacam hinc inde, informemque massam, nullibi pellucidam, nulla spicula salina gerentem. Combusta verò in carbonem mutabatur, qui microscopio conspectus longa gerebat, eademque alba, atque splendentia corpuscula: hæc examine chemico ulteriùs explorare me tunc neglexisse, est quod nunc doleam. Singulo biduo, triduove, alvus commodè soluta est.

Pus interim ad singulam duodecimam deligationis horam bonum quidem, at verò superans vulneris rationem. Tandem 11. Jan. comperiimus, ad variam partium pressionem pus fœtidum, & a profundiore plaga ea, in qua filum hærebat & ab inferiore vulneris angulo, in cavum vulnus effluere; specillo interim magnam utriusque hujus loci altitudinem non monstrante. Posthac pressum internum externumque femur vulneris cavum pure replevit, quod sanguine mistum perquàm fœtebat. Neque id mirabamur

valdopere: etenim ingens effusi, ejusdemque congrumati sanguinis, copia, longiore ante operationem tempore, varios inter musculos sibi sinus foderat; unde a semiconsumta cellulositate, ipsoque corrupto cruore, pus hoc saniosum, ac fœtidum oriri necessum fuit.

Notandum est urinas mox descriptas, cum puris primo copiosioris, deinde saniosi, in vulnus affluxu, unà comparuisse. An ab ejusdem portione intra sanguinem resorptâ?

His igitur ita visis, vulnus perluimus, & in omnes ejusdem sinus, anfractusque, injecimus decoctum saturatum corticis spiritu therebinthinæ mistum.

Jan. 15. & 16. pure & modico; & vix fœtido, in vulnus affluente, urinæ vix ultra id crassum sedimen habuere, vix in superficie pellem, vix præternaturalem ultra colorem.

Necdum ligatæ filum arteriæ vacillat, licet jam sit dies ab operatione peracta quintus & trigesimus. Egregius *Monro* Tom. 2. *Act. Edimb.* narrat in Arteriæ Brachialis interceptione, post elapsos demum binos cum dimidio menses, filum cecidisse: in nostro

igitur homine, confiderato craffo illo, quod involvit Arteriam, corpore, tarditatem folutionis fili non mirabamur.

Feliciter aliquantifper progreffi, 8. Febr. iterum vidimus quid in vulnere fubnafci gangrænofi, indiefque idem augeri, nec non vagam oriri febriculam, cum horrore ingenti. Patiens percepit horrorem febrilem de ipfo vulneris fuboriri cavo, inde ad dorfum, univerfumque tandem corpus invadere; durare autem illum uno tempore per bihorium, per horam alio, nonnumquam mediâ horâ, vel & horæ quadrante, aut & minùs. Longiores principio horrores infequutus calor eft horrores verò illi, qui multò breviores, nec cavo de vulnere oriebantur, nec excipientem fe fe habuere calorem.

Cortex igitur hucufque quamvis maximè indicatus, fcopo non fatisfaciebat tamen: dofi proinde, eâdem indicatione non manente duntaxat, fed multùm auctâ, augendus erat. Dedimus quotidie decoctum 3. unciarum ejufdem, triduoque poft unc. 4. idque, ut patebit, tempore longiffimo.

Urinas durante gangrænâ denuo tum craffas vidimus, five jumentofas,

tum oleosâ tectas crassâque pelle, tum tandem crassum sedimen ponentes.

Ad 16. Febr. liquefacto omni gangrænoso, vulnus adparuit triplo amplius. In eoque sinum versùs locum susceptionis ampliorem deprehendentes, & exactè ibidem omnia perquirentes, ansam fili deteximus laxam circum arteriam, mobilemque, ac proinde inutilem; imò mole & irritatione noxiam. Docebatque amplitudo ansæ consumtum jam esse, quod arteriæ circumcretum fuerat, corpus informe; neç non arteriam ipsam dudum in ligamentum conversam esse, cùm alioqui hæmorrhagiæ exortæ fuissent: confirmabat idem defectus eo in loco pulsationis, confirmabat etiam Machinæ tortilis citra vel minimam sanguinis guttulam integra relaxatio. Filum igitur hoc crassum, quippe octuplex, pure putrido turgens, ob idque noxium, abscidimus.

Ab hoc die observata multa emendatio est. Febr. 17. vagi horrores cessarunt, gangrænaque victa sic, ut ad 21. Februar. vix superesset quidquam. Cessante gangrænâ, Urinæ per aliquot horas jumentosæ brevi crassum deposuere ac farinaceum sedimen, cum pel-

licula leviore, vixque pingui visa : a 25. verò Febr. colore naturales vix ultra sedimen ponebant. Purum jam vulnus, superstite tamen sinu, quo in loco filum hæserat, cujus in fundum stylus ad $\frac{2}{3}$ pollicis intrabat: cæterùm bonus adpetitus, somnus, alvus. Aeger in lecto sæpius sedet.

28. Febr. vespertinâ septimâ horruit valdè, ac desuper incaluit; Martii 1. ad 8. matutinam pariter. In vulnere tamen eousque nil observabamus sinistri. Horâ nonâ febris cum horrore modico. Siccius vesperè vulnus, novusque horror. Vulneris majores de nocte dolores. Martii 2. bis & horruit, & caluit. Crassa est urina, & cum pellis variegato, ut olim, colore.

Die demum 3. Martii gangræna iterum in vulnere visa. Die 4. magis, & quidem sic, ut undique stigmata nigra conspicerentur, ut fundus versùs arteriam totus esset, profundèque sphacelatus, & ut sanies fœtida cavum repleret universum. Inutilisne hinc cortex? An copiosior dandus? Utique ejusdem indicatio, si unquam, si ullibi, hîc saltem maxima. Igitur cum decoc. Cort. unc. iv. quotidie evacuando unciam pulveris ejusdem commiscui; sex-

toque exin die uncias pulveris duas. Etiam digestivo plurimùm spiritus Therebinthinæ adjectum est.

Mirabamur toto Octiduo hoc urinas, non ut olim, sed naturales præter propter prodire. Copiosiorne corticis hîc quid contulit usus?

Interim superandæ gangrænæ non eramus pares. Doctiss. *Schreibers* narrabat egregios in bello se vidisse effectus in similibus a Theriaca Andromachi, cum æquali copiâ spiritus therebintinæ mixtâ. Quo remedio non, nisi in principio, satisfaciente, imposuit Cl. Chirurgiæ Professor Unguentum de stirace cum $\frac{1}{4}$ ung. ægyptiaci. Juvante neque illo, imò sequente deligatione cuncta sphacelata exhibente, suasi corticem peruv. primùm toti inspergere vulneri, deinde cum digestivo eundem misceri; hinc tridui spatio elapso mirum quàm purum vulnus adpareret.

Oportet autem exactè nihil non notare. Cùm æger a vulneris mundatione doleret, solatio ipsi magno fuit pus, vel saniem, siphonis ope educi. Gangrænâ igitur toties redeunte subdubitare cepimus an suctio siphonis, auferendo toties ac validè athmosphæræ compressionem, has carnes fungio-

fiores non rederet, adeóque in gangrænam proniores? Imò, quandoquidem adverſis in rebus undecumque petatur nocumentorum ſuſpicio, etiam ab injectione ad vulneris depurationem, ſiphone faciendâ, abſtinendum eſſe decrevimus, ne aër cum injecta materie ad nudas has fungoſaſque ac ſemimortuas carnes vi repetitâ adpreſſus, noceret iiſdem. Saltem ex quo ad 22. Martii plumaceolæ molliſſimæ vulnus expurgarunt, ſimileſque injectionis materiâ madentes cuncta perluere, gangræna ſiſti, pedetentimque minui viſa eſt, ampliùs non reditura.

Quo toto porro tempore cum eadem hucuſque pugnaveramus, urinæ ferè naturales fuere, unico eo ab ea ſanorum diſcrepantes, quod nubeculam paululo craſſiorem, ac veluti farinâ craſſiuſculâ refertam, gererent: ex quo verò malum ſuperari ceptum, urinæ tum parciores fuere, tum fuſcorubræ, tum etiam per integras 12. horas aliquoties jumentoſæ, idque craſſiore, partim *Oroboidæo*, partim furfureo cum ſedimento. Horrores autem cum, vel abſque, inſequente calore, quales ante anteriores gangrænas, æger ante hanc poſtremam,

eamque vehementem, perpeſſus non eſt. An quod plus nunc aſſumſerit Corticis?

Hâc igitur methodo Corticem tum aſſumendi, tum adplicandi, citra vel minimam adverſitatem, Aprilem, Majumque menſem, tranſegit æger. Majo finiente vulnus penitùs clauſum fuit, vires auctæ, cruris immanis tumor ſenſim concidit, ejuſdemque ſic eſt reſtitutus uſus, ut binis primò ſcipionibus, poſtmodum unico, demum ſinè ullius ope, ambulare diſceret. Cum verò toto flacceſſeret corpore; ac crure penitùs non detumeſceret, Corticis uſum ſenſim quidem parciorem, integrum autem non detraxi, niſi Auguſtò menſe finiente; crure interea probè fricto, & genu curvi immobilitate unguentis molliſſimis, frictionibuſque emendata.

Sumptuum, quos Noſocomium pro homine, ſeptem cum dimidio menſium ſpatio, profudit, rationem ineuntes, comperiimus eum aſſumſiſſe in Extracto uncias Corticis 7. in pulvere Libras $6\frac{1}{2}$ in Decoctis Libras 34 præter Libras 11. in fomentis. Ita ut ſolvere debuerimus, pro Libris Corticis 52. & 7. unc. Extracti

ejusdem, Aureos præterpropter quadraginta.

Rariora exempla, arbitror, sunt dati, adplicitique, enormi hâc quantitate, Corticis; unde expediet super eodem paucis differere: sepositis tamen, & intactis perpetuò iis observationibus, quas a *Revelatione* habemus, in tot SS. Scripturarum locis docente DEUM, quas sive nutritias vires, sive medicatas, creatis inseverit rebus, sæpe easdem illis auferre, & e contrario ipsas illas vires hisce infundere, quæ priùs inde destituerentur. Hisce, inquam, sepositis, sic ratiocinor: Corticem peruvianum, ut anti-gangrænosum, practici multis ab annis, quidquid contra mussitarent nonnulli, salutarunt. Haud raró tamen aut vis morbi superior, aut alia caussa quæcumque, omnem ejusdem elusit efficaciam. Sed hoc etiam quævis cum Specifica habent, tum Methodica remedia. Hinc faustorum eventuum inquirendæ nobis sunt, infaustorumque caussæ.

Harum prima in ipso remedio invenitur, quod circumscriptum limitibus est, quo ultra citraque progredi nefas.

Secundo, in corpore assumentis latere illa potest. Ut ab una parte Alimenta, instituto CREATORIS, corpora nutriunt, longosque sustentant in annos; utque ab altera parte ejusmodi homines dari advertimus, qui sive a morbo noto, sive a nulla nobis manifesta causa, minimè inde nutriantur, imò debitâ cum alimentorum copiâ decrescant, contabescantque, & pereant; ita Medicamenta sæpius quidem organa corporis assumentis apta inveniunt, a quibus per quoscumque corporis anfractus, per genus humorum omne, adeoque per locos quoscumque, ubi latet origo mali, circumferantur, viresque sic suas exerceant. Attamen diffiteri non possumus selectissima Medicamina aliquando ejusmodi adplicari corporibus, quorum organicæ partes prorsum ineptæ sint, quæ illud circumducant, præparent, subigant, causisque admoveant morbosis. Itaque iners hac lege cùm sit, ut in nutritione inepta alimenta considerabamus, morbus pergit, donec vita in auras fatiscat.

Tertiò erit & aliunde derivanda causa. Potest ad agendum quàm optimum cum Alimentum, tum Medi-

camentum esse; potest etiam ad circumferendum, ad subigendum, ad adplicandum, corpus Assumentis validum esse; dum interea nec illo corpus reficiatur, neque hoc tollatur morbus. Cuivis id manifestum puto. Quicumque Medici Legis Hippocraticæ de nutriendis ægris ignari, diætam tenuissimam a primordiis, perque omnem decursum Acutorum, observant, neque ferè mutant reconvalescentibus, hi neque morbum integrè debellant, nec firmam revocant sanitatem: nocentque eo magis, quo pleniore diæta homo usus in sanitate fuerat.

Ut hîc alimenta, ita sæpe se medicamenta habent. Bona hæc quidem, & selecta, haud magis emendabunt morbum, debito parciùs si exibueris, quàm alimenta partiùs data non restituunt vires reconvalescentium: tum quod ad morbi magnitudinem, ac violentiam, exhibendi auxilii juxta requiratur proportio, tum quod medicamentorum multorum ea sæpe natura sit, ut parciùs data plùs noceant, quàm prosint. Nonne purgans pharmacum, perparcè datum, sæpe torminum atque anxietatum autor, cum alvo clausa? Et restrictiùs exhibita Nepenthe, an

non sæpe insomnia pro somnis, pro dolorum lenimine anxietates, caloresque conciliet? Nunquid? *Syndenhamo* autore, præstat quibusdam sanguinem non, quàm haud sufficienter, misisse?

Tandem quartò, inertiæ sive alimenti, sive medelæ, ea meritò causa est, quod, viribus illa mutandi dudum dilapidatis, exhibeantur, provecto scilicet sic morbo, ut homo certâ & inevitabili lege in mortem tendat.

Porro si quatuor has considerationes ad energiam Medicamentorum adplicuerimus, &, de quo potissimùm agitur, ad Corticem peruvianum, mox manifestam, cur sæpe hîc nil operetur, rationem capiemus. Ponatur ille, ubi non indicetur, datus, frustra expectabitur ab eo morbi sanatio. Detur ritè indicatus, sed inepto ad cooperandum corpori, sed ægro irreparabiliter exhausto, neque vires exseret suas. Dederis optimâ cum indicatione corpori aptissimo, haud id, quod intenderis, obtinebis, aptâ ni dederis dosi. At verò aptam quam demum vocabimus dosin? Qui ritè indicatum Corticem noverit, ritè inventurus dosin ejusdem est, prudenter augendo s donec cernat agentem. Neque pondu

hîc quidquam aut menſura, determinat, ſed morbi levamen. Nunquid eandem obſervationem alia quæcumque medicamenta non demonſtrent? Corpora dantur, quæ alvo purgare difficillimum; ne dicam impoſſibile: purgans ſextuplo fortiùs ſolitò, ſed formâ liquidâ, ſed per epicraſin datum donec operetur, optatum ferit ſcopum. Admirandus per omnia *Sydenham* inanem excuſſit nobis de Opio formidinem, tum univerſis in morbis, tum in Variolis. An non auctâ vehementer opii doſi letalem alioqui Ileum ſolutum vidimus, *Rat. Med. Tom. I. Part. III. pag.* 305. 306.? Quindecim fortè anni ſunt, cùm feminæ, intolerabilibus uterini cancri doloribus deſperabundæ ac furibundæ, unicum poſſem ab opio afferre ſolamen. Granis paucioribus deluſus, adſcendi ſenſim, donec ſeptuaginta ac duobus granis ſpatio 24. hor. datis, ſedamen dolorum, virium refectionem, citra vel minimum tamem ſomnum, aliquot horarum ſpatio, cernerem.

Quæ ſi ita ſe habent, nonne audacioris doſis Corticis adornata Apologia eſt? Effectuſque egregius, ab interno ejuſdem externoque uſu obſer-

vatus, an hanc non approbet, non tueatur, non laudet audaciam? Nunquid etiam tum hoc notabile exemplum, tum complura alia, non demonſtrent inanem eorum metum prorſum ridiculum eſſe, qui vel a mediocri Corticis uſu meticuloſi, vel cum purgantibus illum ſocient, vel purgantia exhibeant poſt eundem; quibus demum innocui remedii imaginariam malignitatem, obſtructionum genitricem, ſe eliminare arbitrentur?

Novi equidem, audioque, optimos hos viros ad experientiam provocare, quâ a peruviano Cortice Lienis, Hepatis, Meſenterii, &c. obſtructiones, & cum maxime Hydropem ac Scorbutum, innuente jam dudum *Sydenhamo*, productos fuiſſe, evincere conentur. Sed pace horum, quos veneror, Virorum, parumper ſubdubitare fas ſit, an experientia decantata illa ritè capta, adeoque an valida ſit? Quid enim? Febres intermittentes, dimiſſæ ſibi, generant obſtructiones Viſcerum, & Icterum, & Cachexiam, & Scorbutum, & Hydropa: quique letalis per ſe morbus non eſt, hoc demum modo homini letalis fit. Fiunt porro hæc Febre penitùs ſibi,

etiam citra ullam medicinam, dimissâ; omnium sæculorum experientiam, id testantem, magno *Boerhaavio* colligente & describente *Cap. de Febr. in gen.* & *de Febr. Interm.*

Si proinde ejusmodi esse queat febrium sibi dimissarum funestus effectus, quo demum jure effectus dicatur Corticis? Opponentes quidem expecto autoritatem *Sydenhami*, *Boerhaavii*, Illustrissimique nostris Præsidis *B. van Swieten*, uno id ore affirmantium; fateorque lubens tres hosce Celeberrimos Autores ita scripsisse; verùm simul reperio ita mitigatam a posteriore priorum binorum sententiam fuisse, ut deesse non potuerit quin *Comm. Tom. III. pag. 599.* hæc scriberet: » Antea ..... notatum fuit quod post has » (intermittentes) Febres, imprimis » si diuturnæ & validæ fuerint, humores crassi & acres reddantur, simulque solidæ partes corporis debilitentur; unde ob laxa vasa, & liquida crassa, atque acria simul, » Febres intermittentes aliquando terminarentur in Scorbutum, & alios » morbos Chronicos. *Ubi autem pertinacibus talibus Febribus curandis adhibetur* » *Cortex Peruvianus, tunc mutationes*

» *humorum & ſolidarum partium corpo-*
» *ris, per ipſam Febrim prægreſſam*
» *factæ, malè adſcribuntur uſui Corticis*
» *Peruviani.*

Et quantum ad noſtros ægros, qui per octo annos in Noſocomio noſtro copioſiſſimo uſi Cortice fuerint, nundum ulla Chronica inde mala notare potuimus: neque in Viro, quo de agitur, nulla ſcorbuti ſigna nobis aut oculi exhibent, aut gingivæ, aut artus; imò cachecticum habitum, inchoantemque hidropem, largo Corticis uſu ſublatum eſſe læti conſpicimus. Ut proinde rariores videantur, qui id innuant, arguantve, caſus.

Imò ſi vera promere datur, Chronica mala inde orta experti in Noſocomio fuimus, quod vel meticuloſiores Medici, vel præparci, aut egeni ægri, Corticem nec ſat magnâ doſi, nec ſufficiente poſt morbum devictum tempore, aſſumerent. Unde nos neutiquam contenti quod ægri quovis 14. die a curata Febre doſin Corticis ſumerent, ſemper binarum, trium, pluriumque ſeptimanarum ſpatio, continuavimus ejuſdem uſum, donec integram reſtitutam cerneremus ſtabilemque ſanitatem.

Interim vix poſſibile creditu, quantum detrimenti humano generi afferat præjudicata hæc opinio. Utique centenos ægros perdit quotannis. Neque juvat quidquam aliorum experimentis convinci, ſiquidem præjudicium, altâ mente repoſitum, contraria experimenta admittit quidem, laudatque, non ſequitur tamen. Clarorum Virorum Epiſtolas poſſideo, qui ad lecta mea opuſcula me laudibus accumulantes, curam Febrium malignarum abundantiore Cortice peractam, vehementer quidem admirabantur, atque laudabant, at vero nunquam imitaturos ſeſe profitebantur, eo quod Hydropem, aliaque infortunia, a Corticis liberaliore exhibitione obſervaſſe ſe autumarent. Feminam a frequentiore abortu, atque enormibus Hæmorrhagiis ferme enectam, frequentiore Corticis uſu reviviſcentem ſalutaveram; at verò brevi in veteres erumnas relapſam dolui, poſtquam cum medentium, tum matronarum turba, lamentabili voce pernicioſos diuturnioris Corticis peruviani effectus enarrarent, auribuſque ejuſdem tandiu obſtreperent, ut tandem ipſis infelix auſcultaret.

Verùm demus tandem id contingere

nonnunquam, quod magni in Arte viri tantopere formidarint, ego verò necdum potuerim observare. An ergo, quod Scorbutus, quod Hydrops, quod Obstructiones, liberaliori Corticis dosi nascantur nonnunquam, eo demum adigere nos debeat, ut miseros Mortales, aut sinè Cortice, aut sinè eodem copiosissimo, certissimè perituros, cumque eodem largissimo servandos, iniquæ ipsorum sorti dimittamus potiùs, quàm ut concedamus illos in vitam Cortice revocatos discrimen subire Scorbuti, Hydropis, aliusve cujuscumque morbi chronici? Profecto aut nihil in Medicis intelligo, aut sententia hæc mea veris ac genuinis Artis præceptis innititur, quâ statuo vitali indicatione meritò nos urgeri, ut vitam servemus præprimis, prospecturi postliminio symptomatibus pravis, hîc, ut creditur, inevitabilibus, mox ubi vel levissima eorumdem primordia advertemus.

Atque hæc de Cortice dicta sunto. Verbo nunc urinas commemorem, quarum varia phænomena in universo morbi decursu exactè, sæpiusque de die, in chartas conjeci. Crassas eas, inque crassitudine perseverantes, &

pridie operationis, & ſpatio 10. dierum poſt illam, conſpeximus. Dein a principio dati, doſi moderatâ, Corticis, minus jumentoſas, citiùſque deponentes, quaſvis autem naturali urinâ tinctiores.

Januarii 2. & 3. rebus bene ſatis ſe habentibus urinæ ferè naturales; quatuor verò deinde ſubſequis diebus, prioribus iterum ſimiles. Demum verò ab 8. Jan. rubicundiores cum craſſo, ſubalbido, eoque cito apparente, ſedimento, cum furfuribus tenuioribus, ad ſuperficiem uſque diſperſis, cumque pelliculâ pingui, eâdemque craſſâ, in ſuperficie, ad varios luminis adſpectus rubellis, flavis, purpureis, viridibus, donatâ coloribus. Quo porro tempore ejuſmodi urina erat, pus ratione vulneris copioſius fuit, ſimulque quod in ſinubus deliteſcebat, fœtidum. Januarii 14. & 15. pure modico iterum, vixque fœtido, urina pariter vix ultra ſedimen habuit, vix pelliculam, vix alium a naturali colorem. Gangrenâ poſt hac adparente cum Febribus horrificis, craſſæ iterum urinæ, jumentoſæ, eâdem, qua anteâ pelle tectæ, craſſum, poſtquam diutiùs ſtetiſſent, deponentes ſedimen: Gangrænâ devictâ,

jumentosæ quidem, aſt brevi ſubſidentes, pelle tenuiore vix tectæ, tandem ferè naturales. Febre vagâ horrificâ magnam gangrænam 28. Febr. denunciante, urinæ craſſæ iterum ac returbatæ, furfureæ, pelle eâdem, quâ olim, tectæ. Sub hac gangræna, quacum diu incaſſum luctabamur, auctâ multùm Corticis doſi, mirabamur urinas prope naturales eſſe, exceptis toto hoc 3. ſeptimanarum tempore binis tantummodo vicibus. Prope naturales eas ideo voco, quia eo ſolo a naturalibus differebant, quod nubeculam paulò craſſiorem, in eaque pauxillùm craſſioris gererent farinæ.

Sphacelo ſtante, imminuente, ſuperato, urinæ tum parciores fuerunt, tum fuſco rubræ, per ſemidiem nonnunquam turbatæ, cum ſedimine partim furfureo, partim oroboïdeo. Tandem poſt ſuperatum morbum coëunte ſenſim vulnere, varietatem multam exibuerunt, aliquando penitùs naturales, alio tempore ferè naturales, haud raró etiam cum oroboïdeo, craſſoque ſedimento.

Doctrina implicata ſatis de urinis num forſan hinc illuſtraretur, hujus excurſionis cauſa eſt. Sed quàm ob-

ſcura ſæpe, quàm abdita, quàm inexplicabilis illa! Ordinem ſervabant urinæ aliquem, ad explicationem aptum, uſque ad poſterioris gangrænæ finem; nullum verò obſervarunt poſtea. Corticis ope videbantur in prioribus gangrænis in melius mutatæ; poſt gangrænam ultimam, Corticis doſi eâdem datâ, miras continuò exhibuere varietates. Et cur urinæ hîc toties turbatæ ac jumentoſæ? In Acutis adparentes notant pertinacem ferè cruditatem cum inchoante, ſed inani ad coctionem niſu; hîc verò gangrænam imò ſphacelum: „ pellicula, qualis hîc, notat „ in morbis Acutis abundantiam terræ „ & ſalis hebetioris in ſanguine, hinc „ ſcorbuti, calculique præſagæ; hi morbi poſt curam obſervati non ſunt, & pellis hæc comitata perpetuò gangrænam fuit. Habuimus ſæpius urinas ferè rubras, cum ſedimine aut ruffo, aut furfuraceo, aut orobo toſto tritoque ſimili, aut ſquamoſo: deſignat illa „ 1°. antegreſſum eſſe motum at„ tritûs vehementem. 2°. Vaſa laxa. „ 3°. Cruorem acrem, ſalinum, ſolu„ tum, nutritioni ineptum. 4°. Febres „ intermittentes valido paroxiſmo de„ functas. 5°. In oris ſeptentrionali-

» bus his ſcorbutum. Præſagit 1°. lon-
» gitudinem morbi. 2°. Vaſculorum at-
» tritionem, debilitationem, deſtructio-
» nem. 3°. Sudores, urinas, ſalivam,
» diarrhœas colliquativas. 4°. Atro-
» phiam. 5°. Hydropes, quoſcumque.
Ita magnus *Boerhaave* in incomparabili capite de *Urinis*. Attamen urinæ ejuſmodi neque in Diagnoſi, neque in Prognoſi, horum vix quidquam habuere, quin contraria potiùs. Quid enim attritui valido magis contrarium languore perpetuo?

Non eâ porro mente hæc ſcribo, ut doctrinæ de urinis detraham quidquam. Magnifacio quippe eandem, & in Noſocomio, ad Diagnoſin atque Prognoſin inſtruendam, opportunam judico, doceoque. Nihilominus hanc ipſam doctrinam necdum eſſe ad perfectionem deductam, tum me præſens caſus, tum aliæ multæ obſervationes, convincunt. Interim hæc nos, quò certiorem illam reddamus, potenter exſtimulant.

Super Fungo Agarici queſtionem proponendo, hoc caput terminabo. *Rat. Med. Tom. II. Part. IV. pag.* 38. 39. & in præſentis capitis *caſu priore*, enarravi nos & Agarici lamellas vul-

neri ſolius Arteriæ, & pulverem ejuſdem toti quanto vulneri admoviſſe; hoſque tres homines, SUMMO NUMINE AUSPICANTE, integræ reddidiſſe ſanitati. At verò cùm idem fecerimus in homine de quo *Tom. II. Part. IV.* & in femina, de qua *Tom. III. Part. VI. pag.* 76. 77. eoſque morte amiſerimus ambos; quæritur, laudandane ſit Agarici pulveris inſperſio, an vituperanda?

Reſpondeo 1°. Hominem *Tom. II. Part. IV.* hemorrhagiâ haud compeſcendâ poſt crus amputatum periiſſe, mortis proinde cauſam citra Agaricum manifeſtam eſſe.

2°. Feminæ, de qua *Tom. III. Part. VI. pag.* 76. 77. adeo eſſe miram hiſtoriam, adeo quaſvis Phyſiologiæ regulas excedentem, ut plane inexplicabilis cunctis ſuis in partibus adpareat, utque hinc examen Agarici pulveris faciat nihil.

3°. Tres noſtras fortunatas curas id manifeſtò docuiſſe, quod aut vulneri, aut vulneratis, ſiniſtri nihil inde contigerit: imò in duobus viris, toto curæ tempore, ſanitatem ejuſmodi adfuiſſe, ut, niſi oculis contuiti, vix credere potuiſſemus.

4°. Neque me capere, cur noceret,

causam. Ignoramus fortè veram ejusdem agendi rationem: sed sive agat vulnus arteriæ constingendo; sive cruorem de vulnere prosilientem mox condensando, solidumque in trumbum, qui vasis aperturam indissolubiliter consolidet, coagmentetque, cogendo; sive denique utroque modo; utique alios ab his effectus in aperta reliquorum vasorum oscula, inque illum, qui vel in his vasis continetur, vel ex vasis profluit, sanguinem, non producet. Hoc si verum, tunc hæmorrhagiam impediet cunctorum in toto vulnere vasorum; quæ alioquin vasa ipsa, quandiu Machina tortilis aliquem admittit, quem admittere debet, circulum sanguinis, fundere cruorem possunt, effuso cruore Agaricum ab arteriæ vulnere solvere, generare in vulnere putredinem, purisque impedire generationem. Unde jure concludere videor hanc pulveris inspersionem omnibus de causis utilem, necessariumque esse.

At verò resorbeaturne Agaricus? Resorptusque sitne sanguini, ceterisque Venenum humoribus?

Qualitatem venenatam Agaricum? quâ Agaricum, possidere, necdum demonstratum

monſtratum eſt: nihilhominus mechanicè id fortè verum erit, quod tenuis ejuſdem pulvis, quâ pulvis, reſorptus, cum humoribus circumductus, minimiſque vaſis impulſus, generare obſtructiones poſſit, eaſdemque in Corticis cerebri, cerebellique vaſis pernicioſas & letales. Quæritur proinde num reſorbetur? Minimè, neque etiam reſorberi videtur poſſe. Conſtringendo enim coagulandoque, prohibet, toto vulneris in ambitu, reſorptionem; id quod cum ceteris tum adſtringentibus, tum coagulantibus, commune habet. Quid enim? An pulveres ad hæmorragias ſive compeſcendas, ſive averruncandas; pulveres, inquam, rebus compoſitis ejuſmodi, quæ tam qualitate propriâ, quàm mechanicâ rigiditate, venena ſunt, vulneribus inculpatè non inſperguntur? Vitriola putà, Alumen, Æruginem Æris? An decoctum Colcotharis Vitrioli, quod, quamvis colatum, milenas in ſe continet venenatas particulas, tutò non applicatur crudis tum vulneribus, tum ulceribus? Et ſpiritum Terebinthinæ, præſentaneum, ſi humoribus noſtris admiſceatur, venenum, nonne citra metum reſorptionis adpli-

camus audacter? Quantumne emolumenti vulnera & ulcera ab unguento ægyptiaco non capiunt, quod ejusmodi tamen continet, quæ mista humoribus, veneno sint? Unde in femoris gangræna ac sphacelo, prout in hac ipsa morbi historia patuit, sine ullo resorptionis metu tum spiritum Terebinthinæ, tum unguentum ægyptiacum, Chirurgi adplicuerunt.

CAPUT II.

DE ANEVRISMATE VERO.

§. I. *Resumitur Historia mulieris data* Tomo II. Part. V. pag. 321. *eo quod nunc cadavere suo præteriti nostri erroris nos convicerit. Conjectura super causis, quæ Anevrysmatis veri ideam nobis olim creaverant, & Confirmatio repetitæ toties difficultatis dijudicandorum Anevrismatum.* §. II. *Anevrisma spatio 40 annorum citra noxam, citraque incrementum, gestatum.* §. III. *Anevrysmatis veri, nec non Asthmatis, ceterorumque Chronicorum pectoris morborum, Apoplexiæ præterea, ac variarum capitis ægritudinum, causas sufficientes, eas-*

demque superabundantes, in se homo, dum viveret, gessit, citra effectum, inde physicè expectandum. §. IV. *Alia Historia priori perquam similis.* §. V. *Digressio occasione hâc facta, circa causam morborum petendam, aut non petendam a pulmonum cum vicinis sibi partibus coalitu.*

§. I.

DE ANEVRYSMATE interno novas, quas adjiciam, observationes habeo. Feminæ binæ, de quibus *Tom. II. Part. V, & Tom. III. Part. VI.* eâdem methodo, quam ibidem descripsi, vitam miseram pergunt tolerabiliter agere, licet in unâ Anevrysma supra claviculam jam extet binorum pollicum diametro, quod ipsum fortè non nisi continuatio sit illius, quod dudum intra pectus gessit. Verùm ea femina, cujus ampla historia data est *Tom. II. Part. V. pag.* 321. §. 2. post abscessum in externo pectore apertum anevrysmatica visa nobis, sic quidem ut internum pectoris anevrysma nunc inter cartilagines costarum extrorsum verti crederetur, hæc, inquam, femina, cum morte sua veram mali naturam

exibuerit nobis, Lectorum poscit attentionem.

Miseranda hæc femina, postquam ea contigerant, quæ relata *Tom. II. Part. V.*, vitam perpetuò ærumnosam duxit, tum Anevrysmatis, tum pulmonis partim obstructi, partimque nonnihil suppurati, symptomatibus; sic nihilominus, ut alio atque alio tempore tolerabiliora hæcce, vehementiorave, essent. Qui in pectore apertus a nobis tumor fuerat, vehementerque pulsans in fundo suo tuberculum exhibuerat, ad finem Octobris 1760. haud pulsavit ampliùs; at verò ejusdem viciniæ toto in ambitu pulsatio talis, ut viderentur inde attolli costæ. Ineunte Decembri ne vestigium quidem tumoris superfuit, at verò toto scrobis cordis in ambitu perennis pulsatio; quo autem loco insederat tumor, perpetuum observabatur Lymphæ stillicidium, consolidationem aperturæ prohibens; nec exsiccatum, nisi cùm Hydrops intercus ante mortem medio præter-propter anno, corpore inferiore oboriretur. Sputa pauca ejecit mucosa, aut purulenta, aut sanguine tincta, purum imò sanguinem nonnunquam. Quæ aberat nunquam anxietas, sic demum crevit, ut tri-

bus ultimis vitæ mensibus sedere erecta dies debuerit noctesque, idque in sedili duntaxat, pendulis perpetuò cruribus, ob idque etiam indies tumidioribus. Decimo quarto die ante mortem, crura sponte aperta copioso sero fluxere, nec sinè ingenti labore, saturatoque Corticis Peruviani fomento, præservari a Sphacelo potuere. Animi deliquia leviora a dimidio ante mortem anno pati ceperat; pulsationes autem consueto in loco per totum id tempus nullas, sed internas tam validas, ut haud ipsa tantummodo, verùm & adstantes easdem oculis, auribusque perciperent. Ita demum 23. Febr. 1762. vitâ miserrimâ functa est.

In Cadaveris lustratione prima nostra sollicitudo erat illius plagæ in thorace examinandæ, quam olim abscessum, postmodum anevrysma, idque evanidum tandem, arbitrati eramus. Rimati hunc locum, & supra costas, & post illas, intraque easdem, Anevrysmatis, aliusve tumoris vestigium, frustra quæsivimus. Unde ad alia conversi, Pericardium universum tenue quidem vidimus, at versùs basim Cordis præ tenuitate omnino pellucidum. Cor totum tactu durum, ac dextrum

quidem cum duritie depressum, sinistrum autem rotundius. Auricula dextra cum sinu distentissima erat à polyposo corpore, quod ultra duos in diametro pollices habens, constansque idem externâ albâ, neutiquam vasculosâ, membranâ, internè copioso coagulato sanguine, tandem utroque suo latere quædam veluti ligamenta crassa albaque emittebat, quibuscum sese columnis plicisque auriculæ, ut & inter columnas, affigebat. Erant porro columnæ ac plicæ auriculæ hujus eâdem proportione quoad molem auctæ, quâ moles totius aucta auriculæ esset. Polyposo hoc corpore in sinum dextrum maximè extenso sinus hic amplissimus ita replebatur, ut sanguis non nisi furtim post polypum in cor dextrum potuerit illabi. Arteria pulmonalis longum habuit fortemque polypum, accretum uni semilunarium valvularum. Cor dextrum consuetæ quidem in pariete crassitudinis fuit, columnas musculosas autem tum numerosas valde, tum crassas adeo durasque, ut nulla earum carnem, verùm omnes cartilaginem, referrent. Adeo ampla hujus cavitas, ut junctos meos tres digitos commodè caperet. Lævus verò Ventriculus &

durus erat, & digitum pariete craſſus, anguſtus autem ita, ut indicem digitum meum vix locaret, pauciſſimis demum columnis inſtructus, hiſque non liberis, ſed ipſo cum pariete intimè nexis. Liberi in thorace pulmones, exceptâ levi cum jugulo, & utrinque cum diaphragmate cohæſione, pleni utrique plurimis, iiſdemque duris, ac ſanioſo pure refertis, tuberculis. Tuberculorumque diverſa moles: ſic, ut majora ſemicochleare puris continerent. In Abdomine nihil inventum, quod ad morbum referri poſſet. Coli enim ac ventriculi forma, & decurſus præternaturales hujus ſubſellii non ſunt, ſed ad alia reſervandi.

Sub Anatome, poſtque eandem, alii alios intuebamur, hæſitabundi quærebamus num olim decepti eſſemus? Et ſi decepti, quamnam ob cauſam? Equidem Anevryſma verum adeſſe poſſe, idemque manifeſtò deprehenſum eſſe, poſteaque prorſum evanuiſſe, notabili exemplo in *Tomo II. Part. IV. Cap. 2. pag. 12. & 19.* conſtiterat. Verumtamen id ipſum Anevryſma a coſtis quidem, quas inter ſe penetraverat olim, remotiùs, & ad coſtas ſuperiores nunc proximiùs, nihilominus a

morte inveniebatur, loco mutatum duntaxat; hîc verò nullum Anevrysmatis totâ in Viciniâ vestigium. Undenam ergo perceptio manifestissima pulsantis tumoris? Eaque integro percepta biennio? Deinde tumor cur evanidus? Et cui causæ adscribenda est totius circa scrobem cordis plagæ pulsatio? Quid, quod internæ pulsationis violentia tanta fuerit, ut visu, audituque etiam ab Adstantibus perciperetur?

Tuberculorum pulmonis signa, ordine priora, Historia morbi notavit, & signa Anevrysmatis illis posteriora. Igitur a natis, sensimque crescentibus, hisce tuberculis, capimus facilè cordi dextro nasci demum resistentiam, augerique, quo suum sanguinem difficiliùs transmittere potuerit per pulmonem. Utique subito hujus resistentiæ incremento cor brevi suffocatum, enectaque femina fuisset; sed malorum lento adeo, ut vix advertatur, incremento, Vitalia assuescere, ex tot exemplis in variis partibus *Rat. Med.* allatis conclusimus, ut hîc faciles idem admittamus. Cor igitur dextrum totâ fabricâ suâ, cum sinu atque auriculâ extensum, columnis crassioribus, durioribus, numero-

sioribusque instructum; cor sinistrum, fortè quod minùs sanguinis a pulmone reciperet, angustum, liberis columnis musculosis destitutum, in parietibus vehementer incrassatum, rigidumque, nec ultra ferè contractile; cor, inquam, hoc non nisi vitiosissimas actiones edere debuit, & basi suâ, auriculâ, sinuque vario tempore variis impleri, deplerique, modis. Adeone ineptè suspicaremur hoc mirabile cor degenerascentes suas, extentasque partes, certo quodam tempore ad costas ac latera sterni admovisse, alioque tempore ab illis removisse, quemadmodum *Tom II. Part. IV. pag.* 12. *&* 19. totum Anevrysma & costis admoverat sese, & removerat?

Hæc porro si probabilia videantur, ponatur tandem, quo tempore hoc cor cum suis tumidis appendicibus hærebat costis proximius, ponatur, inquam, a communi quâcumque aliâ causâ tumorum, natus hoc eodem loquo tumor quisquam, qui primò durus, dein pro parte purulentus, effusoque pure fundum adhuc durum, suppurari necdum aptum, habens; numquid ille a pulsu vehementi cartilaginum costarum etiam pulsare non

debuerit? & si sub illo tumore veluti centrum pulsationis hujus degenerascentis, costisque admoti cordis fuit, an similitudo cum vero Anevrysmate magna non fuerit?

Interim jure meritò videor jam toties monuisse quàm incerta sæpe erroneave sit vera Anevrysmatum Diagnosis! Quàmque ridiculum sit in hisce incertitudinibus, & errorum discrimine, Medicorum ac Chirurgorum chorum inter sese mutuò altercari; dum sæpe Anatome neminem rem acu tetigisse, manifestat! Juvat proinde nosse varios Naturæ errores, ut sæpius, quid esse dato in casu possit, quàm quid sit, sententiam super eo rogati, respondere queamus. Quæ sequuntur proximè, hoc meum monitum confirmabunt.

§. II.

Quantumvis periculo plena res Anevrisma, inculpate potest 30. 40. annorum spatio Anevrysma externum geri. Femina quadragenaria habet a quo tempore meminit, & ut putat a nativitate, parvum Anevrysma ad superiorem, eamque lateralem cartilaginis Thyroideæ partem dextram, pisi ma-

gnitudine, nec majus unquam, nec minus; nunc magis conſpicuum, quod ex biennio, cùm primùm me adiret, a diuturniore lactatione vehementer emacruerit. Videtur Anevryſma Carotidis externæ rami primi; quem *Winſlow* anteriorem, ſive internum Carotidis externæ ramum, vocat.

§. III.

Dantur in corpore humano cauſæ Anevryſmatum validæ, imò Anevryſmata ipſa interna valida, citra ſui indicia, alios potiùs morbos, quàm hæc, mentita.

Homo ille, qui *Tom. III. Part. VI. cap. ult.* foliis Aurantiorum a terrificis ſuis convulſionibus liberatus, ac saneſcere inde viſus erat, perfectam non recuperavit ſanitatem, aut ſaltem non conſtantem, ex quo ejus hiſtoriam dedi. Cum ſanitatem anni abhinc ſpatio recuperaſſe videbatur, ſervavit ſemper pulſum, qui ipſi a triennio perpetuus fuerat, tum naturali omnium hominum pulſu, tum ſuo ipſius priſtino, celeriorem, fortiorem; & quotieſcumque per diem explorabatur, ſemper miram exhibentem in ipſa illa

celeritate, ac fortitudine varietatem; imò remiſſiones quandoque & duritiem. Hic, inquam, pulſus, ipſi a triennio ante morbum familiaris, eundem a morbo perpetuò concomitatus eſt. Deinde quæ a biennio eum vexaverat moleſta tuſſis, a morbo rediit, ſputa educens aut ſeroſa, aut glutinoſa, nunquam verò, niſi ſub vitæ finem, idque tum raròò, tum parcè, purulenta. Hæc igitur bina, quorum alterum a triennio, alterum a biennio, affuerat, ſanus nunc iterum viſus æger, pati denuo cepit.

Reſolventia, attenuantia, humectantia, emollientia, cujuſvis generis longo tempore ipſi præſcripta ſunt, nonnihilque profuerunt: at verò ſive morbus arte ſuperior, ſive negligentia in aſſumendo, ſive notabiles in uſu ſex rer. non nat. exceſſus, emendationem nec notabilem ægro produxerunt, nec conſtantem.

Senſim ſymptomata acceſſere, quæ vias dictas primas affectas eſſe innuerent. Flatuum quippe incredibile prorſum quantam vim maximè ore, nonnunquam etiam ano, redderet. Vix nunquam ſimile vidi. Equidem ipſi id fuerat ab adoleſcentia familiare, ut ſi quis ipſi, ſcienti quantumvis, ac vi-

denti, manum brachiumve rudiùs attingebat, copiosos mox ore dimitteret flatus; ita ut miris nervorum affectionibus obnoxius jam tum haberetur: at verò nunc citra ejusmodi causas, flatus aut erupere, aut si non erumperent, continuò anxietates in ventre vel ad præcordia, ipsosve colicos generarunt dolores; evanida mox iterum symptomata, dum frequentes, fortes, ac sonori ructus, flatusque, explodebantur.

Docebant hæc, inquam, primarum viarum affectionem. Verùm a quibusnam effectis partibus? Sanè totius abdominis externè tacti naturalis mollitudo, optima alvus, bilis præsentia laudabilis, appetitus egregrius, summa viarum primarum, dum flatus non urgerent, libertas atque integritas, notabile viarum primarum, vitium non admittebant.

Historia morbi, præcedenti parte relata, verosimile id ponebat, quod convulsionum sedes in capite esset. Dolor siquidem capitis supra oculum fixus, vertigo, tinnitus aurium, sæpius longè ante convulsiones, interque easdem percepti, id insinuabant: at verò ne illis viæ primæ symbolam

conferrent, flatus post singulam convulsionem emissi, eandemque terminantes, haud levem dabant suspicionem.

Quin & aliud quid confusionem formandæ diagnoseos peperit. Febris ante natas convulsiones *Tomo* III. *Part.* VI. descriptas, quatuor mensium spatio ægrum tenuerat. Eodemque tempore pulsus de die fortis, ac frequens, sæpiusque durus, observabatur ad vesperas debilis, ac celer; cum frigore non horrifico, trihorii aut quadrihorii spatio, durante: Aegro interim nec sitiente vesperè, nec lectum petente, imò exeunte, spectaculis se recreante, hominumque domi, forisque, frequentante societatem. Convulsionibus porro curatis, continuatoque post easdem curatas Aurantiorum foliorum ultra mensem decocto, exulavit penitùs hæc Febris, nec nisi ultimo vitæ mense post quartam pomeridianam frigore ac calore conspicua, 10. 12. horarum spatio ægrum vexavit: sed de iis, quæ prope mortem contigere, mox acturus, ea, quæ diu antea observata, modò prosequar.

Igitur dum tussis pluribus silebat horis, dum incommodo flatus non

erant, dum Febris vel penitùs aberat, vel vesperè vexabat duntaxat, dum denique frequens, ac fortis, sæpeque durus pulsus, in cæteris hominibus febrilis vocandus, homini perseverabat; nemo sanè, qui multi affuere, Medicorum toto ejus in corpore accusare aut culpare quidquam potuit. Caput serenum; Respiratio, etiam valido in motu, fortis, constans, profunda; validus appetitus; naturalis, debitoque tempore reddita alvus; lingua perpetuò pura; molle abdomen; videbantur iterum omnem viarum primarum affectarum, affectorum primariò Thoracis viscerum, suspicionem abigere.

Hæc cùm sic se haberent, frequenter convocata Medicorum consilia non nisi palliative, ut vocant, agendum esse concluserunt; notabile quid latere sese constanter fassi. Remedia igitur hoc scopo data, etiam posthac sumta, quàm olim, accuratiùs, nunquam emendationem genuere constantem. Quæ glutini ac tussi dicata, nullius erant frugis. Quæ ad flatus dissipandos laudamus, apta, multa, ac varia, & efficacissima, usu passim cassa fuere. Ipseque Peruvianus Cortex imminuit qui-

dem, sed non sustulit Febrem: isque alias & debilioris pulsus animator, & frequentioris moderator, nullam unquam in consueto ægri pulsu mutationem produxit. Egregius *Boerhaave* consebat in ejusmodi pulsu Acre adesse, quod moveret validiùs, & crassum quod minora vasa obstrueret. Acrimoniæ singularis species nullis unquam signis determinanda fuit, sed suspicionem ejusdem latentis nonnulli tum juvenilis vitæ, tum virilis, formabant errores. Verùm nec Mercurius, nec saturata Sarsæ-parillæ decocta, quidquam profuerunt.

Atque ita ad vitæ terminum properabatur. Crurum tumor sensim ad genua, femoraque conscendens, prioribus se junxit ærumnis. Sponte sæpe suâ, Medicorum hortatu nonnunquam, Sedlicensibus aquis abundanter se purgantibus, depellere has aquas, sed frustra, annisus est. Demum ultimo vitæ mense anxietates, interno in pectore dolores, respiratio nonnihil debilis, appetitus prostratus, explosio flatuum continua, dolor brachiorum vagus, ac tumor, tussis per semihoram & ultra continuans, cum sputis aut serosis, aut mucosis, aut, quod rariùs tamen,

purulentis, decumbendi impoſſibilitas, inſomnia, vitam ferè intolerabilem reddiderunt, metumque, ne forſitan Hydrops pectoris, aut tetrius quid in thorace generaretur, incuſſerunt. Gravis per ultimum octiduum Peripneumonia denſum ac phlogiſticum ſanguinem iteratò pertuſa vena oſtendit. Tandem anxietatibus auctis, jamque perpetuis, expiravit.

Invenimus in Cadavere cranium craſſum cum copioſa diploë; ſinum longitudinalem vacuum ferè; in cranio, ſupra orbitam dextram, plagam denarii magnitudine carioſam, cui meninges accretæ ipſumque eodem in loco cerebrum leviter inde mutatum. Sub pia Matre toto quidem in cerebro, ſed in ſiniſtro hemiſphærio plus, effuſum ſerum. Piæ Matris vaſa turgidiora ſanguine, in hemiſphærio dextro. Ventriculi ſuperiores ferè vacui; plexus choroidæi exſangues, ac veluti repleti muco. Aëris nonnihil cum pauco admodum cruore in Arteria Cervicali *Williſii*. Et quos in ventriculo quarto plexus choroidæos ſolemus invenire, horum hîc ne reliquias quidem. Nervos opticos ante coalitum quidem æquales, poſt eundem verò ita inæ-

quales reperiimus, ut sinister ab ipso coalitu, ad usque orbitam, crassitudine dextrum longè superaret. In thorace nullus hydrops, neque pus; pulmones obscurè rubri, hinc inde lividi, flaccidi ita, ut hinc inde inter attactum diffluerent ferè, at verò nihil omnino purulenti. Asperæ arteriæ annuli cartilaginei planè ossei erant, ossei & illi Bronchiorum; horum priores ad Bronchiorum initia divisionesque suâ osseâ extremitate, sed internâ Bronchiorum membranâ tectâ, intra cavum aereum, idque pluribus in locis, utrinque prominebant. Cor magnum, sed flaccidum, coagulato cruore utroque in cavo plenum, parietibus suis, ac potissimùm sinistris, extenuatum valde, columnis carneis in utraque cavitate instructum exilibus debilibusque. Valvularum mitralium margines sinistri cordis duræ, ferèque osseæ, ex sese genuerunt quandam penitùs osseam substantiam, oblongamque eandem, & phalangi primæ digiti minimi magnitudine parem, in cor ipsum suâ pendulam gravitate. In Abdomine Ventriculus decem librarum, captâ mensurâ, capax, non crassus. Magnum Omentum. Jecur, Splen, Pancreas,

Renes, maximè dexter, debito longè flaccidiores. Copiosa, fusco-flava, Bilis. Ad Genitalia nihil repertum vitiosi.

Ostendit hæc, ni fallor, Historia anatomica abunde id, quod dixeram, posse scilicet esse præsentes in corpore Anevrysmatum causas, citra eorundem symptomata. Cor utroque in cavo flaccidum, extenuatum, extenuatius in sinistro, oportuisset anevrysmaticum fieri. Corpus osseum mole adeo magnum ad mitrales Venæ pulmonalis valvulas intimè, latâque basi, nexum, cum sanguine a pulmonibus omni momento in sinistrum cor pulsum, ac proinde hoc cor præternaturaliter irritans, vicissimque contrahente se corde ad valvulas repulsum; corpus, inquam, hoc & cor & venam pulmonalem, perpetuò irritans, sanguinisque transitum turbans; debuisset necessariò hoc cor extenuatum reddere anevrysmaticum, & Venarum pulmonalium communem alveum vehementer varicosum.

Ut causa Anevrysmatis sinè effectu, ita Asthmatis, Dyspnœæ, Orthopnœæ, manifestissimas causas, citra horum morborum in vita præsentiam in cadavere experti sumus. Non enim annuli Asperæ arteriæ tantummodo, ve-

rùm & Bronchiorum, vel, si mavis; intimorum Bronchiorum frusta cartilaginea, planè ossea erant, quæ ad majorum Bronchiorum divisiones intra cavum aëreum notabiliter prominula, cum inspirato, tum expirato aëri, impedimento & offendiculo esse eminentiâ suâ, & cavi coarctatione, debuerunt. Attamen non nisi brevi ante mortem, ab hisce causis, quas longa modo dies generat, quidquam Asthmati, affinibusque illi symptomatibus simile pertulit æger. Interim non advertimus in quinquagenario homine cartilagineorum horum annulorum naturam in osseam mutari, sed solummodo & nonnunquam in decrepito senio; ut bene notat incomparabilis *Morgagni lib. 2. Epist. Anat. Med. 15. Artic. 18. pag. 133.* Nihilominus observavimus in ægro nostro Respirationem illibatam, profundam, fortem, lentam, non mutatam a motu & loquelâ, constantem, verbo talem, quâ meliorem habere nemo mortalium possit. Ergone ossea hæc degeneratio solius invincibilis tussis, non aliorum morborum causa fuit? in hoc homine sic videtur sal m.

Verùm & Apoplexiæ variorumque

capitis morborum caufas idem geffit, quos habuit nunquam. Pauculum feri fupra cerebrum effufum, quod integris ejus membranis & craffum effe, & pelluciditate vitreum, videtur; quodque perfectis membranis, tenuis modò lympha eft; Apoplexiam, Mortes fubitaneas, Paralyfes, Convulfiones, fæpe producit, ut me toties Anotome docuit, ut cafuum anatomicorum Collectores referunt, ut evidentiffimis exemplis, tum *Valfalvæ*, tum fuis, *Morgagni* demonftravit, *Lib.* 1. *Epift. Anat. Med.* 4. Equidem affuere ex hifce Convulfiones; fed an hæ inde? Dubitatum fuiffe, innui fupra, num a viis primis haud oriundæ, quod flatus, ore pulfi, harum paroxyfmos conftanti lege terminarent. Sed demus neque hinc eafdem ortas effe; demus a caufis in Encephalo agentibus, id quod tam fæpe obfervamus, Ventriculum fuiffe fpafmodicè affectum; nonne ex Anatome conftitit binas notabiles caufas, convulfionibus generandis aptas natas, in cranio repertas effe? Serum fcilicet effufum pauculum, & caries cranii cum concretione membranarum, & cerebri degeneratione, ad locum

cariosum: quarum posterior ad id longè potentior priore adparet.

Interim utravis harum ortas convulsiones credideris, mirari mecum debebis, quod causæ hæ mechanicæ ultimis octo vitæ mensibus integrè siluerint. Nunquid vis Foliorum Aurantiorum adeo energica, ut causas tales mechanicas liget, ne queant ultra affectus producere suos?

Quàm ardua aliquando res, morborum diagnosis! Quàm indignum honori artis, velle in ejusmodi consultationibus ob fallaces similitudines aliquid ita propugnare, ut haud ita sentientium famæ inde detrahatur! Mortui sæpe veriora, quàm vivi, loquuntur.

§. IV.

Sed en haud absimilem casum! Juvenis 28. annorum sicci &, ut videbatur, spasmodici Asthmatis, paroroxysmis a biennio affligebatur, causæ, præter nimias fortè lucubrationes, ignarus. Consuluerat me morbum per annum passus, dein alios, tandem me convenit iterum die 17. Septembris proximè elapsi. Contigit porro ut eo

tempore coram me, pluribusque Studiosis, paroxysmo invaderetur. Sederet suasi, renuit, mitiùs sibi esse, citiùsque stanti paroxysmum terminari, ratus. Respiratio anhelosa, cita, brevis; nisi ipso eam ita cohibente, & retinente, ut cuncti horreremus. Unicum in respiratione cohibenda solatium situm esse testabatur. Pulsus eodem tempore parvus, tempore rythmoque inæqualis. Spatio 5. aut 6. minutorum terminabatur accessus; post quem ritè valentem se semper ajebat. Quandoquidem selectissimis remediis a variis Medicis præscriptis tanto tempore frustra usus esset, autor fui ut quovis trihorio aut etiam bihorio sumeret guttulas 5. 6. 7. cum aqua spiritus salis ammon. cui ad perfectam saturationem additus esset sal succini volatilis; sumeret autem spiritum hunc sinè calce viva paratum, siquidem paratus cum illa, non effervesceret, adeoque perfectum non indicaret saturationis punctum; notante ita in Chemia sua *Hofmanno*. Bene inde habuit, usque ad 21. Sept. cùm perfectè sanum se perhibens, circa horam 10. vespertinam paroxysmo correptus, ad horam dimidiam post mediam noctem expiraret.

Die 24. Sept. Anatomen feci, præsente Viro illustrissimo *Mac-neven ö Kelli*, inclytæ Facultatis Medicæ *Pragensis* Directore per universum *Bohemiæ* Regnum ac Professore, Clarissimo Domino *Pachner*, Fundationis *Windhagianæ* Physico laudatissimo, & circumstante magnâ Studiosorum coronâ

Pulmo dexter universus pleuræ, diaphragmati, ac jugulo accretus; anteriùs ad Sternum quidem leviùs, ad posteriorem autem inferioremque thoracis partem firmiùs, indissolubiliter verò ad jugulum; quin & ipsi inter se mutuò coaluerant lobi. Notabamus autem quâ parte lobus superior jugulo cohærebat, inæqualem duritiem, ac tubercula ferè cartilaginea, continentia partim pus saniosum, partim duram ac fermè caseosam materiem. Pulmo sinister perfectè sanus, undique liber.

Annuli asperæ arteriæ, Bronchiorumque tum annuli tum frusta cartilaginea, rigiditate osseam æmulabantur naturam; ut mecum clari, qui adstabant, Viri, studiosorumque seniores, judicabant.

Cor magnum valde. In pericardio

aqua

aqua modica. In corde utroque, inque vasis majoribus, imò & persciſſis multis minoribus, fluidiſſimus, absque vel minimâ alicubi concretione polyposâ, sanguis; contra quam in iteratis toties luctis, & animæ retentionibus, expectari poterat. Cor dextrum tenue valde in parietibus, sinistrum valde craſſum, durum, ac rigidum. Capax satis cor dextrum, ut tres digitos junctos, eosdemque ferè medios, capere poſſet; capaciſſimum adeo sinistrum, ut totus pugnus in eo absconderetur, vertereturque. Copia in utroque fluidi sanguinis, in dextro major.

Aorta arteria ampla valde a basi cordis usque ultra suum ita vocatum angulum; inde parum angustior, sensim denuo dilatabatur in amplitudinem duplo majorem, ad iliacas ferè usque; ita quidem, ut ibidem primò longitudine sex latorum digitorum dilatata, tandem solitam capacitatem, Iliacas datura, affectaret.

Ventriculus magnus, altitudinis quidem solitæ, sed duplo majoris latitudinis. Ingens hepar, ponderosum, compactum, lobo sinistro suo magnam sinistri Epigastrii plagam explens. In vesicula fellea bilis tenuiſſima, colore

ichoris, aut loturæ carnium rubicundioris. Splen durus admodum, figuræ triangularis, angulo acutiore ventriculum contegens. Colon totum contractissimum & vacuum.

Igitur cor dextrum, ratione sinistri, parvum, ac debile; cor sinistrum duritie ac densitate non modò robustum, sed non sufficienter flexile atque obsequiosum, capacitate autem anevrysmaticum. Anevrysmatica magnâ sui portione Aorta. Pulmo in toto latere dextro vicinis partibus concretus, in lobo superiore intimè connatus, & tuberculis durissimis ultra medium obsessus. Hæc, inquam, & multa, & capitalia, vitia deteximus, interea dum nulla in vita signa Anevrysmatis sive cordis, sive Aortæ: nulla signa affecti primariò a cohæsione, a corruptione, ab annulorum cartilagineorum rigiditate, pulmonis, comparerent. Et cum causis adeo valentibus morborum tum gravissimorum, tum perpetuorum, non adfuit integro biennio nisi periodicus morbus cum intermedia sanitate, qui similitudinem gessit affectionis spasmodicæ mesochondriacorum fortè musculorum; quam detento, dilatato, calefacto, rarefactoque aëre, solvere conabatur.

§. V.

Terminarem hanc hiſtoriam ; niſi obviam eundum foret iis, qui fortè mirabuntur, minùs verſati in Anatomicis, quod inter cauſas majorum morborum hîc videar pulmonum cohæſionem cum pleura collocare. Imitatus fui varios *Sepulcreti anatomici*, ac *Medicinæ ſeptentrionalis* Autores ; imitatus etiam *Boerhavium Inſtit.* §. 835. Sano autem ſenſu hæc intelligenda ſunt.

In cadaveribus ſecandis rarò deprehendimus liberos ab omni cohæſione pulmones ; ut haud ineptè *Diemerbroeckius* tertiam aut quartam mortalium partem, hac cohæſione minore majoreve laborantem, ſuſpicatus fuerit ; idque ſæpenumero ſic, ut nulla ejuſdem in vita ſigna, aut ſuſpicio, affuerint. E contrario, in graviſſimis, iiſdemque annoſis pectoris, pulmoniſque morbis, nullam, aut vix memorabilem adhæſionem detegimus, ut hoc ipſo capite binâ obſervatione conſtitit. An nihilominus his poſitis nulli ab hac cauſa aut poſſibiles morbi, aut inevitabliles ? Difficiliùs admittunt, qui pulmones pleuræ perpetuò contiguos

esse statuunt. Demus autem verius hoc systema esse eo, quod id neget, an ideo cohæsio hæc nunquam morbifica est? An sufficienter considerant illi, quanta intersit differentia inter pulmones pleuræ, exhalante rore intermedio, semper admotos, liberos tamen sanosque; & pulmones sive totos, sive medios, cum pleura unitos, & non rarò, eodem rore deficiente, induratos? Equidem ad experimentum provocant, quo toties a morte inventa cohæsio integra, sinè ejusdem in vita notato indicio. Sed quærant primò hi diligentiùs apud casuum collectores num verat narrent? Examinent, num frequentes sint casus connatorum undique pulmonum, cum respiratione in viventibus illibatâ? Asserere ausim vix paucos inveniendos fore. Hinc 2°. dico unico pulmone connato, altero libero, vel datis minoribus utriusque, alterutriusve pulmonis adhæsionibus, videri nonnunquam sic assuescere naturam, ut homines quidem initio malè habeant, quales utique novi, deinceps verò assuescant, nec multo ante obitum tempore notas ejusdem exhibeant. Verùm an ideo nulli, qui inde malè habeant? Et cognovisse me tales pu-

to ; & descriptos ab observatoribus ejusmodi casus lego, qui nullam aliam notam læsæ respirationis causam, præter hanc, notent ; & magnum *Boerhaavium* hanc etiam morbi recensentem causam deprehendo. Sed tertiò, demus tandem inventos in cadaveribus pulmones undique connatos utrosque, respiratione in vita neutiquam læsâ, qualem unum, alterumve casum ipse descripsi, an ideo integra hæc concretio ex morborum erit expungenda causis? Anatome detexit cerebrum cum membranis suis æque exactè implere calvariam, quàm pulmones, secundum multorum sententiam, exactè semper repleant thoracem : Ergone connata pia meninx cum dura, arctiùsque hæc cum illa concreta, nunquam venient inter causas recensendæ morborum? Præsertim cùm ex Anatomicis constet hæc sic gesta in vita fuisse, nullis comparentibus signis? Certè & inculpatè hæc tolerata fuisse novi ; sed simul, aut Apoplexiæ, aut Epilepsiæ, aut Convulsionis, aut Maniæ, aliorumve Capitis Nervorumque morborum, unicam extitisse detexi a morte causam. Pericardium secundùm *Halleri* in *Addendis* ad *Tom. I. Elem. Phys.*

ſententiam, exactè tegitur perpetuò a ſuperficie cordis, » niſi quantùm te» nuis aquula intercedat «; an ideo pericardium cum corde concretum nunquam extiterit cordis palpitantis, aliorumve morborum, origo? Experientiâ meâ in cadaveribus propriâ, notiſque a Scriptoribus caſibus, novi & inculpatè quandoque hunc cordis cum pericardio coalitum toleratum, at ſæpius non, niſi cum vitâ penitùs miſerandâ, geſtum.

Si tamen quis a me petierit quid cauſæ credam, cur hos pulmonum, cerebri meningum, pericardii, coalitus, hi inculpatè ferant, graviter illi? Reſpondeo quidem in genere, ut ſupra, videri nonnullos ſic ærumnarum aſſueſcere cauſis, ut validis vitæ viribus eaſdem ſuperent: alios verò eſſe, quibus vita imbecilior nequeat earundem cauſarum ſuffocare activitatem; attamen inſufficientem ad plures caſus ſolvendos hanc reſponſionem eſſe facilè quiſque perſpicit, qui mecum conſiderat Hiſtorias ab Autoribus, & etiam a me *Tom. I. Part. II.* & *Tom. III. Part. VI.* hujus operis, communicatas, quæ pro omni reſponſione doceant noſtram craſſam vitæ humanæ,

ejuſdemque latitudinis, ignorantiam. Videantur in hanc rem *Vindiciæ* meæ contra *Hallerum*, a pag. 232. ad 236.

Tandem ex hiſce & innumeris tum in Tomis prioribus, tum a caſuum Collectoribus recenſitis, ſectionibus anatomicis, evidenter capimus cauſas mechanicas, fixas, validas, diuturnas, perennium morborum, in corpore humano latere, quæ vel nunquam in actum ducantur, vel per paroxiſmos duntaxat, vel etiam perpetuos generent morbos: unde qui malo non perpetuo perpetuas negaret cauſas, ſæpe vehementer falleretur. Cauſæ hæ perpetuæ, ſi morbum continuant, procœgumenæ ſimul & procatarcticæ cauſæ vicem gerunt; ſin vero intermittentem, videntur procœgumenæ præſentibus ſæpe carere procatarcticis. Cur autem cauſæ completæ & proximæ, verè exiſtentes, morbum non generent, ad hoc ſupra reſpondi.

CAPUT III.

DE HYDROPE CYSTICO, ET HYDATIDIBUS.

§. I. *Repetitur mirus feminæ morbus, qui longè latèque descriptus* Tomo II. Part. IV. cap. 3. pag. 54. & Tomo II. Part. V. cap. 2. §. 4. *ac tandem ejusdem additur per mortem finis. Stupenda Anatome, doctrinam illustrans de Hydatidibus. Quæstio de usu ac natura Ventriculorum superiorum Cerebri.* §. II. *Jecur scirrhosum in vita visum, a morte inventum est mirificè hydaticum.* §. III. *Binæ Hydatides Mammarum, quas scirrhi in cancrum vergentis larvâ nobis imposuisse, ipsa chirurgica enucleatio nos docuit.* §. IV. *Glandula ingens Thyroidæa, præter quodcumque ferè genus tumorum, exhibuit nobis quoque ingentes Hydatidas, aquosas, ichorosas, saniosas, sanguineas.* §. V. *Induratos glandularum, partiumque glandulosarum, tumores, haud rarò mentiri naturam scrophulosam, scirrhosamve, variis exemplis, tum a Clarissimo* Morgagni, *tum a propria experientia petitis, demonstra-*

tur. §. VI. *Miranda origo Hydatidum in Viro, quæ ſpecie Herniæ inguinalis incompletæ, ſcirrhoſorumve in ventre tumorum, nos luſerat, Anatome detecta.* §. VII. *Examen univerſæ de Hydatidibus doctrinæ, quæ tandem apparet potiùs quid non ſit Hydatis, quàm quid ſit, expoſuiſſe.* §. VIII. *Cuduntur ex cunctis hucuſque enarratis Theoremata decem pathologica, & practica.*

§. I.

IN variis hujus operis *Partibus* multus fui, longuſque, in hoc articulo; talis denuo futurus, eo quod ſimilium obſervationum finis nunquam detur.

Inchoabo a retexendo filo, quod abruptum fuit *Tomo II. Part. V. cap.* 2. §. 4. quandoquidem feminæ hujus calamitatibus mors finem impoſuit, adeoque cauſas morbi obſcurioris rimandi fecit copiam.

Anni 1760 autumnum, maximamque hyemis partem, incommodè ac miſerè citra auxilium tranſegit, quia auxilium noluit. Anno 1761. Feb. 3. me iterum convenit, monſtroſo planè, ac veluti in acumen prominulo ven-

tre, citra vel minimam, exceptâ exiguâ ſiniſtri Epigaſtrii plagâ, fluctuationem.

Tertiam Paracenteſin petivit. Diu ſuper illa inter nos deliberantes, dubii pependimus. Conſtabat enim ex prioribus & Abdominis laborare, & Cyſtidis hydrope. Hydrops Abdominis autem nunc, ut dixi, fluctuatione vix percipiendus erat. Interim urſit adeo vitalis indicatio, adeo proximè ſuffocanda mulier nobis viſa eſt, adeo anxietates arcebant ſomnum, ut integris ſeptem ſeptimanis oculis non vidiſſet illum, adeo denique citam operationem a nobis per DEUM flagitabat, ut paracenteſin demum eo epigaſtrii a latere umbilici loco, in quo levem fluctuationem nos percepiſſe ſupra monui, inſtituerimus; eâ videlicet ſpe, ut aquæ hydropicæ abdominis certo quodam corporis poſitu, lenique abdominis ab inferioribus eò ductâ directâque preſſione, hinc totæ effluerent.

Spes autem hæc fefellit nos. Qui locus fluctuare nobis viſus, is verus ſaccus fuit, plenus humore glutinoſo, tres polices profundus, nec ferè quidquam, præ tenacitate effundens,

Porro infelix noſtrum conamen incuſſit nobis metum, ne ad aperturam, id quod in ſimilibus ſolemne, Gangræna fieret. Hinc tuſſi quidem miſtura cum Oxym. ſquill. proſpexi, Gangrænæ autem Cortice peruv. Unde ſola Gangræna averruncabatur, cetera verò ſymptomata increvere, nauſeæque ac vomitus frequentiſſimi pertinaciſſimique, unâ cum deleto penitùs appetitu, ſe prioribus adjunxerunt.

Quod hanc calamitatem unicè moderabatur, vinum fuit. Unde per aliquot dies nihil ipſi dedi, quàm ovorum vitellos cum vino & aquâ conquaſſatos, pauxilloque toſti panis. Præterea Enema injectum quotidie eſt. Mirum ſanè quantopere hinc refocillaretur mulier, quàm blando ſomno inde recrearetur, quàmque bonum appetitum, ac digeſtionem etiam aliorum ciborum inde nanciſceretur! Unde lares ſuos repetere avida, noſocomio dimitti petivit. Abiit 5. Martii.

Tandem, ultimoque, ad 10. Junii reducebatur, ventre tumidiſſimo, cum ejuſdem leviore fluctuantis liquidi veriſimilitudine, cum vaginæ prolapſu, oculis ac facie collapſis, pulſu vix

percipiundo, jamque in tertium diem continuato vomitu. Vomitu ad ſextum diem ſuperato, calamitates reliquæ auctæ ſunt; ipſaque inſomnis, delira, & integro triduo cum morte luctata, expiravit Junii 17.

Factu difficilis anatome fuit, eademque adhuc difficilior explicatu. Ita ut qui præſens eandem non viderit, ejuſdem legitimam ideam vix formare ſibi poſſit.

Ut in vita, ita in cadavere nihil non extenuatiſſimum, ſolo ventre excepto. Animus erat, ablatis integumentis ac muſculis, Peritonæum prudentiſſimè aperire; quo in ſitu immutato & accuminatum tumorem, & totum contemplaremur abdomen. Conamen verò hoc noſtrum eluſit idem Peritonæum, indiſſolubiliter, ac frequentiſſimè, cum contentis in ventre partibus, connatum. Pertundendum ergo ubique fuit, eoque facto Gelatum flavum, ſeparatis in loculis incluſum, prodiit undecumque. Digitus ſingulos intruſus in loculos, aliorum loculorum ſepimenta detexit; e quibus pertuſis, preſſiſque, liquor priori ſimilis, præ tenacitate vix fluens, prodiit.

Lento demum, ac tædioſo, ſordi-

doque planè examine, conſtitit degeneraſcentem uterum non eſſe, qui corpus adeo prominens in abdomine produceret, ut fortè ſuſpicati *Tom. II. Part. V. pag.* 250. eramus. Uterum enim invenimus mole naturali minorem, vaginam autem ejus elongatam & productam ad altitudinem illam, quæ quatuor digitis latis altior pelvi eſſet. In latere ſiniſtro Ovarium durius quidem, ſed mole non majus, parvaque cum tuba. Uterus apertus facultatem dabat ſtylo prudenter ſubeundi orificium Tubæ dextræ, atque ita docuit hanc tubam, ad latum ab utero digitum mox abire in ſaccum ingentem ſic, ut totum hoc monſtroſum abdomen tam in ſiniſtro hypogaſtrio, ac ventre, quàm in dextro, expleret. Craſſus præterea hic ſaccus erat, informis, interne politus, ac glutinoſiſſima ſanie repletus.

Deprehendebatur autem idem duos includere tumores; alterum ſuo in fundo prope uterum, ovalem, depreſſum, palmæ manûs magnitudine parem, politâ membranâ veſtitum, aſt loculis ſimili glutinoſâ ſanie refertis diviſum; alterum in ſuo dextro latere,

rotundum, rubrum, tuberoſum, biennis pueri pugnum æquantem.

Cùm Ovarium dextrum non inveniremus, alterutrum horum tumorum ſuſpicabamur Ovarium eſſe, veroſimiliùs autem eum, qui utero propior; idque ita contigiſſe, ut tuba primò Ovario extenſo accreviſſet, ac poſtmodum inferiora Ovarii præternaturaliter circumplexa, idem demum intra ſuum cavum locaſſet.

Atque hi quidem tumores ii erant, qui in cavo ſacco prominebant. Ceterùm plures cernere erat, minores, majores, unum pugno majorem, intra craſſam ſacci ſubſtantiam locatos, ob idque internam ejuſdem externamque ſuperficiem inæqualem admodum ac tuberoſam efficientes. Erant & hi, haud ſecus, quàm priores, ſanioſo glutine repleti.

Porro in Epigaſtrio erat ſacci fundus. Dixeram ſaccum replere cum dextrum ſiniſtrumque hypogaſtrium, tum ventrem: non replebat tamen ſpatium anterius circa umbilicum, infraque eundem; ſpatium, inquam, illud, in quo venter quondam adparens acuminatus, graviditatem mentitus

erat, ut *pag.* 250. *Tom. II. Part. V.* relatum eſt. Erat igitur in ſpatio deſcripto alius peculiaris tumor, magno ſacco anteriùs adnatus, capitis humani magnitudinem æquans, poſteriùs planus, anteriùs protuberans, compoſitus quoque numeroſiſſimis Hydatidibus, per ſua latera mutuò accretis, hincque referens totidem ſeparatos loculos, hîc tenues, ibi denſos, membranis tuberoſos, omnes autem tenaciſſimo glutine, in alio fuſceſcente, in alio flaveſcente, alio iterum virideſcente, repletos.

Jamque Peritonæum aliud ſpectaculum dabat. Concreverat ſiquidem id cum ſacco magno, in toto ejuſdem ambitu, quo contiguum illi erat; verùm ita, ut peritonæum eſſe crederet nemo noſtrum. Etenim, & quâ parte ſaccum magnum contingebat, & quâ reliquum cingebat abdomen, & quâ viſcera abdominis includebat, gerebat ubique tubercula plurima, quæ in loculos diviſa, eandem glutinoſam materiem continebant; eorundemque loculorum ope etiam Hydatidibus cum magno illo ac glomerato ad umbilicum tumore intimè & commiſtum, & confuſum, deprehendimus.

Vix Inteſtina cognovimus. Ea quippe, tam craſſa, quàm tenuia, adeo inter ſeſe commiſta erant, adeo concreta & connata, ut primo intuitu nihil minùs quàm inteſtina referrent. Vera horum ratio erat quod Hydatides in univerſo Inteſtinorum ambitu, & in utraque Meſenterii ac Meſocoli ſuperficie excreviſſent, inter ſeſe coiviſſent, ob idque ita omnia inteſtina inter ſe mutuò adunaſſent, conglomeraſſent, contraxiſſentque, ut nihil inteſtinis ſimile referrent. Sed & Hydatidas eaſdem glutinoſiſſimus ichor, ſanieſve, expleverat. Interea mirabamur veſicam urinariam loco locatam ſuo, ita ut a peritonæo ſuo in loco ſervata illa, vagina & ſurſum excreviſſet, uti antea dictum, & deorſum relaxata eſſet, cùm prolapſum formaſſet, ſuo tamen cum veſica nexu manſiſſet immobilis. Forte pondus incumbentis ſacci impedivit veſicam ſurſum pergere, & vaginam ſequi: dùm e contrario in hiſtoria relata *Tom. III. Part. VI. cap. 4. pag. 99.* degeneraſcens teſticulus dexter, recto inteſtino immoto, veſicam urinariam viri in criſtam Ilei ſiniſtri uſque dimoviſſet, adeoque urethram elongaſſet.

Thoracis angusta valde capacitas. In dextra Camera Gibbum Diaphragmatis distabat a summo jugulo digitis latis quatuor, quinque digitis in sinistra. Pulmones nec mali, nec compacti, nec ullibi pleuræ, nisi versùs jugulum, accreti. Cor in dextro ventriculo Polypum gerebat magnum, atque album, adscendentem in Arteriam Pulmonalem; in sinistro suo ventriculo duplo minorem, eumque cum alio, qui in Auricula, polypo, connatum.

Vasa Piæ-matris sanguine turgida. Ventriculi laterales, sive superiores cerebri, vix guttulas lymphæ paucas gerebant; egregiè licet distenti, magni, fornicati. Quid causæ, cur, ubi omnia in cranio tam plena, ut mox a compressione externa ablata cerebrum excrescat in fungos, tamen vacuos toties a nobis repertos hos ventriculos non comprimat, non deleat, vis reliqua molis cerebri, sanguinisque appellentis? Cur in vacuis ventriculis Plexus Choroidæus non perpetuò anevrysmaticus, varicosus, hydaticus?

Si totam anatomen respiciamus, quid monstri Mortales sæpe sinu alunt suo Quàm frequens mutatio exiguæ tubæ

Fallopianæ in massam enormem, informem, ac prope incognitam! Sed caussa, origoque, tot millenarum in quovis viscere, in quavis membranacea parte, Hydatidum, quæ assignanda demum? Confer cum hisce Historiam Hydatidum in ventre feminæ, *Tom. II. Part. IV. cap.* 3. *pag.* 78. Obscuram totam hanc Medicinæ partem esse sequentes confirmabunt Historiæ.

§. II.

Eruditissimus Medicus, Nosocomii Hispanici vigilantissimus Physicus, *Hazenohrl*, ejusque solertissimus Assistens *Lascowitz*, 14. Feb. hujus anni, copiam mihi fecere hepatis hominis, pridie ibidem denati, unà cum morbi historia.

Juvenis 24. annorum, tumido Epigastrio quidem toto, in medio autem ac dextro longè tumidiore, a quadriennio laboraverat. Impedimento id tamen non erat, quo minùs Chirurgiam addisceret, jamque in Nosocomio Hispanico Assistentis Chirurgiæ munere fungeretur, donec 4. Feb. acutè decumbere ceperit. Die febris quinto delirare cepit, inque nonum delirans, obiit.

Nihil lymphæ in tumido ventre, sed jecur monſtroſæ molis, ac pluribus veluti ſcirrhis videbatur obſeſſum. Horum unum Vir præſtantiſſimus cum ſuo Aſſiſtente aperuerat, cùmque insoliti quid ibidem detegeret, Hepar cum reliquis tumoribus intactum ad me mittere decrevit. Igitur ille aperto iſto tumore magno, in viſceris hujus Lobi dextri anteriore parte, ut-cumque verſùm lobum minorem ſito, mox erumpentem, inque ſeſe inſilientem Lympham ad plures, ut putat, menſuras, (inopinato quippe in caſu vas ad manum haud erat) ſtupens vidit. Elapſâ autem Lymphâ, invenit membranam albam, craſſam, multis in plagis diaphanam, excavatum in jecinore locum exactè quidem contingentem, verùm nullibi adhærentem illi, cum eove connexam. Hanc loco repoſitam, unâ cum Hepate toto ad me miſit.

Membranam dixi, quod, quâ aliâ eam voce nominem, non habeo; verùm quo ſenſu aliàs membranam vocamus, eo ſanè membrana vocanda non erat. Alba quidem craſſaque erat, ſed ſive bono nudoque oculo, ſive microſcopio intuebaris, nullis omnino ſive vaſis, ſive fibris apparebat com-

posita ; ovi albumini ad latam patinam effuso, atque coagulato, quam simillima ; lacerabilis ita, ac si cultro quis eam perscidisset. Erat etiam lævis, politissimaque excavati jecoris superficies.

Jamque alterum eodem in lobo tumorem aperiens, deprehendi Hydatidas, non, ut in priore, quæ totum cavum exactè expleret, unicam, sed numerosas, liberè fluctuantes, citra vel minimam alicubi adhæsionem, citra ullius pedunculi vestigia, ejus molis inter sese differentiæ, ut minimæ vix lineam in diametro haberent, deinde crescente ordine majores pollicis essent, imò & sesquipollicis diametri.

Cavum tertium in lobo sinistro similes omnino Hydatidas gerebat.

Deinde quartò similes reperii non in cavo hepatis, sed in magno eoque oblongo corpore, quod ad lateris extremi sinistri lobi superiora accretum, figurâ Lienem referret, quodque tamen Lien non esset; eo quod is, in cadavere, separatus ab illo tumore, inventus fuisset. Aquam continuit cum omnis generis Hydatidibus.

Quintus locus erat a latere dextro prioris maximique cavi, hepar tam

profundè excavans, ut pugnus in eo locari possset; isque non, quemadmodum omnes præcedentes, aquâ limpidâ, verùm amurcâ nigrâ, tactuque arenaceâ, repletus: membrana porro unica, explens totum cavum, hanc amurcam continebat, lacera hinc inde ac complicata, & ab asperâ amurcâ adhærente valde indurata.

Pars dextra superiorque lobi dextri continebat *Sextum* cavum priore, majus, biloculare, crassâ itidem ac pingui amurcâ plenum.

Vesicula fellea paucam quidem, attamen flavam bilem habuit. Pararuntne Hepatis non excavati portiones hanc bilem? An verò ipsius Cystidis felleæ parata fabrica fuit?

In altero tertioque, ac quarto cavo, multas hydatidas confractas reperire fuit; unde fortè aqua illa, inqua reliquæ integræ liberè fluctuarunt. In quinto & sexto nulla aqua, sed amurca.

§. III.

Scirrhum in Cancrum vergentem olim cum dexterrimo Chirurgo in *Hollandia* enucleaturus, obstupui, ablatis integumentis, inchoatoque enucleationis opere, tumorem subitò frangi, &

effluente aquâ copiosâ, totam concidere mammam. Curato vulnere recrevit tumor, qui magnos excitans dolores, ablatus non fuit; femina, nescio a quo morbo, brevi extincta.

Contigit mihi idem *Viennæ.* Doctissimus Chirurgiæ Professor *Leber*, egoque certò statuebamus verum in Mamma scirrhum adesse, liberumque eundem, & enucleandum. Sub operatione constitit pugni magnitudinis Hydatida esse, quæ a circumcretâ, compressuque induratâ cellulositate inæquali, scirrhi inæqualitatem referret Habebat pellem externam albam crassam, lacerabilem, nihil omnino aut fibrosam, aut vasculosam, ea de causa non fractam duntaxat, quantumvis debilem, quod ab integumentis & circumcretâ induratâque cellulositate æqualiter premeretur. Præter Lympham, quâ turgebat, continuit quatuor exiguas hydatidas, liberrimas, pedunculi vestigio omnino carentes.

§. IV.

Glandulam Thyroidæam tumentem nonnulli *Austriacorum* habent, plùs *Styri*, his magis *Carinthi*, omnium autem minimè *Tyrolenses*, amplissimæ

ſalubriſque Provinciæ incolæ ; quibus tamen ab Autoribus familiariſſima dici ſolet : hos, inquam, omnium minimè eidem obnoxios eſſe, bis beatam hanc provinciam peragratus, attentus in rem, expertus ſum.

In cadavere horrendam mole Thyroidæam glandulam nactus, publicè diſſecui. Mecum Auditores mirabantur nullum ferè genus tumorum dari, quin in hac ſola Thyroidæa inveniretur. Hîc enim Steatoma, ibi Atheroma, alio in loco Purulentus tumor, in alio Hydaticus, in alio erat coagulatus ſanguis, fluidus ferè in alio, imò hinc glutine loculus plenus erat, alibi calce cum ſebo miſtâ, &c. Hæc autem omnia in una eademque Thyroidæa glandula.

§. V.

Anno 1757. in *Tomo I. Part. II. Rat. Med. cap.* 11. varia exempla attuli ſimilium tumorum, maximè in cadavere pueri decennis *pag. ibid.* 110. -- 112. addidique *pag.* 210. & 218. quoſdam ſimilium tumorum planè incurabiles eſſe ; alios curari quidem ; ſed redire ; non nullos verò perfectè curari, non redituros. Curabiliores pro-

fectò hydaticos tumores pronuntiabimus, cùm fractâ aut comsumtâ pelliculâ resorberi lympha possit, & membrana hydatica fundi, indurataque cellulositas inflammando, suppurandoque consumi. Sed & omnis sorbilis materia, ut putà sanguis, ichor, pus, sanies, aqua, serum, cùm sorberi a massa humorum possit, collabentes suos tumores exhibere sæpe debet. Unde hi vel sponte, vel post data remedia non raro evanescunt, iterum, vel minimè, redituri.

Uxori optimi *Morgagni Epist.* 50. tumor nuci avellanæ par, formâ, duritie, magnitudine, subitò de nocte evanescit; redit; repente iterum disparet, non rediturus.

Et ejusd. *Epist. n.* 27. » Ipsam verò glandulam, Febri nullâ præviâ, » sensim intumescere, & duram fieri, » non secus ac alias in collo subjectas, » cùm in strumas grandescunt, nimis » omnibus notum est, quibus magnum » plerumque negotium facessunt, Medicis & Chirurgis. Nonnunquam tamen longè faciliùs quàm sperari » posset resolvuntur. Sic in septenni » Puella *Veneta* Parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, » nec

» mentem, nec sinè dolore jam tan-
» gendam, omni quæ substiterat, pau-
» latim quidem, sed penitùs, discussâ
» materie, ad naturæ modum rediisse,
» uno, ut vidi, inunctionis ex *Oleo*
» *Philosophorum* auxilio.

Pergit ille porro : » De Strumis
» autem *Valisnerium* nostrum audivi
» haud semel testantem, cùm rusti-
» ca mulier filiolam ad ipsum adduxis-
» set strumosam, ipse autem ut pau-
» perculæ, & puellulæ, nihil nisi vinum
» tenue sumendum imperasset, in quo
» insecta, quæ Asellos vocant, essent
» macerata, mulierque ex iisdem vel
» plura, quam ipse dixerat, in vinum sem-
» per injecisset, plurimasque urinas sic
» movisset, exacto mense cum filiâ rediis-
» se, non sinè sui admiratione persanatâ.

Idem *Morgagni Epist.* 50. *a. n.* 31. *ad* 36. plura exempla habet durorum tumorum, a sola materie liquida eosdem extendente. Omnium verò notabilissimum *Epist.* 29. *n.* 12.

Similem & nos, hoc ipso ineunte anno, in Nosocomio habuimus. Mulier quadragenaria, biennio antea enixa, suum primò infantem, deinde cum eodem & alium lactat. Visa aliquantisper id ferre inculpatè, demum medio

Martio 1761. dolore lateris affici cepit, idque in æstatem usque. Ablactato tunc infante utroque, venâque tusâ, sensim quidem lateris dolorem abivisse ajebat, ambas verò mammas in tumores duros, a se mutuò separatos, mammamque vehementer extendentes, ac valide demum dolentes, permutatas esse.

Consilium empiricum adplicandi ad dorsum Nucistæ folia, eâ spe, fore ut inde mammæ emollescerent, scrupulosè sequitur; ita ut trium septimanarum spatio, quinquies die, integrum horum foliorum manipulum dorso admoveat. Cessanti demum ab hac adplicatione, tumor in dorso observatur Avellanæ magnitudine, quo mole sensim aucto, dolentes tumidæque mammæ pedetentim minuebantur; dorsique tumore, binos viriles pugnos exsuperante, ita concidisse mammas, ut quæ torosas easdem, formosasque habere solebat, vix nunc earum exhibere nobis reliquias posset.

Pauperrima cùm esset, & publicæ instructioni apta censeretur, a Viro Exp. & Practico felicissimo *J. Schreibers* ad Nosocomium nostrum missa est, 9. Jan. hujus quem vivimus anni. Accesserat prioribus ærumnis, quod a 14.

diebus ſingultu, tuſſi, ac meri cruoris ſputo frequenter laboraret. Igitur capitis inſtar tumorem video, eumque a metaſtatica mammarum materie natum ratus, fluctuantemque in eo deprehendens materiem, pertundi curavi. Copioſo pure cum ſanguine effluente, vix imminuta apparebat tumoris moles. Plurima celluloſitas ſemilacera indies magnis ſolvebatur laciniis, concidebatque ſic demum tumor, ut ſeſquimenſis ſpatio curaretur.

Quæſtio eſt utrùm ſponte Naturæ facta ſit materiæ ad dorſum tranſmigratio, an vi foliorum Nuciſtæ? Vis aromatica, ac proinde ſtimulans, his foliis ineſt: vim ſolventem, diſſipantem, roborantem, legimus iiſdem adſcriptam eſſe. Et egregius *Fr. Hoffman* laudat oleum Nuciſtæ ut paregoricum; & *Eſſentiam Nuciſtæ*, cum eâ *Croci*, & *Aquâ Anhaltinâ*, pro linimento loci ſpaſmo affecti.

Experimentis iteratis quæſtio hæc determinanda eſt. Interim quod ſupra relatum, & a *Morgagni* obſervatum, denuo hic confirmatur: materiem liquidam duras reddentem tumidaſque partes, poſſe vel integrè, vel pro parte, ad tempus, vel perpetuò, deſerere has

partes, & vel novas ſibi vias tumoreſve formare, vel conſuetis corporis viis eliminari.

§. VI.

Anno 1744. ineunte, Vir procerus, euſarcos, tenebricoſâ nocte cadit de Promontorio *Delphenſi* in flumen præceps, undâque ægrè ereptus, & per ſumma frigora iter plurium dierum, publicus Reipublicæ Nuntius, proſequutus, tumorem percepit in inguine lævo: quem, quod moleſtus non eſſet, celavit integro anni ſpatio. Anno 1745. inchoante, tumor pollices ferè quatuor in majore diametro, duos in minore, habens, levem ſiniſtri cruris cum ſtuporem creare, tum dolorem, cepit. Cùmque jam prava, ut mox patebit, ſymptomata ſe jungerent, me cum binis Chirurgis in Conſilium vocavit. Tumor ipſe inveniebatur durus, inæqualis, indolens, ſub expanſione Aponevrotica obliqui externi muſculi, veluti ex Abdomine natus, ac partim ſurſum, partimque deorſum ſeſe extendens. Attactu tumoris vix doluit homo, ſed vagas imo in ventre anxietates, (ſic enim ajebat) paſſus ſæpius eſt, eaſque nocte

adeo molestas, ut lectum relinquere pluries cogeretur: Alvus vix, nisi vi, mota unquam, urina parca, nausea frequens, vomitus sed parcus idem rarusque; unà cum cruris sinistri œdemate Ambigua primùm Herniæ femoralis signa, ambigua deinde signa tumoris scirrhosæ prope duritiei; tumoris, qui longâ radice intra pelvim productus, Intestinum Rectum, & Vesicam urinariam premere videbatur, animos nostros in varia auxilia frustra convertisse facilè quisque per se videt. Levia denique animi deliquia accessere, quæ ægrum 25. die, ex quo affueram ipsi, sustulerunt.

In Cadavere invenimus tumorem illum intus cavum, plenum ichore, muco, & puriformi quâdam materiâ, ex inguine continuatum per sinistram pelvis partem, rectumque inter ac vesicam interponentem se; &, ut in inguine, ita quoque in pelvi, tumoribus cavis muco, ichore, pure, repletis, constantem. Hydatides præterea duas in sinistro, eodemque admodum magno, Rene, alteram diametri semipollicis, alteram pollicis integri; ambas autem non ad Renem, sed intra ipsius magni Renis

corticalem ſubſtantiam reconditas. Cæ-tera omnia in corpore bona.

Igitur terror, violentia præcipitis caſus, frigusſque & tunc, & in itinere deinceps perceptum, Hydatidas in Peritonæo generarunt, quæ ſenſim durioribus calloſiſque involucris inſtructæ, nervos, & inguinalia vaſa, inteſtinum rectum, veſicam, ſuis in functionibus turbarunt; quæque, lege conſuetâ, anxietates, nauſeas, vomitus, vigilias, leipothymias, ipſamque mortem, demum genuerunt.

Multis igitur obſervationibus ſic collectis atque enarratis, operæ pretium fore videtur in naturam tumorum Cyſticorum, præprimis autem Hydatidum, pathologicè inquirere.

§. VII.

De Hydatidum, non quo ſenſu *Hippocrates* veterumque plures, ſed quo nos eas intelligimus, origine, fabricâ, progreſſu, fuit dudum ab Anatomicis, Medicisque diſceptatum; certi tamen quid nunquam adhuc prolatum. Scripſere de Hydatide in *Sepulcreti* Tom. II. *Spigelius*, *Th. Bartholinus*, *Diemer-*

hroeck, *Etmuller*: in *Actis Acad. Reg. Sc. Paris.* Viri egregii *Maloet*, & *Morand*; in *Actis Edimb.* egregius *Monroo*; Comment. Litteraria *Norimbergensia*; & sparsim plures, ut *Warthon*, peculiari tractatu *Bidloo*, *Hofmannus* quoque, & egregius *Boerhaave* in *Epist. de Glandulis* ad *Ruischium*, ut etiam dissertatione peculiari doctissimus *Grashuis*: præterquam quod nonnulli Græcorum Medicinæ parentum earundem meminerint.

Collectis horum omnium sententiis; fuere 1°, qui a degenerascentibus ipsis glandulis Hydatidum deduxerint originem Non sufficienter hæc sententia experimentis fulcitur. Dum in glandulosa fabrica humor contentus est, degenerem fabricam glandulæ detegimus, & in cadavere maximè: in plerisque autem Hydatidibus, quarum data historia a nobis fuit, nihil similis fabricæ detectum est, imò prorsus contrarium. Id porro huic sententiæ concedemus, quod glandulæ sæpius inventæ fuerunt a materia aquosa, ichorosa, sanguinea, purulenta, saniosa, distentæ, atque induratæ; haud verò id, quod omnis tumor, quem aqua, aliusve enarratorum humorum implet, distenditque, glandula sit.

2ª Sententia illorum est, qui nasci Hydatidas in vasis Lymphaticis credant sic generari, ut tale vas inter singulas quasque, quibus scatet, valvulas, in globum extendatur; dum nempe ab obstaculo quocumque Lympha opposito motu remeat, sicque ipsa sibi viam claudit. Censeo hoc modo non nisi unicam posse Hydatidem nasci, & non ingentes illos, sive Hydatidum racemos, quales uterus non rarò format, emittitque, sive innumeras illas solitarias Hydatidas. Etenim reflua contrario sensu Lympha, dum unam erigit valvulam, simul sibi viam ad reliquas valvulas præcludit.

3ª Sententia Vermes ad Hydatidas fabricandas necessarios credit. Verminosa Pathologia, luxuriantis ingenii fætus, Hypothesibus innumeris nixa, probata nunquam, nisi paucis experimentis, quæ, ut rectè monet *Morgagni*, ad casus peculiares, haud verò ad universam Pathologiam spectent; hæc, inquam, toties resuscitata, & sponte corruens, etiam hîc ejusmodi sortem nacta est, ut ferè nemo posthac fuerit, qui Hypothesin hanc, de origine Hydatidum ab uno, alterove aut fictam, aut resuscitatam, tueri ausus fuerit.

4ª Sententia fert valvulas Lymphaticorum vaſorum, dum Lympha contrario niſu per illa fluere cogitur, impleri ab eadem, & turgere: Lympham hanc ſtagnantem lentiores, tenacioreſque partes, a ſuo centro ad circumferentiam pellere; naſci ſic membranam externam illam: præterea verò ab inteſtino motu ejuſdem Lymphæ, in hoc ſemel formato cavo, produci a loco quopiam, ſeu centro, quemdam motum, qui motus, dum ab illo, ceu centro ducit craſſiora, ſimul ad aliquam ab illo centro diſtantiam format novam rotundamque pellem; adeoque ſic rationem ſe dare credunt Hydatidum minorum, in majore liberè fluctuantium.

Ingenioſè ſanè hi: utinam tam verè! Ac primò quidem tria, quatuorve, ſimul ſupponunt, abſque ullo argumento, quo vel unum ſuppoſitum firment. Deinde Hydatidas credunt inter quaſque Lymphaticorum vaſorum valvulas, eo quo explicuere modo, formari. Ergo haberent ſemper degeneraſcentem membranam, in eaque fibras, vaſaque, pro extremo involucro. Cur ergo toties & liberè fluctuantes Hydatidas, & Hydatidas majores, in quibus cæteræ innatent, invenimus haud alio

involucro donatas, quam illi ſimili; quod a coagulante ſe ovi albumine, album, ſciſſile, minimè vaſculoſum, fibroſumve, formatur? Si hoc pro ſe aſſumſerint, aſſeruerintque id inde probari, quod ſupra de generatione mira involucrorum Hydatidum dixerant; unicum modò, quod regeram, habeo: Demus pauliſper illis hanc involucri nativitatem; vel ipſum vas lymphaticum, in quo hydatis eo modo formatur, conſtanti lege involucrum hydaticum circumdabit; vel hydatis formata findet ſuum vas lymphaticum, & cadet: Si hoc ultimum ſtatuunt, rogo 1°. cur nunquam ibidem, ubi hydatides in viſcere excavato invenimus, ſimul invenimus, vaſorum Lymphaticorum, præternaturaliter & extenſorum, & diffractorum, exuvias? reliquias? veſtigia aliqua? Rogo 2°. ſi hydatis frangendo vas ſuum lymphaticum ſe liberat, quomodo demum millenos hydatidum explicabunt racemos? Et tandem quod ad 2am. ſententiam dixi, id hîc convenit: ſi a retrogrado Lymphæ motu, preſſâque valvulâ, hydatis fit, non fiet unquam in toto illo vaſe niſi unica, viâ ad cæteras valvulas præcluſâ, erectâ unâ,

5ª. Sententia, ob ineluctabiles priorum sententiarum difficultates, in cellulis membranæ adiposæ aut celullosæ hydatidum ponit originem. Et graves quidem in arte Viri hanc sententiam amplectuntur. Tum quod cellulositas major minorve ubique reperiatur, ubi inventæ hydatides. Tum quod videantur in cellulosa substantia nonnunquam cellulæ, quarum aliæ pus, aliæ aquam, aliæ sebum, gelatum, &c. gerunt, sicque hydatidum intellectum facilitare videntur. Tum denique, quod cellulæ adiposæ videantur habere in sese minores cellulas, ac veluti sepimenta, ad explicandas hydatidas, in hydatide inventas, apta nata.

Verùm & maximis hæc sententia est implicita difficultatibus. Sumamus generata in hac membrana Hordeola dicta, sumamus Atheromata, Steatomata, Melicerides, &c. an unquam quis vidit involucra horum, quemadmodum ea, quæ descripsi, Hydatidum, cocto albumini ovi similia colore, consistentiâ, crassitie, dilacerabilitate facili & abruptâ?

Quamvis igitur a sex mille ferme annis occasiones videndi Hydatidas Mortales habuerint; & quidem primò

in pecore, quod ab origine mundi DEO offerendum primo, num quid morbosi non haberet, lustrandum esset; deinde tum in pecore ad usus philosophicos adhibito; tum in hominibus, qui vel ad durabilem condituram post mortem præbarabantur, vel ad usus anatomicos, pathologicosque lustrabantur: quamvis, inquam gens humana per numerosa adeo sæcula Hydatidas frequentissimas viderit, nihil tamen certi, quàm certas observationes, habet; meliùsque, quid non sint, quàm quid sint, docere non potest. Ita ut in Theoretica contemplatione Hydatidum nos doctiores non reperiamus, quàm ante mille pluresque præterea centenos annos se fatebatur *Aretæus Cappadox Lib.* 2. *de caus. diut. morb. Cap.* 1. ubi historia Hydatidum in abdomine repertarum relata. » *Unde, inquit, id genus vesiculæ eruperint, via haud facilè reperitur . . . & qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam, nihil certi habeo* ».

§. VIII.

Nihilominus ea quæ certa observando novimus, hæc Pathologicos in usus nos multa docent.

Ac 1°. quidem Hydatidas plerumque ab ejusmodi continente materiâ formari, quæ ni undique partibus sive solidis, sive fluidis, fulciretur æqualiter, dissiliret, contentumque effunderet humorem.

2°. Generari sic in corpore humano corpora organica morbosa, quæ sive fibrosæ, sive vasculosæ naturæ, ne vel minimam quidem umbram habent. Bis modo *Morgagni* vasa videre sibi visus est; rarò & in paucis, vasa detexi ego: in centenis millenisque nulla vidi. Vicina cellulositas degenerascens, atque adhærens, imponere potest, ut falsò habeatur pro vero Hydatidis involucro.

3°. Non semper pellucidam in hydatide inveniri materiem, sed quoque haud rarò glutinosam, vix fluidam, vix ductilem, deinde ichorosam, saniosam, purulentam, imò terrestrem, ut continentem suam tunicam incrustet, induret; colore denique albam aut flavam, aut fuscam, aut planè viridem, aut etiam nigram.

4°. Hydatidas vel racematim inter sese, divisim tamen, cohærere, pedunculo pendulas, haud rarò oblongas, atque pyriformes; vel solitarias, liberasque hærentes, sive in majori Hy-

datide in viſcere aliquo, ſive in cavo abdominis; vel denique complures Hydatidas mutuis concreſcere lateribus, ut favo apum, quàm Hydatidibus, ſimiliores ſint.

5°. Inertem bullam aquoſam, levi digiti attactu deſtruendam, ejus eſſe potentiæ, ut, creſcendo, a ſeſe removeat compactam viſcerum maſſam, & quidem duram adeo, ut illa Hepatis eſt. An pro dilatatrice cauſa neceſſariam fingemus animam, quemadmodum eam neceſſariam eſſe, ut uterus, ovulo in eodem hærente, diſtendatur, *Stahlianorum* quibuſdam placuit? Utique noſtro in caſu petulans hæc anima condemnanda valde, & caſtiganda foret. Sufficiat nobis obſervata phyſica alia haberi, quæ a *Mariotte*, *Boerhaave*, *S' Graveȥande*, *Muſſchenbroek*, exculta, a nonnullis verò malè intellecta, pejùſque adplicata, egregiam ſuppeditent hujus phænomeni explicationem.

6°. Nullam omnino noſtro in corpore partem, plagamve, dari, quæ ab hoc morbo immunis præſtari queat. in Utero, in Ovario, in Tuba, in Inteſtinis, in Hepate, in Renibus, in Peritonæo, in Omento, in Pulmonibus, in Plexu Choroideo, in Mam-

mis, in Genu, in Glandula thyroidæa, in Glandulis colli, vidi ipſe: in longè numeroſioribus partibus, imò in ipſa cordis ſubſtantia, optimus vidit *Morgagni*.

7°. Non modo in partibus cæterùm naturaliter conſtitutis, verùm etiam ita degeneraſcentibus, ut monſtra potiùs, quàm partem corporis referant, Hydatidas inveniri, ut abunde docuit hujus capitis §. I.

8°. Sponte ſæpe eaſdem rumpi, ruptaſque demum in viſcerum ſuperficie cicatricem adeo naturalem relinquere, ut quiſque facilè juraret vulnere olim ibidem inflicto natam hanc cicatricem eſſe: quemadmodum in cadaveribus rem invenit *Morgagni*. Unde ſeriò animadvertit in Medicos & Chirurgos, qui, inventâ cicatriculâ, publicè teſtati ſint cor gravi vulnere quondam laboraſſe, aut Uterum, aut Jecur, &c. Hinc prudentiæ eſſe, ſi quis ſimile quidpiam in *contenta* parte deprehendat, ut ſimul cicatricis veſtigia quærat in parte *continente*, antequam contentam illam partem vulnere quondam affectam fuiſſe aſſeveret.

9°. Cùm ſimilitudo tanta ſit inter Hydatidas, Atheromata, Steatomata, Scirrhos, & Cancros, tum quod duri-

ties sæpe æqualis sit, tum quod degenerascens cellulositas inæqualitate & durite tumores duros & inæquales, & asperos referat, qui tamen minimè scirhosi sint tum denique quod tumor quiscumque, premendo nervos, dolores excitet: hinc ab una parte prudenter & cautè procedendum esse in definienda, determinandaque natura tumoris, ab altera parte nihil certius esse, quàm quod vel errantem nostram vel dubiam sententiam, dies corrigat, vivo adhuc homine, qui tumorem habet, aut denato saltem.

10° Hydropas, cum multis hydatidibus junctos, si ex casuum, morte aliàs detectorum, similitudine, suspicamur adesse, nec remediis internis, nec paracentesi, curabiles esse; excepto fortè uno alterove, qui narratur, casu: hinc cùm vitalis indicatio præprimis hîc urgeat, cavendum esse a remediis drasticis, ne vires concidant; & evacuantibus paucis, maximèque Regimine roborante vitam quoad ejus fieri possit, protrahendam esse. Hinc fortè haud penitùs ineptam hanc Regulam esse: » Is Hydrops omnium maximè curabilis est, qui omnibus suis signis manifestus ab *Hippocrate Libro 2. Prorrhetic. Edit. Foës, pag.* 89. describitur:

ſignis, inquam, perfectæ atque illibatæ ſanitatis, excepto ſolo Hydrope. Novi equidem durum, quinimo ridiculum nonnullis videri *Hippocratem*, ſibi tot illæſas functiones reſervantem, ad bonam formandam in Hydrope prognoſin, ut rari profectò dentur, de quibus bene augurari liceret, Hydropici: neque me latet vel ideo pluribus *Hippocratem* vituperari, quod ipſi horum complures vel tutò, jucundè, brevique, vel etiam nonnullos laborioſè, ab hoc morbo reſtituerint, quibus vix media affuiſſet pars earum, quas requiſiverat *Cous*, conditionum: novi, inquam, hæc omnia; nihilominus velint, nolintque illi, tandem mecum fateantur neceſſe eſt, nunquam ferè turpiùs auguria noſtra ab eventu derideri, quàm in Hydrope: adeoque nihil eo eſſe certius, quàm Hydropicos eo eſſe curabiliores, quo pluribus functionibus gaudeant illibatis; & vice verſâ, eoſdem eo plus ſubire diſcriminis, quo illarum plures læſas habeant. Atque hoc totum, hoc unicum, quod magnus ſibi voluerit *Hippocrates*. Quapropter ſi Hydrops hominem multùm lædat; ſi neque remediis, neque auxilio paracenteſeos obaudiat; ſi redeat, curatus quantumvis viſus; ſi

post punctionem æger ventrem tumidulum servet, idque maximè inæqualiter; si vires haud constanter emendentur &c. justus Medicorum metus est, ne palliativa tota fuerit, quæ facta sit, cura; ne viscera sive valdopere, sive irreparabiliter obstructa, indurata, scirrhosave sint; ne saccati tumores, ne præprimis legio adsit Hydatidum. Cumque in his omnibus aut magnum in curando laborem in nonnullis, aut curam absolutam in pluribus nullam, Medici experiantur, jure utique merito *Hippocrates*, quò fausta caneret, tot requisivit conditiones.

Proderit profectò hæc nobis observatio, ut haud illos imitemur, qui continuò in Hydrope pertinaciore nihil non tentantes, debiles aliunde ægrorum vires ultra projiciant, atque eosdem, ut ita dicam, ante fata necent; sed meliora ab *Hippocrate*, Virisque *Hippocraticis*, edocti, eam in dandis, adplicandisque auxiliis prudentiam adhibeamus, quâ viribus, præprimisque vitalibus, religiosissimè parcamus.

CAPUT IV.

DE INTESTINO IN INGUINE PERFORATO, ET EXCREMENTIS INDE FORAS EXPULSIS.

§. I. *Vulnera aut Sphaceli Inteſtinorum tam ſimplicia, quàm cum jactura ſubſtantiæ, ſæpe letalia, non rarò curabilia, ſive cum labefactata deinceps ſanitate, ſive cum eadem præterpropter integra. Caſus enarratur feminæ, quæ inflammatione, dein Sphacelo Inguinis laborans, omnia Ilei morbi ſymptomata patitur; apertoque deinde Inguine fæces ac ſemicocta alimenta, inde emiſit. Circa trihorium a comeſtione elapſum, ſolidiora alimenta colore ac conſiſtentiâ ſuâ ad ulcus manifeſtant ſe. Ipſum inteſtinum Ileum apertum eſſe veroſimile eſt. Demonſtratur Ileum ad magnam a Colo diſtantiam ſtercora gerere, ita quidem, ut Libram Mercurii vivi, pridie ëpoti, ſtercorum ſuſtineat obſtaculo. Vis valvulæ* Tulpianæ *aboletur nonnunquam ſic, ut ſtercora & clyſmata ore expellantur, & ut nihilominus in vivis maneat homo, integrèque convaleſcat.*

Diagnosis morbi. Prognosis sequitur; sed ad eandem formandam Hippocrates *consulitur. Ad* Hippocratis *sententiam eximinandam, in opem vocatur experientia Medicorum.* §. II. *Unde primùm referuntur ex* Vatero *tres casus, quorum unum Coli, duos Ilei esse, suspicio est, integrâ tribus redeunte sanitate.* §. III. *deinde casus* Faschii *apud* Juch *in Colo obtinens, cum curatione imperfecta.* §. IV. Malavallus *binos refert casus, alterum affecti intestini tenuis, alterum crassi, cum perfecta cura: meminitque audacis Agyrtæ, ad faciliorem herniæ introductionem intestina incidentis.* §. V. Seidelius *a* Schenckio *laudatur, ut morbi similis, Ileum fortè occupantis, curam integram referens.* §. VI. Ramdohr *apud* Heisterum *hominem integrè curat, latam portionem Gangrænosi Intestini abscindendo, & abscissas utrimque oras ad se mutuo adducendo, uniendoque.* §. VII. Albini *miles* 20. *annis a vulnerato Colo elapsis, apertum id in Epigastrio sinistro exhibet.* §. VIII. *Idemque monstrat miles* Bouchardi, *tertio anno a suscepto vulnere.* §. IX. Kalschmidii *homo a gangræna Ilei*

curatur cum ano adſcititia. §. X. *Notabilis per omnia caſus* Pfaſſii, *cum integra cura, quamvis Ileum variis vicibus peſſimè affectum viſum.* §. XI. Maichanquez *ſingulari arte curat Ilei vulnus.* §. XII. Mangetus *integram curam deſcribit Inteſtini ſclopeti majoris globo perfoſſi.* §. XIII. *Idem* N. C. *referunt a globis tribus.* §. XIV. Mangetus *narrat ex Ileo hernioſo*, pro Bubonocele *aperto, alterum periiſſe, alterum integrè curatum fuiſſe.* §. XV. Wagnerus *quadruplicem curam refert, Ileo inteſtino in* 2. *vel* 3. *vulnerato viſo* §. XVI. Sporing *ſimiliter.* §. XVII. *In* Acad. Reg. Sc. Par. *integra cura ſit, partim exciſſo, partim a natura ſeparato Inteſtino tenui, ad* octo *latos digitos.* §. XVIII. *Mira hiſtoria ſeparatæ magnæ Coli portionis, valetudine integrâ ſuccedente, Autore Magnifico* Keſteler. §. XIX. *Ex neglecta Hernia inguinali perforatio, & tranſſudatio fæcalis, vitâ ſalvâ, ſed imperfectâ.* §. XX. *Modus exponitur, quo ejuſmodi aperturæ ſolent in inguine naſci.* §. XXI. *Dilata hucuſque prognoſis ægræ noſtræ tandem ſit, & Hippocrates vindicatur.* §. XXII. *Indicatio, & cura*

§. XXIII. *Mira circa tuſſim.* §. XXIV. *Multi ægri in Noſocomio pinguescunt.*

§. I.

VUlnera Inteſtinorum ſimplicia perſæpe letalia eſſe, certiſſimis conſtat omnium ſæculorum teſtimoniis: at verò eadem hæc, ſimplicia non modò, verùm etiam cum notabiliore eorundem portionis jacturâ, ſive integrè curabilia eſſe, ſive cum labefactata plùs minùs ſanitate, experimentis comperimus.

Latus differendi ſe hîc nobis aperit, ſpatioſuſque campus! Porro ut commodè atque utiliter ſpatiemur, duce utamur notabili caſu, quem noſtrum nobis Noſocomium ſuppeditavit.

Femina 37. annorum, rarioribus, hiſque levioribus, hyſtericis paſſionibus exceptis, illibatâ valetudine perpetuò uſâ, beato partu ter felix, & a quinquennio, ex quo non peperit, ritè menſtruans, ſecundo die Februarii, ultimò elapſi, enarrando nunc morbo corripitur.

Scilicet ſana ſurrexit, elapſâ autem unâ alterâve horâ ſubitò Hypogaſtrii dolore corripitur; cujus cauſam errore quopiam ſe poſuiſſe negat: neque enim

ſuillas carnes, pridie moderatè captas, unà cum ſale conditis Rapis, edulii genus utique haud inſuetum ſibi, tanti cauſam doloris credere ſe poſſe. Dolori ſe calor junxit, clauſaque integro quatriduo alvus. Quarto morbi die vomitus, iſque aſſumtorum, acceſſit. Vocatus tunc demum Medicus, venam illico jubet in pede tundi, potumque purgantem, tribus vicibus exhauriendum, præſcripſit: at verò hunc revomuit actutum; moxque dein ſtercorea vomuit. Interim cum tempus menſtruum adeſſet, menſes ſuos ſolitis ſuis ſex diebus hoc tempore paſſa eſt.

Vomitum ſtercoris deteſtabilem, tum ore percepit continuò ægra, tum horruit in excipulo ſæpius evacuando maritus. Porro nunc primùm advertit parvum inguinis dextri tumorem.

Febr. 8. alvus pauca, exhibito pulvere, ſucceſſit; & bis iterum ſectâ venâ, auctus in inguine tumor eſt, quem herniam eſſe Medicus cenſet. Vocati autem duo Balneatores herniam eſſe negant, ſed alius, incerti ſcilicet generis tumorem declarantes, emolliens cataplaſma, ſæpe renovandum, ſuadent.

Cùm a ſecundo cataplaſmate, nimiùm calente, inguen veluti ureretur

credit in pejus actum cum tumore esse. Saltem pergentibus cunctis symptomatibus, ipsque vomitu stercoreo, tumor inguinis 14. Febr. nocte ruptus est, fuditque primò oleum lini, quod enemate injectum ad unc. iv. fuerat, deinde materiem fætore stercoream. Atque ab hoc tempore vomitus penitùs cessavit. Conati sunt injectis enematibus materiem tam stercoream, quàm semicoctam, alimentosamque, ad alvum determinare, sed incasso sæpe labore. Tandem 25. Febr. alvus sponte prodiit quemadmodum & 26. & 28. Febr.

Hucusque res, me inscio, perrexerat, quando egregius Medicus *Schreibers* miserrimam hunc primùm invisens, ejusdemque misertus, tum & de publica Studiosorum utilitate sollicitus, me convenerit, num intra Nosocomium suscipere illam vellem, proponens? Extemplo afferendam jussi; ita ut 28. Febr. ante vesperas allatam jam examinarem, deprehenderemque viribus ac pulsu debilem, cæterà bene valentem, & appetitu gaudentem. Aderantque ad vulneris labia cibi semicocti. Digiti porro a vulnere spatio, vulvam versus, aliud vulnus detego, quod ipsa mulier

mulier ignorabat adeſſe. Explorando detego hoc vulnus ſub muſculis communicare cum vulnere primario, haud verò in cavum ſe penetrare abdominis: vulnus autem primarium, externè pollicis latitudine, oblongum, ſenſim brevius, anguſtiuſque, in cavum Inteſtini penetrare; ſtylumque ab ejuſdem externo latere, longitudine digiti, & ultra, ad extremam oſſis Ilei criſtam pergere, ita ut inter expanſionem tendineam, & peritonæum fiſtula ibidem formata eſſet.

Vidimus 1. Martii, trihorio poſtquam jus cum farinaceis coctum comediſſet, totam vulneris aperturam oppletam his farinaceis; ita tamen, ut pars hæc eſſet aſſumtorum exigua, & alvus prodiret naturalis, bene compacta, fæcalis, colore utcumque griſeâ.

2. Martii dura copioſaque alvus. Quæ brevi poſt undecimam comeſta Braſſica fuerat, in vulnere primùm adparuit ad horam pomeridianam ſecundam. Ita & radices Dauci 3. Martii. Defuit hoc die alvus. Ad 4. Martii immiſſum enema, incredibilem produxit copiam fæcum, colore griſeam, partim pultis inſtar, partim ingentes compactam in maſſas. Martii 5. & 7. alvus

nulla; Ad 6. & 8. clyſma immiſſum eduxit copioſam.

Braſſicam, & Daucum, & Farinacea juri incocta, vidimus intra trihorium ad vulnus adparere, nunquam autem maturiùs, quantumvis ſæpius vulnus intra id tempus detegeremus. Dubitamus tamen aliquando an non nonnihil priùs? Dubio eximendus, dedi ipſi ruberrimè tingentem miſturam; verùm nihil inde ad vulnus. An quod ſaliva, ſuccis gaſtrico & enterico, jure carnium, epotâ aquâ, diluta nimis? Hinc alio die poſt Braſſicam dedi elixa Ceraſa. Verum & hoc die exacto ferè trihorio, non priùs, primùm Braſſica, & elapſo præter propter ab aſſumtione quadrihorio, unà cum Braſſica exuviæ Ceraſorum. Sex ab aſſumtione elapſis horis denuo pelles Ceraſorum.

Quærebatur nunc, quodnam Inteſtinum vulneratum eſſet? Tenue ne, an Craſſum? Ab una parte Colum perforatum eſſe excrementa ſuadebant, quæ a principio de vulnere copioſa, parciora dein, prodierant: ſuadebat præterea olei lini, in anum injecti, per inguen elapſus.

Verùm ab altera parte, breve illud trihorii tempus, quo aſſumta in vul-

nere comparebant, Ileum penetratum esse videbatur innuere. Objici potest continuâ ad vulnus irritatione, eâdemque forsitan per Intestinorum tractum continuatâ, res deglutitas veluti sollicitari, quò maturiùs descenderent. Respondeo me negare minimè ab irritamento hoc deglutita citiùs fortè ad hunc locum adparere, adeoque me nihil inde ad physiologiam in sano corpore concludere: sed simul adverto præter celeritatem, etiam deglutitorum immutatam naturam Ilei vulnus potiùs indicare, idque a Bauhiniana Valvula remotiùs: præsertim quod ea, quæ alvo reddebantur, bene cocta essent. Etenim demonstravi *Tomo I Part. II. pag.* 154. & 155. nonnunquam Intestinum Ileum, ad 2. ad 3. imò ferè ad 4. pedum a valvula Coli distantiam, fæcalem colligere materiem. Igitur non repugnat vomitui stercoreo probabilis aliàs Ilei perforatio: potuit enim is ex materia in Ileo contenta exortus fuisse. Similisque omnino nostra doctissimi *Kalschmidii* ægroto esse videtur, qui in 15. diem Ilei morbi symptomata passus, demum periit, atque a morte exhibuit Intestinum Ileum, ulnæ a Colo distantiâ, stercore repletum, sic qui-

dem, ut integram Mercurii vivi libram, pridie haustam, exactè sustineret.

Si quis opponat verosimile non videri, ut nostræ feminæ in casu, quæ fæcalis materies in Ileo adfuisse supponitur, copiosum vomitum stercoreum per integros novem dies continuasset; tum quod stercoris in Ileo præsentia rarior sit, tum quod inveniatur, si adsit, parcius: respondeo primò ad casum præsentem exponendum sufficere, ut ejusmodi materies nonnunquam in Ileo adsit; secundò ignorare nos quamnam fæcum copiam Ileum quandoque possit continere. Inveni aliquoties scybala pauca, aliâ vice stercus liquidum copiosius: *Kalchmidius* verò ad ulnæ a colo distantiam usque repletum Ileum; quæ profectò quantitas vomitum fæcalem pluribus continuare diebus posset.

Sed contra; si cum quantitate & diuturnitate vomitus stercoracei, jungamus olei Lini enemate injecti, per Vulnus exitum, videmur vix posse, nisi in Colo, vulnus locare.

Imò videmur posse Demonstravi enim *Tom. I. Part. II. III. Tom. II. Part. IV.* in morbis Iliacis Coli valvulam enormi Intestini dilatatione sic aboleri, ut vix reliquias sui superst-

tes exhibeat; quemadmodum in conservatis Tympanitici inteſtinis ſæpe ſoleo Medicinæ Studioſis demonſtrare. Hinc ſi habeamus exempla deletæ ita valvulæ, ut è Colo patula in Ileum via ſit; ſi deinde habeamus exempla reſtitutæ ſanitatis etiam poſt certiſſimum argumentum deletæ vis valvulæ, quemadmodum Hiſtoria pueri *Tom. I. Part. III.* ſuppeditat, nulla eſt in caſu præſenti explicando difficultas, ſi ſtatuamus inchoante morbo viam hanc præternaturaliter patulam fuiſſe, per eandemque oleum Lini vulnere effluxiſſe.

DIAGNOSIS proinde patet. Inflammatio valida Inteſtini Ilei, Peritonæi, Aponevroſeos Muſculorum obliqui interni, obliqui externi, forſitan etiam Tranſverſalis, peſſimum Ileum genuit; Inflammatione autem in ſphacelum verſâ portio inteſtini Ilei, Peritonæi, Aponevroſeos, Integumentorum, corrupta excidit, reliquitque hoc foramen.

Dubia PROGNOSIS, imò valde prava; tum propter graviſſimam in Medicina autoritatem, tum propter evidentiſſimam experientiam.

Ac primùm quidem magni *Hippo-*

cratis autoritas prognosin admodum pravam dare jubet. Sed mitigant hanc Autores quamplurimi, eosque inter haud pauci, qui *Hippocratem* hîc, si ullibi, insimulent falsi. Neque defendam *Hippocratem* ego, neque condemnabo. Historia medica candidè tradita num forsitan quod in illo obscurum, quod dubium, quod contrarium, adparet, illustratura sit, legitimumque conversura in sensum, sequentia docebunt.

Hippocratis igitur *Aphorismus* 18. & 21. *Sect.* 6 habent: » Cui persecta est » Vesica, aut Cerebrum, aut Cor, » aut Septum transversum, aut aliquod » ex Intestinis tenuibus, aut Ventri- » culus, aut Hepar, letale. Si ex In- » testinis tenuibus aliquod dissectum » fuerit, non coalescit.

Lindenianam interpretationem sequutus, monendum habeo *Persectionem*, Διακοπὴν, hîc *Hippocrati* significare, interprete in hunc locum *Galeno*, Intestini tenuis magnum vulnus, id ad extrema usque dividens, abscindens, integram ejusdem continuitatis solutionem faciens, ἐς τὸ πέρας, ad extremum usque: & quemadmodum *Philothæus*, autor, ut *Lindanus* censet, secundi sæculi, in

Comm. ad hunc locum διὰ βάθεος τομὴν, sectionem ad profonda, aut per fundum, penetrantem. 2°. Θανατώδεες, & θανάσιμον, haud innuere semper absolutam morbi, vulnerisque, letalitatem; sed etiam non raro eorum aut pravitatem, aut majus minusve periculum. Confer *Aph.* 4 *N.* 16, cum 5. *N.* 1. & 4. & 2. *N.* 1. *cum* 4 *N.* 67. Cui lubet multos Aphorismos conferre cum variis *Coacarum*, *Prorrheticorum*, *Epidemicorum*, aliorumque *Hippocratis* operum textibus, is de eo quod hîc assero, brevi convincetur.

Ne longus sim, ob idque tædiosus, referendis iis, quæ multi Interpretes, alios alii transcribentes, in hos textus commentati sunt, facta producam duntaxat, quæ Prognosin longè firmiorem formabunt, quàm omnia illa Opinionum commenta; quæque forsan veritatem, *Hippocratis* stantem a parte, demonstrabunt. Nec referam, quippe ad rem nihil facientes, quæ multiplices enarrantur, Cultrivorum, Insectivororumque historias; cùm suspecta sit fides multarum: uti neque casus illos, qui numerosi & apud Autores extant, & quotidianâ experientiâ confirmantur, mortis post vulnerata intestina,

maximè tenuia, obſervatæ; ſiquidem id genus vulnera periculi plena eſſe apud omnes in confeſſo eſt.

§. II.

Eximius *Vaterus*, meritò ab incomparabili *Morgagni* in hanc rem laudatus, refert 28. annorum hominem, qui & multa ſæpe devoraſſet, & æſtuante corpore gelidam bibere copioſam ſolitus eſſet, inguinis tumorem advertiſſe; quem Medicus & Chirurgus Herniam rati, Brachierio atque Emplaſtris curare anniterentur. Aucto cum peſſimis Ilei ſymptomatibus tumore, *Vaterus*, in opem vocatus, abſceſſum deprehendit, qui, adhibitis biduo maturantibus, ruptus, primò copioſum pus ingenti cum levamine fudit, ſequentibus verò diebus cubitum longos lumbricos, & ſemicocta alimenta. Spem tamen haud abjiciens *Vaterus*, datis remediis traumaticis, balſamicis, ac roborantibus, vidit demum hominem integræ redditum, conſtantique ſanitati.

Ob rationes antea datas Inteſtinum Ileum apertum fuiſſe ſit veriſimile, addit *Vaterus* integrè a ſe curatam mulierem, cui Colon in inguine apertum

esse arbitrabatur: itidem sanatum virum a se fuisse, cui Hernia suppurata, extrorsùmque rupta esset.

§. III.

In Dissertatione, quâ D. *Juch* hasce *Vateri* observationes propugnavit, observatio ex *Cl. Faschio* habetur hominis, qui, in Bubonocele sphacelata, excrementa alvina, unà cum intestini Coli portione, per inguen excrevit, in visque, licet imperfectiùs, mansit. An cum Ano factitia?

§. IV.

Dissertationum inauguralium de Chirurgia, a solertissimo *Hallero* collectarum, Tomo V. ea *Adriani Malaval* ob binos est memoranda casus.

1°. Feminæ, in Bubonoceles operatione, *Intestinum tenue* de Gangræna suspectum, vino ejusque spiritu calefactis irroratur, reponitur. Primò sedantur, tandem silent prorsum prava quæque symptoma, proditque alvus. Decimo verò die, inguine rupto, exeunt continuis 6 vel 7 septimanis excrementa. Attamen consolidatum vul-

nus est, postque menses binos sat firma restituta valetudo.

2°. Mulieri in eadem operatione, eodem cum felici in principio eventu, rumpitur ad 7. diem Intestinum foras, & continuis 15. diebus stercora fudit. Die 20. alvus prodiit, & *Octidui* spatio consolidata apertura sanitatem optimam adduxit. Cùm nulla ante diem 20. alvus, totoque illo tempore excrementa inguine proflua, perforatum videtur Colon fuisse.

Ad confirmandam ejusmodi vulneris letalitatis negationem, herniaria methodus cujusquam *Circulatoris* enarratur; quâ ille ad faciliorem Intestini elapsi introductionem, illud largâ incisione aperire solebat.

§. V.

Affertur etiam ex *Schenckii* Libro tertio *Seidelius*, feminam producens, quæ octavo tumoris inguinalis die primùm potum, idque intra *horæ spatium ab eodem assumto*; deinde etiam portiones carnium, ac panis, aliasque alimenti solidioris reliquias, aperto de inguine misit: assumtis autem medicamentis adstringentibus, consolidantibus

que, nec non adhibitis vulneri Sarcoticis, primo cibos, tandem & potus, retinuit, *ſexque hebdomadum ſpatio elapſo* penitùs conſolidatâ aperturâ, convaluit. *Ileum* penetratum fuiſſe videtur.

§. VI.

Celeberrimus *Heiſterus*, ut rem certiſſimam, narrat in Chirurgiæ Cap. 116. *Guelpherbyti* contigiſſe, ut in incarcerata Hernia Chirurgus Ducalis *Ramdohr* partem notabilem Gangrænoſi Inteſtini exſcinderet, utraque extrema ad ſe adduceret, quo exciperent ſe mutuò, eaque tunc leviter circumligaret: effectum hinc, ut bina hæc extrema coïrent alvuſque deinceps naturaliter ſemper flueret.

§. VII.

Celeberrimi ac nobiliſſimi *Albini* miles, *Adn. Acad. Libr.* 2. *cap.* 8. *pag.* 31. cui *Colon* in prælio *Ramelienſi* vulneratum, manſit quidem vivus, verùm elapſis deinceps 20. annis *Albino* adhuc oſtendit in ſiniſtra Epigaſtrii Regione ſuam factitiam alvum, cum tunicæ villoſæ prolapſu tam ſuperioris quàm inferioris vulnerati Inteſtini portionis.

§. VIII.

Similem prorſus Hiſtoriam *Mangetus* in *Bibl. Med. Tom. II. pag.* 1156. ex *Bouchardo* refert, eâ differentiâ, ut poſt tres annos ab inflicto vulnere ſuum virum is viderit; ſuum verò militem poſt 20. annos *Albinus.*

§. IX.

Doctiſſimus *Kalſchmidius* in *Act. N. C. Vol.* 9. *N.* 4. Vetulam profert, quæ antiquæ Herniæ incarcerationem paſſa, ejuſdem operationem octavo demum die ſubiret; Inteſtino, (& ut ipſe dicit, Ileo,) ita corrupto, ut intolerabili cum fœtore proſilirent fæces. Ubi alvus diu nunc podice, nunc inguine prodiiſſet, demum poſt bimeſtre ſpatium elapſum, tantummodo quid ſanguinis ulcere exiviſſe; at verò utrùm perfectè conſolidatum inguen fuerit, an manſerit in inguine anus, ex enarratione colligi certò non poteſt.

§. X.

Doctiſſimus *Pfaffius Nov. Act. N.*

C. *Vol.* 2. *Obſ* 12. hunc notabilem caſum refert. Homo 28. annorum biennis herniæ oſcheoceles incarcerationem præ nimio meſſis labore patitur. Binorum Balneatorum laboribus Hernia, quo die morbi non additur, reponitur quidem, verùm non ceſſant Ilei morbi ſymptomata, atque tunc primùm accedens Autor, ſtercora reperit vomentem. Petitis auxiliis undecumque, mitigat quidem ſymptomata, alvumque copioſam ſolvit, verùm adeo non tollit morbum, ut tumor, dolorque ſcroti, & redeuns intolerabilis abdominis cruciatus, quo morbi die non adjungit, oriatur. Gangrænâ natâ, jubet, aperiant tumidum ſcrotum; e quo mox flatus & excrementa prorumpunt. Balneator altera die plura in parte foraminula per ſondam explorans, invenit in Inteſtino prope teſtem nucleos Ceraſorum, quorum quadraginta eduxit, ſequenti autem die multò plures. Notat porro Hiſtoria ægrum, repoſita primùm hernia, copioſa Ceraſa unà cum nucleis deglutiiſſe; notat quoque violentam adeo tuſſim adfuiſſe, ut prodirent cruenta ſputa. Cognito Inteſtini vulnere, enemata ultra non injecit, omnibus Chirurgis, ut ipſe putat, ea tunc con-

demnantibus, sed Suppositorium immisit, advertitque crassiora alvo, inguine verò tenuiora, prodire. Jamque, nescimus quo die, novus in inguine tumor natus, suppuratus, & arte apertus, tum pus dedit, tum fæces liquidiores: inguine nunc hæc ejiciente; scroti apertura sensim coivit. Novus tandem, isque priore altior, abscessus in inguine observatur, qui apertus, pus, non fæces, fudit: tandem & hoc, & illo, sensim consolidatis, sanitas completa successit.

§. XI.

Apud *Mangetum Bibl. Med. Tom. II. pag.* 524. 525. *D. Maichanquez* narrat ex vulnere angustiore, quod uxori inflixerat maritus, demum excrementa prodiisse » dilatato parumper » vulnere adparet *Intestinum Ileum læ- » sum*. (Digito fortè explorando deprehendere potuit canalem angustiorem, Cellulis carentem,) Placuit in casu » desperato periculum facere, nec ægra » 25. annorum dolores recusabat, modò » vitâ donaretur. Intestinum cautè acu » alligari curo cuti, recentisque lari- » di lamellâ interpositâ ut fæcibus al-

» vinis pateret tranſitus, cutem jungere
» jubeo; quod & factum; potiones
» præſcribo vulnerarias, quibus ad ſtu-
» porem curata eſt, binoſque enixa eſt
» liberos annis ſequentibus.

§. XII.

Mangetus ibid. pag. 523. ex *Carolo Patino* refert fuiſſe hominem, cui globo ſclopeti majoris abdomine perfoſſo, prope umbilicum, demum die quinto globus ano ejectus fuerit, & perfecta cura, *exacto menſis ſpatio*, ſuccesserit.

§. XIII.

N. C. Decad. 3. *ann.* 4. referunt curam ſimilem globis tribus ano ejectis; aliamque Ruſtici, poſtquam una cum fæcibus nucleos Ceraſorum foramine inguinis, ſponte aperto, ejeciſſet

§. XIV.

Et de duobus, quibus Chirurgi pro Bubone aperuerant ipſam Bubonocelem, unus quidem intra paucos dies obiit, alter autem, cui per 14. dies extrementa exierant, *ſex ſeptimanarum*

ſpatio integram vulneris conſolidationem nactus eſt : tandemque & tertius, cui ex *cæſo punctim Ileo* chylus effluxerat, curatus integrè fuit ; referente *Hardero* apud *Mang.* ibid.

§. XV.

Idemque pag. 530. ex *Wagnero*, qui ex variis id refert autoribus, narrat *Ileum tranſverſim perſciſſum*, & extra vulnus prolapſum, ſuturâ cum vulnere intercedente, penitùs coiviſſe: in alio integram curam obſervatam eſſe, poſt aperturam vermibus erodentibus factam ; tandem *Hafniæ* quemdam, eroſione etiam a vermibus factâ, integrè eſſe curatum ; alterumque cui ex ſphacelata hernia umbilicali. nuclei prunorum jam carioſi exiviſſent.

§. XVI.

In *Actis Suecicis Stockh. an.* 1746. notiſſima mulieris hiſtoria eſt, cui venter rodente & erumpente Teniâ ſæpius apertus, iterumque ad tempus conſolidatus fuerit.

§. XVII.

In Hist. *Acad. Reg. Sc. Par. anni* 1723. ex suppurata Hernia Chirurgus suscepit ossa pedis ovilli N°. 16. exciditque gangrænosi intestini portionem latorum quatuor digitorum; similemque circiter portionem, posthac a natura separatam, invenit. Expectabat porro, ni moreretur homo, anum factitiam; verumtamen observans sensim minùs inde exire, dedit ipsi alimenta solidiora, & vidit *spatio* 33. *dierum* inguen clausum.

§. XVIII.

Et quid demum de casu cogitandum, observatò a Magnifico Archiatro *de Kestler*, anno hujus sæculi 1729. feminæ scilicet, cui in incarcerata Hernia visa esset periisse integra portio, semipedem longa, Intestini Coli: claudente nihilominus accuratè se aperturâ, alvoque totis, quibus deinceps vixit, annis naturaliter fluente? Profectò totam a sphacelo separatam Coli portionem, cùm exsiccatam eandem, intusque linteo carpto infarctam, solli-

citè Vir magnificus reſervaſſet, ad me examinandi, ac Studioſis demonſtrandi cauſâ miſerat. Ipſum Colon eſſe, & tota ejuſdem ſubſtantia, & Ligamenti veſtigia, ſaltem illius Tertii, a *Morgagni* & *Winſlow* deſcripti, Meſocolo tecti, & quæ aderat adhuc Meſocoli portio, evidenter docebant. Igitur ſollicitè ſcrutabamur quâ demum lege notabilis adeo Inteſtini portio ſphacelo ſolvi, apertoque excidere inguine potuiſſet, intereaque temporis, non adductis ad ſe mutuò, ut alibi factum notavimus, utriſque extremis, excrementa a Cœco ſic perveniſſent ad anum, ut neque anus naſceretur in inguine, neque intra cavum abdomen decideret quidquam?

Res ſanè nobis incomprehenſibilis viſa eſt, niſi concederetur, quæ exciderit, Inteſtini partem, ejuſdem vel tunicam externam eſſe, remanente internâ; vel tunicam eſſe internam, ſuperſtite externâ: ut ſic, reſervatâ quâdam tubi continuitate, excrementa tutò verſùs anum devolverentur. Verùm mox hujus Dilemmatis falſitas apparebat, cùm ſola interna pars Inteſtini non habeat ad ſe accreta ligamenta, nec connatum Meſocolon; cumque ex-

terna Inteſtini portio integra ſolvi minimè potuiſſet, manente continuitate Coli ope tunicæ internæ: neque enim portio hæc ſeparata, lata & per medium fiſſa membrana erat, ſed clauſum inteſtinum; quod utique hâc formâ minimè ſeparari potuiſſet, continuitate tubi inteſtinalis permanente ope tunicæ internæ.

Tandem veram totius phenomeni rationem & cauſam ſic videbamur intelligere: Inteſtinum inflammatum, quâ parte Meſocolo hæret, accubuit Peritonæo in inguine, eidemque accrevit: gangrænâ incipiente, tunicæ Inteſtini variæ a ſe mutuò diſſolvebantur: gangrænâ pergente, lata in inguine facta apertura eſt: ita ſoluta interna pars inteſtini, cum *totius* inteſtini anterioris parte, cum peritonæo, cum expanſione tendinea, & integumentis, foras prolapſa eſt. Habet ergo prolapſa portio cavum integrum, a cujus anteriore parte hæret Meſocolon, ligamentum tertium, omniumque Inteſtini tunicarum portio, & cujus reliqua pars interioribus Inteſtini tunicis tantummodo componitur.

Sed ſtatuimus antea tempore inflammationis diræ Inteſtinum Colon, quâ

parte Mesocolon habet, accubuisse & latè concrevisse cum peritonæo. Necesse igitur fuit ut, prolabente extra inguen internâ Intestini parte, cum omnibus concretis partibus a facie ejusdem anteriore, ut, inquam, Colon externâ suâ parte in ventre integrum, firmiter suæ aperturæ oris cum peritonæo cohæserit, ita ut nihil in cavum ventrem dilabi potuerit eorum, quæ a Cæci sacco aut Intestinis tenuibus deorsum, anum versùs, descendunt.

§. XIX.

Sub finem anni 1745. negligens herniam femina, incidit in symptomata morbi Ilei, quæ demum apertâ alvo brevi evanuerunt. Attamen dum morbum curasse videbamur, aperuit se inguen, fuditque paucam, serosam, flavam, ac subinde verè stercoream materiam. Capto Clariss. *Albini* consilio, laboravi cum Chirurgo novem mensium spatio antequam locus clausus esset; optimâ interea vigente sanitate. Locus molliore quidem, sed apto admodum Brachierio firmabatur, ne rediret malum. Attamen sex cum dimidio elapsis annis, denuo aperitur, citra sympto-

mata ulla prava, citra ſtercoream materiem. Neſcio, quem finem res habuerit, quum ad ultimam aperturam, illam, cum Patria, reliquerim.

§. XX.

Docent omnia hæc exempla ſiccatis ab inflammatione partibus alterius cum altera cohæſionem fieri, antequam inguen aperiatur: ſic quidem ſæpe ut nihil in cavum ventrem, ſed per inguinis aperturam, eâve clauſâ, per podicem, cuncta exeant.

Haud tamen eodem ubique modo. Vulnera inſtrumento in Abdomen inflicta, plùs periculi habent effundendi cavum in ventrem ſtercoris, & ſemicocti chyli. Docet id notabile exemplum a *Mangeto*, ut teſte autopte, relatum hominis, qui ſic triangulari inſtrumento ſauciatus, ut vermes excrementaque ſiniſtro inguine exirent, ſexto demum poſt decimum die moriebatur; idque exhibebat præprimis memorandum, quod Inteſtini Coli labia jam tum undique, firmiterque, & exactè, cum vulneris labiis coïviſſent: unde mors unicè inde ipſi contigerat, quod fæces intra ventrem pulſæ eſſent, priuſ-

quam perficeretur expositus mox coalitus, sæpe sat citò, ut datis exemplis constitit, contingens.

§. XXI.

Atque ita Prognosis, paginâ 353. petita, & dilata hucusque, formari demum potuit.

Prognosis igitur primò fert summo semper in periculo eos versari, quibus intestina, potissimùmque tenuia, aut vulnerentur, aut gangrænâ aperiantur: cùm, vel integrâ aperti Intestini cohæsione cum Peritonæo nondum factâ, fæces, crudusve chylus, intra cavum abdomen dilabi, certumque proinde efficere interitum queant; vel etiam, fæcibus quidem extra Inguinis aperturam prorumpentibus, gangrænâ verò in sphacelum jam conversâ, latè nimis diffusa per Intestinum corruptio sit. Hâcque lege veridicus agnoscitur *Hippocrates*, qui morbum non indiscriminatim Intestini cujusque, sed Intestini *tenuis*, ut determinatè utroque in Aphorismo loquitur, θανάσιμον, vel θανατῶδεν, appellans, eum valde periculosum esse indicavit. Confirmant hanc strages, quas adeo multiplices omni

tempore ſolet deſcriptus hucuſque morbus edere. Et ſi per Διακοπὴν intelligere debemus vulnus uſque ad fundum omnia penetrans, & dividens, ut ſupra conſtitit, etiam verè pronuntiavit Inteſtinum ipſum poſt διακοπὴν non coaleſcere libero, ut antea, modo; cùm illud facie anteriore uniri cum Peritonæo, & reliquis læſis in vulnere partibus, iiſdemque firmari, obturari, ſupplerique, ex obſervatis chirurgicis & anatomicis conſtet. Ut profectò iniquè admodum in *Hippocratem* ii Autores declamarint, qui numeroſi, illum hâc aſſertione vehementer erraſſe, aſſeverarint.

2°. Eorum, qui inde non pereunt, multos dari, quibus ſanitas omnino integra non redeat, aperta manente inguinis, ventriſve, alicubi apertura, per quam, ceu anum, natura ſuas ſpurcities, fœtore abominabiles, hominemque per omnem vitam humana ſocietate ferè privantes, de corpore eliminet.

3°. Horum nonnullis alvum nunquam ultra per anum emitti, imò in Inteſtinum Rectum & Colum, utpote collapſum, enemata immitti amplius non poſſe; ut *Vaterus*, *Blegny*, &c.

habent: nonnullis verò manere aliquam five fœcum, five materiæ mucofæ, tenacifve, per Inteftinum Rectum excretionem; ut *Acad. Reg. Sc. anni* 1710. *Platerus*, *Hildanus*, *Blegny*, *Palfinus*, *Chefeldenus*, *Albinus*, viderunt.

4°. Reperiri etiam, quos Artifices peritiffimi, adductis ad aperturam vulneris ambabus feparati Inteftini oris, invicemque unitis, atque ad vulnus alligatis, ita percurarunt ut continuaretur canalis inteftinalis a fummis ad infirma ufque, & alvus lege naturali deinceps femper procefferit

5°. Paffim his, qui integrè curati, adeoque ad perfectam fanitatem rediiffe perhibentur, Inteftinum manere loco læfionis anguftius, prætereaque ad locum vulneris adfixum & connatum, ob idque caufam pravorum quandoque fymptomatum, imò leti ipfius exiftere: conftare quippe ex Hiftoria Medica, & confirmari notabiliffimis exemplis, anatome demonftratis, ab egregio *De la Peyronie Tom. I. Act. Acad. Chir. Par.* truculentiffimos dolores Colicos hinc nafci, dum Inteftina materie aut flatibus nimiùm turgeant, fpafmifque torqueantur: imò vi fpafmorum, aut impletione nimiâ rerum indigeftilium,
Inteftinum

Inteſtinum ad locum adhæſionis dilacerari, & abdomen fæcum impletione letali turgere. Accretionem hanc Inteſtini cum abdominis partibus confirmatam *Heiſter* vidit, in femina eadem, quæ integrè ſana ab operatione *Ramdhorii*, (vid. §. VI.) anno poſthac pleuritide occubuit. Unde id hominum genus ſemper de hiſce præmonendum eſt. Atque hiſce omnibus ita conſideratis, clarè patebat in femina noſtra Prognoſis. Vel enim morituram gangrænâ partis affectæ; vel gangrænâ abdominis, ſi fortè inteſtinum in toto vulneris ambitu necdum hæreret exactè cum Peritonæo, ita ut in cavum ventrem fœces a ſuperioribus deſcendentes, facilè & ſubdolè dilaberentur: vel victuram quidem, ſed cum moleſta in inguine ano; vel curandam integrè quidem, attamen cum prœgumena permanente cauſa variorum morborum, ni caveret ſibi, imò & mortis. Videatur ſuper his omnibus Ill. Præſes, *Cap. de Vuln. Abd.*

§. XXII.

Indicatio fuit vires conſervare, auferre impedimenta conſolidationis, vul-

nus purum, atque ab aëre tutum, molle & humidum conſervando, alimenta eligendo ea, quæ quotidiana experientia docebat omnium minimè per aperturam exire, & alvum propterea liberam clyſmatum ope perpetuò ſervare. Enemata enim formidanda, ut ſupra vidimus, quando Colum apertum, necdum agglutinatum eſt, ne in cavum abdominis cadant: hîc tutò injecimus, eo, quod Ileum læſum crederemus.

Vidimus his ſcopis conferre alimenta facilis digeſtionis, & cum conſuetudine plebejorum convenientia. Jus carnium præprimis indicatum, omnium maximè vulnere diffluebat; uti &, quæ ſiti ſedandæ neceſſaria, aqua. Hinc Cerealia ac Farinacea varia incocta juribus proderant, & aquæ potus ita moderatus, ut parva admodum copia ſumeretur, & ſitis potiùs emulſis ſedaretur ſpiſſioribus. Uſus demum docuit alimenta ſolidiora, paucâ quidem copiâ ſimul, ſed repetita, omnium maximè ad conſolidationem facere; præſertim ſi jaceret mulier totâ ferè die in lecto. Ulcus interea tectum primò fuit Cataplaſmate emolliente; deinde Emplaſtro Diachyli cum gummi, ſuperpoſito Cataplaſmate,

poſtea Emplaſtro defenſivo rubro, tandem eo, quod dicitur *Fernelii ad rupturas*. Tertio menſe potuit ſinè nocumento aliquantùm ſedere, tandem & ſurgere, ambulare, operari, ſinè incommodo Advertimus porro haud ſimul & ſemel ulcus clauſum; ſed ita, ut primo per 1. 2. dies, dein per 4. vel 7. clauſum eſſe videretur, ac poſthac denuo aliquot extillantibus guttulis humeſceret. Contigit ſic, ut mulier hæc intra binos menſes curata dici potuerit, excepto hoc repetente aliquoties ſtillicidio; curata verò integrè perhiberi non potuerit niſi menſe inchoante ſexto, quando levis hæc ulceris veluti ſudatiuncula ceſſavit, non reditura. Juvit ad integram conſolidationem vinum marte & cortice peruviano medicatum.

§. XXIII.

Symptomata aliena nulla ſe junxerunt morbo, toto curæ tempore, niſi tuſſis, cujus nulla indagari cauſa potuit, morigera tamen demulcentibus ac paregoricis. In homine *Pfaffii* §. X. notavimus tuſſim moleſtam atque violentam. Et *Albini* miles §. VII. tuſſi vexabatur, quotieſcum-

que aërem frigidiusculum ad nudum Intestinum admisisset, nec antequam recaluisset sedanda. Observando potiùs hæc discimus, quàm Physiologicè explicamus. Neque Intestina, Mesenterium, ac variæ abdominis partes duntaxat, hanc observationem suppeditant, verùm & aliæ plures. Ventriculi morbi dantur, quos pertinax tussis comitetur; mox his curatis evanida. Et quisnam subinde, meatum auditorium scalpendo, haud tussiat? Acriorem, pertinaciorem, & ad omnia rebelliorem tussim observavi nunquam, quàm in Puerpera olim; attamen, ejecto pudendis corpore oblongo, calloso, veluti incantamento curatam. In diagnosi, prognosi, ac curâ morborum, observationes ejusmodi usum habent. Bis diarrhæam passa est, Rheo, & Lysimachiâ victam.

§. XXIV.

Egressa demum nosocomio est, pinguis & torosa; id quod in ægris nostris toties observantes, minùs remediorum vi tribuimus quàm vitæ, ab omni cura & sollicitudine vacuæ, somno pleniori, quieti, optimo alimento.

CAPUT V.

VARIA.

§. I. *Puellæ, Atresiâ laborantis, de qua anno 1761. Tom. III. Part. VI. a pag. 38. ad 43. Historia completa.* §. II. *Quædam de utero gravido.* §. III. *De Calorem generantibus causis aliis præter attritum, imò absente attritu.* §. IV. *De observationibus Clinicis Nosocomii.* §. V. *De* Febre Hæmorrhoidali, *deque Observationibus Nosocomii circa* Hæmorrhoidas. §. VI. *Ad Quæstionem de Bezoardicis remediis, toties a gravissimis Practicis explosam, jamque nihilominus renovatam, Responsio.* §. VII. *Nonnulla de Misturâ* Viennensibus *dictâ* Hoffmannianâ. §. VIII. *Quædam, quæ ad* C. II. §. V. *omissa fuere.* §. IX. *In quosdam Criticos.*

§. I.

QUæ *Atresiâ* laboraverat puellæ Historia anno superiore data est, sed incompleta, felici exitu terminata fuit. Tumores in abdomine varii, copiosa-

que in Vagina callositas, methodo internâ, externâque ibidem enarratâ, atque ad Octobris circiter exitum continuatâ, sensim fusa sunt, mensesque ritè fluere interea ceperunt: ita ut perfectè sana die 5. Nov. 1761. domum perrexerit, & hoc mense Septembri proximè elapso ob ventriculi vitium me conveniens, testata sit menses sibi copiâ ac tempore debitos adesse, nullosque aut in ventre tumores, aut nullam ad pudenda superesse callositatem. Novo sanè argumento Corticis peruviani præstantiæ; licet enim alia remedia præter hunc dederimus, prout superiore tomo descripsi, tamen justo cuique rerum æstimatori evidenter adparebit Cortici potissimum abscribendam victoriam esse.

§. II.

Cùm anno superiore de Viscerum cavorum dilatatione agerem, eademque nunc incrassari, nunc extenuari, nunc ejusdem manere crassitiei in dilatatione, ostenderem, evitari non poterat quin sermo incideret in uterum, veluti cavorum viscerum ferè principem, propriâque observatione typis necdum editâ, quod de eo demonstratum esset,

confirmantem. Addam propterea, quam præſens annus academicus ſuppeditarit, novam confirmationem.

In tertium menſem gravida vapulat a marito, pedibuſque ad hypogaſtrium conculcatur. Venter poſthac ratione graviditatis crevit quidem, ſed admodum inæqualiter: ita ut dextro hypogaſtrio ille ſenſim tumidior, ac tandem ſub menſes ultimos admodum turgens obſervaretur, ſuſpicioque Gemellorum, quorum in medio alter alter ſiniſtrorſum, locatus eſſet, animis innaſceretur Obſtetricantium. Denique 31. Jan. hujus, quem vivimus, anni, partus ingruere dolores. Rectè tum uterum ſitum, tum fœtum, arbitrata obſtetrix, prægnans ſeriò cooperaretur, adhortata eſt. Cùm autem minimè promoveretur partus, alia obſtetrix, & tertia, & quarta, atque ordine hoc & octava vocatæ, ſocordem eſſe, quod cum naturâ fœtuque haud cooperaretur, parturientem clamarunt. Unde tandem inhumanus maritus, duplex, ut patebit, homicida, verberibus illam, quò cooperaretur, adegit. Illuceſcente inanium partus dolorum ſeptimo, eidemque fatali die, optimæ ſpei Studioſus, inque arte obſtetricia magnæ dexteritatis D. *Hopf*,

invenit in ore uteri humerum infantis; & secus illum funiculi partem, portionemque placentæ. Cum educturus infantem, hæc omnia loco movere deberet, ac ferme removisset, subita ingensque hæmorrhagia feminam sustulit.

Adductum mox ad me uterum examinavi. Facie anteriore sectus ille, infantem eximendi gratiâ, distentus mansit, ubique ferè pollicis habens crassitiem. In perscissa transversim hac crassa substantia vasa inventa numerosa sunt, angustiora, ampliora, & quæ calamum scriptorium facilè caperent nonnulla, omnia autem ferè vacua. Necesse porro fuit ut hæc ipsa vacuitas, & tempestatis frigus ingens, horum vasorum lumen, uterique crassitudinem, multùm imminuerint. Quo loco placenta fuerat, cernere erat vestigia multa lacunarum. Idque notabile præprimis, quod uterus in ambitu placentæ fibras musculares referret bene multas; cujusmodi fibræ *Ruischio* ideam musculi fætum pellentis placentamve, generare quondam potuere. Portionem crassi hujus uteri, demonstrationis ergo, servo in liquore.

Quod verò partum adeo difficilem reddiderat, ac crudele mariti facinus

arguebat, erat uteri ſubſtantia, dexterâ ſui parte abeuns in Steatoma figuræ ferè rotundæ, pendenſque pondere medico libras tredecim & quatuor uncias. Ovarium utrumque naturaliter ſeſe, unà cum tubis, habebat. Præ enormi igitur hoc Steatomate neceſſe eſt uterus & rigidus, & pro parte repletus fuerit, adeoque dolores partus in fœtum directè agere non valuerint; imò potiùs ipſum Steatoma, urgentibus hiſce doloribus, corpus infantis compreſſerit, neve ritè exiret, impediverit.

§. III.

Obſervationes Thermometricas noſtras, circa varium gradum Caloris, in varia ſanorum ægrorumque corporum conditione, ac ſtatu nec non circa ipſarum calorem gignentium cauſarum diverſitatem, multis hujus anni academici experimentis ita reperiimus confirmatas, ut data dudum de iis ſententia undique ſarta tectaque videatur. Inter multas obſervationes, cum prioribus noſtris eaſdem, referenda hiſtoria videtur, quæ hâc æſtate, in Acutis morbis publicè tractandis, obſervata eſt.

Femina 37. annorum Febre continuâ putridâ laborans; (quæ nobis observata immortalis Coï de fallacia judiciorum in diebus non bonis, cum materia haud ritè cocta, veridica omnino esse, usque in quartam hebdomadam, demonstravit,) die morbi 4. 5. & 6. perpetuò conquerebatur de interno calore urente, caloremque 6. 8. 10. 12. gradibus naturali intensiorem in Thermometro notabat; interea dum ego, dum nonnulli Medici adstantes, dum tota Studiosorum cohors, vix unquam in pulsu motum febrilem notabilem palpabilemve, imò potiùs pulsum bonum, plenum, æquabilem, deprehendimus; dein die 7. 8. 9. 10. & Thermometrum, & sensus ægræ, & attactus noster, & febrilis admodum pulsus, calorem magnum unà demonstrarunt. Ut meritò putem nihil certius, demonstratiusque esse hâc propositione: Caloris causam indubitatò esse mutuum vasorum humorumque inter sese, nec non ipsarum humorum nostrorum particularum attritum; at verò necessariò caloris causas longè alias, quàm hunc attritum, in rerum natura existere; quandoquidem calor tum ad sensum, tum ad Thermometrum, isque & intensus ad-

modum & diuturnus, toties in homine reperiatur, penitùs abſente, omnium votis, attritu. Miror ab iis, qui hujus veritatis teſtes oculati aut fuerunt, aut eſſe potuerunt, haud ita pridem in publica Theſi indirectè eandem oppugnatam eſſe.

Conſtitit quoque, experimentis infinities repetitis, medium horæ quadrantem ſufficere, ad hominis explorandum cum Thermometro calorem, additis ad notatum tunc gradum gradibus binis. Solet quippe 1°. calor verus, iſque haud ultra augendus, quadrantis horæ ſpatio notari, 2°. a ſemiquadrante ad quadrantem binis tantummodo gradibus augeri. Unde liquet ſemiquadrantis ſpatio haberi determinatum caloris gradum, additis duobus. Vix enim ex quinquaginta vicibus ſemel continget, ut hæc regula fallat; &, ſi rariore caſu, ſaltem haud ultra dimidium, integrumve gradum, fallit. Sed hæc eâ conditione dicta ſunto, ut Thermometrum & bonum ſit, & bene ab initio veſtibus ac ſtragulis tectum, dum ſub axilla ponitur.

§. IV.

Obſervationes Clinicæ de Acut. morborum cruditate, de coctione per-

fecta & imperfecta, de eadem inchoata & completa, de ſtatu morborum, de diebus indicatoriis & criticis, de metaſtaſi varia, de morbis novis ex præcedente acuto natis, de urina, de pulſu, de reſpiratione, de varia hypochondriorum in Acutis conditione, de ſignis ex habitu corporis petendis, deque variis functionum læſionibus; hæ, inquam, obſervationes nos demum omnes convicerunt veraciorem in tota Bibliotheca, Scholave medica, Autorem *Hippocrate* non dari. Quod cùm ita ſe habeat, merebitur ſanè hæc materies, ut DEO vitam largiente vireſque, Pars hujus operis octava integrum *Hippocratem*, ad lectos ægrorum demonſtratum, & confirmatum, compendio exhibeat; quo demum omnes ad *Hippocratem*, Viroſque Hippocraticos, & admirandos, & ſequendos, incitemur.

§. V.

Doleo ex malè intellecta doctrina mea Theſes quodammodo erroneas ſæpius a Medicinæ Candidatis proferri publicè. Amans illos, perpetuòque amaturus, & jam ſæpius hâc ipſâ Parte ſeptimâ veram meam ſententiam paucis

elucidavi, & circa quaſdam nondum recenſitas Theſes ſequentibus elucidabo,

Propoſitum itereatâ Theſi fuit, *Dari Febrim Hæmorrhoidalem*: poſtremâque vice defendenda ſimul propoſita fuit Hæmorrhoidalis fluxus crebritas, Vienneníibus, quàm cæteris omnibus, notabilior.

Quid illi nomine *Febris Hæmorhoidalis* intelligant, id planè ignorare me fateor; ignorabunt fortè quoque Theſium autores. Oportet enim hoc nomine intelligant Febrim, vel quæ ab Hæmorrhoidum affectione, obſtructione, inflammatione, ſuam ducat originem, vel quæ Hæmorrhoidum fluxum pro criſi habeat. Porro neutro modo hanc febrim licebit hæmorrhoidalem vocare.

Non priore modo; nam in libro unde hoc nomen mutuati ſunt, ſigna nulla enarrantur prægreſſæ alicujus Affectionis hæmorrhoidalis: e contrario verbis notatur diſertis poſt febrim jam natam, nec rarò alterum, tertiumve diem jam numerantem, tumentes demum adparuiſſe Hæmorrhoidas.

Neque etiam poſteriore modo. Narrat enim morbi hiſtoria admodum frequentem hanc febrim fuiſſe, attamen

vix esse inventos paucos, quibus aut a natura, aut ab arte, promotus hîc fluxus fuerit: multos verò nisus duntaxat hæmorrhoidales, citra fluxum earundem, perpessos esse; irritoque hoc nixu, citra alias substitutas, sive a natura, sive ab arte, evacuationes, citò, integrèque convaluisse.

Demus autem, quod dari non potest, a pauco eorum numero, qui in frequenti admodum febre hâc fluxum hæmorrhoidalem a natura, arteve, passi sint, totam febris naturam desumi oportere, ideone *Febris Hæmorrhoidalis* appellanda est? Eodem sanè jure inflammatoriam aut acutam quamcumque febrim, vocares Alvinam, vel Mesentericam, quæ alvo judicetur; Renalem, quæ per urinas; quæ emesi, Vomitoriam; quæ sputis, Sputatoriam; quæ catameniis, Menstrualem; quæ post aurem tumoribus, Paroticam; & sic porro. Est igitur loquendi modus, qui e scholis medicis petitus non est, quemque Autores harum Thesium ad lectos ægrorum, me demonstrante, non didicerunt.

Qualisnam ergo est, de qua hæ Theses, febris? Febris est talis indolis, ut similem sui in tota Historia medica non

habeat: quippe quæ in ſumma, imò in increſcente cruditate, bonis jam gauderet perturbationibus criticis; quæ irritis, nec per alias excretiones ſuppletis, ad evacuandum niſibus, brevi tutòque judicata eſſet: cùm e contrario perpetua atque æterna Naturæ Lex ſit, ut Criticæ perturbationes, ſi profuturæ ſint, coctâ materie, bonoque die compareant; utque morbi minimè judicentur ab irrito ad evacuandum conamine, niſi eidem alia evacuatio conveniens, atque ſufficiens ſuccedat; aut niſi, defectu etiam hujus, vagi materiæ morboſæ errores homines diu torſerint, &, multis occiſis, demum quoſdam poſt diuturnas ærumnas in vita ſervent. Quemadmodum in illa Epidemia apud *Hipp.* Epid. Lib. I. pag. 941. 945. *Foës.* in qua nullæ omnino criſes obſervabantur, aut nullæ ſaltem, quæ id, quod inceperant, perficerent.

Objiciet mihi fortè quiſquam benignâ Reſolutione eos fuiſſe curatos, quibus irrito naturæ conamine, nec aliunde ſuppleto, cita contigerit perfectâque ſalus; adeoque famoſam hanc febrim, veluti ſui ſimilem in Medicina non habentem, a me deſcribi non oportere.

Verùm qui ſic cenſeret, is leges & conditiones benignæ Reſolutionis, ad gravem, ad periculoſam, ad inflammatoriam hanc febrim, contra omnem Medicinæ legem, experientiamque, adplicaret. Secundo non adverteret idem, hâc ſuâ prolatâ ſententiâ, illico rationem concidere totam, ob quam vocetur febris hæc Hæmorrhoidalis.

Atque hæc de nomine hujus Febris ſufficiant. Supereſt additamentum videre ad Theſin de febre hæmorrhoidali, ultimò defenſam, adjectum ». Et Hæ-
» morrhoides Viennenſibus, quàm aliis
» Nationibus, magis familiares ſunt :
» ut meritò de his ſuſpicentur ſæpe
» Medici.

Paucis Lectorem hîc volo. Nonus jam annus eſt, quod & in ipſis ægrotantibus, & in ſcriptis tyronum in gratiam typo editis, & in cathedra, genuinam *Hippocratis*, id eſt Naturæ, tradiderim de Hæmorrhoidibus doctrinam; quâ conſtitit verè Criticas dari Hæmorrhoidas, tum in Chronicis, tum nonnunquam Acutis in morbis, haſque a Medicis attentè obſervandas eſſe, juvandas, ac promovendas: dari præterea Hæmorrhoidas ſymptomaticas: dari etiam noxias planè, & pernicio-

ſas: tandem autoritate & experientiâ eos damnandos eſſe cum Medicos, tum Plebejos, qui omnium ferè morborum curam ab Hæmorrhoidibus, vi promotis, expectarent. Hanc meam ſententiam Theſibus de hac re publicè editis cognitam, Clari Viri, quorum alii calidis in Regionibus, alii in frigidis, Medicinam faciunt, literis ad me datis confirmarunt.

Quod autem maximè Medicinæ Studioſos de Hæmorrhoidum apud *Viennenſes*, univerſoſque *Auſtriacos*, naturâ convincere debuit, numerus eſt bis mille & ultra hominum, quorum exactiſſima Hiſtoria adhuc proſtat, qui, ipſis circumſtantibus, examinabantur, & quos inter vix quatuor extitere, in quibus ipſa Natura hæmorrhoidum fluxum indicaret. Igiturne, poſt tantam experientiam, ipſis adſtantibus captam, *Viennenſibus*, *Auſtriacisque*, Hæmorrhoides præ aliis familiariores? Hæmorrhoides ſaltem illæ, quæ ſe aperiundas clament? Minimè; niſi velint eas frequentes hîc eſſe, atque pro criſi notandas, quas, naturâ non indicante, Medici & Chirurgi homnibus ſponte crearunt: verùm tunc nullatenus intellexere me in *Tractatu de Hæmorrhoidibus* docentem, at-

que omnium sæculorum autoritate demonstrantem, quâ demum ratione Medici has considerare, & circa easdem gerere se debeant. Doleo profectò has Theses ipsis inconsideranter elapsas esse, id præprimis veritus, ne qui alibi gentium easdem legant, vel animum in studendo socordem, vel in proferendo aut obstinatum, aut malevolum fuisse, suspicentur.

§. VI.

Eodem prope modo res habet erga *Febres malignas* dictas, quibus Petechiæ, Miliares, aliave exanthemata, se jungere solent. Propriis ad lectos ægrorum experimentis, numerosâ Tyronum semper cingente Coronâ, petitis ac repetitis; Libro meo de *Febrium Divisionibus*, (in quo præcipuorum cujusque Nationis, præsertim Germanæ, Medicorum, suffragiis luculentissimis, suffultus sui;) nec non *Partibus Rat. Med.* 3. 4. & 5. demonstratis, Medicinæ Studiosi convicti fuerint oportet de veritate Asserti, statuentis malignitatem morborum sæpe a Methodo medendi unicè gigni; petechiales autem & miliares efflorescentias perquam rarò naturæ curantis esse opus: præ-

cipuè dum hæc invictis experimentis confirmata viderunt in ſpatioſiſſimo Noſocomio Hiſpanico, ab eruditiſſimo, ſagaciſſimo que ibidem Medico, Diſcipulo quondam meo laudatiſſimo, G. *Hazenorhl*, edito Tractatu anno 1761. An igitur mirari me non oportuit, quod e ſchola Viennenſi Pathologica prodierint, qui publicè edidere hanc Theſin: » Sed etiam abſque calido re» gimine erumpunt exanthemata, non » igitur aut febris miliaris, aut alia, » a calido ſemper oritur regimine, aut » bezoardico medicamento. *Praxis.* Et » dubitari poteſt an unquam a bezoar» dico medicamento exanthema enaſci » viſum? Profecto cùm ejuſmodi opinione in ægrorum perniciem nonnulli abuti poſſent, cogor paucis eandem examinare.

Vera in eo dixere a calido regimine, aut bezoardicis, *haud ſemper* exanthemata naſci; neque unquam id aſſueveram, ſed *ſæpe*: & ſi non exanthemata, ſaltem alia frequentia mala. Potuerant debuerantque meam circa hæc mentem clarè percepiſſe, in *Vindiciis* meis contra Apologiam *Ill. Halleri*; quas *Vindicias*, ut verbo hîc moneam, Vir quiſpiam, æque in Theoreticis,

quàm in Practicis, præcellentissimus; confirmaturus est, numeroso plane experimento & vivis in brutis, & potissimùm in vivis hominibus, multis coram testibus, magnisque suis sumptibus, capto. Hinc hisce non immoror; quæ verò ad Bezoardica & ad regimen calidum spectant, hæc paucis tangam.

Varii generis Bezoardica sunt. 1°. Bezoardicum *Animale*, confectum ex Hepate & Corde Viperarum, siccatis in sole, inque pulverem redactis. *Lemmery* pharm. univ. pag. 130. Ratione salis alcalini & obesse in febribus putridis potest, augendo, quæ ad putredinem adest, dispositionem; & nocere potest movendo sudorem eo morbi in stadio, in quo aut nihil movere licet, aut saltem non sudores.

2°. Bezoardicum animale aliud est *Lapis Bezoar*, præsertim Orientalis. Pluries hunc ad experimentum in Nosocomio revocavi, siquidem AUGUSTISSIMA, pro munificentia sua, promovendarumque scientiarum amore, copiam hujus lapidis mihi fecerit. Præter alia experimenta quondam publicè capta, hæc 13. & 14. julii hujus anni cepimus. Lapis nucis moschatæ minoris magnitudine, per horam in unc. iv.

aquæ frigidæ immiſſa, dabat aquam gratè amaram. Relicta per 10. horas amarorem eidem aquæ copiæ conciliavit nauſeoſum, & omnibus nobis, quotquot guſtaverimus, abominabilem. Unde meritò concluſiſſe videmur infuſionem ita dictam Lapidis Bezoar, cum aqua aliqua aromatica, aut cum vino, uti plurimùm fit, remedium movens eſſe, ſtimulanſque ad ſudores. Referri huc & Bezoar Occidentalis, Pedra del Porco, Factitius Lapis de *Goa*, &c. &c. ſolent.

3°. Bezoardicum *minerale* vocant Antimonium fixatum cum ſpiritu nitri; id quod parum calcinatum, corroſivum; quod multùm calcinatum, iners; quod juſto modo calcinatum, prodeſſe in morbis poteſt. Bezoardica varia mineralia ab aliis metallis parantur.

4°. Remedia elapſo ſæculo, prioreque hujus, quod agimus, ſæculi parte, titulo Bezoardicorum famoſa varii generis erant, quemadmodum apud *Michaëlem*, *Ludovicum*, *Schroderum*, *Herculem a Saxonia*, *Techmeyerum*, *Barbette*, *Etmullerum*, innumeroſque alios Scriptores medicos, præſertim *Germanos*, legimus. Sic erat v. g. Miſtura contracta Bezoardica, ſic vocata, binis

assumenda dosibus composita ex dr. I. Mist. simpl. Ludovici, & dr. semis Liq. C.C. succinati. Hæc autem Mistura simplex Ludovici sic parabatur: ℞ Spir. tart. rectificatissimi p. III. Spir. urinosi volatilis, & spir. vitrioli novies sublimati, ãã p. I. Totum hoc, cessante effervescentiâ, misceatur cum spiritus Theriacalis v. partibus, & per retortam destilletur. Si nunc huic simplici dictæ misturæ Camphora, Opium, & Santalum, addebantur, vocabatur Tinctura Bezoardica. Alia quoque Mistura Bezoardica celebris erat hæc: ℞ Aq. Rutæ, Scorzoneræ, ãã unc. ij. Mist. simpl. Ludovici dr. I. Spir. fulig. rect. gr. xxx. Syr. Scordii dr. iv. m. pro binis dosibus. Ubi verò post hæc data ad sudores delirium imminebat, dabant sequens: ℞ Aq. Cord. Herc. a Saxonia unc. I. Aq. cinamomi dr. iv. Aq. Theriac. camph. dr. ij. C.C. essentificati, vel, loco ejus, Sal. Vol. C.C. scrup. I. Salis vol. succ. grana. x. Syr. Flor. Tunicæ dr. iv. Ad sudorem verò unâ dosi tunc eliciendum dabant Tinc. Bezoard. Ludovici dr. I. cum scrup. I. Spir. C.C. Ad normam porro hanc innumeras invenire est formulas apud Autores supra laudatos aliosque.

Porro quod omnia hæc Bezoardica in morborum principio data, repetitaque, calorem jam nimiùm augerent, non movenda moverint, turbarentque coctiones, flos Hippocraticorum virorum, *Sydenham*, *Baglivi*, *Boerhaave*, *De Gorter*, *Ill. Præses*, ipseque etiam Clariss. *Fridericus Hoffmann*, unanimiter sese horum usui opposuerant; veluti malignitatem ita dictam in morbis, ac varii generis efflorescentias, petechias maximè ac miliares producentium, foventiumque: quemadmodum videri compendiò potest *Tract. de Febr. divis.*

Quod *Hoffmannum* hîc cum cæteris laudem, perversè concepta de egregio hoc viro opinio me cogit: ubique enim condemnat Regimen calidum, & Alexipharmacorum, Bezoardicorumque usum; compendiò autem Capite *de Febre purpurata* §. II. » Quàm graviter, inquit, dein calida & alexipharmaca » medicamenta noceant, docuit sanè » uberiùs experientia, quâ constat *ea-* » *dem, cum æstuoso Regimine*, in cau- » sa esse, quod ingruente primùm no- » vo hoc morbo (miliari) omnes » ferè perierint, quum jam sub tem- » perata methodo plurimi evadant.

» Quin liberalior tantùm infuſorum, „ & decoctorum calidorum potus, ſu- » dorem nimium movendo, & ſerum „ plùs juſtò exhauriendo, officit ». Equidem ſuaſit nonnunquam *Bezoardica*: ſed qualia? Scilicet *ſua*; ex C.C. non uſto, Lap. Cancr. Antim. diaph. & Cinnabari. Non ſunt hæc communi notione *Bezoardica.*

Et in *Cap. de Febr. epid. exanth. ſive petechizante:* » Ex medicamentis, » inquit, Alexipharmaca, ſalia vola- „ tilia, Bezoardica calida & ſpirituoſa, » licet ceu efficaciſſima vulgò com- „ mendentur, plùs damni, quàm emo- „ lumenti attulerunt, præſertim libe- » raliùs, & cum calido regimine ex- „ hibita. Diſſolutionem enim ſanguinis „ elementorum promoverunt, & ob id » majorem petechiarum fecerunt co- » piam; vel cephalalgias etiam, an- » xietates, inflammationes, vel etiam » ſudores copioſos ſuſcitarunt. Quin „ novimus his ad præſervationem cum „ regimine aſſumtis, MOX IPSO CON- » TAGIO CORPUS fuiſſe affectum.

Et ut inumeros ſimiles locos præteream, inſtar omnium ille eſt, quem habet *Cap. de Febr. ard.* „ Notandus „ vulgaris, admodum tamen pernicio-

„ ſus

» sus ERROR PRACTICUS, quo primis
» statim diebus, liberali manu, essentias
» Bezoardicas, & Alexipharmacas porrigere
» suescunt MORBORUM ARTIFI-
» CES, AD MALIGNITATEM, UTI
» STOLIDI PUTANT, A CORDE PEL-
» LENDAM. Hæc enim, si sanguis re-
» dundat, æstum inflammatorium ma-
» gis augent, & febrem graviorem, &
» diuturniorem, reddunt; quin si alvus
» simul diutius clausa, SANGUINEM
» NIMIUM RESOLVENDO, EXANTHE-
» MA PARIUNT.

Ut & *Cap. de Purpura Chronica*:
» Multò verò minùs . . . essentias &
» tincturas Bezoardicas, hic morbus
» ferre potest, sed potiùs ex illorum
» usu semper augetur, magisque ac-
» cenditur. Vidimus certè mitioris aliàs
» genii Purpuram Chronicam, febris &
» vehementiæ symptomatum prorsus
» expertem . . . horum, & rigiminis
» usu IN MALIGNAM FUISSE CONVER-
» SAM . . . . . . Et in genere id quo-
» que pro comperto est Purpuram, quo
» citiùs, & impetuosiùs, per medica-
» menta, & calidum regimen expelli-
» tur, EO FACILIÙS & LEVISSIMA
» DE CAUSA EVANESCERE, & INTE-
» RIORA REPETERE.

Magnorum igitur horum Virorum exempla ſemper in praxi ſequutus, ea nunc in nonum annum Medicinæ Studioſis ita demonſtro, ut de veritate moniti clarorum horum Virorum nullum dubium ſupereſſe poſſit. Et nihilominus, quis credere poſſit! ejuſmodi reperiuntur, qui ſcholâ meâ vix egreſſi, publicè ſuſtineant dubitari poſſe num a Bezoardico medicamento natum unquam exanthema ſit? Erubeſco dum Viennæ ejuſmodi proponi video, & me ideo circa hæc explico, ut dum boni practici alibi hæc legent, noſcant ſaltem ex me non hauſta, ex mea ſchola petita non eſſe.

§. VII.

Ejuſdem propemodum farinæ eſt, quod in alia Theſi inaugurali circa Miſturam ita dictam *Hoffmannianam* eſt prolatum: » Miſtura *Hoffmannia-* » *na* haud rectè *criminatur* in febribus, » non tantopere ſtimulat, ac dragma » nitri in libra una vehiculi ». Nihil hîc, niſi vitioſum, profertur. Etenim 1°. non determinatur copia Miſturæ, quam Celeberr. *Hoffmannum* ipſum, variâ copiâ, variâ ingredientium pro-

portione, dediſſe, ex lectione omnium ejuſdem operum conſtat. Oportuiſſet profectò priùs exactè determinare vehiculi, contentique in eodem doſin antequam minùs ſtimulans, quàm dr. 1. nitri in libr. 1. vehiculi, ſtatueretur. 2°. Autores ejuſmodi Theſium in Noſocomio non didicerunt Nitrum ſemper hâc proportione ad vehiculum dari oportere ægris. Vix quatuor libræ dragmam nitri capiunt, quando a ſtimulo vel minimùm metuimus, præſertim dum ægri copioſè bibunt. Sed 3°. ſi miſtura hæc, ante natum *Hoffmannum* jam obſoleta, *Hoffmanniana* debeat vocari, per me licet, nam & ſic cum cæteris ipſe ſoleo; modo *Hoffmanni* prudentiâ, & circumſpectione, adhibeamus eâdem. Optimus enim ille Vir curam tradens *Febrium continuarum putridarum*, curam *Febris ardentis*, curam *Inflammatoriorum quorumcumque morborum*, vix hujus miſturæ, eive ſimilis, meminit; longè alia, eaque ſæpe adpoſita ſatis, præſcribens: interea dum quamplurimi Medici, contra mentem, conſuetudinemque *Hoffmanni*, Acutos ſuos ægros ab ipſo morborum principio, perque totum eorumdem decurſum, hâc miſturâ infarciunt totos. Tan-

dem 4°, quandoquidem Abſorbentia acidis ſaturata, adeoque etiam Miſtura *Hoffmanniana*, auxilii aliquando præſtantis ſint in morbis, quos diureſi curari Natura docuerit, ut nonnullæ ſunt Dyſuriæ, & quidam cum valido pruritu cutanei morbi, quales eorundem Vires in ægris Noſocomii demonſtravi; facilè per ſe quiſque percipit remedium hoc diureticum iis in morbis & damnoſum eſſe poſſe, & damnoſum ſæpe eſſe, in quibus tota Schola Hippocratica cane pejus & angue vetat, quidquid, Naturâ non indicante, imò repugnante, crudos, ob idque ad motum bonum ac ſalutarem ineptos, movere poſſit humores: in eo occupata unicè, ut coctionem promoveat, viaſque excretorias omnes expediat ſic, ut paratas eaſdem, aptaſque omnes, inveniat poſt coctionem Natura, perque harum unam pluresve, morboſam eliminet materiem.

§. VIII.

Ad malè intellectam meam de lata pulmonum cohæſione cum pleura ſententiam, utrùm ſcilicet morbifera dicenda illa eſſet, an non; *Cap. II. §. V.* reſpondi: neglectâ tamen neceſſariâ

animadversione in citationem plurimorum Autorum, qui apud *Ill. Hallerum Phisiol Elem. Tom. III. pag.* 122. vel Lobi, vel alterutrius, vel Pulmonis utriusque omnino concreti, in genere; *& pag.* 133. veluti *integræ cum integerrima respiratione cohæsionis*, testes fuisse perhibentur.

Itaque regero 1°. cunctorum, qui hîc laudantur, Autorum numerum valde exiguum esse, præ numero illorum, qui hanc adhæsionem sive aliquam, sive integram, morbosam notaverint.

2°. Haud verò omnes illos Scriptores id testari, quod testati esse Ill. Viro *Hallero* videantur.

Primò enim Juvenis apud *Ill. B. van Swieten, Comm. Tom. I. pag.* 510. non habuit adhæsionem dimidii pulmonis, ut *Hallerus* scribit, sed dextri pulmonis tantummodo *medii lobi*. Addere necessariò hîc debeo, Ill. Præside notante, juvenem, ante fatalem Apoplexiam, Hæmoptoïcum fuisse.

Secundò, quæ ex *Actis Haarlemensibus* notatur cohæsio, *sinistri* quidem totius pulmonis fuit, sed non gesta inculpatè. Additur enim respirationem fuisse a novem & ultra mensium spatio *valde impeditam*.

Tertiò inter illos, qui integram cohæsionem cum integerrima respiratione observaverunt, recenseor & ego, *Rat. Med. I. Part. II. Cap.* 8. minùs æque tamen. Sic namque scripsi ibidem pag. 183. " Nec vitiosè respiravit quatuor primis diebus, uti neque post peripneumoniam curatam, nisi sub mortem. Respiratio tantùm fuit naturali brevior, pulsusque naturali paulò celerior ac debilior, vix tamen inæqualis ". Præterea operam navaturus omnem, quâ juxta leges physiologicas vitæ modum explicarem hominis, qui totum thoracem, pleuram, diaphragma, pulmonem, pericardium, cor, vasa majora, mediastinum, in unum solidum sic concretum habuerat, ut harum partium nulla potuisset seorsim moveri; amplectabâr, ut longè commodiorem, illorum sententiam, qui pulmones perpetuò statuunt contiguos pleuræ; & nihilominus rem hanc totam, ut mihi inexplicabilem, cogebar dimittere. Unde profectò qui hâc meâ historiâ uti vult, ad probandam integerrimam cum universo accreto pulmone respirationem, tum plùs dicit, imò utcumque contrarium potiùs, quàm ego; tum si quid illud priùs probaret,

consequeretur quoque necessariò id, quod omnia mox enumerata viscera partesque, in unum solidum perfectè concretæ, integerrimam & circulationem, & respirationem, non læderent. Quia igitur quod nimis probat, nihil probat, mentio non fuisset hujus casus facienda.

Quartò *Boyleus* inter eosdem numeratur. Verùm nec ille *integrum* Pulmonem adhærentem vidit, nec cum illo integrè adhærente *integerrimam* notavit *respirationem*. Ait quippe se vidisse Pulmonem *multis in locis* adnatum, qualisnam verò respiratio fuerit, ne meminit quidem.

Quintò idem testari narrantur *Acta Edimburgensia, Act. Tom. II.* Acta quidem hæc nonnullos incompletos coalitus notant, sed egregii Viri *Waugh*, & *Lowis*, respirationis notabiliter in vita læsæ meminerunt; & ad adhæsionem completam, cujus *Hallerus* mentionem facit, doctiss. *Andrew St. Clair*, respirationem, quamvis æstate mortem præcedente emendatam notet, eandem saltem antea admodum difficilem, atque cum tussi pertinaci, nocturnisque societatem describit sudoribus: prætterquam quod, si quid probaret hæc historia, unà probaret, quod absonum,

pulmones, ut pleuræ undique adnatos; sic eosdem TOTOS tuberculis caseosis, vomicisque purulentis PLENOS, respirationem integerrimam non lædere. Typographo metam urgente, deficit tempus reliquos laudatos in *Elem. Phys.* Autores consulendi.

3°. Demum assero multorum in Anatome minùs versatorum sectionibus diffidere, prudentiæ sæpe esse; cum in casuum Collectoribus haud desint, qui inter cohæsionem fibrosam, & aliam sive mucosam, sive inflammatoriam, sive serosam nuncupandam, de qua toties partibus prioribus egi, quæque brevi ante mortem fit, haud sufficienter interstinxisse videantur. Quos porro si expunxerimus, numerus tandem illorum, qui notabilem integrumve pulmonum ad vicina coalitum, cum illibata respiratione, observaverint, exiguus omnino adparebit.

§. IX.

Refutatio a me expectabitur forsitan iniquarum quarumdam animadversionum, publicis Novellis insertarum, in *Parte VI. Rat. Med.* & in meas contra Ill. *Hallerum* editas *Difficultates* ac *Vin-*

dicias. Verùm cùm ab una parte harum animadversionum Autores seipsos refutarint, ineptissimos se demonstrando; qui de rebus Medicis tolerabile quid proferant; cùm ab altera parte, quemadmodum paulò ante monui eximium opus, meris, iisdemque numerosis experimentis, *Halleriana* refutaturum; ad Typum paretur, aliusque Vir in Italia Celeberrimus simile contra *Hallerum* opus paret; æquitas a me hâc vice poscit, ut hos Scriptores publicè non prostituam, sed ipsis potiùs suam ipsorum crassam & ineruditam Criticem condonem.

Finis Partis septimæ Rationis Medendi.

